

**REGIONALNA DYREKCJA LASÓW PAŃSTWOWYCH
w Lublinie**

**PLAN URZĄDZENIA LASU
DLA NADLEŚNICTWA SARNAKI
na okres 1.01.2025 r.– 31.12.2034 r.**

***Program Ochrony
Przyrody
aktualizacja***

**Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej
Oddział w Lublinie**

Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Oddział w Lublinie ul. Startowa 11, 20-352 Lublin
tel. (81)744 58 20, sekretariat@lublin.buligl.pl NIP:525-000-78-85 REGON 000121583 www.buligl.pl

Program Ochrony Przyrody opracował:

Robert Furmanek

Nadzór merytoryczny: Z-ca Dyrektora BULIGL Oddział w Lublinie

Zastępca Dyrektora Oddziału

inż. Konstanty Kaspruk

Konstanty Kaspruk

Dyrektor BULIGL Oddział w Lublinie

DYREKTOR ODDZIAŁU

mgr inż. Lesław Radzikowski

Lesław Radzikowski

Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej
ul. Leśników 21, Sękocin Stary
05-090 Raszyn
Oddział w Lublinie
ul. Startowa 11, 20-352 Lublin
NIP 5250007885

Spis treści

1 Wstęp	11
1.1 Cel, zakres, podstawy prawne i metodyka programu	11
1.2 Materiały źródłowe	13
2 Ogólna charakterystyka nadleśnictwa	14
2.1 Położenie nadleśnictwa	14
2.1.1 Położenie na tle podziału administracyjnego	14
2.1.2 Podział na obręby	17
2.1.3 Podział na leśnictwa	17
2.1.4 Położenie na tle regionalizacji przyrodniczo-leśnej	18
2.1.5 Położenie na tle regionalizacji fizyczno-geograficznej	20
2.1.6 Położenie na tle regionalizacji geobotanicznej	21
2.1.7 Położenie na tle regionalizacji klimatycznej Polski (Woś, 1999)	22
2.3 Struktura użytkowania ziemi wg gmin w głównych grupach i kategoriach użytkowania	23
2.4 Miejsce i rola nadleśnictwa w przestrzeni przyrodniczo-leśnej regionu i kraju z uwzględnieniem sieci ekologicznej Econet - Polska i korytarzy ekologicznych oraz sieci CORINE biotopes	24
2.5 Ogólna charakterystyka drzewostanów	27
2.6 Ogólna charakterystyka kompleksów leśnych	29
3 Formy ochrony przyrody	30
3.1 Rezerваты przyrody	32
3.1.1 Rezerwat „Przekop”	32
3.1.2 Rezerwat „Dębniak”	34
3.1.3 Rezerwat „Kalinia”	35
3.1.4 Rezerwat „Zabuże”	37
3.1.5 Rezerwat „Mierzvice”	38
3.1.6 Rezerwat „Kóźki”	39
3.1.7 Rezerwat „Toczna”	40
3.2 Parki krajobrazowe	45
3.2.1 Park Krajobrazowy Podlaski Przełom Bugu	45
3.2.2 Nadbużański Park Krajobrazowy	47
3.3 Obszary Chronionego Krajobrazu	50
3.3.1 Nadbużański Obszar Chronionego Krajobrazu	50
3.4 Obszary Natura 2000	51
3.4.1 Obszar Natura 2000 Dolina Dolnego Bugu PLB140001	52
3.4.2 Obszar Natura 2000 Dolina Liwca PLB140002	61
3.4.3 Obszar Natura 2000 Ostoja Nadbużańska PLH140011	69
3.4.4 Obszar Natura 2000 Ostoja Nadliwiecka PLH140032	86
3.5 Pomniki przyrody	90
3.6 Użytki ekologiczne	99
3.7 Stanowisko dokumentacyjne	105
3.8 Wykaz chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów	106
4 Walory przyrodniczo-leśne	127
4.1 Ogólna charakterystyka środowiska przyrodniczego	127
4.1.1 Rzeźba terenu	127
4.1.2 Warunki klimatyczne	127
4.1.3 Ogólna charakterystyka gleb	127
4.1.4 Warunki hydrologiczne	128
4.1.5 Zestawienie obszarów wodno-torfowiskowych	131
4.2 Charakterystyka drzewostanów	132
4.2.1 Zestawienie siedliskowych typów lasu	132
4.2.2 Bogactwo gatunkowe	133
4.2.3 Struktura piętrowa	133

4.2.4	Pochodzenie drzewostanów	134
4.2.5	Charakterystyka zespołów leśnych	135
4.2.6	Drzewostany ponad 100-letnie.....	136
4.2.7	Lasy ochronne	136
4.3	Zestawienie występujących na terenie nadleśnictwa typów siedlisk przyrodniczych, gatunków roślin i gatunków zwierząt oraz ich siedlisk będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty oraz gatunków ptaków będących przedmiotem ochrony.....	137
4.4	Zestawienie zadrzewień na terenach zarządzanych przez nadleśnictwo	141
4.5	Zespoły parkowo-dworskie	145
4.7	Obiekty kultury materialnej	149
4.8	Stanowiska archeologiczne	150
4.9	Ekologiczna ocena stanu lasu	151
4.9.1	Borowacenie	152
4.9.2	Monotypizacja.....	153
4.9.3	Neofityzacja	153
4.9.4	Drewno martwe.....	154
5	Zagrożenia środowiska leśnego	156
6	Wytyczne do organizacji gospodarstwa leśnego, regulacji użytkowania zasobów oraz wykonywania prac leśnych	157
7	Edukacyjna rola Programu Ochrony Przyrody	160
8	Lasy o zwiększonej funkcji społecznej.....	162
9	Rekreacja i turystyka.....	163
10	Plan działań.....	164
11	Wykaz map stanowiących załącznik do Programu Ochrony Przyrody	171
12	Literatura	172
13	Kronika	174
14	Tabele do uzupełnienia	176
15	Załączniki	178
15.1	Wykaz stosowanych skrótów i terminów	178
16	Wystąpienia.....	182

Spis tabel:

Tabela 1 Położenie Nadleśnictwa Sarnaki na tle podziału administracyjnego kraju	16
Tabela 2 Zestawienie powierzchni gruntów Skarbu Państwa w zarządzie Nadleśnictwa Sarnaki z podziałem na obręby.....	17
Tabela 3 Zestawienie powierzchni gruntów w Nadleśnictwie Sarnaki wg grup, rodzajów użytków i kategorii użytkowania w zaokrągleniu do m2 (skrót z tabeli nr I)	23
Tabela 4 Zestawienie powierzchni gruntów w Nadleśnictwie Sarnaki wg grup i rodzajów użytków i kategorii użytkowania zgodnie z podziałem administracyjnym kraju (skrót z tabeli nr I)	23
Tabela 5 Porównanie wybranych cech taksacyjnych drzewostanów nadleśnictwa (według wzoru nr 1a)	28
Tabela 6 Porównanie wybranych cech taksacyjnych drzewostanów w ramach grup funkcji lasu (wg wzoru nr 1b).....	28
Tabela 7 Liczba i wielkość kompleksów leśnych w Nadleśnictwie Sarnaki (wg wzoru nr 2)	29
Tabela 8 Zestawienie obiektów objętych ochroną przyrody w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Sarnaki	30
Tabela 9 Ogólna charakterystyka rezerwatów (wg wzoru nr 3).....	42
Tabela 10 Możliwości realizacji celów ochrony w rezerwach przyrody (wg wzoru 4).	43
Tabela 11 Gatunki objęte art. 4 dyrektywy 2009/147/WE i gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EWG oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków.....	53
Tabela 12 Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony gatunków ptaków i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony	55
Tabela 13 Gatunki objęte art. 4 dyrektywy 2009/147/WE i gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EWG oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków.....	62
Tabela 14 Istniejące i potencjalne zagrożenia dla zachowania właściwego stanu ochrony gatunków ptaków i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony.....	64
Tabela 15 Typy siedlisk wymienione w Załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG	70
Tabela 16 Gatunki objęte art.4 dyrektywy 2009/147/WE i gatunki wymienione w załączniku II dyrektywy 92/43/EWG w obszarze Natura 2000 Ostoja Nadbużańska PLH140011 i ocena znaczenia dla tych gatunków	71
Tabela 17 Wykaz typów siedlisk przyrodniczych w obszarze mającym znaczenie dla Wspólnoty Ostopja Nadbużańska PLH140011 (na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Sarnaki)	73
Tabela 18 Wykaz gatunków zwierząt roślin i ich siedlisk będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty w obszarze Ostoja Nadbużańska PLH140011 (na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Sarnaki)	73
Tabela 19 Zadania ochronne zawarte w PZO dla OZW Ostoja Nadbużańska PLH140011 na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Sarnaki	74
Tabela 20 Typy siedlisk przyrodniczych występujących na terenie obszaru i ocena znaczenia obszaru dla tych siedlisk	88
Tabela 21 Gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EWG oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków	88
Tabela 22 Wykaz istniejących pomników przyrody na gruntach Nadleśnictwa Sarnaki (wg wzoru nr 5a)	90
Tabela 23 Wykaz użytków ekologicznych na gruntach Nadleśnictwa Sarnaki.....	99
Tabela 24 Wykaz chronionych gatunków roślin naczyniowych na gruntach Nadleśnictwa Sarnaki (wg.wzoru nr 11)	106

Tabela 25 Wykaz chronionych gatunków grzybów, porostów i mszaków (wg wzoru nr 10)	115
Tabela 26 Wykaz chronionych zwierząt na gruntach Nadleśnictwa Sarnaki (wg wzoru nr 12)	118
Tabela 27 Lista chronionych owadów, ślimaków, małży, ryb, płazów i gadów występujących na terenie nadleśnictwa bez lokalizacji	125
Tabela 28 Chronione gatunki ptaków występujące na terenie nadleśnictwa	125
Tabela 29 Chronione gatunki ssaków występujące na terenie nadleśnictwa	126
Tabela 30 Zestawienie typów gleb wg wydzieli leśnych w Nadleśnictwie Sarnaki (pow. leśna zalesiona i niezalesiona razem)	127
Tabela 31 Zestawienie obszarów wodno-torfowiskowych w Nadleśnictwie Sarnaki	131
Tabela 32 Zestawienie siedliskowych typów lasu w Nadleśnictwie Sarnaki	132
Tabela 33 Zestawienie powierzchni [ha] drzewostanów wg grup wiekowych i bogactwa gatunkowego (wg wzoru nr 13)	133
Tabela 34 Zestawienie powierzchni [ha] drzewostanów wg grup wiekowych i struktury (wg wzoru nr 14)	133
Tabela 35 Zestawienie powierzchni [ha] wg rodzajów i pochodzenia drzewostanów oraz grup wiekowych (wg wzoru nr 15)	134
Tabela 36 Relacje między typami siedliskowymi lasu a zespołami leśnymi w Nadleśnictwie Sarnaki	135
Tabela 37 Zestawienie drzewostanów ponad 100 – letnich w Nadleśnictwie Sarnaki	136
Tabela 38 Zestawienie lasów ochronnych w Nadleśnictwie Sarnaki	136
Tabela 39 Wykaz typów siedlisk przyrodniczych na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Sarnaki	138
Tabela 40 Wykaz gatunków zwierząt i ich siedlisk będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty (na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Sarnaki)	139
Tabela 41 Wykaz gatunków ptaków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty (na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Sarnaki)	140
Tabela 42 Wykaz gatunków roślin będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty (na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Sarnaki)	140
Tabela 43 Zestawienie zbiorcze zadrzewień w Nadleśnictwie Sarnaki (wg wzoru nr 17)	141
Tabela 44 Wykaz parków wiejskich występujących na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Sarnaki	145
Tabela 45 Zestawienie parków w zasięgu działania Nadleśnictwa Sarnaki	145
Tabela 46 Zestawienie obiektów kultury materialnej na gruntach Nadleśnictwa Sarnaki	149
Tabela 47 Zestawienie stanowisk archeologicznych	150
Tabela 48 Zestawienie powierzchni [ha] według typów siedliskowych lasu, stanu siedliska i grup wiekowych (wg wzoru nr 21)	151
Tabela 49 Zestawienie powierzchni wg zgodności składu gatunkowego drzewostanów z siedliskiem (wg wzoru nr 20)	152
Tabela 50 Zestawienie powierzchni [ha] wg borowacenia (wg wzoru 22)	153
Tabela 51 Zestawienie powierzchni [ha] wg neofityzacji	154
Tabela 53 Zestawienie miąższości drewna martwego w Nadleśnictwie Sarnaki	155
Tabela 54 Zestawienie miąższości drewna martwego na siedliskach przyrodniczych w Nadleśnictwie Sarnaki	155
Tabela 55 Zestawienie uszkodzeń drzewostanów zinwentaryzowanych w trakcie prac taksacyjnych	156
Tabela 56 Zbiorcze zestawienie zadań z zakresu ochrony przyrody w Nadleśnictwie Sarnaki (wg wzoru XXIII IUL)	164

Tabela 57 Zestawienie przedmiotów ochrony, dla których wyznaczono obszary Natura 2000 występujące w lasach Nadleśnictwa Sarnaki (wg wzoru XXII IUL)	166
Tabela 58 Wykaz zatwierdzonych po 01.01.2025 r. pomników przyrody	176
Tabela 59 Wykaz stwierdzonych chronionych gatunków roślin i zwierząt na terenie Nadleśnictwa Sarnaki (po 01.01.2025 r.)	177

Spis rycin

Rycina 1. Położenie Nadleśnictwa Sarnaki w Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Lublinie	15
Rycina 2. Gminy w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Sarnaki	16
Rycina 3. Podział Nadleśnictwa Sarnaki na obręby leśne i leśnictwa	18
Rycina 4. Położenie Nadleśnictwa Sarnaki na tle regionalizacji przyrodniczo-leśnej Polski 2010	19
Rycina 5. Położenie Nadleśnictwa Sarnaki na tle regionalizacji fizyczno-geograficznej	20
Rycina 6. Położenie Nadleśnictwa Sarnaki na tle regionalizacji geobotanicznej Polski	21
Rycina 7. Położenie Nadleśnictwa Sarnaki na tle regionalizacji klimatycznej Polski	22
Rycina 8. Położenie Nadleśnictwa Sarnaki na tle sieci korytarzy ekologicznych ECONET	25
Rycina 9. Położenie Nadleśnictwa Sarnaki na tle CORINE biotopes	27
Rycina 10. Zasięg form ochrony przyrody na terenie Nadleśnictwa Sarnaki	31
Rycina 11. Położenie rezerwatu „Przekop”	32
Rycina 12. Położenie rezerwatu „Dębniak”	34
Rycina 13. Położenie rezerwatu „Kaliniak”	35
Rycina 14. Położenie rezerwatu „Zabuże”	37
Rycina 15. Położenie rezerwatu „Mierzvice”	38
Rycina 16. Położenie rezerwatu „Kózki”	39
Rycina 17. Położenie rezerwatu „Toczna”	40
Rycina 18. Położenie Parku Krajobrazowego Podlaski Przełom Bugu w Nadleśnictwie Sarnaki	47
Rycina 19. Położenie Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego w Nadleśnictwie Sarnaki	49
Rycina 20. Położenie Nadburzańkiego Obszaru Chronionego Krajobrazu w Nadleśnictwie Sarnaki	50
Rycina 21. Położenie obszaru Natura 2000 Dolina Dolnego Bugu PLB140001	52
Rycina 22. Położenie obszaru Natura 2000 Dolina Liwca PLB140002	61
Rycina 23. Położenie obszaru Natura 2000 Ostoja Nadbużańska PLH140011 na tle Nadleśnictwa Sarnaki	69
Rycina 24. Położenie obszaru Natura 2000 Ostoja Nadliwiecka PLH140032 na tle Nadleśnictwa Sarnaki	86
Rycina 25. Położenie użytków ekologicznych na terenie Nadleśnictwa Sarnaki	104

1 Wstęp

1.1 Cel, zakres, podstawy prawne i metodyka programu

Lasy są złożoną formacją przyrodniczą, od wieków nierozzerwalnie związaną z krajobrazem Polski, stanowią niezbędny czynnik równowagi środowiska przyrodniczego, warunkujący rozwój kraju.

Mając na uwadze wzrost gospodarczy i zwiększone oczekiwania społeczne wobec lasów Parlament Polski uchwalił „Ustawę o lasach” (Dz. U. 1991 Nr 101 poz. 444) z dnia 28 września 1991, w której określa cele gospodarki leśnej w następującej kolejności:

1. zachowanie lasów, ekosystemów leśnych i ich korzystnego wpływu na środowisko,
2. ochronę lasów, w tym szczególnie stanowiących naturalne fragmenty rodzimej przyrody,
3. ochronę gleb i terenów szczególnie zagrożonych,
4. ochronę wód powierzchniowych i głębinowych,
5. produkcję drewna i innych produktów użytkowania lasu na zasadzie racjonalnej gospodarki.

Nowelizacja ustawy o lasach w 1997 roku, wzmocniła zapisy dotyczące znaczenia lasów, jako podstawowego składnika środowiska naturalnego. Proekologiczny kierunek gospodarki leśnej znalazł odbicie w Zasadach hodowli lasu wprowadzonych w życie na mocy art. 33 pkt. 3 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach zarządzeniem 99 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 24 grudnia 2002 r. Od 1 stycznia 2012 r. zostały wprowadzone do stosowania nowe Zasady Hodowli Lasu Zarządzeniem nr 108 DGLP z dnia 05.12.2023 roku.

Plan urządzenia lasu dla nadleśnictwa, łącznie z Programem Ochrony Przyrody, to jedyny dokument planistyczny na poziomie lokalnym, w którym ujmuje się kompleksowo zagadnienia gospodarki leśnej na gruntach leśnych zarządzanych przez Lasy Państwowe. Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Sarnaki na lata 2025-2034 jest aktualizacją Programu z ubiegłego dziesięciolecia. Został on wykonany zgodnie z § 3 pkt. 4 oraz §§ 110 - 112 Instrukcji Urządzania Lasu z 2011 roku.

Głównym celem programu jest waloryzacja przyrodnicza oraz wykazanie potrzeb i warunków, jakie powinny być spełnione dla ochrony przyrody w nadleśnictwie.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Sarnaki został sporządzony w celu:

- a) zobrazowania bogactwa przyrodniczego nadleśnictwa,
- b) przedstawienia istniejących i potencjalnych zagrożeń środowiska przyrodniczego,
- c) doskonalenia gospodarki leśnej na podstawach ekologicznych,
- d) ulepszania metod sprawowania i rozwijania ochrony przyrody,
- e) umożliwienia w przyszłości analiz i porównań wybranych walorów nadleśnictwa,
- f) uzupełnienia wiedzy o środowisku leśnym,
- g) edukacji i promocji zagadnień związanych z ochroną przyrody.

W toku prac nad aktualizacją Programem Ochrony Przyrody uwzględniono następujące akty prawne i dokumenty:

- ☐ Ustawa o lasach z dnia 28 września 1991 r. (tekst jednolity Dz.U.2024 poz. 530, z późn. zm.)
- ☐ Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 o ochronie przyrody z późniejszymi zmianami (tekst jednolity Dz.U. z 2023. Poz. 1336 z późn. zm.),
- ☐ Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity Dz.U. 2024 Poz. 1112 z późn. zm.),
- ☐ Ustawa Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. (tekst jednolity Dz.U. z 2024 poz. 54),
- ☐ Ustawa z dnia 27 marca 2003 o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity Dz.U. 2024, poz. 1130),
- ☐ Ustawa z dnia 17 maja 1989 Prawo geodezyjne i kartograficzne (tekst jednolity Dz.U.2024, poz. 1151),
- ☐ Ustawa z dnia 3 lutego 1995 o ochronie gruntów rolnych i leśnych (tekst jednolity Dz.U.2024, poz. 82),
- ☐ Ustawa z dnia 13 października 1995 Prawo łowieckie (tekst jednolity Dz.U.2023, poz. 1082),
- ☐ Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 o ochronie przeciwpożarowej z późniejszymi zmianami (tekst jednolity Dz. U.2022, poz. 2057),
- ☐ Ustawa z dnia 23 lipca 2003 o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity Dz.U.2024, poz. 1292),
- ☐ Ustawa z dnia 20.07.2017 r. Prawo wodne (tekst jednolity tekst jednolity Dz.U.2024, poz. 1087)
- ☐ Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko tekst ogłoszony Dz.U.2023 poz. 1724
- ☐ Obwieszczenie Ministra Środowiska z dnia 30.10.2014 roku w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000 (Dz.U. 2014, poz.1713),
- ☐ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 05.09.2007 roku w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. 25, poz. 133) i rozporządzenie zmieniające z dnia 22.06.2023 roku (Dz.U. 2023, poz.1281),
- ☐ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 09.10.2014 roku w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz.U. 2014, poz.1409),

- ❑ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 09.10.2014 roku w sprawie ochrony gatunkowej grzybów (Dz.U.2014 poz.1408),
- ❑ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16.12.2016 roku w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U.2016 poz.2183),
- ❑ Rozporządzenie MŚ w sprawie kryteriów oceny występowania szkody w środowisku z dnia 22.07.2019 r. (Dz. U. 2019, poz. 1383),
- ❑ Polityka Leśna Państwa przyjęta przez Radę Ministrów dnia 22 kwietnia 1997 r,
- ❑ Instrukcja urządzania lasu wprowadzona Zarządzeniem nr 55 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 21 listopada 2011 r. (ZU-7019-72/2011),
- ❑ Zasady hodowli lasu wprowadzone Zarządzeniem nr 53 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 21 listopada 2011 r. (ZH-710-56/11) oraz korekta ZHL wprowadzona Zarządzeniem nr 86 DGLP z dnia 16.11.2015 r (ZG.7002.4.2015),
- ❑ Instrukcja ochrony lasu wprowadzona Zarządzeniem nr 57 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 22 listopada 2011 r. (ZO-727-4-34/11),
- ❑ Wytyczne i ustalenia Komisji Założeń Planu i Narady Techniczno-Gospodarczej,
- ❑ Zasady Użytkowania Lasu wprowadzone Zarządzeniem nr 66 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 7 listopada 2019 r. (ZM.7603.13.2019).
- ❑ Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska w sprawie wymagań dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej z dnia 27 marca 2023 r. (Dz. U 2023, poz. 672)

1.2 Materiały źródłowe

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Sarnaki, został opracowany w ramach Planu Urządzenia Lasu Nadleśnictwa Sarnaki na okres 01.01.2025 - 31.12.2034 r. i jest jego integralną częścią.

Do opracowania „Programu....” wykorzystano materiały zebrane podczas prac terenowych przez taksatorów Biura Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Oddział w Lublinie oraz materiały udostępnione przez pracowników Nadleśnictwa Sarnaki, Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska w Warszawie, Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Warszawie, pracowników gmin położonych w zasięgu działania nadleśnictwa. Wykorzystano dane dotyczące obszarów Natura 2000 w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa zamieszczone w serwisie internetowym Dyrekcji Generalnej Ochrony Środowiska (crfop.gdos.gov.pl) oraz dokumentację z corocznych przeglądów form ochrony przyrody wykonywanych przez pracowników Nadleśnictwa Sarnaki. Wykorzystano również dane z inwentaryzacji przyrodniczych i ornitologicznych sporządzanych na potrzeby tworzenia Planów Zadań Ochronnych obszarów Natura 2000 oraz wyniki prac glebowo-siedliskowych.

Źródła, jakie zostały wykorzystane przy opracowaniu programu umieszczono w literaturze na końcu opracowania.

Zakres Programu Ochrony Przyrody został ustalony na posiedzeniu Komisji Założeń Projektu Planu Urządzenia Lasu dla Nadleśnictwa Sarnaki na lata 2025-2034, która odbyła się w siedzibie Nadleśnictwa Sarnaki w dniu 23.06.2022 roku.

2 Ogólna charakterystyka nadleśnictwa

2.1 Położenie nadleśnictwa

2.1.1 Położenie na tle podziału administracyjnego

Aktualny zasięg terytorialny Nadleśnictwa Sarnaki określa Zarządzenie Nr 80 DGLP z dnia 29.12.2014 r. w sprawie określenia zasięgu terytorialnego nadleśnictw nadzorowanych przez RDLP w Lublinie (znak: OR-0151-10/14).

Nadleśnictwo Sarnaki jest jednym z 25 nadleśnictw Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Lublinie. Obszar Nadleśnictwa Sarnaki graniczy z następującymi jednostkami LP: od północy z Nadleśnictwem Nurzec RDLP Białystok, od wschodu z Nadleśnictwem Biała Podlaska, od południa z Nadleśnictwami Międzyrzec, od zachodu z Nadleśnictwem Sokołów oraz Siedlce RDLP w Warszawie.

Siedziba nadleśnictwa znajduje się w Sarnakach ul. 3 Maja 6/4 (kod pocztowy 08-220 Sarnaki, tel: 83-359-91-51, fax: 83-359-91-51 e-mail: sarnaki@lublin.lasy.gov.pl, strona internetowa: <https://sarnaki.lublin.lasy.gov.pl>)

Rycina 1. Położenie Nadleśnictwa Sarnaki w Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Lublinie

Szczegółowe granice zasięgu działania Nadleśnictwa Sarnaki znajdują się na mapach sytuacyjno-przeglądowych w skali 1: 50 000, które stanowią załącznik do Planu Urządzenia Lasu.

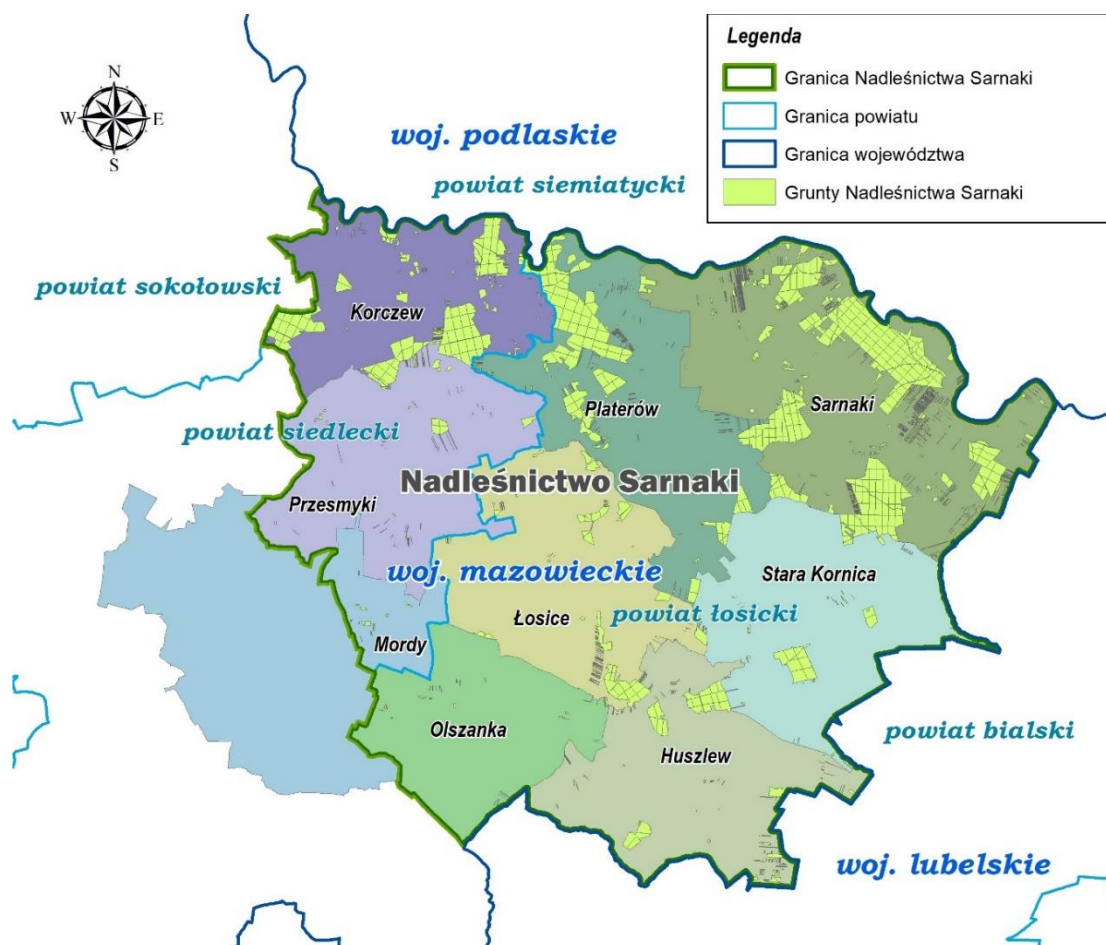
W odniesieniu do podziału administracyjnego kraju, położenie nadleśnictwa przedstawia się następująco:

Tabela 1. Położenie Nadleśnictwa Sarnaki na tle podziału administracyjnego kraju

Województwo	Powiat	Gmina	Obręby ewidencyjne
mazowieckie	łosicki	Huszelew	wszystkie
		Platerów	wszystkie
		Sarnaki	wszystkie
		M. Łosice	wszystkie
		Łosice	wszystkie
		Olszanka	wszystkie
		Stara Kornica	wszystkie
		Korczew	wszystkie
	siedlecki	Mordy	Płosodrze, Rogóziec, Stara Wieś, Suchodółek, Suchodół Wielki, Wojnów, Wólka Biernaty
		Przesmyki	wszystkie

Nadleśnictwo Sarnaki obejmuje swoim zasięgiem 10 gmin, w tym 1 miasto: Łosice. Zasięg terytorialny Nadleśnictwa Sarnaki wynosi 1022,88 km²

Szczegółowe zestawienie powierzchni znajduje się w Tabeli I zamieszczonej w elaboracie Planu Urządzenia Lasu.

Rycina 2. Położenie Nadleśnictwa Sarnaki na tle podziału administracyjnego

2.1.2 Podział na obręby

Nadleśnictwo Sarnaki jest nadleśnictwem jednoobróbowym. Rys historyczny tworzenia się obecnego podziału nadleśnictwa zawiera opisanie ogólne (elaborat) Nadleśnictwa Sarnaki w rozdziale „Rys historyczny urządzanego nadleśnictwa”.

Obowiązujący podział na obręby leśne przedstawia tabela poniżej:

Tabela 2 Zestawienie powierzchni gruntów Skarbu Państwa w zarządzie Nadleśnictwa Sarnaki z podziałem na obręby

Nr	Obręb	Grunty leśne				Grunty nieleśne	Ogółem
		Zalesione	Niezale-sione	Związane z gosp. leśną	Razem		
		Powierzchnia [ha]					
1	SARNAKI	10 066,9146 10 066,83	63,0141 63,06	198,2230 198,52	10 328,1517 10 328,41	151,7458 151,75	10 479,8975 10 480,16
Razem nadleśnictwo		10 066,9146 10 066,83	63,0141 63,06	198,2230 198,52	10 328,1517 10 328,41	151,7458 151,75	10 479,8975 10 480,16

* - powierzchnie bez współwłasności

W Nadleśnictwie Sarnaki występuje **196,54** ha gruntów we współwłasności.

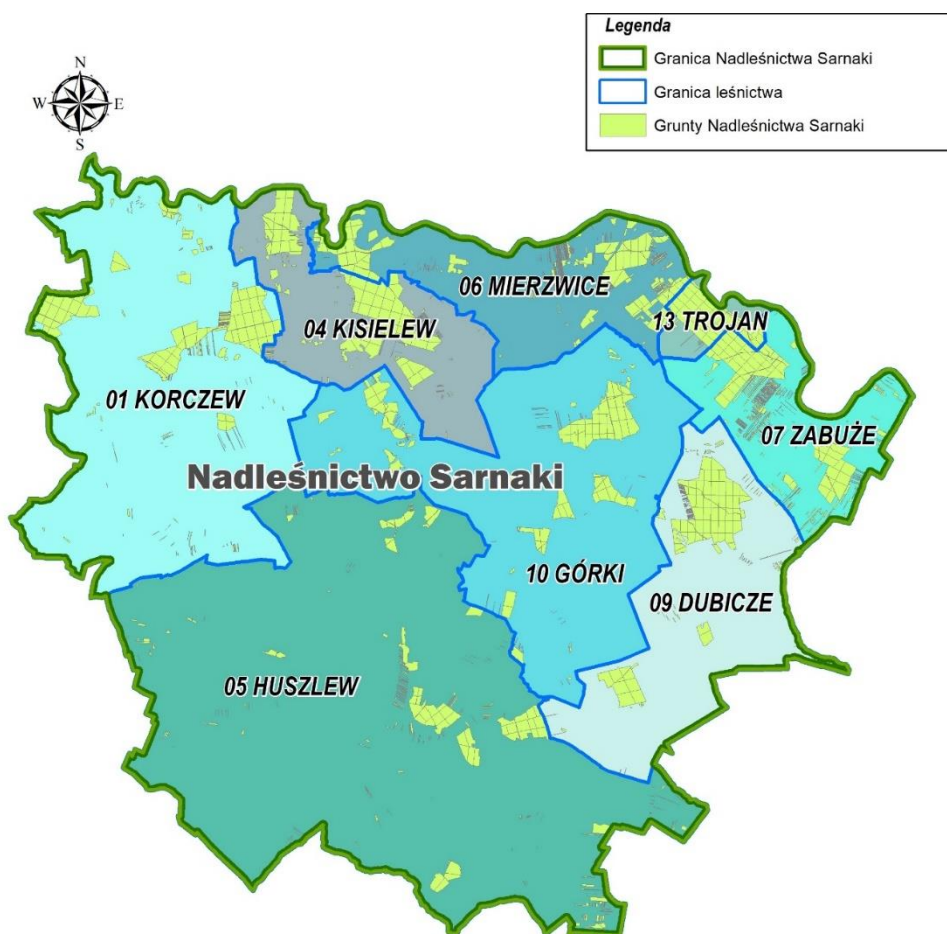
2.1.3 Podział na leśnictwa

Nadleśnictwo podzielone jest na 1 obręb, 8 leśnictw:

- Obręb Sarnaki:

- Korczew (01)
- Kisielew (04)
- Huszlew (05)
- Mierzvice (06)
- Zabuże (07)
- Dubicze (09)
- Górki (10)
- Trojan (13)

Szczegółowa lokalizacja: numery oddziałów i powierzchnia znajduje się w Elaboracie Planu Urządzenia Lasu.

Rycina 3. Podział Nadleśnictwa Sarnaki na obręby leśne i leśnictwa

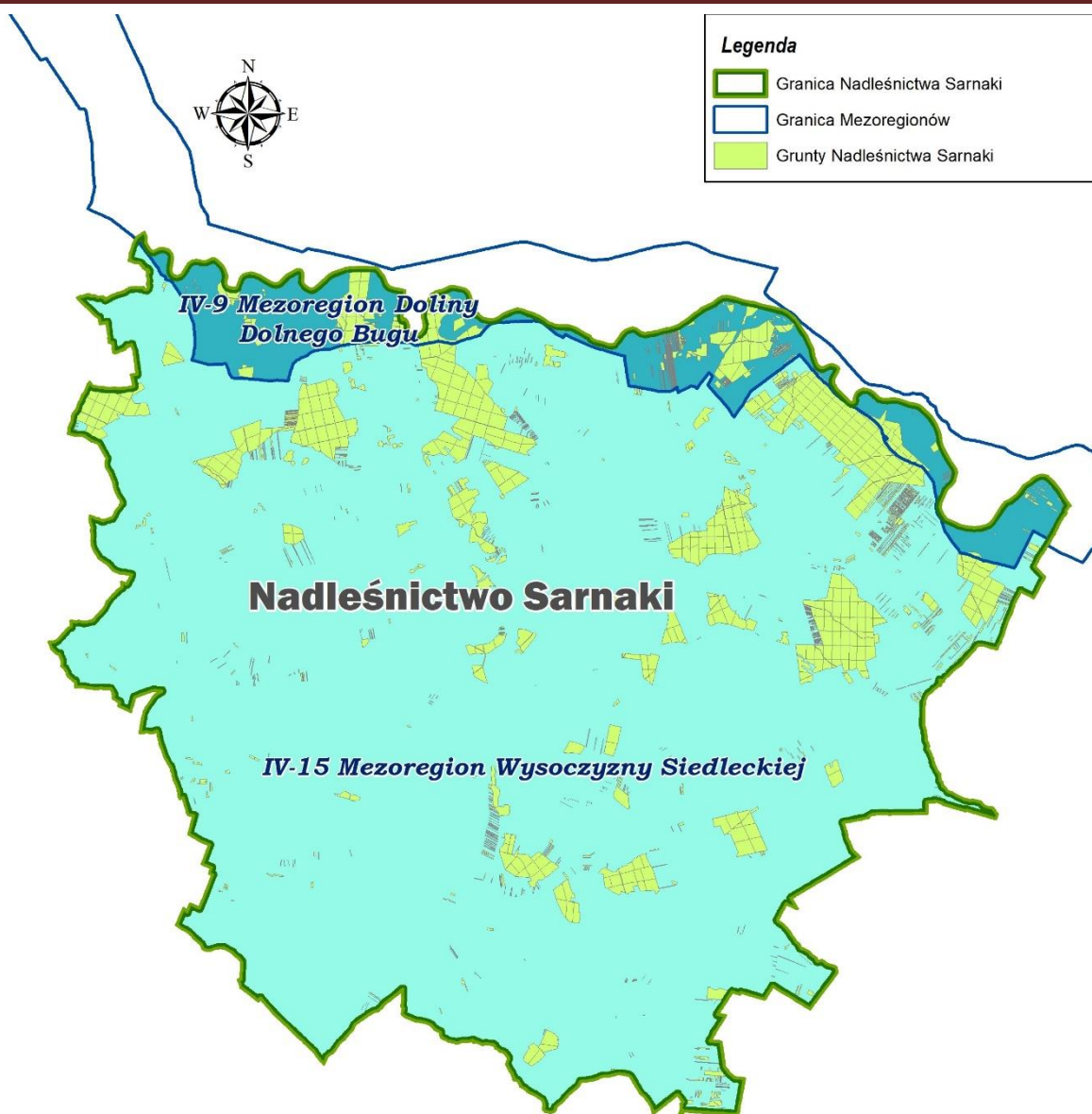
2.1.4 Położenie na tle regionalizacji przyrodniczo-leśnej

Według regionalizacji przyrodniczo-leśnej Polski 2010 (Zielony, Kliczkowska 2012r.) Nadleśnictwo Sarnaki położone jest w:

IV Krainie Mazowiecko – Podlaskiej

Mezoregion: Doliny Dolnego Bugu (IV.9);

Mezoregion: Wysoczyzny Siedleckiej (IV.15)

Rycina 4. Położenie Nadleśnictwa Sarnaki na tle regionalizacji przyrodniczo-leśnej Polski 2010¹

¹ Zielony R. Kliczkowska A. Regionalizacja przyrodniczo-leśna Polski 2010. Centrum Informacyjne Lasów Państwowych. Warszawa, listopad 2012 r.

2.1.5 Położenie na tle regionalizacji fizyczno-geograficznej

Nadleśnictwo Sarnaki na tle podziału regionalnego Europy należy do:

megaregionu – Pozaalpejska Europa Środkowa

provincji: Niż Środkowoeuropejski (31)

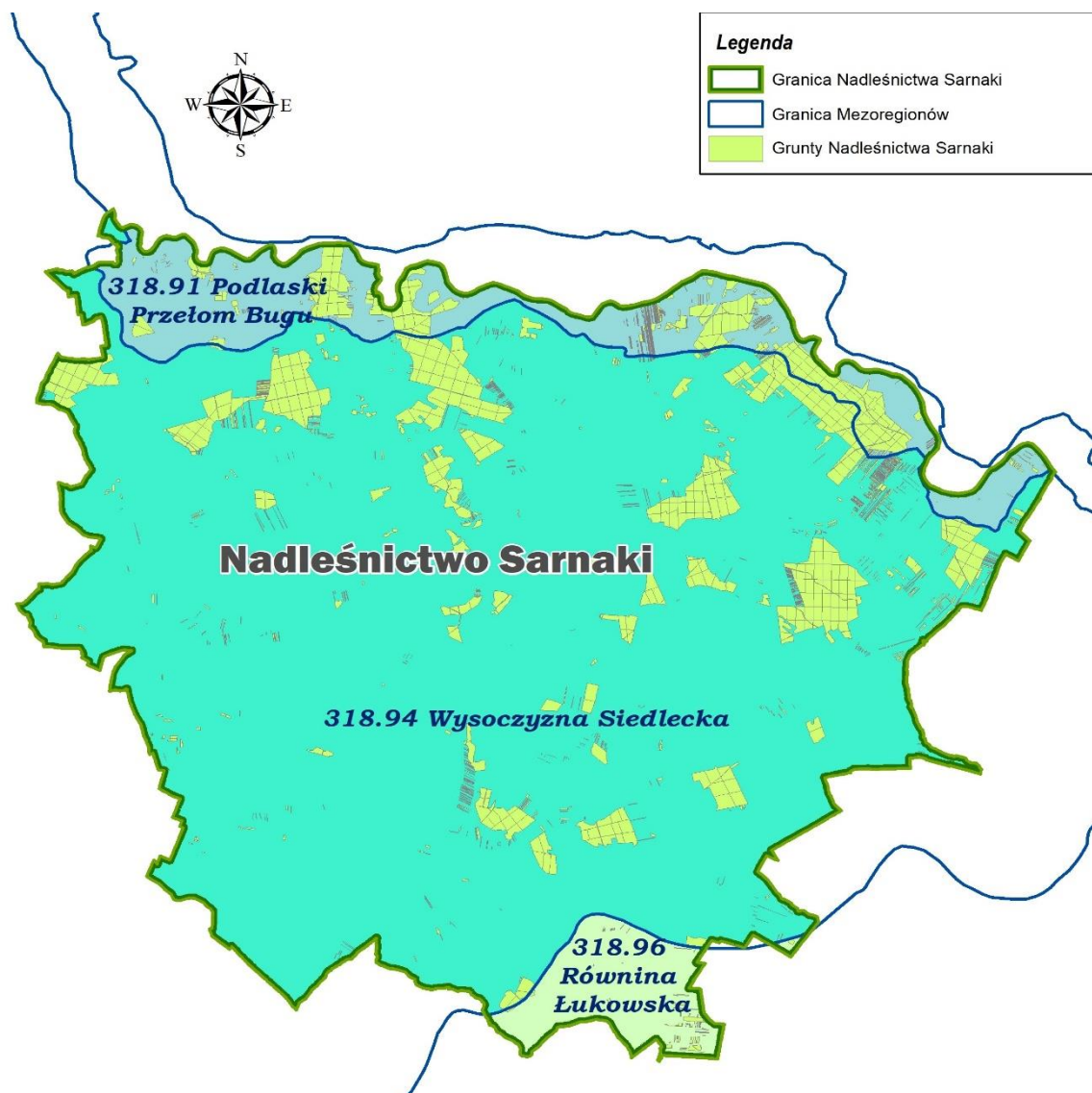
podprovincji: Niziny Środkowopolskie (318)

makroregionu – Nizina Południowopodlaska (318.9)

mezoregionu – Podlaski Przełom Bugu (318.91)

mezoregionu – Wysoczyzna Siedlecka (318.94)

mezoregionu – Równina Łukowska (318.96)

Rycina 5. Położenie Nadleśnictwa Sarnaki na tle regionalizacji fizyczno-geograficznej²

² Solon J., Borzyszkowski J., Bidłasik M., Richling A., Badora K., Balon J., Brzezińska-Wójcik T., Chabudziński Ł., Dobrowolski R., Grzegorzczak I., Jodłowski M., Kistowski M., Kot R., Krąż P., Lechnio J., Macias A., Majchrowska A., Malinowska E., Migoń P., Myga-Piątek U., Nita J., Papińska E., Rodzik J., Strzyż M., Terpiłowski S., Ziaja W., 2018. Physico-geographical mesoregions of Poland: Verification and adjustment of boundaries on the basis of contemporary spatial data. *Geographia Polonica*, vol. 91, no. 2, pp. 143-170.

2.1.6 Położenie na tle regionalizacji geobotanicznej

Wg Regionalizacji geobotanicznej Polski J.M. Matuszkiewicza (2008) Nadleśnictwo Sarnaki położone jest:

E3- Kraina Południowomazowiecko-Podlaska

E.3c - Podkraina Południowopodlaska

E.3c.10. Okręg Wysoczyzny Siedleckiej

E.3c.10.a Podokręg Sokołowski

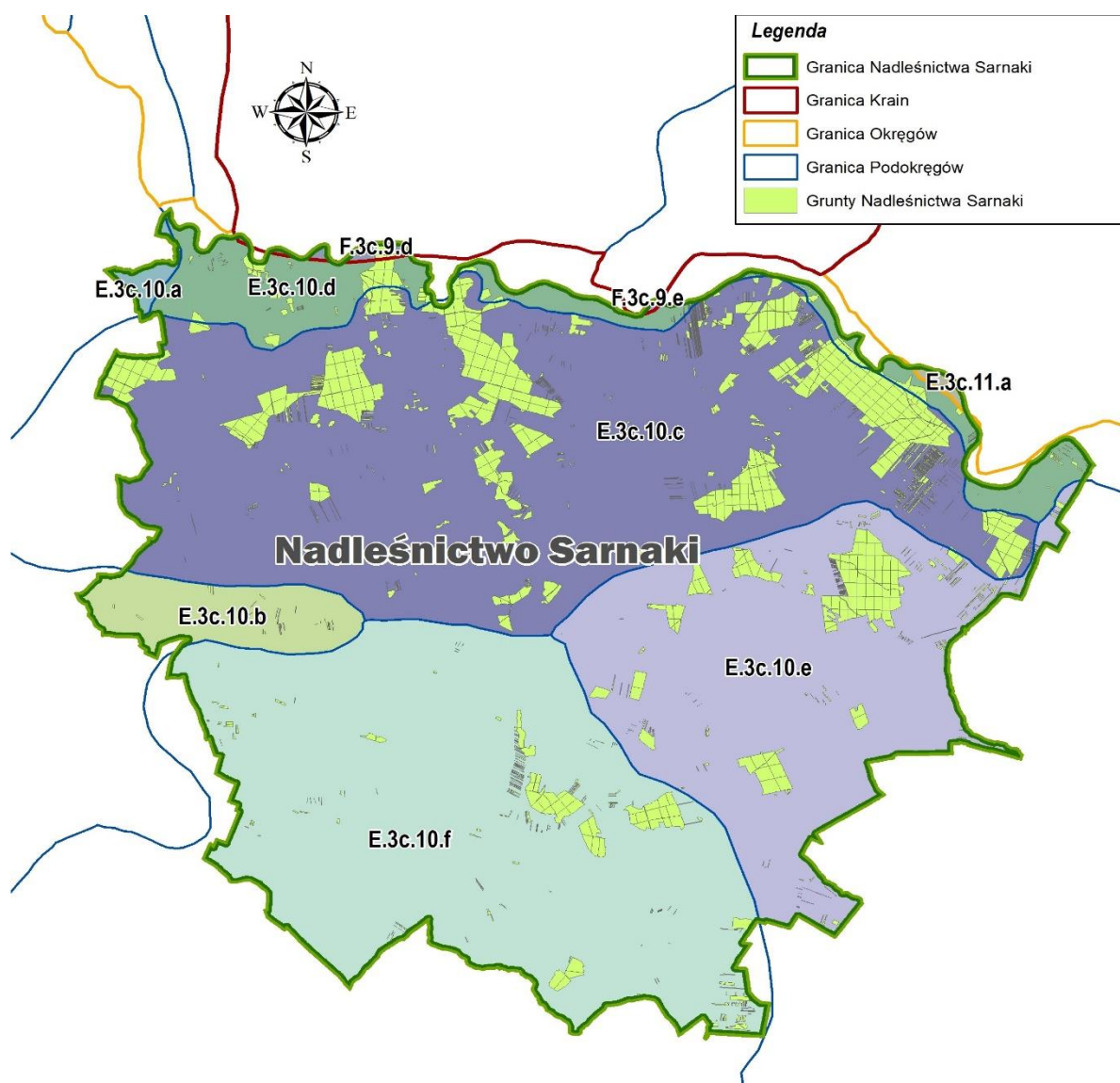
E.3c.10.b Podokręg Siedlecki

E.3c.10.c Podokręg Sarnacki

E.3c.10.d Podokręg Doliny Bugu „ujście Krzyny – Granne”

E.3c.10.e Konstantynowski

E.3c.10.f Zbuczyńsko-Łosicki

Rycina 6. Położenie Nadleśnictwa Sarnaki na tle regionalizacji geobotanicznej Polski³

³ Matuszkiewicz J.M., 2008, Regionalizacja geobotaniczna Polski, IGiPZ PAN, Warszawa

2.1.7 Położenie na tle regionalizacji klimatycznej Polski (Woś, 1999)

Nadleśnictwo Sarnaki położone jest w **Regionie Podlasko-Poleskim (R-XIX)** (Woś 1999)

Klimat tego terenu zbliżony jest do kontynentalnego, chociaż w okresie letnim zaznaczają się wpływy klimatu oceanicznego. Warunki klimatyczne tego obszaru kształtowane są pod wpływem adwekcyjnych mas powietrza polarno-morskiego i polarno-kontynentalnego, które stanowią łącznie ok. 90% częstości występowania wszystkich typów mas powietrza.

Jest to region, w którym, w porównaniu z pozostałymi, jest notowana najmniejsza liczba dni z pogodą umiarkowanie ciepłą. W ciągu roku jest ich średnio tylko około 119. Dni umiarkowanie

ciepłych i jednocześnie pochmurnych jest około 70 w roku. Region ten odznacza się również najmniejszą liczbą dni z pogodą umiarkowanie ciepłą z opadem. Dni z taką pogodą średnio w roku jest tylko 55. Inną cechą regionu jest stosunkowo największa liczba dni umiarkowanie ciepłych i jednocześnie pochmurnych z opadem, jest ich w ciągu roku około 26.

Częściej niż w innych regionach występują dni z pogodą dość mroźną, słoneczną, bez opadu, notuje się średnio w roku 5 dni. Region wyróżniają ponadto nieco większe liczby dni dość mroźnych bez opadu (19 dni) oraz nieco większa częstość występowania dni przymrozkowych z pogodą umiarkowanie zimną, których notuje się w roku średnio 30, wśród nich 14 z dużym zachmurzeniem.

Wszystkie wyżej wymienione czynniki klimatu wpływają na warunki przyrodnicze omawianego obszaru.

Rycina 7. Położenie Nadleśnictwa Sarnaki na tle regionalizacji klimatycznej Polski⁴

⁴ Woś A., 1999, *Klimat Polski*, PWN, Warszawa.

2.3 Struktura użytkowania ziemi wg gmin w głównych grupach i kategoriach użytkowania

Pod względem podziału gruntów na grupy użytków struktura gruntów będących w zarządzie Nadleśnictwa Sarnaki przedstawia się następująco:

Tabela 3 Zestawienie powierzchni gruntów w Nadleśnictwie Sarnaki wg grup, rodzajów użytków i kategorii użytkowania w zaokrągleniu do m² (skrót z tabeli nr I)

Grupa i rodzaj użytku oraz kategoria użytkowania	Powierzchnia [m ²]
1	2
I. Lasy – razem	10328,1517
II. Grunty zadrzewione i zakrzewione	0
III. Użytki rolne i nieużytki – razem	85,7845
IV. Grunty pod wodami – razem	1,4898
V. Użytki ekologiczne – razem	61,3196
VI. Tereny różne – razem	1,2265
VII. Grunty zabudowane i zurbanizowane – razem	1,0823
Ogółem	10479,8975

Powierzchnia z rejestru gruntów (bez współwłasności)

Współwłasności – 196,6095 m²

Tabela 4 Zestawienie powierzchni gruntów w Nadleśnictwie Sarnaki wg grup i rodzajów użytków i kategorii użytkowania zgodnie z podziałem administracyjnym kraju (skrót z tabeli nr I)

Podział admin. kraju	Grupa, rodzaj użytku i kategoria użytkowania								
gmina powiat województwo	lasy – razem	użytki rolne			grunty pod wodami	użytki ekologiczne	tereny różne – razem	grunty zabudowane i zurbanizowane – razem	ogółem
		razem	w tym: zadrzewienia i zakrzewienia na użytkach rolnych	w tym nieużytki					
	[ha]	[ha]	[ha]	[ha]	[ha]	[ha]	[ha]	[ha]	[ha]
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Husław	609,6366	4,0623	0	0,3372	0	1,2812	0	0	614,9801
Platerów	1979,0690	16,4007	0,2439	0	0,2646	36,8957	0	0,0274	2032,6574
Sarnaki	4688,8405	42,8955	0,7906	0,0990	0,5071	7,2850	0,2565	0,1530	4739,9376
M. Łosice	23,4645	0	0	0	0	0	0	0,8661	24,3306
Łosice	533,5754	3,0574	0	0	0,7181	6,2633	0,9700	0	544,5842
Olszanka	12,7625	0	0	0	0	0	0	0	12,7625
Stara Kornica	346,2960	3,6254	0	0	0	1,4300	0	0	351,3514
Powiat łosicki	8193,6445	70,0413	1,0345	0,4362	1,4898	53,1552	1,2265	1,0465	8320,6038
Korczew	1985,8689	14,3335	0	1,0238	0	8,1644	0	0,0358	2008,4026
Mordy	21,1724	0	0	0	0	0	0	0	21,1724
Przesmyki	127,4659	2,2528	0	0,0949	0	0	0	0	129,7187
Powiat siedlecki	2134,5072	16,5863	0	1,1187	0	8,1644	0	0,0358	2159,2937
Województwo mazowieckie	10328,1517	86,6276	1,0345	1,5549	1,4898	61,3196	1,2265	1,0823	10479,8975

Powierzchnia z rejestru gruntów (bez współwłasności)

Współwłasności – 196,54 ha

2.4 Miejsce i rola nadleśnictwa w przestrzeni przyrodniczo-leśnej regionu i kraju z uwzględnieniem sieci ekologicznej Econet - Polska i korytarzy ekologicznych oraz sieci CORINE biotopes

Nadleśnictwo Sarnaki zarządza lasami Skarbu Państwa na obszarze 2 powiatów, 9 gmin i jednego miasta Łosice.

Grunty znajdujące się pod zarządem administracyjnym nadleśnictwa zajmują powierzchnię **10480,16 ha** (powierzchnia bez gruntów we współwłasności). Na zarządzanych gruntach nadleśnictwo pełni rolę gospodarza i w oparciu o obowiązujące akty prawne realizuje założenia z zakresu polityki leśnej kraju. Zadaniem nadleśnictwa jest prowadzenie gospodarki leśnej zgodnie z ustawową zasadą powszechnej ochrony lasów, trwałości utrzymania i powiększania zasobów leśnych oraz ciągłości i zrównoważonego wykorzystania.

W zasięgu terytorialnym i na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Sarnaki położonych jest 5 zatwierdzonych rezerwatów przyrody „Przekop”, „Dębniak”, „Zabuże”, „Kaliniak”, „Mierzvice”; jeden Obszar Chronionego Krajobrazu; cztery obszary sieci NATURA 2000 – dwa Obszary Specjalnej Ochrony Ptaków: PLB140001 Dolina Dolnego Bugu, PLB140002 Dolina Liwca; dwa obszary mający znaczenie dla wspólnoty: PLH140011 Ostoja Nadbużańska, PLH140032 Ostoja Nadliwiecka.

W nadleśnictwie wyznaczono **356,56 ha** gospodarczych drzewostanów nasiennych, **17,21 ha** wyłączonych drzewostanów nasiennych oraz **32** drzewa doborowych i **13** źródeł nasion. Odgrywają one dużą rolę w nasiennictwie, selekcji i hodowli lasu. Zabezpieczają wyselekcjonowany, najwyższej jakości i rodzimy materiał genetyczny wykorzystywany przy tworzeniu kolejnych pokoleń lasu.

W Polsce opracowane zostały jak dotąd trzy sieci ekologiczne o charakterze ogólnokrajowym:

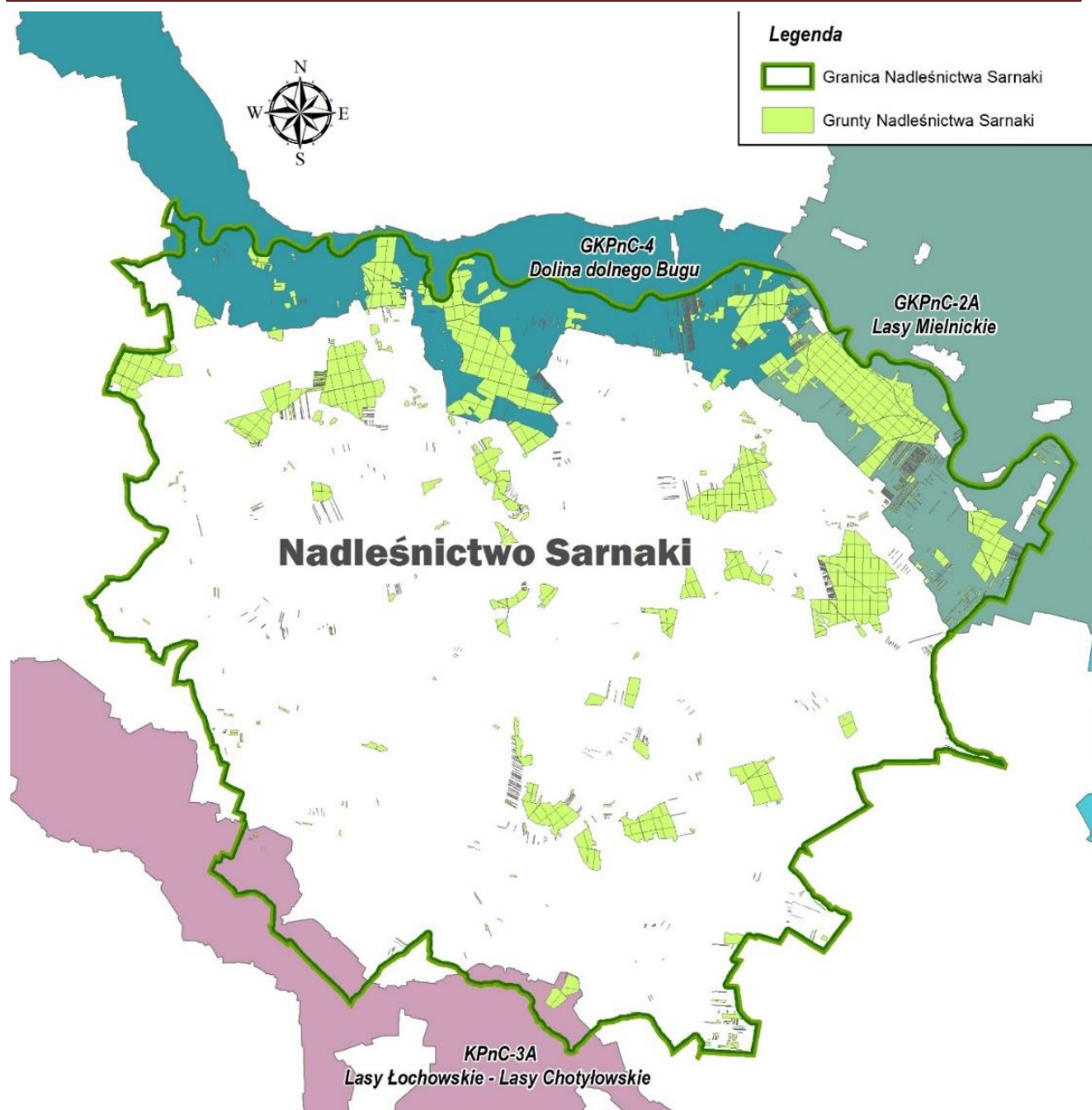
- koncepcja korytarzy ekologicznych ECONET Polska⁵
- koncepcja korytarzy ekologicznych zapewniających spójność sieci Natura 2000⁶
- projekt korytarzy ekologicznych łączących europejską sieć Natura 2000 w Polsce opracowana na zlecenie Ministerstwa Środowiska (2005). Kompletna mapa korytarzy istotnych dla populacji dużych ssaków leśnych oraz spójności siedlisk leśnych i wodno-błotnych została opracowana w 2011 r. we współpracy z Pracownią na rzecz Wszystkich Istot (w ramach projektu ze środków EEA/EOG)⁷

⁵ Liro A., Głowacka I., Jakubowski W., Kaftan J., Matuszkiewicz A. i Szacki J. 1995. Koncepcja krajowej sieci ekologicznej Econet-Polska. Fundacja IUCN Polska, Warszawa.

⁶ Kiczyńska A. i Weigle A. 2003. Jak zapewnić spójność sieci Natura 2000, czyli o korytarzach ekologicznych. W: Makomaska-Juchiewicz M. i Tworek S. Ekologiczna sieć Natura 2000. Problem czy szansa. Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków.

⁷ Jędrzejewski W., Nowak S., Stachura K., Skierczyński M., Mysłajek R. W., Niedziałkowski K., Jędrzejewska B., Wójcik J. M., Zalewska H. i Pilot M. 2005. Projekt korytarzy ekologicznych łączących Europejską sieć Natura 2000 w Polsce. Opracowanie wykonane dla Ministerstwa Środowiska w ramach realizacji programu Phare PL0105.02. Zakład Badania Ssaków PAN, Białowieża.

Rycina 8. Położenie Nadleśnictwa Sarnaki na tle sieci korytarzy ekologicznych ECONET

Według opracowanej w 2012 r. mapy korytarzy ekologicznych⁸ w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Sarnaki występują 3 korytarze ekologiczne:

- Dolina Dolnego Bugu GKPnC-4,
- Lasy Mielnickie GKPnC-2A,
- Lasy Łochowskie - Lasy Chotyłowskie KPnC – 3A.

Wyznaczenie i ochrona korytarzy ekologicznych zapewnia zachowanie funkcjonalnej łączności w warunkach powszechnej obecnie fragmentacji środowiska. Korytarze ekologiczne to obszary umożliwiające przemieszczanie się roślin i zwierząt pomiędzy siedliskami. Korytarze to drogi życia, dzięki którym wiele gatunków może egzystować pomimo

⁸ <http://mapa.korytarze.pl/>

niekorzystnych zmian w środowisku a cenne europejskie siedliska nadal cechuje wysoka bioróżnorodność.

Główne cele wyznaczania i ochrony korytarzy to:

- przeciwdziałanie izolacji obszarów przyrodniczo cennych i zapewnienie funkcjonalnych połączeń między poszczególnymi regionami kraju,
- zapewnienie możliwości funkcjonowania stabilnych populacji gatunków roślin i zwierząt,
- ochrona i odbudowa bioróżnorodności w kraju i Europie,
- stworzenie spójnej sieci obszarów chronionych, które zapewnią optymalne warunki do życia, możliwie dużej liczbie gatunków.

CORINE biotopes to jeden z działów tematycznych systemu CORINE obejmujący typowanie ostoi przyrodniczych o znaczeniu europejskim, sporządzenie opisu bogactwa przyrodniczego kraju, inicjowanie prac nad krajowym systemem informacyjnym ochrony przyrody.

Typowanie ostoi CORINE opiera się na listach gatunków odzwierciedlających pełny zakres biogeograficznego zróżnicowania przyrody w krajach uczestniczących w programie, a które zostały przygotowane na podstawie Konwencji Berneńskiej i czerwonej księgi IUCN.

Na polskiej liście CORINE znajdują się 53 gatunki roślin występujące w Europie Środkowej oraz 36 - lokalnie występujących w Polsce, 139 zagrożonych gatunków kręgowców i 136 gatunków bezkręgowców. Wśród gatunków, które były podstawą typowania ostoi przyrody CORINE w skali europejskiej znalazło się jedynie 10% gatunków chronionych w Polsce.

W banku danych CORINE biotopes znajdują się aktualnie informacje o 961 ostojach, które zajmują około 10-12% powierzchni Polski. Często nie są one objęte ochroną prawną.

Rycina 9. Położenie Nadleśnictwa Sarnaki na tle CORINE biotopes

Wytypowane miejsce staje się ostoją CORINE jeżeli między innymi:

- jest obszarem występowania nie więcej niż 1% europejskiej populacji gatunku lub biotopu z listy CORINE;
- jest jednym z co najwyżej 5 miejsc występowania gatunku lub biotopu z listy CORINE w regionie;
- jest jednym ze 100 najważniejszych miejsc występowania gatunku z listy CORINE w Europie.

Ostoje pod względem rangi dzielą się na: międzynarodowe, krajowe i regionalne.

Baza danych CORINE służyła jako podstawa typowania obszarów siedliskowych Natura 2000 w początkowym okresie tworzenia sieci Natura 2000 w Polsce.

2.5 Ogólna charakterystyka drzewostanów

Ogólną charakterystykę drzewostanów Nadleśnictwa Sarnaki na tle RDLP Lublin i jednostek administracyjnych przedstawiają tabele poniżej:

Tabela 5 Porównanie wybranych cech taksacyjnych drzewostanów nadleśnictwa (według wzoru nr 1a)

Jednostka	Średni wiek [lat]	Przeciętny zapas [m ³ /ha]	Przeciętny przyrost [m ³ /ha]	Udział % siedlisk borowych	udział % gatunków iglastych
Obręb Sarnaki	67	271	6,0	24,0	65,3
Nadleśnictwo Sarnaki	67	271	6,0	24,0	65,3
RDLP Lublin**	66	294	8,21	44,3	60,9
Lasy Państwowe*	61	291	8,89	47,9	68,7
Województwo mazowieckie	59	268	8,17	62,8	73,1

*źródło – https://www.bdl.lasy.gov.pl/portal/Media/Default/Publikacje/Aktualizacja_2023_LP.pdf

**źródło – Wielkoobszarowa Inwentaryzacja Stanu Lasu wyniki za okres 2019-2023 (Sękocin Stary 2024)

Lasy Nadleśnictwa Sarnaki charakteryzują się średnim wiekiem o 6 lata wyższym niż drzewostany w Lasach Państwowych oraz o jeden rok wyższy od średniego wieku drzewostanów w RDLP Lublin. Przeciętny zapas w nadleśnictwie wynosi 271 m³/ha jest niższy niż zapas w RDLP Lublin oraz w LP. Udział siedlisk borowych jest niższy niż RDLP Lublin oraz LP. Udział gatunków iglastych jest porównywalny do RDLP i całych LP.

Tabela 6 Porównanie wybranych cech taksacyjnych drzewostanów w ramach grup funkcji lasu (wg wzoru nr 1b)

Obiekt, nazwa: obrębu, nadleśnictwa	Grupa funkcji / nazwa rezerwatu	Średni wiek [lat]	Średnia zasobność [m ³ /ha]	Przeciętny przyrost [m ³ /ha]	Udział siedlisk borowych [%]	Udział gatunków iglastych [%]
Rezerwaty	Przekop	128	289,2	2,3		1,0
	Dębniak	150	598,0	4,0		
	Kaliniak	87	386,3	4,4		
	Zabuże	153	488,3	3,2		17,7
	Mierzvice	86	404,9	4,7		82,7
	Razem	118	430,7	3,6		12,1
1. SARNAKI	Lasy wodochronne	62	264,9	4,3	6,9	33,3
	Lasy cenne fragm. Przyrody	55	252,8	4,6		
	Lasy glebochronne	72	305,9	4,2	39,7	89,7
	Lasy nasienne	125	484,4	3,9		100,0
	Lasy w miastach i wokół miast	66	250,5	3,8		13,0
	Razem lasy ochronne	67	282,9	4,2	19,3	55,4
	Lasy gospodarcze	66	266,6	4,0	25,2	68,0
	Lasy rezerwatowe	118	430,7	3,6		12,1
	Lasy w N2000	72	287	6	23,3	55,6
	Razem obręb	67	271,3	4,0	24,0	65,3
Nadleśnictwo Sarnaki	Lasy wodochronne	62	264,9	4,3	6,9	33,3
	Lasy cenne fragm. Przyrody	55	252,8	4,6		
	Lasy glebochronne	72	305,9	4,2	39,7	89,7
	Lasy nasienne	125	484,4	3,9		100,0
	Lasy w miastach i wokół miast	66	250,5	3,8		13,0
	Razem lasy ochronne	67	282,9	4,2	19,3	55,4
	Lasy gospodarcze	66	266,6	4,0	25,2	68,0
	Razem nadleśnictwo bez rezerwatów	66	268,9	4,1	24,1	65,4
	Razem nadleśnictwo	67	271,3	4,0	24,0	65,3

2.6 Ogólna charakterystyka kompleksów leśnych

Lasy w zarządzie nadleśnictwa stanowią kompleksy leśne o zróżnicowanej wielkości. Są to małe działki od 0,01 ha do dużych uroczysk powyżej 500 ha. Część kompleksów leśnych zarządzanych przez nadleśnictwo położona jest wśród gruntów innych własności w większych kompleksach leśnych. Zestawienie liczby i powierzchni kompleksów przedstawiono poniżej.

Łącznie w całym nadleśnictwie wyróżniono 595 kompleksów leśnych w ujęciu geodezyjnym.

Tabela 7 Liczba i wielkość kompleksów leśnych w Nadleśnictwie Sarnaki (wg wzoru nr 2)

Nadleśnictwo	Wielkość kompleksu [ha]	Liczba kompleksów	Ogółem [ha]
Nadleśnictwo Sarnaki	do 1,00	370	134,52
	1,01 - 5,00	144	301,58
	5,01 – 20,00	37	365,46
	20,01 – 100,00	27	1045,58
	100,01 – 200,00	4	502,7
	200,01 – 500,00	8	2553,71
	500,01 – 2000,00	5	5226,34
	Ogółem	595	10129,89

* powierzchnia leśna nadleśnictwa bez współwłasności

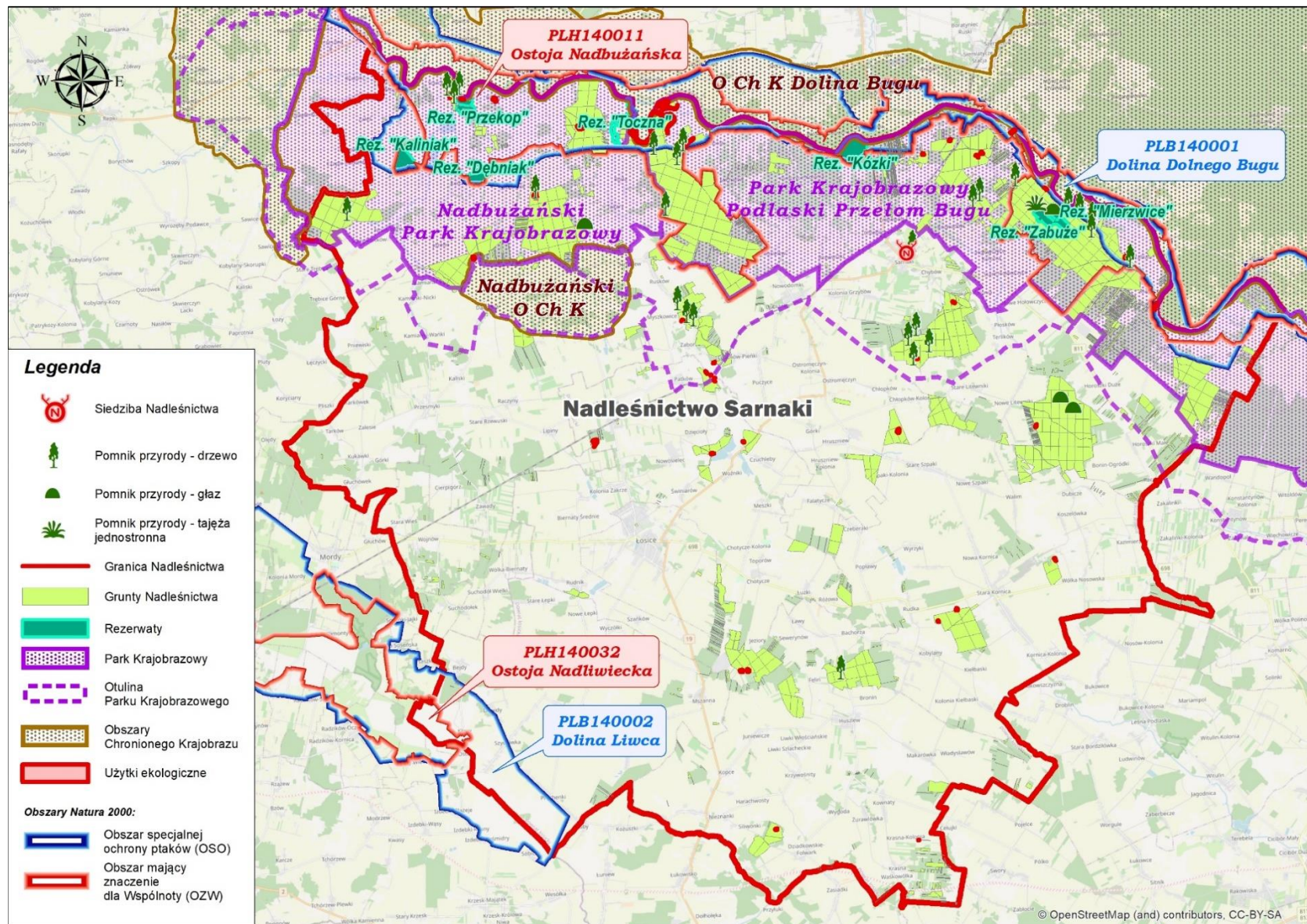
3 Formy ochrony przyrody

Tabela 8 Zestawienie obiektów objętych ochroną przyrody w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Sarnaki

Rodzaj obiektu	Powierzchnia ogólna ilość [ha/szt]* (w zasięgu działania n-ctwa)	Powierzchnia, ilość na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Sarnaki [ha/szt]				
		Leśna w tym:			Nieleśna	Razem [ha/szt]
		Ogółem	Leśna zalesiona i niezalesiona	Związana z gospodarką leśną		
1	2	3	4	5	6	
Rezerваты przyrody	233,94/7	141,51/5	139,16	2,35	0,2	141,71/5
Parki Krajobrazowe	25511,94/2	6351,73	6229,52	122,21	82,03	6433,76/2
Nadbużański Obszar Chronionego Krajobrazu	1917,87	15,80/1	15,74	0,06	-	15,80/1
N2000 Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków	8782,78/2	1134,20/2	1106,02	28,18	66,74	1200,94/2
N2000 Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk	8673,79/2	3235,13/2	3159,48	75,65	70,07	3305,2/1
Stanowisko dokumentacyjne Wychodnia głazów Mierzvice	3,37 / 1	3,37/1	3,37 / 1	-	-	3,37 / 1
Użytki ekologiczne	61,32/ 19	0,00	-	-	61,32	61,32/19
Sterfy ochronne wokół miejsc bytowania i rozrodu zwierząt podlegających ochronie gatunkowej	116,30/2	116,30/2	116,30/2	-	-	116,30/2
Istniejące pomniki przyrody	35		8 grup drzew, 22 pojedyncze drzewa, 4 głązy narzutowe, 1 pomnik powierzchniowy.			

* Powierzchnie obszarów Natura 2000 na podstawie natura2000.gdos.gov.pl (SDF) z 2024 r.

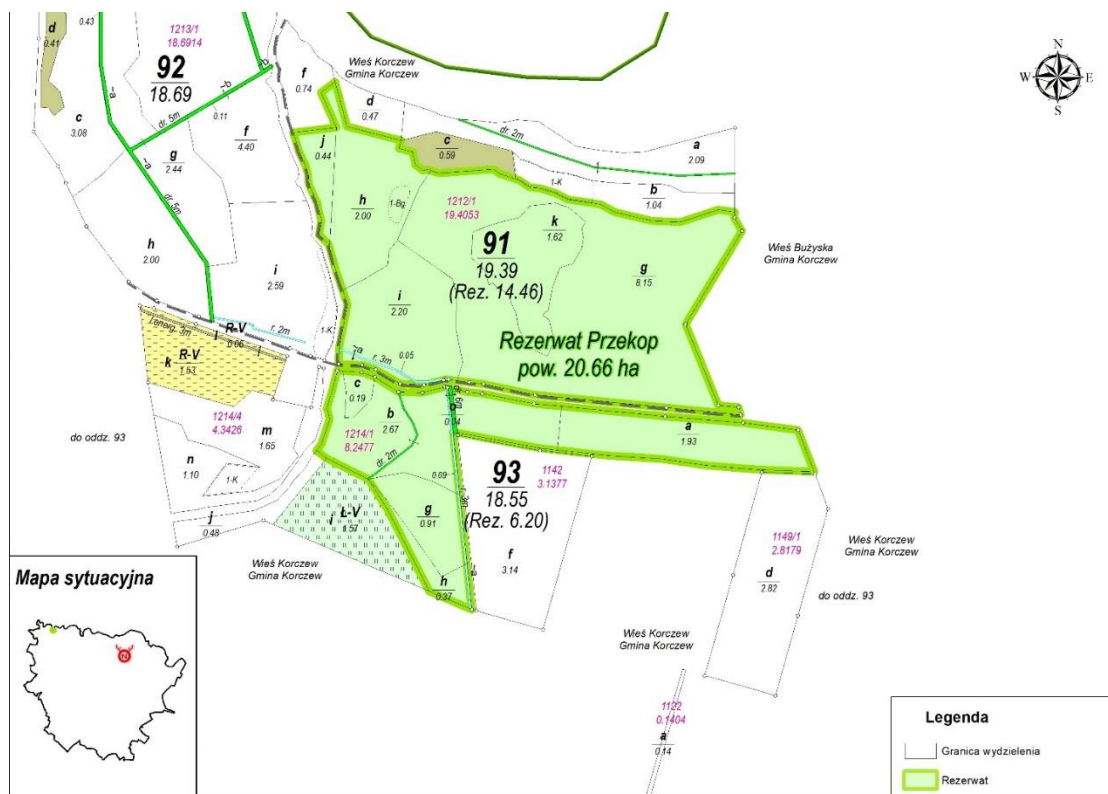

Rycina 10. Zasięg form ochrony przyrody na terenie Nadleśnictwie Sarnaki

3.1 Rezerваты przyrody

Na terenie Nadleśnictwa Sarnaki znajduje się 5 zatwierdzonych rezerwatów przyrody: Przekop, Dębniak, Kaliniak, Zabuze i Mierzvice. W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa zlokalizowany jest rezerwat ornitologiczny Kózki oraz rezerwat ihtiologiczny Toczna wraz z otuliną.

3.1.1 Rezerwat „Przekop”

Rycina 11. Położenie rezerwatu „Przekop”

Podstawa prawna:

Zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dn. 25.08.1964 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (MP z dn. 11.09.1964 r, Nr 62, poz. 289).

Obwieszczenie Wojewody Mazowieckiego z dn. 12.12.2001 w sprawie ogłoszenia wykazu rezerwatów przyrody utworzonych do dnia 31.12.1998 r. (Dz.Urz. Woj. Maz. z 2001, poz. 6860).

Powierzchnia:

- wg aktu utworzenia – 21,08 ha
- wg VI rewizji UL - 20,66 ha (pow. leśna: 20,66 ha; nieleśna: 0,04 ha)

Położenie: leśnictwo Korczew oddz.: 91g,h,i,j,k~a, 93a,b,c,g,h,o,~a.

Rodzaj, typ i podtyp rezerwatu⁹:

- Leśny L
- Fitocenotyczny PFi zbiorowisk leśnych zI
- Leśny i borowy EL lasów nizinnych In

Cel ochrony: Celem ochrony jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych fragmentu lasu pochodzenia naturalnego, charakterystycznego dla okolic nadbużańskich.

Opis: W rezerwacie chronione są naturalne płaty łągów wiązowo-jesionowych (*Fraxino-Ulmetum*) i olszowo-jesionowych (*Circaeo-Alnetum*). W pierwszym zbiorowisku drzewostan tworzą dąb szypułkowy (*Quercus robur*), klon pospolity (*Acer platanoides*) i wiąz szypułkowy (*Ulmus laevis*), ze znaczną domieszką jesionu wyniosłego (*Fraxinus excelsior*). W drugim dominuje olsza czarna (*Alnus glutinosa*) z dodatkiem jesionu wyniosłego i wiąz szypułkowego. Średni wiek drzewostanu w przeważającej części rezerwatu wynosi ponad 100 lat. Uwagę zwracają dorodne jesiony i przestoje starych, wiekowych dębów.

Nadzór nad rezerwatem sprawuje Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie.

Stan zachowania celu ochrony rezerwatu jest zagrożony z uwagi na wydzielanie się posuszu, masowe wywroty. (dane monitoringu FOP stan na dzień 30.09.2024 r. Notatka służbowa z rocznego przeglądu rezerwatu Przekop przeprowadzona przez nadleśnictwo)

Rezerwat nie posiada planu ochrony.

---

⁹ Rozporządzenie Ministra Środowiska z 30.03.2005 r. (Dz.U.2005.60.533)

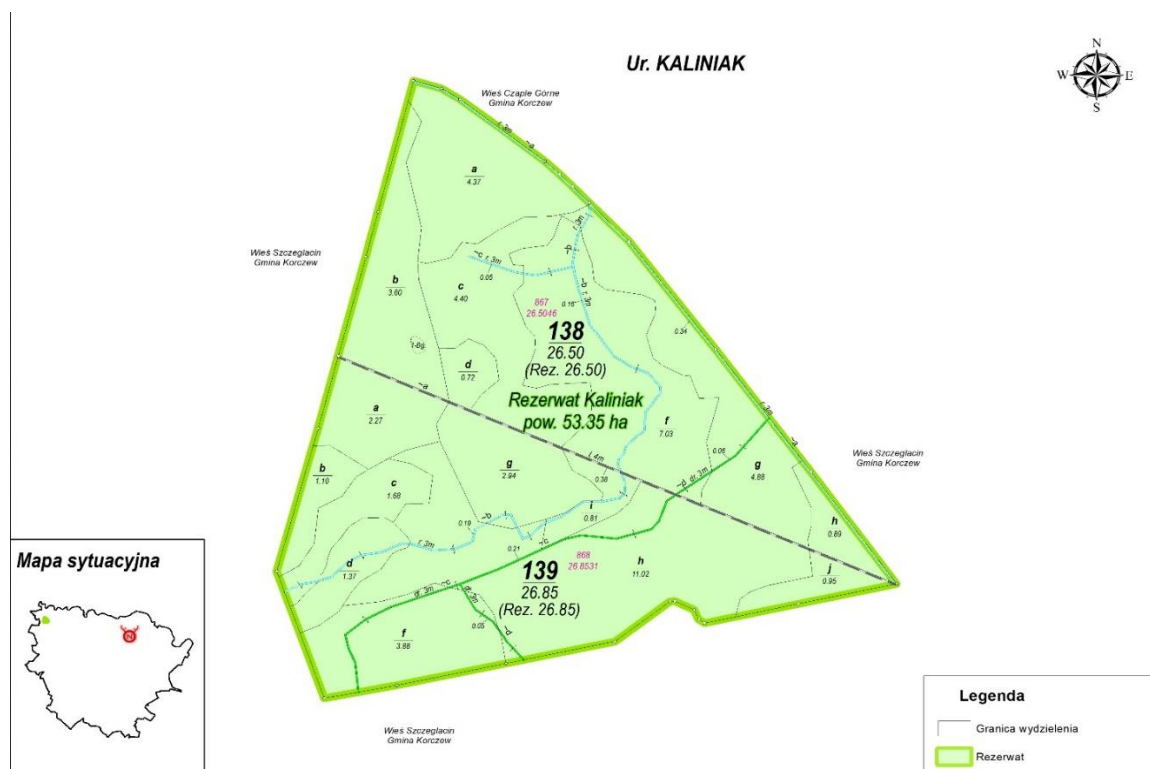
tworzy klon pospolity, klon jawor, robinia akacjowa, topola osika, wiąz szypułkowy, świerk pospolity, jesion wyniosły, brzoza brodawkowata, olsza czarna.

Nadzór nad obszarem sprawuje Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie.

Stan zachowania celu ochrony: Część satarodrzewu dębowego zmiera (dane monitoringu FOP stan na dzień 30.09.2024 r. Notatka służbowa z rocznego przeglądu rezerwatu Dębniak i przeprowadzona przez nadleśnictwo).

Rezerwat nie posiada planu ochrony.

3.1.3 Rezerwat „Kaliniak”

Rycina 13. Położenie rezerwatu „Kaliniak”

Podstawa prawna:

Zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dn. 16.10.1979 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (MP z 1980 r, Nr 79, poz. 141).

Obwieszczenie Wojewody Mazowieckiego z dn. 12.12.2001 w sprawie ogłoszenia wykazu rezerwatów przyrody utworzonych do dnia 31.12.1998 r. (Dz.Urz. Woj. Maz. z 2001, poz. 6860).

Powierzchnia:

- wg aktu utworzenia – 54,41 ha
- wg VI rewizji UL – 53,35 ha; (pow. leśna: 53,35 ha)

Położenie: leśnictwo Korczew oddz.: 138, 139.

Rodzaj, typ i podtyp rezerwatu¹¹:

- Leśny L
- Fitocenotyczny PFi zbiorowisk leśnych zI
- Leśny i borowy EL lasów nizinnych In

Cel ochrony: Celem ochrony jest zachowanie naturalnych zbiorowisk grądowych i łęgowych z rzadkimi i chronionymi gatunkami roślin w runie.

Opis: Na terenie rezerwatu występuje grąd w podzespole czyśćcowym (*Tilio-Carpinetum stachyetosum sylvaticae*) oraz łęg olszowo-jesionowy (*Circaeo-Alnetum*). Drzewostan grądowy jest wielogatunkowy, budowany przez: dąb szypułkowy, lipę drobnolistną, jesion wyniosły, klon pospolity oraz wiązy - pospolity i szypułkowy. Drzewostan łęgu składa się głównie z olszy czarnej z domieszką wiązu szypułkowego i jesionu wyniosłego.

Nadzór nad obszarem sprawuje Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie.

Stan zachowania celu ochrony: Cel ochrony zachowany (dane monitoringu FOP stan na dzień 30.09.2024 r. Notatka służbowa z rocznego przeglądu rezerwatu Kaliniak przeprowadzona przez nadleśnictwo).

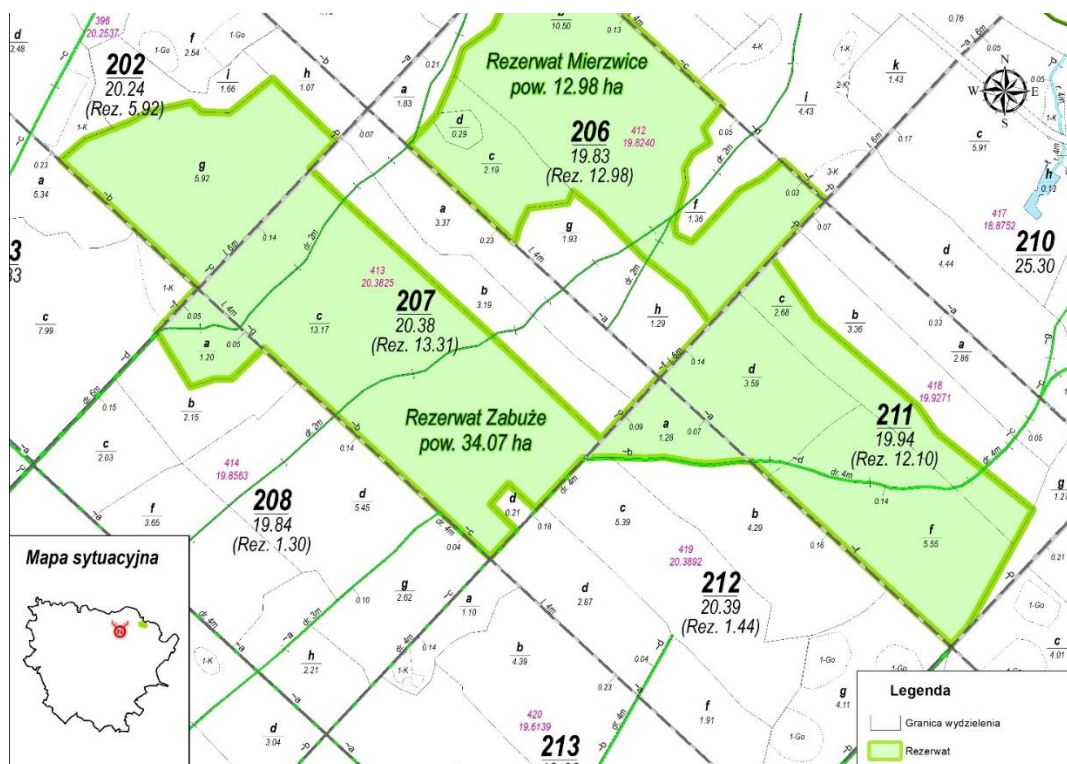
Rezerwat nie posiada planu ochrony.

Zarządzeniem nr 33 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dnia 31.01.2022 r. ustanowione zostały zadania ochronne na okres 5 lat - monitoring siedlisk przyrodniczych i zbiorowisk roślinnych obszaru rezerwatu wraz z inwentaryzacją zasobów przyrodniczych.

---

¹¹ Rozporządzenie Ministra Środowiska z 30.03.2005 r. (Dz.U.2005.60.533)

3.1.4 Rezerwat „Zabuże”

Rycina 14. Położenie rezerwatu „Zabuże”

Podstawa prawna:

Zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dn. 22.04.1983 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (MP z 1983 r, Nr 16, poz. 91).

Obwieszczenie Wojewody Mazowieckiego z dn. 12.12.2001 w sprawie ogłoszenia wykazu rezerwatów przyrody utworzonych do dnia 31.12.1998 r. (Dz.Urz. Woj. Maz. z 2001, poz. 6860).

Powierzchnia:

- wg aktu utworzenia – 33,15 ha
- wg VI rewizji UL - 34,07 ha; (pow. leśna: 34,07 ha)

Położenie: leśnictwo Trojan oddz.: 202g, 207c,~c, 208a,~f,~g, 211c,d,f,~d,~f, 212a,~a,~c.

Rodzaj, typ i podtyp rezerwatu¹²:

- Leśny L
- Fitocenotyczny PFi zbiorowisk leśnych zI
- Leśny i borowy EL lasów nizinnych In

Cel ochrony: Celem ochrony jest zachowanie starodrzewu dębowego pochodzenia naturalnego, występującego w zespole o charakterze grądu, interesujących form geomorfologicznych oraz stanowisk wielu gatunków roślin rzadkich i chronionych, jak też bogatej awifauny.

¹² Rozporządzenie Ministra Środowiska z 30.03.2005 r. (Dz.U.2005.60.533)

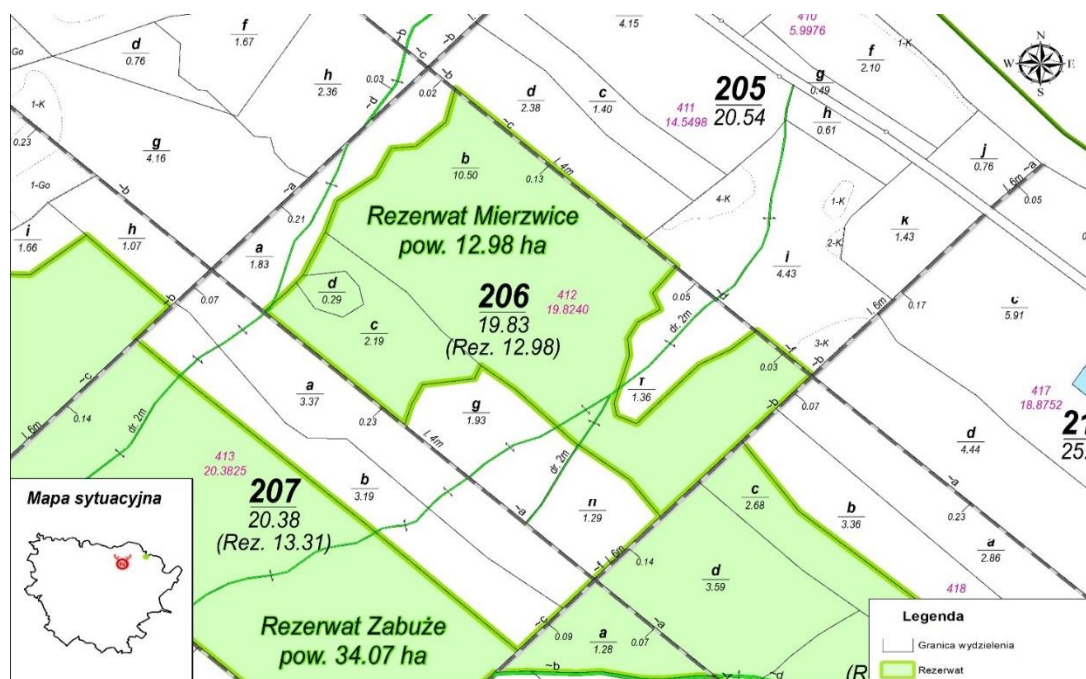
Opis: Rezerwat położony jest na krawędzi doliny wyrzeźbionej przez rzekę Bug. Przedmiotem ochrony jest starodrzew dębowy i dębowo-sosnowy z bogatą florą. Głównym składnikiem drzewostanu – obok sosny zwyczajnej – jest dąb szypułkowy. Najstarsze egzemplarze osiągają wiek do 140 lat. Powierzchnię rezerwatu urozmaicają głębokie wąwozy i głązy narzutowe.

Nadzór nad obszarem sprawuje Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie.

Stan zachowania celu ochrony: Starodrzew zachowany w stanie wystarczającym (dane monitoringu FOP stan na dzień 30.09.2024 r. Notatka służbowa z rocznego przeglądu rezerwatu Zabuze przeprowadzona przez nadleśnictwo).

Rezerwat nie posiada planu ochrony.

3.1.5 Rezerwat „Mierzvice”

Rycina 15. Położenie rezerwatu „Mierzvice”

Podstawa prawna:

Zarządzenie Nr 15 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dn. 17.06.2010r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (Dz. Urz. Województwa Mazowieckiego z 2010 r, Nr 155, poz. 3827).

Obwieszczenie Wojewody Mazowieckiego z dn. 12.12.2001 w sprawie ogłoszenia wykazu rezerwatów przyrody utworzonych do dnia 31.12.1998 r. (Dz.Urz. Woj. Maz. z 2001, poz. 6860).

Powierzchnia:

- wg aktu utworzenia – 12,98 ha
- wg VI rewizji UL - 12,98 ha; (pow. leśna: 12,98 ha)

Położenie: leśnictwo Trojan oddz.: 206b,c,d

Rodzaj, typ i podtyp rezerwatu¹³:

¹³ Rozporządzenie Ministra Środowiska z 30.03.2005 r. (Dz.U.2005.60.533)

- Florystyczny FI
- Florystyczny PFi roślin zielnych i krzewinek rzk
- Leśny i borowy EL lasów mieszanych nizinnych lmn

Cel ochrony: Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie stanowiska roślinności kserotermicznej oraz otaczającego fragmentu lasu liściastego z licznymi stanowiskami chronionymi i zagrożonymi gruntów roślin.

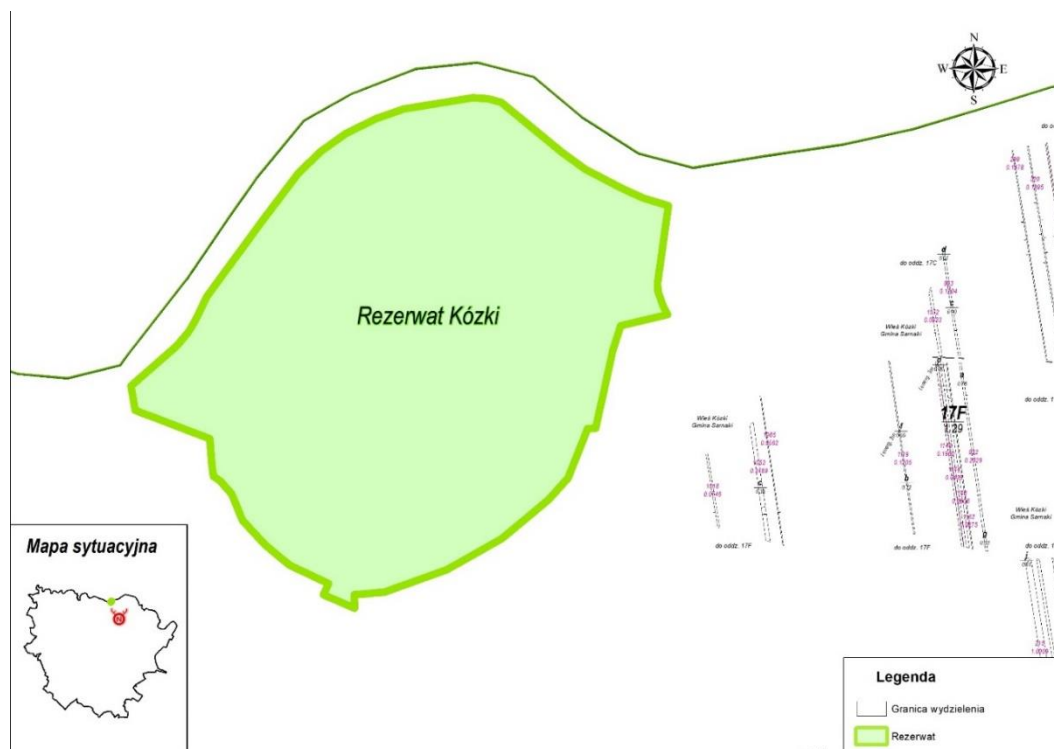
Opis: Rezerwat Mierzvice należy do unikatowych obiektów przyrodniczych doliny środkowego i dolnego Bugu. O szczególnych walorach przyrodniczych rezerwatu Mierzvice świadczy bogactwo gatunków chronionych i zagrożonych, szczególnie charakterystycznych dla muraw kserotermicznych raz niektórych gatunków leśnych

Nadzór nad obszarem sprawuje Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie.

Stan zachowania celu ochrony: Cel ochrony zachowany (dane monitoringu FOP stan na dzień 30.09.2024 r. Notatka służbowa z rocznego przeglądu rezerwatu Mierzvice przeprowadzona przez nadleśnictwo).

Rezerwat posiada planu ochrony ustanowiony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dnia 21.07.2020 r. (Dz. Urz. Woj. Maz. z 2020 r. poz. 8208).

3.1.6 Rezerwat „Kózki”

Rycina 16 Położenie rezerwatu „Kózki”

Podstawa prawna:

Rozporządzenie Nr 12 Wojewody Mazowieckiego z dn. 12.01.2000 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (Dz. Urz. Województwa Mazowieckiego z 2000 r, Nr 8, poz. 51) zmienione Rozporządzeniem Nr 231 Wojewody Mazowieckiego z dn. 23.07.2001 r. w sprawie utworzenia rezerwatów przyrody na terenie województwa mazowieckiego (.

Obwieszczenie Wojewody Mazowieckiego z dn. 12.12.2001 w sprawie ogłoszenia wykazu rezerwatów przyrody utworzonych do dnia 31.12.1998 r. (Dz.Urz. Woj. Maz. z 2001, poz. 6860).

Powierzchnia:

- wg aktu utworzenia – 86,12 ha

Położenie: w zasięgu terytorialnym leśnictwa Mierzvice.

Rodzaj, typ i podtyp rezerwatu¹⁴:

- Faunistyczny Fn

Cel ochrony: Celem ochrony jest zabezpieczenie środowiska bytowania oraz stanowisk lęgowych gatunków ptaków charakterystycznych dla doliny rzeki Bug oraz nadrzecznych plaż, muraw i starorzeczy.

Nadzór nad obszarem sprawuje Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie.

Rezerwat posiada zadania ochronne.

Zarządzeniem nr 19 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dnia 25.06.2018 r. (zmienione Zarządzeniem nr 16 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dnia 21.10.2019 r.) ustanowione zostały zadania ochronne na okres 5 lat.

3.1.7 Rezerwat „Toczna”

Rycina 17 położenie rezerwatu „Toczna”

Podstawa prawna:

Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dn. 7.11.2022 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (Dz. Urz. Województwa Mazowieckiego z 2022 r, poz. 11533), zmienione Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dn.

¹⁴ CRFOP dostęp 11.09.2024 r.

26.04.2023 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (Dz. Urz. Województwa Mazowieckiego z 2023 r, poz. 5249.

Powierzchnia:

- wg aktu utworzenia – 6,11 ha

Powierzchnia otuliny – 30,76 ha

Położenie: na granicy leśnictwa Kisielw i leśnictwa Mierzvice.

Rodzaj, typ i podtyp rezerwatu¹⁵:

- Wodny W

- Faunistyczny PFn ryb ry

- Rzek i ich dolin, potoków i źródeł rp

Cel ochrony: Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie ujściowego odcinka rzeki Tocznej, będącego ważnym na Mazowszu miejscem występowania i rozrodu chronionych gatunków ryb.

Nadzór nad obszarem sprawuje Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie.

Rezerwat nie posiada planu ochrony.

---

¹⁵ CRFOP dostęp 11.09.2024 r.

Tabela 9 Ogólna charakterystyka rezerwatów (wg wzoru nr 3)

Lp.	Nazwa rezerwatu	Akt powołujący	Rok powstania	Lokalizacja	Powierzchnia [ha]					Cele ochrony
					Wg aktu powołującego	Wg planu urządzenia lasu				
						zależne	niezależne	związ z gosp. leśną	nieleśne	
Obwód 1: Sarnaki										
1	Zabuże	MP z 1983 r. Nr 16 poz. 91	1983	202 g; 207 c; 207 ~c; 208 a; 208 ~f; 208 ~g; 211 c; 211 d; 211 f; 211 ~d; 211 ~f; 212 a; 212 ~a; 212 ~c	33,15	33,39		0,68		Zachowanie starodrzewu dębowego pochodzenia naturalnego, występującego w zespole o charakterze grądu, interesujących form geomorfologicznych oraz stanowisk wielu gatunków roślin rzadkich i chronionych, jak też bogatej awifauny.
2	Przekop	MP z 1964 r. Nr 62 poz. 289	1964	91 g; 91 h; 91 i; 91 j; 91 k; 91 ~a; 93 a; 93 b; 93 c; 93 g; 93 h; 93 o; 93 ~a	21,08	18,86	1,62	0,14	0,04	Zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych fragmentu lasu pochodzenia naturalnego charakterystycznego dla okolic nadbużańskich.
3	Dębniak	MP z 1978 r. Nr 4 poz. 20	1978	137 b; 137 f; 137 o; 137 ~a	20,84	20,17	0,23	0,09	0,16	Zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych starodrzewu dębowego pochodzenia naturalnego z licznymi drzewami pomnikowymi.
4	Kaliniak	MP z 1979 r. Nr 79 poz. 141	1979	138 a; 138 b; 138 c; 138 d; 138 f; 138 g; 138 h; 138 ~a; 138 ~b; 138 ~c; 138 ~d; 139 a; 139 b; 139 c; 139 d; 139 f; 139 g; 139 h; 139 i; 139 j; 139 ~a; 139 ~b; 139 ~c; 139 ~d	54,41	51,91		1,44		Zachowanie naturalnych zbiorowisk grądowych i łąkowych z rzadkimi i chronionymi gatunkami roślin w runie.
5	Mierzvice	Dz. Urz. Woj. Maz. z 2010 r. Nr 155, poz. 3827	2010	206 b; 206 c; 206 d	12,98	12,69	0,29			Zachowanie stanowiska roślinności kserotermicznej oraz otaczającego fragmentu lasu liściastego z licznymi stanowiskami chronionych i zagrożonych gatunków roślin.

Ze względu na brak aktualnych „planów ochrony” rezerwatów precyzyjnie nie można określić w zestawieniu tabeli wg wzoru 4 takich wskaźników jak: zachodzących procesów sukcesji, zagrożeń, pełnej charakterystyki możliwości realizacji celów ochrony oraz metod ochrony.

Tabela 10 Możliwości realizacji celów ochrony w rezerwach przyrody (wg wzoru 4).

Lp.	Nazwa rezerwatu	Główny przedmiot ochrony	Cel ochrony	Zachodzące procesy sukcesyjne	Zagrożenia	Możliwości realizacji celu ochrony	Metody ochrony		Uwagi
							Dotychczasowe	proponowane	
1	Zaburze	Starodrzew dębowy	Zachowanie starodrzewu dębowego pochodzenia naturalnego występującego w zespole o charakterze grądu, interesujące formy geomorfologiczne oraz stanowiska wielu roślin rzadkich i chronionych	brak	Stopniowe zamieranie pojedynczych egzemplarzy starych dębów. Brak odnowienia naturalnego ze względu na zbyt silne ocienienie dolnego piętra	w ograniczonym zakresie Po zapewnieniu środków ze strony RDOŚ	Wykonanie cięć sanitarnych i pielęgnacyjnych, odsłanianie i popieranie odnowienia naturalnego dębu.	Monitoring siedlisk przyrodniczych i zbiorowisk roślinnych obszaru rezerwatu wraz z inwentaryzacją zasobów przyrodniczych.	
2	Przekop	Fragment lasu pochodzenia naturalnego	Zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych fragmentu lasu pochodzenia naturalnego charakterystycznego dla okolic nadbużańskich	brak	Położenie terenu nad samym korytem Bugu sprawia, iż w okresach większych wylewów rzeki możliwe jest podtapianie części wyłączeń	w pełni możliwa Po zapewnieniu środków ze strony RDOŚ	Wykonanie cięć sanitarnych.	Zgodnie z zapisami dotyczącymi zadań ochronnych określonych w zarządzeniach RDOŚ	
3	Dębniak	Starodrzew dębowy	Zachowanie starodrzewu dębowego pochodzenia naturalnego z licznymi drzewami pomnikowymi	Pojawia się grochodrzew jak również naturalne odnowienie lipowe, które zaczyna dominować w dolnym piętrze	Populacja bobra europejskiego powoduje nadmierne ścinanie drzew będących celem ochrony w rezerwacie. Dalsza wyćinka przyczyni się do utraty walrów przyrodniczych rezerwatu. Zgryzanie pomnikowych dębów i lip przez bobry na terenie rezerwatu w pobliżu stawów wraz z rozkopywaniem grobli stawowej w stawie dolnym i górnym.	w ograniczonym zakresie Po zapewnieniu środków ze strony RDOŚ	Wykonanie cięć sanitarnych. Renowacja zbiornika wody. Odtworzenie części dawnych założeń parkowych.	Odławianie osobników bora europejskiego z terenu rezerwatu w terminie od 1 września do końca marca Wprowadzanie zabezpieczeń przed bobrami w okresie obowiązywania zadań ochronnych	

4	Kaliniak	Siedliska grądowe i łąkowe	Zachowanie siedlisk lasu wilgotnego i olsu jesionowego z interesującymi gatunkami runa	brak	Brak rozpoznania procesów ekologicznych zachodzących w rezerwacie oraz aktualnej inwentaryzacji zasobów przyrodniczych mogące mieć wpływ na jego cel ochrony.	w pełni możliwa Po zapewnieniu środków ze strony RDOŚ	Wykonanie cięć sanitarnych i pielęgnacyjnych.	Monitoring siedlisk przyrodniczych i zbiorowisk roślinnych obszaru rezerwatu wraz z inwentaryzacją zasobów przyrodniczych	
5	Mierzvice	Roślinność kserotemiczna wraz z otaczającym drzewostanem	Zachowanie stanowiska roślinności kserotemicznej oraz otaczającego fragmentu lasu liściastego z licznymi stanowiskami chronionych i zagrożonych gatunków roślin	Zarastanie stanowisk roślinności kserotemicznej	Sukcesja drzew i krzewów powodująca zarastanie otwartych terenów łąk będących siedliskiem roślin chronionych. Przekształcenie siedlisk rezerwatu przez gatunki obce geograficznie i ekologicznie. Wzrost zacielenia dna lasu i związany z tym zanik gatunków ciepło i światłolubnych grądów miodownikowych. Wzrost antropopresji i związane z tym zaśmiecanie rezerwatu, niszczenie runa i płoszenie zwierząt.	w pełni możliwa Po zapewnieniu środków ze strony RDOŚ	Ręczne wykaszanie murawy oraz zapobieganie sukcesji poprzez usuwanie młodych drzew i krzewów w wydz. 206d	Usuwanie drzew i krzewów z terenów otwartych oraz koszenie łąk. Wywiezienie powstałej biomasy poza teren rezerwatu. Dopuszcza się wykorzystanie powstałej biomasy do przykrycia pniaków pozostałych po wyciętych drzewach i krzewach, w celu uniemożliwienia powstawania ich odrostów. Eliminacja gatunków obcych. Przerzedzenie dolnych warstw drzewostanów. Sprzątanie rezerwatu. Skanalizowanie ruchu do wyznaczonych szlaków. Oznakowanie rezerwatu i szlaków.	

3.2 Parki krajobrazowe

3.2.1 Park Krajobrazowy Podlaski Przełom Bugu

Status prawny:

Utworzony na podstawie Rozporządzenia Nr 10 Wojewody Białkopodlaskiego z dnia 25.08.1994 r. w sprawie utworzenia Parku Krajobrazowego Podlaski Przełom (Dz.Urz.Woj.Biał. Nr 10, poz.45).

Dodatkowymi aktami prawnymi związanymi z powołaniem PK PPB są:

Rozporządzenie Nr 57 Wojewody Mazowieckiego z dnia 25.05.2005 r. w sprawie Parku Krajobrazowego Podlaski Przełom Bugu w części położonej w województwie mazowieckim (Dz.U.Woj.Maz. Nr 120, poz. 3563).

Rozporządzenie Nr 69 Wojewody Lubelskiego z 25.11.2005 r. w sprawie Parku Krajobrazowego Podlaski Przełom Bugu (Dz.U.Woj.Lub. Nr 238, poz. 3707).

Powierzchnia obszaru:

- powierzchnia całkowita obszaru w województwie mazowieckim – **15393 ha** (pow. ogółem 30904 ha),
- powierzchnia w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Sarnaki - **15393 ha**,
- powierzchnia gruntów nadleśnictwa w obszarze – **4365,19 ha**; (pow. leśna: 4301,51 ha; nieleśna: 63,68 ha)

Dla Parku Krajobrazowego Podlaski Przełom Bugu utworzona została otulina o powierzchni w województwie mazowieckim 7909 ha (pow. ogółem 17131 ha w tym na gruntach nadleśnictwa Sarnaki **1049,36 ha** (w granicach zasięgu terytorialnego nadleśnictwa Sarnaki – 7909,00 ha).

Status ochronny

Formy ochrony przyrody położone na terenie Parku Krajobrazowego „Podlaski Przełom Bugu”:

- Rezerwat Zabuże (pow. 34,07 ha);
- Rezerwat Mierzvice (pow. 12,98 ha);
- Rezerwat Kózki (pow. 86,12 ha);
- Obszar specjalnej ochrony ptaków – Dolina Dolnego Bugu – PLB140001 (pow. 7095,15 ha – w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa);
- Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty – Ostoja Nadbużańska – PLH140011 (pow. 8479,78 ha – w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa).

Park obejmuje gminy Janów Podlaski, Konstantynów, **Łosice**¹⁶, **Platerów**, Rokitno, **Sarnaki**, **Terespol**, **Zalesie**. Wydłużony, wygięty półkolisty kształt parku wyznacza dolina rzeki Bug, który kreśli liczne zakola wśród urwistych skarp. W korycie rzeki spotkać można niewielkie wy-

---

¹⁶ pogrubionym drukiem oznaczono gminy, których zasięg obejmuje teren Nadleśnictwa Sarnaki

sepki, niektóre pokryte zaroślami wierzbowymi. Zachowane starorzecza w porze wiosennej tworzą z rzeką szerokie rozlewiska. Obszar parku odznacza się dużą różnorodnością siedlisk. Występują tu nadrzeczne łągi i łozowiska, wilgotne łąki, piaszczyste wydmy, suche pastwiska kserotermiczne z ciepłolubną roślinnością o charakterze stepowym. Pokrywające duże połacie terenu zespoły leśne zachowały walory naturalnych zbiorowisk. Krajobraz parku urozmaicają niewysokie, łagodnie zarysowane wzgórza, będące pozostałością po ostatnim zlodowaceniu. Zasobna gatunkowo, mało przekształcona szata roślinna obfituje w gatunki chronione i rzadkie (wyróżniono tu 54 zespoły roślinne). Występują one miejscowo i w większych skupiskach.

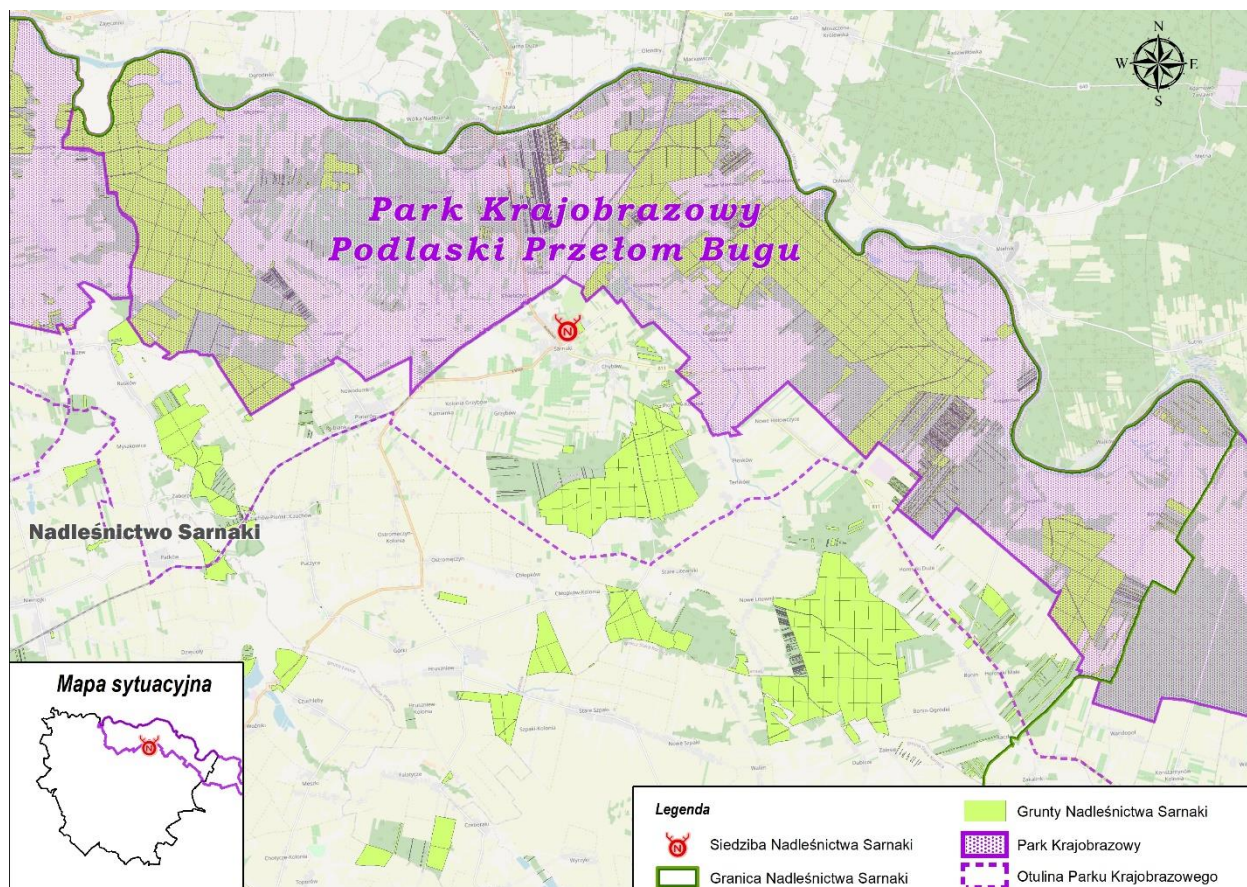
W granicach Parku zlokalizowany jest obszar specjalnej ochrony ptaków – Dolina Dolnego Bugu – PLB140001. Na tym odcinku rzeka ma charakter naturalny, silnie meandruje, w dolinie znajduje się dużo starorzeczy w różnych fazach sukcesji. W korycie rzeki zaczynają pojawiać się wyspy i piaszczyste łachy. Gatunki ptaków, które stanowiły podstawę kwalifikacji obszaru to występujące w lasach: orlik krzykliwy, bocian czarny i puchacz.

Głównym celem utworzenia Parku stało się zachowanie w stanie nienaruszonym najcenniejszych pod względem przyrodniczym, krajobrazowym i kulturowym fragmentów lewobrzeżnej doliny Bugu. Dominującym elementem środowiska przyrodniczego Parku są tereny leśne oraz połacie łąk i pastwisk pokrytych licznymi zadrzewieniami. Głównym walorem przyrodniczym Parku jest nie poddana regulacji, płynąca meandrującym korytem o dużym stopniu naturalności rzeka Bug. Jest to także ważny korytarz ekologiczny.

Zgodnie z ustaleniami Planu Ochrony Parku Krajobrazowego „Podlaski Przełom Bugu” (Rozporządzenie Nr 2 Wojewody Mazowieckiego z dnia 10 stycznia 2000r.) celem działań ochronnych jest stworzenie warunków do przetrwania ekosystemów leśnych i utrzymanie ich obecnego lub przywrócenie pierwotnego (naturalnego) charakteru. Działania ochronne prowadzić należy w szczególności poprzez ochronę leśnej formy użytkowania terenu. W ramach Nadleśnictw lasy należące do parku i otuliny powinny uzyskać priorytet w realizacji przebudowy drzewostanów w kierunku zwiększenia ich zgodności z zajmowanymi siedliskami oraz wzrostu udziału gatunków liściastych.

Aktualnie Park Krajobrazowy nie posiada zatwierdzonego planu ochrony.

Nadleśnictwo Sarnaki współpracuje z Dyrekcją Parku w zakresie działań (na gruntach zarządzanych przez nadleśnictwo) dotyczących zachowania celu, dla którego park powołano. Granice Parku Krajobrazowego „Podlaski Przełom Bugu” i jego otuliny naniesione są na mapę walorów przyrodniczych Nadleśnictwa Sarnaki.

Rycina 18 Położenie Parku Krajobrazowego Podlaski Przełom Bugu w Nadleśnictwie Sarnaki

3.2.2 Nadbużański Park Krajobrazowy

Status prawny:

Utworzony na podstawie Rozporządzenia Nr 36/93 Wojewody Siedleckiego z dnia 30.09.1993 r. w sprawie utworzenia Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego (Dz.Urz.Woj.Sied. Nr 8, poz.166) i Rozporządzenia nr 15/94 Wojewody Ciechanowskiego z dnia 8.04.1994 r. w sprawie utworzenia N Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego (Dz.rz. Woj. Ciech. Nr 9, poz. 52).

Dodatkowymi aktami prawnymi związanymi z powołaniem NPK są:

Rozporządzenie Nr 3 Wojewody Mazowieckiego z dnia 15.03.2005 r. w sprawie Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego (Dz.U.Woj.Maz. Nr 66, poz. 1701).

Rozporządzenie Nr 58 Wojewody Mazowieckiego z 25.05.2005 r. zmieniające rozporządzenia w sprawie Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego (Dz.U.Woj.Maz. Nr 136, poz. 4208).

Powierzchnia obszaru:

- powierzchnia całkowita obszaru – **74136,50 ha**,
- powierzchnia w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Sarnaki – **10152,58 ha**,
- powierzchnia gruntów nadleśnictwa w obszarze – **2068,57 ha**; (pow. leśna: 2050,22 ha; nieleśna: 18,35 ha)

Dla Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego utworzona została otulina o pow. **39535,20 ha**, w tym na gruntach nadleśnictwa **28,87 ha** (w granicach zasięgu terytorialnego nadleśnictwa Sarnaki – 3189,20 ha).

Status ochronny

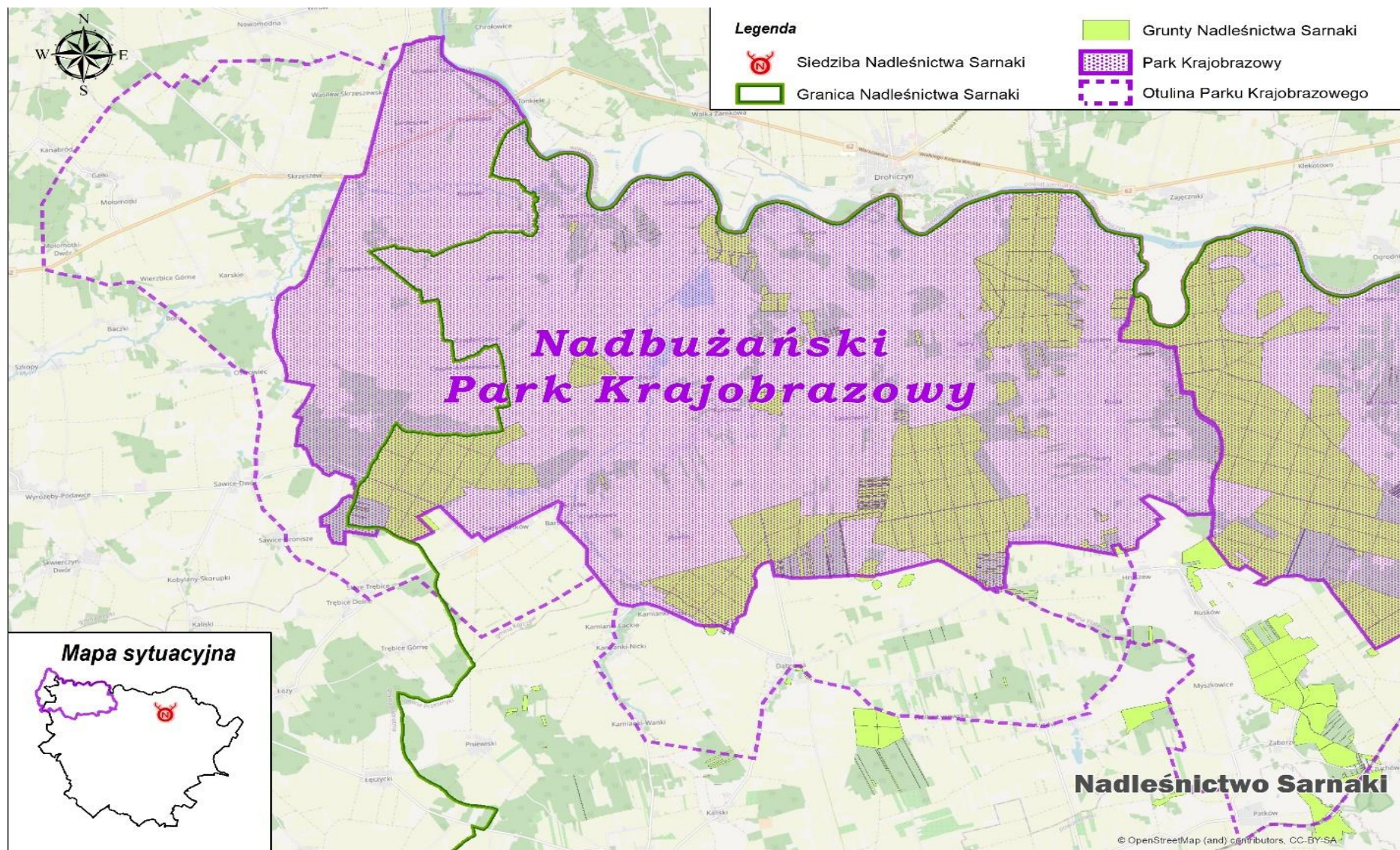
Formy ochrony przyrody położone na terenie Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego:

- Rezerwat Przekop (pow. 20,66 ha);
- Rezerwat Dębniak (pow. 20,65 ha);
- Rezerwat Kaliniak (pow. 53,35 ha);
- Obszar specjalnej ochrony ptaków – Dolina Dolnego Bugu – PLB140001 (pow. 7095,15 ha – w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa);
- Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty – Ostoja Nadbużańska – PLH140011 (pow. 8479,78 ha – w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa).

Nadbużański Park Krajobrazowy położony jest w środkowo-wschodniej części województwa mazowieckiego, obejmuje lewobrzeżną część doliny dolnego Bugu od ujścia rzeki Tocznej w miejscowości Drażniew w gm. Korczew do ujścia rzeki Liwiec w pobliżu Kamieńczyka oraz fragment dolnej Narwi. Ochroną jest tu objęty prawie 120 km odcinek Bugu i 40 km odcinek Narwi. Oprócz doliny rzecznej do parku wchodzi też rozległe kompleksy leśne, zajmujące około 36% powierzchni i tereny rolne. Dzięki dużemu zróżnicowaniu obszar parku to środowisko życia wielu gatunków roślin i zwierząt, które dzięki zachowanej bioróżnorodności znajdują tu odpowiednie warunki do rozwoju. Wiele z nich to gatunki chronione, zagrożone wyginięciem i mające nad Bugiem swoje główne ostoje.

Nadbużański Park Krajobrazowy ma sporządzony plan ochrony, w którym szczegółowo określono cele ochrony przyrody oraz przyrodnicze, społeczne i gospodarcze uwarunkowania ich realizacji. Jednym z ważniejszych celów planu ochrony parku jest zachowanie pozostałości dużych kompleksów leśnych oraz bogactwa ich szaty roślinnej obejmującej liczną grupę chronionych i rzadkich gatunków roślin i zbiorowisk roślinnych. Ponadto plan ochrony zakłada działania zmierzające do odtwarzania ekosystemów leśnych o składach gatunkowych zgodnych z siedliskiem. Działanie to jest zbieżne z zapisami planu urządzenia lasu w zakresie wytycznych odnośnie techniki hodowlanej (szczegółowy opis zamieszczony jest w elaboracie).

Rycina 19 Położenie Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego w Nadleśnictwie Sarnaki

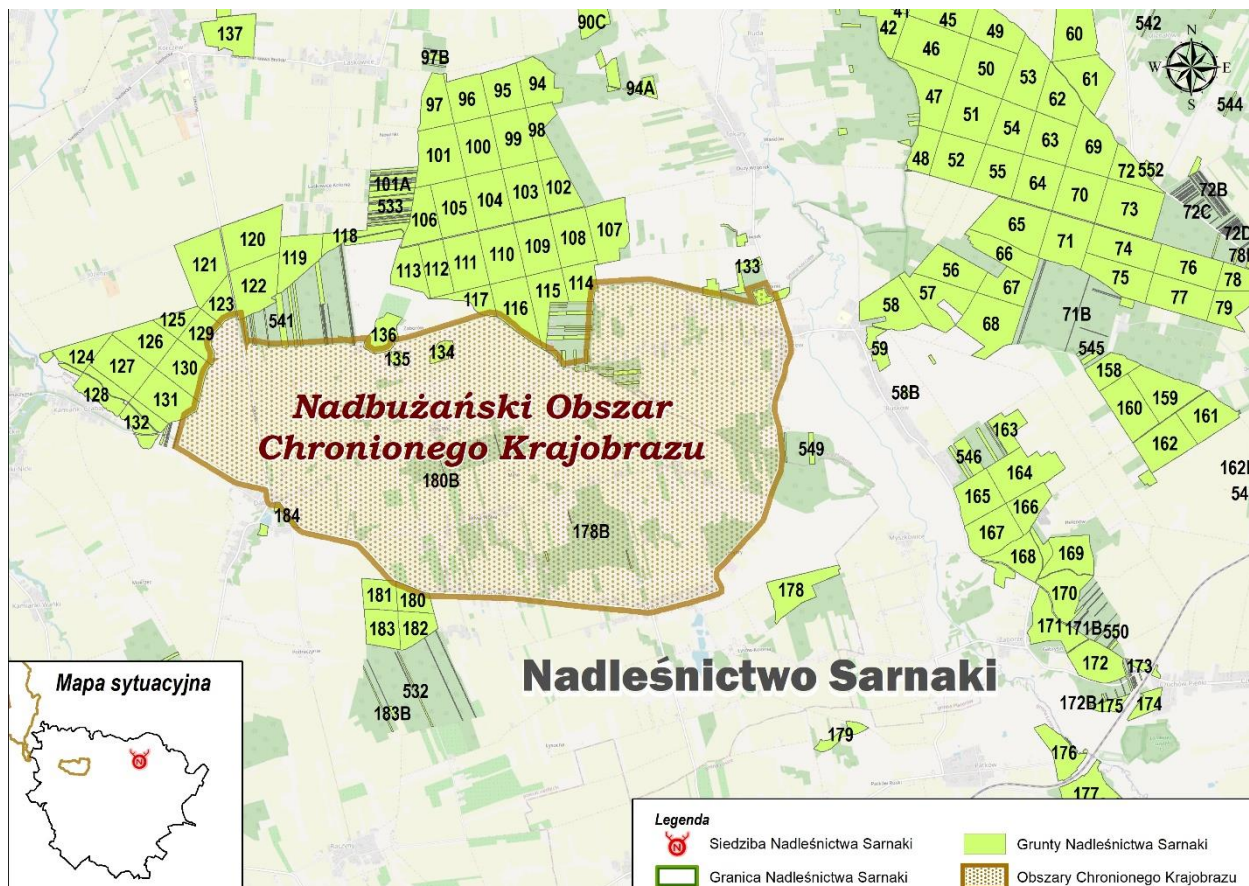

3.3 Obszary Chronionego Krajobrazu

W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa występuje 1 obszar chronionego krajobrazu:

- Nadbużański Obszar Chronionego Krajobrazu;

3.3.1 Nadbużański Obszar Chronionego Krajobrazu

Rycina 20. Położenie Nadbużańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu w Nadleśnictwie Sarnaki

Status prawny:

Utworzony na podstawie Uchwały Nr XVII/99/86 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Siedlcach z dnia 28 października 1986 roku w sprawie obszarów chronionego krajobrazu. Dz. Urz. WRN w Siedlcach, Dz. Urz. z 1986 r. Nr 11, poz. 130; zm. Dz. Urz. z 1990 r. Nr 13, poz. 221, Dz. Urz. z 1991 r. Nr 7, poz. 182, Dz. Urz. z 1993 r. Nr 8, poz. 166.

Aktualnie obowiązującym aktem prawnym jest Uchwała Nr 42/24 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 26.03.2024 r. w sprawie Nadbużańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz.Urz.Woj.Maz. 2024, poz.3776).

Powierzchnia obszaru:

- powierzchnia całkowita obszaru – **23099,06 ha**,
- powierzchnia w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Sarnaki – **1917,88 ha**,
- powierzchnia gruntów nadleśnictwa w obszarze – **15,80 ha** (leśna: 15,80 ha) co stanowi 0,15% powierzchni nadleśnictwa.

Obszar chroniony ze względu na wyróżniające się krajobrazowo tereny o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe w szczególności ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z masową turystyką i wypoczynkiem lub istniejące albo odtwarzane korytarze ekologiczne. Celem utworzenia obszaru chronionego krajobrazu jest w szczególności zapewnienie powiązania terenów poddanych ochronie w system obszarów chronionych.

Opis obszaru:

Obszar chroniony ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe z uwagi na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem, a także pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych.

Nadbużański Obszar Chronionego Krajobrazu obejmuje szerokim pasem południowo-wschodnią część doliny Bugu. Po powiększeniu Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego (obecnie łączy się on z PK Podlaski Przełomu Bugu i Obszarem Chronionego Krajobrazu Doliny Bugu) Nadbużański Obszar Chronionego Krajobrazu stanowi wąski pas pełniący rolę otuliny. Najcenniejsze walory przyrodnicze weszły w skład rezerwatów "Sterdyń", "Dębniak", "Kaliniak" i "Przekop" i w nowe granice parku. Ponadto znajduje się tam 49 pomników przyrody. Krajobraz doliny Bugu ma charakter rolniczy.

Nadzór nad obszarem sprawuje Marszałek Województwa Mazowieckiego.

3.4 Obszary Natura 2000

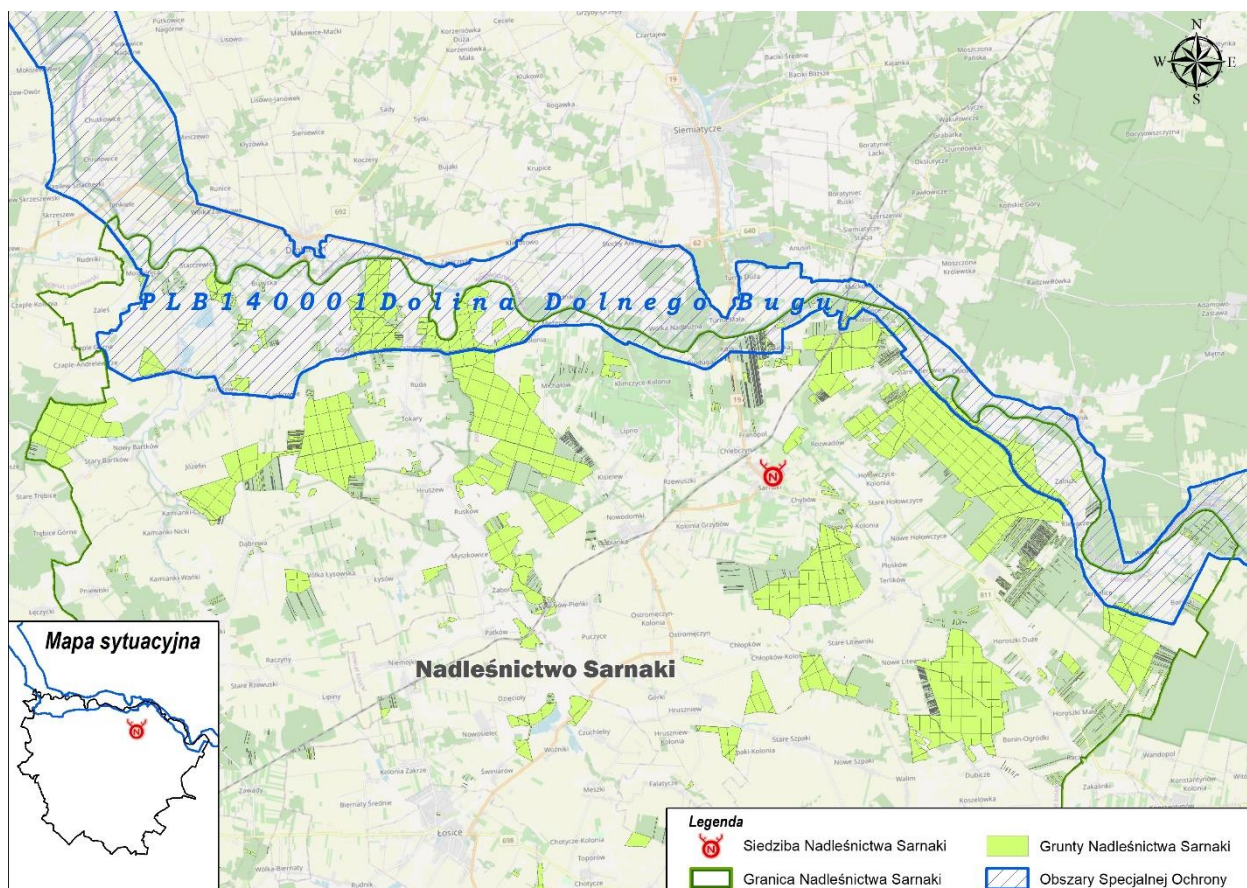
Obszary Natura 2000 występujące na gruntach Nadleśnictwa Sarnaki:

- 1. Obszar specjalnej ochrony ptaków – Dolina Dolnego Bugu – PLB140001;**
- 2. Obszar specjalnej ochrony ptaków – Dolina Liwca – PLB140002**
- 3. Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty – Ostoja Nadbużańska – PLH140011.**

Obszary Natura 2000 występujące w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Sarnaki:

- 1. Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty – Ostoja Nadliwiecka – PLH140032**

3.4.1 Obszar Natura 2000 Dolina Dolnego Bugu PLB140001

Rycina 21. Położenie obszaru Natura 2000 Dolina Dolnego Bugu PLB140001

Opis obszaru sporządzono na podstawie zaktualizowanego w marcu 2024 r. SDF i odnosi się on do całości obszaru, a nie tylko do fragmentu obszaru znajdującego się w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Sarnaki

Status prawny:

Obszar wyznaczony Rozporządzeniem Ministra Środowiska w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 z dnia 21.07.2004 r. (Dz.U. Nr 229, poz. 2313), aktualizacja: Rozporządzenie Ministra Środowiska zmieniające rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 z 5.09.2007 r. (Dz.U. Nr 179, poz. 1275) oraz Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12.01.2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. Nr 25, poz. 133).

Powierzchnia obszaru:

- powierzchnia całkowita obszaru – **74309,92 ha** (wg SDF),
- powierzchnia w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Sarnaki – **7095,15¹⁷ ha**,
- powierzchnia gruntów nadleśnictwa w obszarze – **1197,81 ha** (1,61% pow. obszaru), (pow. leśna: 1123,07 ha; nieleśna: 66,74 ha)

¹⁷ Powierzchnia wyliczona geometrycznie na podstawie warstw ze strony <http://www.gdos.gov.pl/dane-i-metadane> z dnia 17.09.2024

Opis obszaru (wg SDF)

Większość doliny pokrywają suche, ekstensywnie użytkowane pastwiska. Obszary bagienne są usytuowane głównie przy ujściach rzek, dopływów Bugu oraz wokół pozostałych fragmentów dawnych koryt rzecznych. Koryto Bugu jest w większości nie zmienione przez człowieka, pozostały tu liczne piaszczyste wyspy, nagie lub porośnięte wierzbowymi lub topolowymi łęgami nadrzeczными. Wzdłuż rzeki występują dobrze rozwinięte zarośla wierzbowe. Pierwsza terasa rzeki obfituje w starorzecza, zróżnicowane pod względem wielkości, głębokości i stopnia porośnięcia przez roślinność wodną. Do ostoi włączony jest także kompleks lasów liściastych między miejscowościami Drażniew i Platerów.

Wartość przyrodnicza i znaczenie (wg SDF)

Ostoja ptasia o randze europejskiej E 51. Występują w niej co najmniej 22 gatunki ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 6 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi. Bardzo ważna ostoja ptaków wodno-błotnych. Jedno z nielicznych w Polsce stanowisk lęgowych gadożera; do niedawna jedno z nielicznych w Polsce stanowisk kulona.

W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej następujących gatunków ptaków: bączek, bocian czarny, brodziec piskliwy, cyranka, czajka, czapla siwa, krwawodziób, gadożer, kszczyk, kulik wielki, płaskonos, podróżniczek, rybitwa białoczelna, rybitwa czarna, rybitwa rzeczna, rycyk, sieweczka rzeczna, sieweczka obrożna, zimorodek; w stosunkowo wysokim zagęszczeniu występują: bocian biały, kania czarna, derkacz, wodnik i samotnik. Niestety brak jest danych o ptakach w okresie pozalęgowym.

Tabela 11 Gatunki objęte art. 4 dyrektywy 2009/147/WE i gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EWG oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków.

Kod	Nazwa		Ocena Znaczenia Obszaru			
	łacińska	polska	Populacja	St. zach.	Izolacja	Ogólnie
A004	<i>Tachybaptus ruficollis</i>	Perkozek	D			
A021	<i>Botaurus stellaris</i>	Bąk	D			
A022	<i>Ixobrychus minutus</i>	Bączek	D			
A030	<i>Ciconia nigra</i>	Bocian czarny	C	B	C	C
A031	<i>Ciconia ciconia</i>	Bocian biały	C	B	C	B
A037	<i>Cygnus columbianus</i>	Łabędź czarnodzioby	D			
A038	<i>Cygnus cygnus</i>	Łabędź krzykliwy	D			
A041	<i>Anser albifrons</i>	Gęś białoczelna	D			
A053	<i>Anas platyrhynchos</i>	Krzyżówka	D			
A055	<i>Anas querquedula</i>	Cyranka	B	B	C	B
A056	<i>Anas clypeata</i>	Płaskonos	B	B	C	B
A059	<i>Aythya ferina</i>	Głowienka	D			
A061	<i>Aythya fuligula</i>	Czernica	D			
A072	<i>Pernis apivorus</i>	Trzmielojad	D			
A073	<i>Milvus migrans</i>	Kania czarna	D			
A075	<i>Haliaeetus albicilla</i>	Bielik	D			
A080	<i>Circaetus gallicus</i>	Gadożer	C	C	C	C
A081	<i>Circus aeruginosus</i>	Błotniak stawowy	C	B	C	C
A084	<i>Circus pygargus</i>	Błotniak łąkowy	C	C	C	C
A089	<i>Aquila pomarina</i>	Orlik krzykliwy	D			
A094	<i>Pandion haliaetus</i>	Rybołów	D			
A098	<i>Falco columbarius</i>	Drzemlik	D			
A118	<i>Rallus aquaticus</i>	Wodnik	C	B	C	C
A119	<i>Porzana porzana</i>	Kropiatka	C	B	C	C
A120	<i>Porzana parva</i>	Zielonka	C	C	C	C
A122	<i>Crex crex</i>	Derkacz	C	C	C	C

Kod	Nazwa		Ocena Znaczenia Obszaru			
	łacińska	polska	Populacja	St. zach.	Izolacja	Ogólnie
A123	<i>Gallinula chloropus</i>	Kokoszka	D			
A125	<i>Fulica atra</i>	Łyska	D			
A127	<i>Grus grus</i>	Żuraw	D			
A136	<i>Charadrius dubius</i>	Sieweczka rzeczna	C	B	C	B
A137	<i>Charadrius hiaticula</i>	Sieweczka obrożna	B	B	B	B
A140	<i>Pluvialis apricaria</i>	Siewka złota	D			
A149	<i>Calidris alpina</i>	Biegus zmienny	D			
A151	<i>Philomachus pugnax</i>	Batalion	D			
A153	<i>Gallinago gallinago</i>	Kszyk	C	B	C	C
A156	<i>Limosa limosa</i>	Rycyk	C	B	C	B
A160	<i>Numenius arquata</i>	Kulik wielki	B	B	C	C
A162	<i>Tringa totanus</i>	Krwawodziób	B	B	C	B
A164	<i>Tringa nebularia</i>	Kwokacz	D			
A165	<i>Tringa ochropus</i>	Samotnik	D			
A168	<i>Acitis hypoleucos</i>	Brodziec piskliwy	B	B	C	B
A170	<i>Phalaropus lobatus</i>	Płatkonóg sztydłodzioby	D			
A177	<i>Larus minutus</i>	Mewa mała	D			
A190	<i>Sterna caspia</i>	Rybitwa wielkodzioba	D			
A193	<i>Sterna hirundo</i>	Rybitwa rzeczna	B	B	C	B
A195	<i>Sternula albifrons</i>	Rybitwa białoczelna	B	B	C	B
A197	<i>Chlidonias niger</i>	Rybitwa czarna	A	B	C	B
A215	<i>Bubo bubo</i>	Puchacz	D			
A229	<i>Alcedo atthis</i>	Zimorodek	C	C	C	C
A236	<i>Dryocopus martius</i>	Dzięcioł czarny	D			
A238	<i>Dendrocopos medius</i>	Dzięcioł średni	D			
A246	<i>Lullula arborea</i>	Lerka	D			
A255	<i>Anthus campestris</i>	Świergotek polny	D			
A272	<i>Luscinia svecica</i>	Podróżniczek	C	B	C	C
A307	<i>Sylvia nisoria</i>	Jarzębatka	D			
A320	<i>Ficedula parva</i>	Muchołówka mała	D			
A321	<i>Ficedula albicollis</i>	Muchołówka białoszyja	D			
A338	<i>Lanius collurio</i>	Gąsiorek	D			
A379	<i>Emberiza hortulana</i>	Ortolan	D			

Na gruntach Nadleśnictwa Sarnaki w granicach obszaru Natura 2000 Dolina Dolnego Bugu nie stwierdzono występowania gatunków będących przedmiotem ochrony.

Tabela 12 Gatunki ptaków stwierdzone w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Sarnaki w obszarze N2000 Dolina Dolnego Bugu

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska
1	Krwawodziób	<i>Tringa totanus</i>
2	Rybitwa rzeczna	<i>Sterna hirundo</i>
3	Rybitwa białoczelna	<i>Sternula albifrons</i>
4	Kulik wielki	<i>Numenius arquata</i>
5	Siweczka obrocza	<i>Charadrius hiaticula</i>
6	Szlachar	<i>Anas clypeata</i>
7	Brodziec piskliwy	<i>Actitis hypoleucos</i>
8	Rybitwa białoskrzydła	<i>Chlidonias leucopterus</i>
9	Wodnik	<i>Rallus aquaticus</i>
10	Kropiatka	<i>Porzana porzana</i>
11	Zielonka	<i>Porzana parva</i>
12	Podróżniczek	<i>Luscinia svecica</i>
13	Kszyk	<i>Gallinago gallinago</i>
14	Rycyk	<i>Limosa limosa</i>
15	Derkacz	<i>Crex crex</i>
16	Błotniak stawowy	<i>Circus aeruginosus</i>
17	Błotniak łąkowy	<i>Circus pygargus</i>
18	Bocian biały	<i>Ciconia ciconia</i>
19	Sieweczka rzeczna	<i>Charadrius dubius</i>
20	Cyranka	<i>Anas querquedula</i>
21	Zimorodek	<i>Alcedo atthis</i>

Zagrożenia wg Planu Zadań Ochronnych

Nadzór nad obszarem sprawuje Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie.

Rezerwat posiada planu ochrony ustanowiony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie, Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie z dnia 05.09.2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Dolnego Bugu PLB 140001 (Dz. Urz. Woj. Maz. z 2014 r. poz. 9006).

Tabela 13 Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony gatunków ptaków i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony

Lp.	Przedmiot ochrony	Zagrożenia		Opis Zagrożenia
		Istniejące	Potencjalne	
1	A030 Bocian czarny <i>Ciconia nigra</i>	A02.03 Usuwanie trawy pod grunty orne J02.01 Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie K03.04 Drapieżnictwo	B02.02 Wycinka lasu C03.03 Produkcja energii wiatrowej	Zamiana łąk zalewowych na grunty orne, połączona z intensyfikacją zabiegów agrotechnicznych. Nadmierne przesuszenie łąk i pastwisk wynikające przede wszystkim z przeprowadzonych zabiegów melioracyjnych. Nasilająca się presja ze strony kuny, zwiększające straty w lęgach. Usuwanie drzew w ciągu całego roku oraz prace leśne prowadzone w okresie lęgowym w pobliżu gniazd. Lokalizowanie farm wiatrowych w obszarze oraz w jego sąsiedztwie.
2	A031 Bocian biały <i>Ciconia ciconia</i>	D02.01.01 Napowietrzne linie elektryczne i telefoniczne K02.01 Zmiana składu gatunkowego (sukcesja) A02.03 Usuwanie trawy pod grunty orne J02.01 Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie	C03.03 Produkcja energii wiatrowej	Ze względu na wysoki odsetek gniazd zakładanych na słupach energetycznych (ponad 95%) istnieje niebezpieczeństwo porażenia prądem osobników dorosłych oraz piskląt. Niezbędne więc staje się montowanie platform, tym bardziej, że odnotowuje się wzrost liczby par w graniach ostoi. Sukcesja drzew i krzewów wynikająca z zaprzestania stosowania dotychczasowych form gospodarowania, głównie koszenia łąk i wypasu pastwisk. Zamiana łąk zalewowych na grunty orne, połączona z intensyfikacją zabiegów agrotechnicznych. Nadmierne przesuszenie łąk i pastwisk wynikające przede wszystkim z przeprowadzonych zabiegów melioracyjnych. Lokalizowanie farm wiatrowych w obszarze oraz w jego sąsiedztwie.
3	A055 Cyranka <i>Anas querquedula</i>	A02.03 Usuwanie trawy pod grunty orne K03.04 Drapieżnictwo A04.02 Wypas nieintensywny K02.01 Zmiana składu gatunkowego (sukcesja) J02.01 Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie	J02.01 Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie C03.03 Produkcja energii wiatrowej	Zamiana łąk zalewowych na grunty orne, połączona z intensyfikacją zabiegów agrotechnicznych. Nasilająca się presja lisa, zwiększająca straty w lęgach. Sukcesywne zmniejszanie się liczby wypasanych zwierząt powodujące zmiany w biotopie lęgowym. Sukcesja drzew i krzewów wynikająca z zaprzestania stosowania dotychczasowych form gospodarowania, głównie koszenia łąk. Nadmierne przesuszenie łąk i pastwisk wynikające przede wszystkim z przeprowadzonych zabiegów melioracyjnych. Prace melioracyjne powodujące obniżenie wilgotności obszaru. Lokalizowanie farm wiatrowych w obszarze oraz w jego sąsiedztwie.
4	A056 Płaskonos <i>Anas platyrhynchos</i>	A02.03 Usuwanie trawy pod grunty orne K03.04 Drapieżnictwo A04.02 Wypas nieintensywny J02.01 Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie K02.01 Zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	J02.01 Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie C03.03 Produkcja energii wiatrowej	Zamiana łąk zalewowych na grunty orne, połączona z intensyfikacją zabiegów agrotechnicznych. Nasilająca się presja lisa, zwiększająca straty w lęgach. Sukcesywne zmniejszanie się liczby wypasanych zwierząt powodujące zmiany w biotopie lęgowym. Nadmierne przesuszenie łąk i pastwisk wynikające przede wszystkim z przeprowadzonych zabiegów melioracyjnych. Sukcesja drzew i krzewów wynikająca z zaprzestania stosowania dotychczasowych form gospodarowania, głównie koszenia łąk. Prace melioracyjne powodujące obniżenie wilgotności obszaru. Lokalizowanie farm wiatrowych w obszarze oraz w jego sąsiedztwie.

Lp.	Przedmiot ochrony	Zagrożenia		Opis Zagrożenia
		Istniejące	Potencjalne	
5	A081 Błotniak stawowy <i>Circus aeruginosus</i>	F01.01 Intensywna hodowla ryb, intensyfikacja F02.03 Wędkarstwo	C03.03 Produkcja energii wiatrowej	Zmniejszanie powierzchni szuwarów na stawach w wyniku intensyfikacji zabiegów hodowlanych. Nasilająca się presja wędkarzy w biotopach lęgowych powodująca płoszenie ptaków. Lokalizowanie farm wiatrowych w obszarze oraz w jego sąsiedztwie.
6	A084 Błotniak łąkowy <i>Circus pygargus</i>	K03.04 Drapieżnictwo K02.01 Zmiana składu gatunkowego (sukcesja) J02.01 Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie.	A03.01 Intensywne koszenie lub intensyfikacja C03.03 Produkcja energii wiatrowej	Nasilająca się presja lisa, zwiększająca straty w lęgach. Sukcesja drzew i krzewów wynikająca z zaprzestania stosowania dotychczasowych form gospodarowania, głównie koszenia łąk i wypasu pastwisk. Nadmierne przesuszenie łąk i pastwisk wynikające przede wszystkim z przeprowadzonych zabiegów melioracyjnych. Intensyfikacja i przyspieszenie zabiegów agrotechnicznych prowadzące do niszczenia lęgów. Lokalizowanie farm wiatrowych w obszarze oraz w jego sąsiedztwie.
7	A118 Wodnik <i>Rallus aquaticus</i>	K03.04 Drapieżnictwo F01.01 Intensywna hodowla ryb, intensyfikacja	C03.03 Produkcja energii wiatrowej	Nasilająca się presja norki amerykańskiej, zwiększająca straty w lęgach. Zmniejszanie powierzchni szuwarów na stawach w wyniku intensyfikacji zabiegów hodowlanych. Lokalizowanie farm wiatrowych w obszarze oraz w jego sąsiedztwie.
8	A119 Kropiatka <i>Porzana porzana</i>	K02.01 Zmiana składu gatunkowego (sukcesja) J02.01 Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie K03.04 Drapieżnictwo	J02.01 Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie C03.03 Produkcja energii wiatrowej	Sukcesja drzew i krzewów wynikająca z zaprzestania stosowania dotychczasowych form gospodarowania, głównie koszenia łąk. Nadmierne przesuszenie łąk i pastwisk wynikające przede wszystkim z przeprowadzonych zabiegów melioracyjnych. Nasilająca się presja lisa i norki amerykańskiej, zwiększająca straty w lęgach. Nadmierne przesuszenie łąk i pastwisk wynikające przede wszystkim z przeprowadzonych zabiegów melioracyjnych. Lokalizowanie farm wiatrowych w obszarze oraz w jego sąsiedztwie.
9	A120 Zielonka <i>Porzana parva</i>	K03.04 Drapieżnictwo F01.01 Intensywna hodowla ryb, intensyfikacja	C03.03 Produkcja energii wiatrowej	Nasilająca się presja norki amerykańskiej, zwiększająca straty w lęgach. Zmniejszanie powierzchni szuwarów na stawach w wyniku intensyfikacji zabiegów hodowlanych. Lokalizowanie farm wiatrowych w obszarze oraz w jego sąsiedztwie.
10	A122 Derkacz <i>Crex crex</i>	A02.03 Usuwanie trawy pod grunty orne K03.04 Drapieżnictwo K02.01 Zmiana składu gatunkowego (sukcesja) J02.01 Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie A03 Koszenie / ścinanie trawy.	A03.01 Intensywne koszenie lub intensyfikacja J02.01 Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie C03.03 Produkcja energii wiatrowej	Zamiana łąk zalewowych na grunty orne, połączona z intensyfikacją zabiegów agrotechnicznych. Nasilająca się presja lisa, zwiększająca straty w lęgach. Sukcesja drzew i krzewów wynikająca z zaprzestania stosowania dotychczasowych form gospodarowania, głównie koszenia łąk. Nadmierne przesuszenie łąk i pastwisk wynikające przede wszystkim z przeprowadzonych zabiegów melioracyjnych. Niewłaściwe metody koszenia trawy powodujące straty lęgów. Zwiększenie intensywności koszenia łąk, uniemożliwiające wyprowadzenie lęgów. Prace melioracyjne powodujące obniżenie wilgotności obszaru. Lokalizowanie farm wiatrowych w obszarze oraz w jego sąsiedztwie.

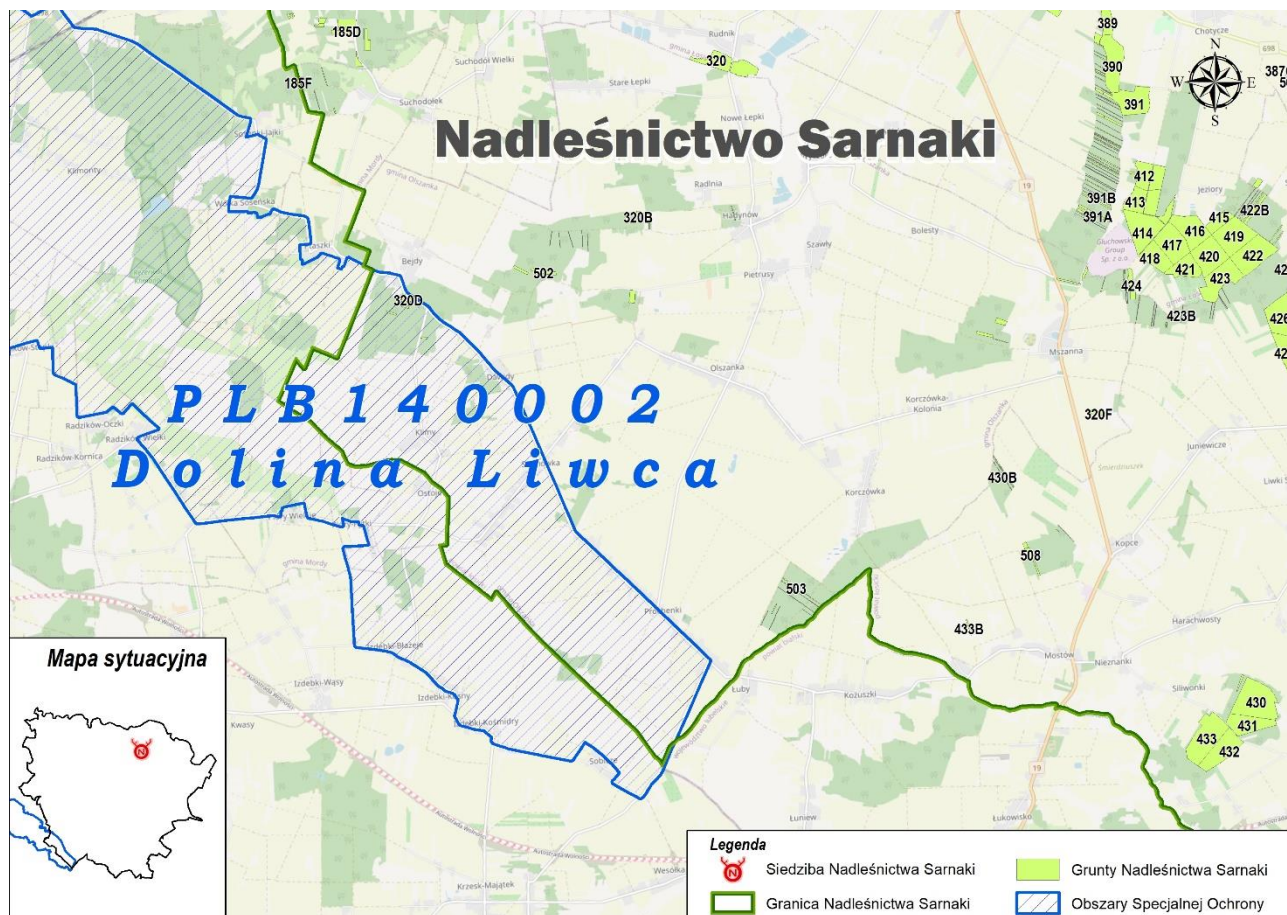
Lp.	Przedmiot ochrony	Zagrożenia		Opis Zagrożenia
		Istniejące	Potencjalne	
11	A136 Sie- weczka rzeczna <i>Charadrius dubius</i>	K03.04 Drapieżnictwo A04.02 Wypas nieintensywny K02.01 Zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	J02.03 Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie G01 Sporty i różne formy czynnego wypoczynku rekreacji, uprawiane w plenerze C03.03 Produkcja energii wiatrowej	Nasilająca się presja lisa i norki amerykańskiej, zwiększająca straty w lęgach. Sukcesywne zmniejszanie się liczby wypasanych zwierząt powodujące zmiany w biotopie lęgowym. Sukcesja wyższej roślinności (krzewy, drzewa). Prace zmieniające naturalny charakter koryta rzeki, eliminowanie piaszczystych wysp i łach. Penetracja wysp i ławic podczas spływów kajakowych. Lokalizowanie farm wiatrowych w obszarze oraz w jego sąsiedztwie.
12	A137 Sie- weczka obrożna <i>Charadrius hiaticula</i>	K03.04 Drapieżnictwo A04.02 Wypas nieintensywny K02.01 Zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	J02.03 Regulowanie (prostowanie) koryt rzecznych i zmiana przebiegu koryt rzecznych G01 Sporty i różne formy czynnego wypoczynku rekreacji, uprawiane w plenerze C03.03 Produkcja energii wiatrowej	Nasilająca się presja lisa, zwiększająca straty w lęgach. Sukcesywne zmniejszanie się liczby wypasanych zwierząt powodujące zmiany w biotopie lęgowym. Sukcesja wyższej roślinności (krzewy, drzewa). Prace zmieniające naturalny charakter koryta rzeki, eliminowanie piaszczystych wysp i łach. Penetracja wysp i ławic podczas spływów kajakowych. Lokalizowanie farm wiatrowych w obszarze oraz w jego sąsiedztwie.
13	A153 Kszyk <i>Gallinago gallinago</i>	K02.01 Zmiana składu gatunkowego (sukcesja) K03.04 Drapieżnictwo A02.03 Usuwanie trawy pod grunty orne J02.01 Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie A04.02 Wypas nieintensywny	J02.01 Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie C03.03 Produkcja energii wiatrowej	Sukcesja drzew i krzewów wynikająca z zaprzestania stosowania dotychczasowych form gospodarowania, głównie koszenia łąk. Nasilająca się presja lisa, zwiększająca straty w lęgach. Zamiana łąk zalewowych na grunty orne, połączona z intensyfikacją zabiegów agrotechnicznych. Nadmierne przesuszenie łąk i pastwisk wynikające przede wszystkim z przeprowadzonych zabiegów melioracyjnych. Sukcesywne zmniejszanie się liczby wypasanych zwierząt powodujące zmiany w biotopie lęgowym. Prace melioracyjne powodujące obniżenie wilgotności obszaru. Lokalizowanie farm wiatrowych w obszarze oraz w jego sąsiedztwie.
14	A156 Ryzyk <i>Limosa limosa</i>	A04.02 Wypas nieintensywny K02.01 Zmiana składu gatunkowego (sukcesja) J02.01 Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie	J02.01 Zasypywanie terenu melioracje i osuszanie – ogólnie C03.03 Produkcja energii wiatrowej	Sukcesywne zmniejszanie się liczby wypasanych zwierząt powodujące zmiany w biotopie lęgowym. Sukcesja drzew i krzewów wynikająca z zaprzestania stosowania dotychczasowych form gospodarowania, głównie koszenia łąk. Nadmierne przesuszenie łąk i pastwisk wynikające przede wszystkim z przeprowadzonych zabiegów melioracyjnych. Nasilająca się presja lisa, zwiększająca straty w lęgach. Zamiana łąk zalewowych na grunty orne, połączona z intensyfikacją zabiegów agrotechnicznych. Prace melioracyjne powodujące obniżenie wilgotności obszaru. Lokalizowanie farm wiatrowych w obszarze oraz w jego sąsiedztwie.

Lp.	Przedmiot ochrony	Zagrożenia		Opis Zagrożenia
		Istniejące	Potencjalne	
		K03.04 Drapieżnictwo A02.03 Usuwanie trawy pod grunty orne		
15	A160 Kulik wielki <i>Numenius arquata</i>	G01.02 Turystyka piesza, jazda konna i jazda na pojazdach niezmotywowanych K03.04 Drapieżnictwo K02.01 Zmiana składu gatunkowego (sukcesja) J02.01 Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie	J02.01 Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie C03.03 Produkcja energii wiatrowej	Turystyka konna powodująca płoszenie ptaków w miejscach lęgowych. Nasilająca się presja lisa, zwiększająca straty w lęgach. Sukcesja drzew i krzewów wynikająca z zaprzestania stosowania dotychczasowych form gospodarowania, głównie koszenia łąk. Nadmierne przesuszenie łąk i pastwisk wynikające przede wszystkim z przeprowadzonych zabiegów melioracyjnych. Prace melioracyjne powodujące obniżenie wilgotności obszaru. Lokalizowanie farm wiatrowych w obszarze oraz w jego sąsiedztwie.
16	A162 Krwawodziób <i>Tringa tetanus</i>	A04.02 Wypas nieintensywny K02.01 Zmiana składu gatunkowego (sukcesja) K03.04 Drapieżnictwo A02.03 Usuwanie trawy pod grunty orne J02.01 Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie	J02.01 Zasypywanie terenu, melioracje osuszanie – ogólnie C03.03 Produkcja energii wiatrowej	Sukcesywne zmniejszanie się liczby wypasanych zwierząt powodujące zmiany w biotopie lęgowym. Sukcesja drzew i krzewów wynikająca z zaprzestania stosowania dotychczasowych form gospodarowania, głównie koszenia łąk. Nasilająca się presja lisa, zwiększająca straty w lęgach. Zamiana łąk zalewowych na grunty orne, połączona z intensyfikacją zabiegów agrotechnicznych. Nadmierne przesuszenie łąk i pastwisk wynikające przede wszystkim z przeprowadzonych zabiegów melioracyjnych. Prace melioracyjne powodujące obniżenie wilgotności obszaru. Lokalizowanie farm wiatrowych w obszarze oraz w jego sąsiedztwie.
17	A168 Brodzicz piskliwy <i>Actitis hypoleucos</i>	K03.04 Drapieżnictwo	J02.03 Regulowanie (prostowanie) koryt rzecznych i zmiana przebiegu koryt rzecznych C03.03 Produkcja energii wiatrowej	Drapieżnictwo ze strony ssaków drapieżnych, wpływające na straty w lęgach. Wykonywanie różnorodnych prac o charakterze regulacji koryta rzeki, zmieniające naturalny charakter brzegów. Lokalizowanie farm wiatrowych w obszarze oraz w jego sąsiedztwie.
18	A193 Rybitwa rzeczna <i>Sterna hirundo</i>	K02.01 Zmiana składu gatunkowego (sukcesja) K03.04 Drapieżnictwo	J02.03 Regulowanie (prostowanie) koryt rzecznych i zmiana przebiegu koryt rzecznych	Sukcesja drzew i krzewów wynikająca z zaprzestania stosowania dotychczasowych form gospodarowania. Nasilająca się presja lisa i norki amerykańskiej, zwiększająca straty w lęgach. Wykonywanie prac zmieniających naturalny charakter koryta rzeki, głównie polegające na eliminowaniu piaszczystych wysp i łąk. Penetracja wysp i łąk podczas spływów kajakowych. Lokalizowanie farm wiatrowych w obszarze oraz w jego sąsiedztwie.

Lp.	Przedmiot ochrony	Zagrożenia		Opis Zagrożenia
		Istniejące	Potencjalne	
			G01 Sporty i różne formy czynnego wypoczynku rekreacji, uprawiane w plenerze C03.03 Produkcja energii wiatrowej	
19	A195 Rybitwa białoczarna <i>Sternula albifrons</i>	K02.01 Zmiana składu gatunkowego (sukcesja) K03.04 Drapieżnictwo	J02.03 Regulowanie (prostowanie) koryt rzecznych i zmiana przebiegu koryt rzecznych G01 Sporty i różne formy czynnego wypoczynku rekreacji, uprawiane w plenerze C03.03 Produkcja energii wiatrowej	Sukcesja drzew i krzewów wynikająca z zaprzestania stosowania dotychczasowych form gospodarowania. Nasilająca się presja lisa i norki amerykańskiej, zwiększająca straty w lęgach. Wykonywanie prac zmieniające naturalny charakter koryta rzeki, głównie polegające na eliminowaniu piaszczystych wysp i łach. Penetracja wysp i ławic podczas spływów kajakowych. Lokalizowanie farm wiatrowych w obszarze oraz w jego sąsiedztwie.
20	A197 Rybitwa czarna <i>Chlidonias niger</i>	M02 Zmiana czynników biotycznych L08 Powódź (procesy naturalne)	C03.03 Produkcja energii wiatrowej	Przesunięcie płatów osoki pod wpływem wiatru, powodujące straty w lęgach. Zatapienie lęgów podczas naturalnego przyboru wody. Lokalizowanie farm wiatrowych w obszarze oraz w jego sąsiedztwie.
21	A229 Zimorodek <i>Alcedo atthis</i>	-	J02.03 Regulowanie (prostowanie) koryt rzecznych i zmiana przebiegu koryt rzecznych C03.03 Produkcja energii wiatrowej	Wykonywanie różnorodnych prac o charakterze regulacji koryta rzeki, zmieniające naturalny charakter brzegów. Lokalizowanie farm wiatrowych w obszarze oraz w jego sąsiedztwie.
22	A272 Podróżniczek <i>Luscinia svecica</i>	-	J02.01 Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie C03.03 Produkcja energii wiatrowej	Wykonywanie prac hydrologicznych, połączonych z wycinaniem wiklinowisk przy korycie rzeki. Lokalizowanie farm wiatrowych w obszarze oraz w jego sąsiedztwie.
23	A080 Gadożer <i>Circaetus gallicus</i>	J02.01 Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie B02.02 Wycinka lasu	-	Utrata bazy pokarmowej w wyniku osuszania otwartych i zadrzewionych terenów podmokłych, likwidacja oczek wodnych i rozlewisk. Usuwanie drzew w ciągu całego roku oraz prace leśne prowadzone w okresie lęgowym w pobliżu gniazd.

3.4.2 Obszar Natura 2000 Dolina Liwca PLB140002

Rycina 22. Położenie obszaru Natura 2000 Dolina Liwca PLB140002

Dane dotyczące obszaru opracowano na podstawie SDF (06.2024) obszaru Natura 2000 i odnoszą się one do całości obszaru, a nie tylko do fragmentu obszaru w zasięgu Nadleśnictwa Sarnaki.

Nadzór nad obszarem Natura 2000 „Dolina Liwca” sprawuje Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Warszawie. Obszar Natura 2000 Dolina Liwca PLB140002 ma sporządzony projekt Zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla wyżej wymienionego obszaru.

Status prawny

Obszar wyznaczony Rozporządzeniem Ministra Środowiska w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 z dnia 21.07.2004 r. (Dz.U. Nr 229, poz. 2313), aktualizacja: Rozporządzenie Ministra Środowiska zmieniające rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 z 5.09.2007 r. (Dz.U. Nr 179, poz. 1275) oraz Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12.01.2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. Nr 25, poz. 133).

Powierzchnia obszaru:

- powierzchnia całkowita obszaru – **27431,51 ha** (wg SDF)
- powierzchnia w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Sarnaki – **1687,63 ha**,

- powierzchnia gruntów nadleśnictwa w obszarze — **3,13 ha** (0,01% pow. obszaru), (pow. leśna: 3,13 ha)

Położenie - Obszar obejmuje dolinę rzeki Liwiec, od źródeł do ujścia rzeki do Bugu, z łąkami i zalewowymi pastwiskami utworzonymi na zmeliorowanych bagnach.

Opis ogólny (wg SDF)

Obszar obejmuje dolinę rzeki Liwiec, od źródeł do ujścia rzeki do Bugu, z łąkami i zalewowymi pastwiskami utworzonymi na zmeliorowanych bagnach. Niektóre odcinki rzeki mają charakter naturalny, na innych odcinkach jest ona uregulowana, lokalnie w dolinie występują wtórne zabagnienia. Miejscami brzegi Liwca są płaskie, zajęte przez łąki i wilgotne, zalewane pastwiska, na innych odcinkach brzegi są wysokie. W dolinie przeważają łąki i pastwiska, lokalnie występują łęgi olchowe i olchowo-jesionowe oraz niewielkie kompleksy leśne, z dominującym udziałem sosny. Podłoże stanowią tu gleby mineralne. Na terenie obszaru znajdują się dwa kompleksy stawów rybnych (48 ha i 70 ha) oraz trzeci kompleks stawów rybnych w Mordach. W latach 1992 i 1993 najcenniejsze pod względem ornitologicznym fragmenty doliny zostały zmeliorowane.

Wartość przyrodnicza i znaczenie (wg SDF)

Ostoja ptasia o randze europejskiej E 50. Występuje, co najmniej 20 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 5 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). Ważna ostoja ptaków wodno-błotnych, szczególnie w okresie lęgowym.

W okresie lęgowym obszar zasiedla, co najmniej 1% krajowej (C3, C6) następujących gatunków ptaków: cyraneczka, cyranka, czernica, czajka, kulik wielki (PCK), rybitwa białowąsa (PCK), brodziec piskliwy, rycyk; w stosunkowo wysokim zagęszczeniu (C7) występują: perkoz rdzawoszyi, bocian biały, krzyżówka, błotniak stawowy, derkacz, sieweczka rzeczna, kszczyk, rybitwa czarna, podróżniczek, strumieniówka, ortolan.

W okresie wędrówek występują w stosunkowo dużej liczbie gęsi zbożowa i białoczelna: gęś białoczelna do 4500 osobników (C7).

Tabela 14 Gatunki objęte art. 4 dyrektywy 2009/147/WE i gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EWG oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków

Kod	Nazwa		OCENA ZNACZENIA OBSZARU			
	łacińska	polska	Populacja	St. zach.	Izolacja	Ogólnie
A005	<i>Podiceps cristatus</i>	Perkoz dwuczuby	D			
A006	<i>Podiceps grisegena</i>	Perkoz rdzawoszyi	D			
A008	<i>Podiceps nigricollis</i>	Zausznik	D			
A021	<i>Botaurus stellaris</i>	Bąk	D			
A030	<i>Ciconia nigra</i>	Bocian czarny	D			
A031	<i>Ciconia ciconia</i>	Bocian biały	C	C	C	C
A036	<i>Cygnus olor</i>	Łabędź niemy	D			
A039	<i>Anser fabalis</i>	Gęś zbożowa	D			
A041	<i>Anser albifrons</i>	Gęś białoczelna	D			
A043	<i>Anser anser</i>	Gęgawa	C	C	C	C
A052	<i>Anas crecca</i>	Cyraneczka	C	B	C	C
A053	<i>Anas platyrhynchos</i>	Krzyżówka	D			
A055	<i>Anas querquedula</i>	Cyranka	C	B	C	C
A059	<i>Aythya ferina</i>	Głowienka	D			
A061	<i>Aythya fuligula</i>	Czernica	D			
A081	<i>Circus aeruginosus</i>	Błotniak stawowy	C	B	C	C

Kod	Nazwa		OCENA ZNACZENIA OBSZARU			
	łacińska	polska	Populacja	St. zach.	Izolacja	Ogólnie
A089	<i>Aquila pomarina</i>	Orlik krzykliwy	D			
A118	<i>Rallus aquaticus</i>	Wodnik	D			
A119	<i>Porzana porzana</i>	Kropiatka	D			
A120	<i>Porzana parva</i>	Zielonka	D			
A122	<i>Crex crex</i>	Derkacz	C	B	C	C
A123	<i>Gallinula chloropus</i>	Kokoszka	D			
A125	<i>Fulica atra</i>	Łyska	D			
A127	<i>Grus grus</i>	Żuraw	D			
A136	<i>Charadrius dubius</i>	Sieweczka rzeczna	D			
A140	<i>Pluvialis apricaria</i>	Siewka złota	C	C	C	C
A142	<i>Vanellus vanellus</i>	Czajka	C	C	C	C
A151	<i>Philomachus pugnax</i>	Batalion	D			
A153	<i>Gallinago gallinago</i>	Kszyk	C	B	C	C
A156	<i>Limosa limosa</i>	Rycyk	C	B	C	C
A160	<i>Numenius arquata</i>	Kulik wielki	C	C	C	C
A162	<i>Tringa totanus</i>	Krwawodziób	D			
A165	<i>Tringa ochropus</i>	Samotnik	D			
A168	<i>Acitis hypoleucos</i>	Brodziec piskliwy	B	C	C	C
A179	<i>Larus ridibundus</i>	Śmieszka	D			
A193	<i>Sterna hirundo</i>	Rybitwa rzeczna	D			
A196	<i>Chlidonias hybridus</i>	Rybitwa białowąsa	B	B	C	B
A197	<i>Chlidonias niger</i>	Rybitwa czarna	C	B	C	C
A198	<i>Chlidonias leucopterus</i>	Rybitwa białoskrzydła	D			
A229	<i>Alcedo atthis</i>	Zimorodek	D			
A236	<i>Dryocopus martius</i>	Dzięcioł czarny	D			
A246	<i>Lullula arborea</i>	Lerka	D			
A272	<i>Luscinia svecica</i>	Podróżniczek	D			
A336	<i>Remiz pendulinus</i>	Remiz	C	C	C	C
A338	<i>Lanius collurio</i>	Gąsiorek	D			
A371	<i>Carpodacus erythrinus</i>	Dziwonia	C	A	C	B
A379	<i>Emberiza hortulana</i>	Ortolan	D			

Na gruntach Nadleśnictwa Sarnaki w granicach obszaru Natura 2000 Dolina Liwca nie stwierdzono występowania gatunków będących przedmiotem ochrony.

Tabela 15 Gatunki ptaków stwierdzone w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Sarnaki w obszarze N2000 Dolina Liwca

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska
1	Kszyk	<i>Gallinago gallinago</i>
2	Derkacz	<i>Crex crex</i>
3	Błotniak stawowy	<i>Circus aeruginosus</i>
4	Bocian biały	<i>Ciconia ciconia</i>
5	Dziwonia	<i>Carpodacus erythrinus</i>
6	Remiz	<i>Remiz pendulinus</i>

Zagrożenia wg Planu Zadań Ochronnych

Nadzór nad obszarem sprawuje Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie.

Rezerwat posiada planu ochrony ustanowiony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dnia 07.07.2016 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Liwca PLB 140002 (Dz. Urz. Woj. Maz. z 2014 r. poz. 9006).

Tabela 16 Istniejące i potencjalne zagrożenia dla zachowania właściwego stanu ochrony gatunków ptaków i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony

Lp.	Przedmiot ochrony	Zagrożenia		Opis Zagrożenia
		Istniejące	Potencjalne	
1	A031 Bocian biały <i>Ciconia ciconia</i>	D02.01.01 Linie elektryczne i telefoniczne A02.03 Usuwanie trawy pod grunty orne J02.01 Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie A04.03 Zarzucenie pasterstwa, brak wypasu E06.02 Odbudowa, remont budynków K02.01 Zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	C03.03 Produkcja energii wiatrowej	Ze względu na wysoki odsetek gniazd zakładanych na słupach energetycznych (ponad 90%), istnieje niebezpieczeństwo porażenia prądem osobników dorosłych oraz piskląt. Niezbędne więc staje się montowanie platform, tym bardziej, że odnotowuje się wzrost liczby par w granicach ostoi. Zamiana łąk zalewowych na grunty orne, połączona z intensyfikacją zabiegów agrotechnicznych. Nadmierne przesuszenie łąk i pastwisk wynikające przede wszystkim z przeprowadzonych zabiegów melioracyjnych. Zmiany w użytkowaniu prowadzące do zarastania otwartych łąk i pastwisk w pobliżu starorzeczy, stanowiących żerowiska. Sukcesja drzew i krzewów wynikająca z zaprzestania stosowania dotychczasowych form gospodarowania, głównie koszenia łąk i wypasu pastwisk. Wymiana pokryć dachowych w wyniku której niszczone są gniazda posadowione na dachu. Sukcesja drzew i krzewów wynikająca z zaprzestania stosowania dotychczasowych form gospodarowania, głównie koszenia łąk. Lokalizowanie farm wiatrowych w obszarze oraz w jego sąsiedztwie.
2	A081 Błotniak stawowy <i>Circus aeruginosus</i>	E01.04 Inne typy zabudowy F02.03 Wędkarstwo A04.03 Zarzucenie pasterstwa, brak wypasu A03.03 Zaniechanie/brak koszenia J02 Spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych G01.05 Lotniarstwo, szybownictwo, paralotniarstwo, baloniarstwo G01 Sporty i różne formy czynnego wypoczynku i rekreacji uprawiane w plenerze	C03.03 Produkcja energii wiatrowej	Rozwój zabudowy letniskowej prowadzący do zwiększenia antropopresji i ograniczenia dostępności siedlisk. Intensywna penetracja brzegów starorzeczy prowadzi do płoszenia ptaków i obniżenia jakości siedlisk lęgowych. Zmiany w użytkowaniu prowadzące do zarastania otwartych pastwisk w pobliżu starorzeczy, stanowiących żerowiska. Brak napełnienia wodą stawów hodowlanych w Siedlcach. Wykonywanie lotów nad miejscami żerowania i odpoczynku ptaków migrujących (w szczególności na stawach siedleckich), a także lęgowiskami ptaków wodno - błotnych prowadzi do płoszenia, ograniczenia dostępności siedlisk, a w skrajnym wypadku do porzucenia lęgów. Intensywna penetracja (piesi, samochody), zwłaszcza w dni wolne od pracy prowadzi do niepokojenia, porzucania lęgów oraz obniżenia jakości siedlisk. Lokalizowanie farm wiatrowych w obszarze oraz w jego sąsiedztwie.
3	A122 Derkacz <i>Crex crex</i>	B01 Zalesianie terenów otwartych A03.03 Zaniechanie/brak koszenia E01.03 Zabudowa rozproszona G01.03 Pojazdy zmotoryzowane J02 Spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych A04.03 Zarzucenie pasterstwa, brak wypasu A02 Zmiana sposobu uprawy K02.01 Zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	C03.03 Produkcja energii wiatrowej	Zalesianie terenów otwartych, zwłaszcza użytków zielonych, powoduje uszczuplenie areálu siedlisk dostępnych dla gatunku. Zagrożenie nie przybrało dotychczas skali, w której powodowałoby pogorszenie stanu ochrony gatunku. Zmiany w użytkowaniu prowadzące do zarastania otwartych łąk i pastwisk. Rozpraszanie zabudowy i obejmowanie nią nowych terenów, zwłaszcza użytków zielonych, powoduje uszczuplenie areálu siedlisk dostępnych dla gatunku. Natomiast stała obecność ludzi może powodować płoszenie i niepokojenie ptaków oraz bezpośrednie niszczenie lęgów. Zagrożenie to dotyczy poruszania się pojazdami silnikowymi (quady i crossy) po terenach podmokłych. Powoduje to płoszenie ptaków oraz bezpośrednie niszczenie lęgów. Wszelkie działania zmieniające naturalny reżim hydrologiczny i warunki wodne obszaru (prace regulacyjne, utrzymaniowe, melioracje, osuszanie terenów podmokłych itp.) zubażają bądź uszczuplają areál siedlisk dostępnych dla gatunków, których występowanie uzależnione jest od właściwych warunków wilgotnościowych siedliska. Zmiany w użytkowaniu prowadzące do zarastania otwartych pastwisk i łąk. Zmiana sposobu użytkowania łąk i pastwisk (np. zamiana na grunty orne lub zalesianie) prowadzi do fragmentacji i utraty żerowisk. Sukcesja drzew i krzewów wynikająca z zaprzestania stosowania dotychczasowych form gospodarowania, głównie koszenia łąk. Lokalizowanie farm wiatrowych w obszarze oraz w jego sąsiedztwie

Lp.	Przedmiot ochrony	Zagrożenia		Opis Zagrożenia
		Istniejące	Potencjalne	
4	A127 Żuraw <i>Grus grus</i>	J02.04.02 Brak zalewania E01.04 Inne typy zabudowy G01.05 Lotnictwo, szybownictwo, paralotniarstwo, baloniarstwo G01 Sporty i różne formy czynnego wypoczynku i rekreacji uprawiane w plenerze K02.01 Zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	C03.03 Produkcja energii wiatrowej	Zmiany reżimu hydrologicznego skracające częstość i długość zalewów wpływają na obniżenie jakości i powierzchni siedlisk lęgowych. Rozwój zabudowy letniskowej prowadzący do zwiększenia antropopresji i ograniczenia dostępności siedlisk. Wykonywanie lotów nad miejscami żerowania i odpoczynku ptaków migrujących (w szczególności na stawach siedleckich), a także lęgowiskami ptaków wodno-błotnych prowadzi do płoszenia, ograniczenia dostępności siedlisk, a w skrajnym wypadku do porzucenia lęgów. Intensywna penetracja (piesi, samochody) zwłaszcza w dni wolne od pracy prowadzi do niepokojenia, porzucania lęgów oraz obniżenia jakości siedlisk. Sukcesja drzew i krzewów wynikająca z zaprzestania stosowania dotychczasowych form gospodarowania, głównie koszenia łąk. Lokalizowanie farm wiatrowych w obszarze oraz w jego sąsiedztwie.
5	A140 Siewka złota <i>Pluvialis apricaria</i>	J02.04.02 Brak zalewania G05 Inna ingerencja i zakłócenia powodowane przez działalność człowieka K02.01 Zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	C03.03 Produkcja energii wiatrowej	W wyniku zmian reżimu hydrologicznego rzek, (częstość i długość zalewów dolin rzecznych), następuje utrata siedlisk, na których ptaki zatrzymują się w czasie wędrówki wiosennej. Płoszenie stad ptaków zatrzymujących się podczas wędrówki. Sukcesja drzew i krzewów wynikająca z zaprzestania stosowania dotychczasowych form gospodarowania, głównie koszenia łąk. Lokalizowanie farm wiatrowych w obszarze oraz w jego sąsiedztwie.
6	A196 Rybitwa Białowąsa <i>Chlidonias hybridus</i>	J02.04.02 Brak zalewania K03.04 Drapieżnictwo F02.03 Wędkarstwo F01.01 Intensywna hodowla ryb, intensyfikacja	J02.01 Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie	Zmiany reżimu hydrologicznego skracające częstość i długość zalewów wpływają na obniżenie jakości i powierzchni siedlisk lęgowych. Niska udatność lęgów spowodowana przez drapieżniki skrzydlate (wrona siwa, kruk, sroka) i czworonożne (norka amerykańska, lis) niszczące lęgi. Intensywna penetracja brzegów starorzeczy i stawów prowadzi do płoszenia ptaków i obniżenia jakości siedlisk lęgowych. Utrata siedlisk lęgowych w wyniku intensyfikacji gospodarki stawowej połączonej z pogłębianiem stawów, niszczeniem roślinności wynurzonej i likwidacja wysp na stawach hodowlanych. Zasypywanie starorzeczy i zagłębień terenu okresowo wypełnianych wodą.
7	A197 Rybitwa czarna <i>Chlidonias niger</i>	F02.03 Wędkarstwo G01 Sporty i różne formy czynnego wypoczynku i rekreacji uprawiane w plenerze K03.04 Drapieżnictwo G01.05 Lotnictwo, szybownictwo, paralotniarstwo, baloniarstwo	J02.01 Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie - ogólnie	Intensywna penetracja (piesi, samochody) brzegów rzeki zwłaszcza w dni wolne od pracy prowadzi do niepokojenia, porzucania lęgów oraz obniżenia jakości siedlisk. Presja norki amerykańskiej zarówno w stosunku do ptaków dorosłych, piskląt i jaj prowadzi do wzrostu śmiertelności i ograniczenia sukcesu lęgowego. Wykonywanie lotów nad miejscami żerowania i odpoczynku ptaków migrujących, a także lęgowiskami ptaków wodnobłotnych prowadzi do płoszenia, ograniczenia dostępności siedlisk, a w skrajnym wypadku do porzucenia lęgów. Zasypywanie starorzeczy i zagłębień terenu okresowo wypełnianych wodą.
8	A043 Gęgawa <i>Anser anser</i>	E01.04 Inne typy zabudowy A02 Zmiana sposobu uprawy A04.03 Zarzucenie pasterstwa, brak wypasu A03.03 Zaniechanie/brak koszenia F02.03 Wędkarstwo K03.04 Drapieżnictwo F03.01 Polowanie K02.01 Zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	C03.03 Produkcja energii wiatrowej	Rozwój zabudowy letniskowej prowadzący do zwiększenia antropopresji i ograniczenia dostępności siedlisk. Zmiana sposobu użytkowania łąk i pastwisk (np. zamiana na grunty orne lub zalesianie) prowadząca do fragmentacji i utraty żerowisk. Zmiany w użytkowaniu prowadzące do zarastania otwartych pastwisk stanowiących żerowiska gęsi. Intensywna penetracja brzegów starorzeczy i stawów prowadzi do płoszenia ptaków i obniżenia jakości siedlisk lęgowych. Presja lisa, jenoty i norki amerykańskiej zarówno w stosunku do ptaków dorosłych jak i piskląt prowadzi do wzrostu śmiertelności i ograniczenia sukcesu lęgowego. Polowania na tym terenie prowadzą do płoszenia ptaków oraz wzrostu śmiertelności w wyniku zabijania, zranienia oraz polowania śrucin ołowianych. Sukcesja drzew i krzewów wynikająca z zaprzestania stosowania dotychczasowych form gospodarowania, głównie koszenia łąk. Lokalizowanie farm wiatrowych w obszarze oraz w jego sąsiedztwie.

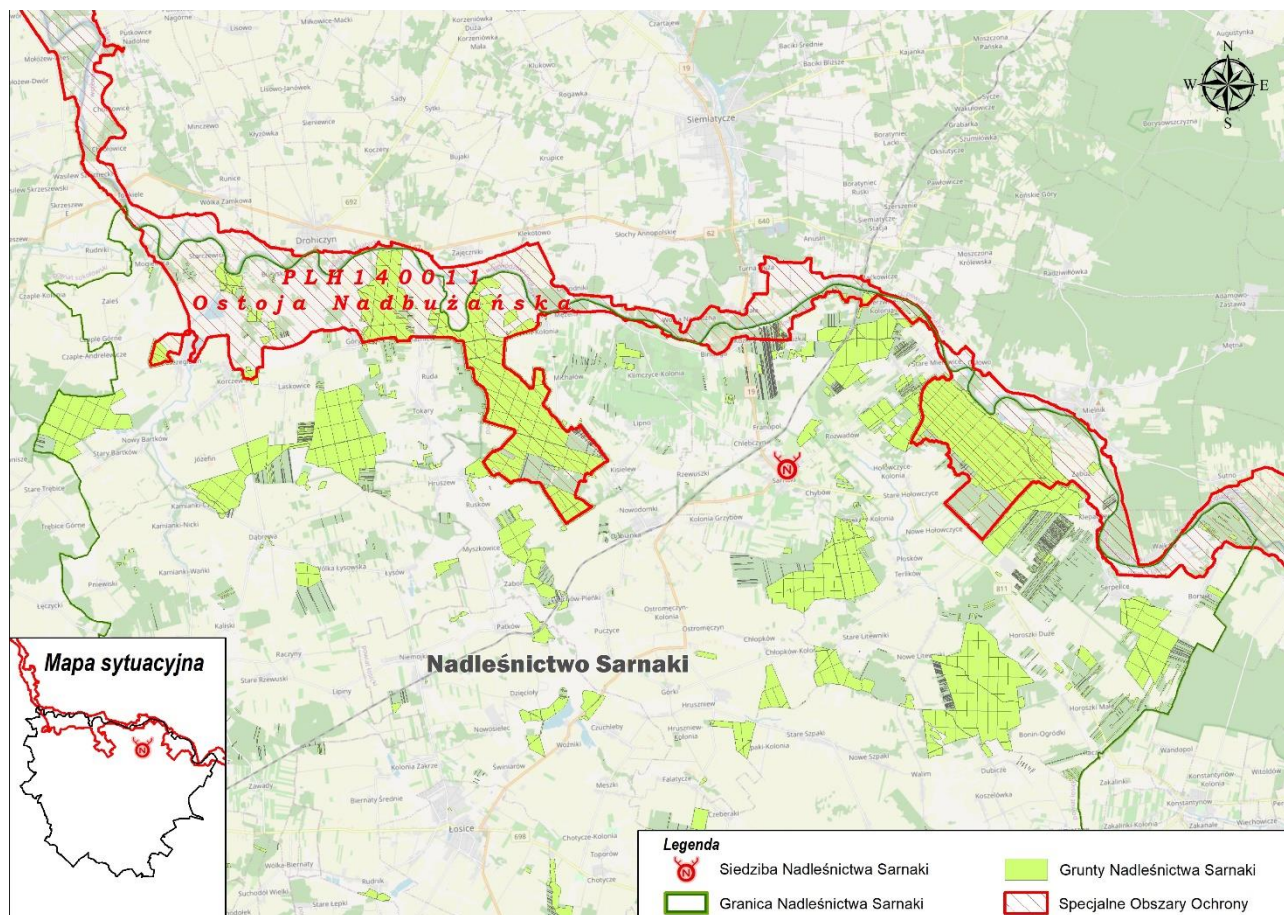
Lp.	Przedmiot ochrony	Zagrożenia		Opis Zagrożenia
		Istniejące	Potencjalne	
9	A052 Cyraneczka <i>Anas crecca</i>	G01 Sporty i różne formy czynnego wypoczynku i rekreacji uprawiane w plenerze F02.03 Wędkarstwo G01.05 Lotniarstwo, szybownictwo, paralotniarstwo, baloniarstwo D02.01.01 Napowietrzne linie energetyczne i telefoniczne E01.04 Inne typy zabudowy F03.01 Polowanie K03.04 Drapieżnictwo K02.01 Zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	C03.03 Produkcja energii wiatrowej	Intensywna penetracja (piesi, samochody) zwłaszcza w dni wolne od pracy prowadzi do niepokożenia, porzucania lęgów oraz obniżenia jakości siedlisk. Intensywna penetracja obszaru prowadzi do płoszenia ptaków i obniżenia jakości siedlisk lęgowych. Wykonywanie lotów nad miejscami żerowania i odpoczynku ptaków migrujących, a także lęgówiskami ptaków wodnoblotnych prowadzi do płoszenia, ograniczenia dostępności siedlisk, a w skrajnym wypadku do porzucenia lęgów. Napowietrzne linie energetyczne zlokalizowane w dolinach rzecznych stwarzają ryzyko kolizji z ptakami o szybkim locie. Rozwój zabudowy lotniskowej prowadzący do zwiększenia antropopresji i ograniczenia dostępności siedlisk. Polowania na tym terenie prowadzą do płoszenia ptaków oraz wzrostu śmiertelności w wyniku zabijania, zranienia oraz połykania śrucin ołowianych. Presja lisa, jenota i norki amerykańskiej zarówno w stosunku do ptaków dorosłych jak i piskląt prowadzi do wzrostu śmiertelności i ograniczenia sukcesu lęgowego. Sukcesja drzew i krzewów wynikająca z zaprzestania stosowania dotychczasowych form gospodarowania, głównie koszenia łąk. Lokalizowanie farm wiatrowych w obszarze oraz w jego sąsiedztwie.
10	A055 Cyranka <i>Anas querquedula</i>	A04.03 Zarzucenie pasterstwa, brak wypasu A03.03 Zaniechanie/brak koszenia K03.04 Drapieżnictwo F03.01 Polowanie E01.04 Inne typy zabudowy J02.04.02 Brak zalewania G01 Sporty i różne formy czynnego wypoczynku i rekreacji uprawiane w plenerze D02.01.01 Napowietrzne linie energetyczne i telefoniczne G01.05 Lotniarstwo, szybownictwo, paralotniarstwo, baloniarstwo K02.01 Zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	C03.03 Produkcja energii wiatrowe	Zmiany w użytkowaniu prowadzące do zarastania otwartych pastwisk w pobliżu starorzeczy, stanowiących biotopy lęgowe cyranek. Zmiany w użytkowaniu prowadzące do zarastania otwartych łąk stanowiących siedliska lęgowe. Presja lisa, jenota i norki amerykańskiej zarówno w stosunku do ptaków dorosłych jak i piskląt prowadzi do wzrostu śmiertelności i ograniczenia sukcesu lęgowego. Polowania na tym terenie prowadzą do płoszenia ptaków oraz wzrostu śmiertelności w wyniku połykania śrucin ołowianych oraz pomyłkowych odstrzałów. Rozwój zabudowy lotniskowej prowadzący do zwiększenia antropopresji i ograniczenia dostępności siedlisk. Zmiany naturalnego reżimu hydrologicznego skracające częstość i długość zalewów, wpływają na obniżenie jakości i powierzchni siedlisk lęgowych. Intensywna penetracja (piesi, samochody) zwłaszcza w dni wolne od pracy, prowadzi do niepokożenia, porzucania lęgów oraz obniżenia jakości siedlisk. Napowietrzne linie energetyczne zlokalizowane w dolinach rzecznych stwarzają ryzyko kolizji z ptakami o szybkim locie. Wykonywanie lotów nad miejscami żerowania i odpoczynku ptaków migrujących, a także lęgówiskami ptaków wodnoblotnych prowadzi do płoszenia, ograniczenia dostępności siedlisk, a w skrajnym wypadku do porzucenia lęgów. Sukcesja drzew i krzewów wynikająca z zaprzestania stosowania dotychczasowych form gospodarowania, głównie koszenia łąk. Lokalizowanie farm wiatrowych w obszarze oraz w jego sąsiedztwie.
11	A142 Czajka <i>Vanellus vanellus</i>	K03.04 Drapieżnictwo A04.03 Zarzucenie pasterstwa, brak wypasu A03.01 Intensywne koszenie lub intensyfikacja G01 Sporty i różne formy czynnego wypoczynku i rekreacji uprawiane w plenerze F02.03 Wędkarstwo A03.03 Zaniechanie/brak koszenia G01.05 Lotniarstwo, szybownictwo, paralotniarstwo, baloniarstwo	C03.03 Produkcja energii wiatrowej	Presja lisa, jenota, norki amerykańskiej oraz wrony zarówno w stosunku do ptaków dorosłych jak i piskląt prowadzi do wzrostu śmiertelności i ograniczenia sukcesu lęgowego. Zmiany w użytkowaniu prowadzące do zarastania otwartych pastwisk stanowiących siedliska lęgowe. Zbyt wczesny termin I pokosu (przed 15 czerwca) prowadzi do znacznej redukcji sukcesu lęgowego. Intensywna penetracja (piesi, samochody) zwłaszcza w dni wolne od pracy prowadzi do niepokożenia, porzucania lęgów oraz obniżenia jakości siedlisk. Intensywna penetracja brzegów zbiorników wodnych i łąk prowadzi do płoszenia ptaków i obniżenia jakości siedlisk lęgowych. Zmiany w użytkowaniu prowadzące do zarastania otwartych łąk stanowiących siedliska lęgowe. Wykonywanie lotów nad miejscami żerowania i odpoczynku ptaków migrujących, a także lęgówiskami ptaków wodnoblotnych prowadzi do płoszenia, ograniczenia dostępności siedlisk, a w skrajnym wypadku do porzucenia lęgów. Sukcesja drzew i krzewów wynikająca z zaprzestania stosowania

Lp.	Przedmiot ochrony	Zagrożenia		Opis Zagrożenia
		Istniejące	Potencjalne	
		K02.01 Zmiana składu gatunkowego (sukcesja)		dotychczasowych form gospodarowania, głównie koszenia łąk. Lokalizowanie farm wiatrowych w obszarze oraz w jego sąsiedztwie.
12	A153 Kszyk <i>Galli nago gallinago</i>	E01.04 Inne typy zabudowy G01.05 Lotnictwo, szybownictwo, paralotniarstwo, baloniarstwo D02.01.01 Napowietrzne linie energetyczne i telefoniczne J02.04.02 Brak zalewania A03.03 Zaniechanie/brak koszenia K03.04 Drapieżnictwo K02.01 Zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	C03.03 Produkcja energii wiatrowej	Rozwój zabudowy letniskowej prowadzący do zwiększenia antropopresji i ograniczenia dostępności siedlisk. Wykonywanie lotów nad miejscami żerowania i odpoczynku ptaków migrujących, a także łęgówkami ptaków wodnoblotnych prowadzi do płoszenia, ograniczenia dostępności siedlisk, a w skrajnym wypadku do porzucenia łąg. Napowietrzne linie energetyczne zlokalizowane w dolinach rzecznych stwarzają ryzyko kolizji z ptakami o szybkim locie. Zmiany reżimu hydrologicznego skracające częstość i długość zalewów wpływają na obniżenie jakości i powierzchni siedlisk łągowych. Zmiany w użytkowaniu prowadzące do zarastania otwartych łąk stanowiących siedliska łąkowe. Presja lisa, norki amerykańskiej oraz ptaków krukowatych zarówno w stosunku do ptaków dorosłych jak i piskląt prowadzi do wzrostu śmiertelności i ograniczenia sukcesu łągowego. Sukcesja drzew i krzewów wynikająca z zaprzestania stosowania dotychczasowych form gospodarowania, głównie koszenia łąk. Lokalizowanie farm wiatrowych w obszarze oraz w jego sąsiedztwie.
13	A156 Ryzyk <i>Limosa limosa</i>	K03.04 Drapieżnictwo A04.03 Zarzucenie pasterstwa, brak wypasu A03.01 Intensywne koszenie lub intensyfikacja G01 Sporty i różne formy czynnego wypoczynku i rekreacji uprawiane w plenerze F02.03 Wędkarstwo. A03.03 Zaniechanie/brak koszenia G01.05 Lotnictwo, szybownictwo, paralotniarstwo, baloniarstwo D02.01.01 Napowietrzne linie energetyczne i telefoniczne E01.04 Inne typy zabudowy J02.01 Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie K02.01 Zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	C03.03 Produkcja energii wiatrowej	Presja lisa, norki amerykańskiej oraz ptaków krukowatych zarówno w stosunku do ptaków dorosłych jak i piskląt prowadzi do wzrostu śmiertelności i ograniczenia sukcesu łągowego. Zmiany w użytkowaniu prowadzące do zarastania otwartych pastwisk stanowiących siedliska łąkowe. Zbyt wczesny termin I pokosu (przed 15 czerwca) prowadzi do znacznej redukcji sukcesu łągowego. Intensywna penetracja brzegów zbiorników wodnych i łąk (piesi, samochody) zwłaszcza w dni wolne od pracy prowadzi do niepokoju, porzucenia łąg oraz obniżenia jakości siedlisk. Zmiany w użytkowaniu prowadzące do zarastania otwartych łąk stanowiących siedliska łąkowe. Wykonywanie lotów nad miejscami żerowania i odpoczynku ptaków migrujących, a także łęgówkami ptaków wodnoblotnych prowadzi do płoszenia, ograniczenia dostępności siedlisk, a w skrajnym wypadku do porzucenia łąg. Napowietrzne linie energetyczne zlokalizowane w dolinach rzecznych stwarzają ryzyko kolizji z ptakami o szybkim locie. Rozwój zabudowy letniskowej prowadzący do zwiększenia antropopresji i ograniczenia dostępności siedlisk. Nadmierne odwodnienie terenu rowami melioracyjnymi skutkujące spadkiem jakości siedliska łągowego. Sukcesja drzew i krzewów wynikająca z zaprzestania stosowania dotychczasowych form gospodarowania, głównie koszenia łąk. Lokalizowanie farm wiatrowych w obszarze oraz w jego sąsiedztwie, stwarza wysokie ryzyko kolizji.
14	A160 Kulik wielki <i>Numenius arquata</i>	G01.03 Pojazdy zmotoryzowane K03.04 Drapieżnictwo K02.01 Zmiana składu gatunkowego (sukcesja) J02.01 Zasypywanie terenu, melioracje osuszanie terenu A04.03 Zarzucenie pasterstwa, brak wypasu	C03.03 Produkcja energii wiatrowej	Pojazdy zmotoryzowane, quady, samochody terenowe. Presja lisa, jenota, norki amerykańskiej oraz krukowatych zarówno w stosunku do ptaków dorosłych jak i piskląt prowadzi do wzrostu śmiertelności i ograniczenia sukcesu łągowego. Sukcesja drzew i krzewów wynikająca z zaprzestania stosowania dotychczasowych form gospodarowania, głównie koszenia łąk. Nadmierne przesuszenie łąk i pastwisk wynikające przede wszystkim z przeprowadzonych zabiegów melioracyjnych. Zmiany w użytkowaniu prowadzące do zarastania otwartych pastwisk stanowiących siedliska łąkowe. Zbyt wczesny termin I pokosu (przed 15 czerwca) prowadzi do znacznej redukcji sukcesu łągowego. Zmiany w użytkowaniu prowadzące do zarastania otwartych łąk stanowiących siedliska łąkowe. Intensywna penetracja (piesi, samochody) zwłaszcza w dni wolne

Lp.	Przedmiot ochrony	Zagrożenia		Opis Zagrożenia
		Istniejące	Potencjalne	
		A03.01 Intensywne koszenie lub intensyfikacja A03.03 Zaniechanie/brak koszenia G01 Sporty i różne formy czynnego wypoczynku i rekreacji uprawiane w plenerze F02.03 Wędkarstwo G01.05 Lotniarstwo, szybownictwo, paralotniarstwo, baloniarstwo		od pracy, prowadzi do niepokojenia, porzucania lęgów oraz obniżenia jakości siedlisk. Wykonywanie lotów nad miejscami żerowania i odpoczynku ptaków migrujących, a także lęgówiskami ptaków wodnoblotnych prowadzi do płoszenia, ograniczenia dostępności siedlisk, a w skrajnym wypadku do porzucenia lęgów. Lokalizowanie farm wiatrowych w obszarze oraz w jego sąsiedztwie, stwarza wysokie ryzyko kolizji.
15	A168 Brodziec piskliwy <i>Actitis hypoleucos</i>	J02.05 Modyfikowanie funkcjonowania wód – ogólnie F02.03 Wędkarstwo G01 Sporty i różne formy czynnego wypoczynku i rekreacji uprawiane w plenerze E01.04 Inne typy zabudowy K03.04 Drapieżnictwo G01.05 Lotniarstwo, szybownictwo, paralotniarstwo, baloniarstwo		Prace regulacyjne prowadzą do zakłócenia naturalnego reżimu hydrologicznego rzeki, co skutkuje brakiem siedlisk lęgowych i żerowisk (na przykład piaszczystych odsypów wewnątrz zakoli rzeki). Intensywna penetracja (piesi, samochody) brzegów rzeki zwłaszcza w dni wolne od pracy prowadzi do niepokojenia, porzucania lęgów oraz obniżenia jakości siedlisk. Rozwój zabudowy letniskowej prowadzący do zwiększenia antropopresji i ograniczenia dostępności siedlisk. Presja lisa, jenota i norki amerykańskiej zarówno w stosunku do ptaków dorosłych jak i piskląt prowadzi do wzrostu śmiertelności i ograniczenia sukcesu lęgowego. Wykonywanie lotów nad miejscami żerowania i odpoczynku ptaków migrujących, a także lęgówiskami ptaków wodnoblotnych prowadzi do płoszenia, ograniczenia dostępności siedlisk, a w skrajnym wypadku do porzucenia lęgów.
16	A336 Remiz <i>Remiz pendulinus</i>	B07 Inne rodzaje praktyk leśnych J02.01 Zasypywanie terenu, melioracje osuszanie terenu		Likwidacja zadrzewień wierzbowych, olchowych i topolowych, rosnących wzdłuż rzek i wokół zbiorników wodnych, a także wzdłuż rowów w otwartym krajobrazie rolniczym. Likwidacja starorzeczy, cieków i zbiorników wodnych z ich naturalnymi zbiorowiskami roślinnymi.
17	A371 Dziwonia <i>Carpodacus erythrinus</i>	A10.01 Usuwanie żywopłotów i zagajników lub roślinności karłowatej B07 Inne rodzaje praktyk leśnych	A02.01 Intensyfikacja rolnictwa J02 Spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych	Z uwagi na preferencje siedliskowe gatunku, zagrożenie takie może lokalnie eliminować ptaki z ich siedlisk (chodzi głównie o wycinki zakrzaczeń czy niewielkich zadrzewień nadwodnych). Usuwanie zakrzaczeń w pobliżu rzek i starorzeczy, stanowiących siedliska lęgowe gatunku. Ogólnie pojęta intensyfikacja może skutkować niszczeniem siedlisk gatunku oraz zubożeniem bazy pokarmowej. W ramach tego rodzaju działalności może dochodzić do zubożenia siedliska oraz jego fizycznej eliminacji (wycinanie zakrzaczeń).

3.4.3 Obszar Natura 2000 Ostoja Nadbużańska PLH140011

Rycina 23. Położenie obszaru Natura 2000 Ostoja Nadbużańska PLH140011 na tle Nadleśnictwa Sarnaki

Opis obszaru sporządzono na podstawie zaktualizowanego w lipcu 2024 r. SDF i odnosi się on do całości obszaru, a nie tylko do fragmentu obszaru znajdującego się w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Sarnaki.

Status prawny

Obszar zatwierdzony Decyzją Komisji UE z dnia 13 listopada 2007 r. w sprawie przyjęcia pierwszego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2007) 5043. [Dziennik Urzędowy UE L 2008/12].

Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dn. 9.10.2023 w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Ostoja Nadbużańska PLH140011 (Dz.U.2023, poz. 2388)

Powierzchnia obszaru:

- powierzchnia całkowita obszaru – **46036,74 ha** (wg SDF)
- powierzchnia w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Sarnaki – **8479,78 ha**,
- powierzchnia gruntów nadleśnictwa w obszarze — **3305,20 ha** (7,18% pow. obszaru), (pow. leśna: 3235,13 ha; nieleśna: 70,07 ha)

Ogólny opis (wg SDF)

Ostoja obejmuje odcinek doliny Bugu od ujścia Krzyny do Jeziora Zegrzyńskiego o długości ok. 260 km. W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Sarnaki położony jest fragment obszaru zaczynający w okolicy miejscowości Borsuki do miejscowości Mogielnica.

Większość doliny pokrywają suche, ekstensywnie użytkowane pastwiska. Obszary bagienne są usytuowane głównie przy ujściach rzek, dopływów Bugu oraz wokół pozostałych fragmentów dawnych koryt rzecznych. Koryto Bugu jest w większości nie zmienione przez człowieka, pozostały tu liczne, piaszczyste wyspy, nagie lub porośnięte wierzbowymi lub topolowymi łęgami nadrzecznymi, z dobrze rozwiniętymi zaroślami wierzbowymi. Pierwsza terasa rzeki obfituje w starorzecza, zróżnicowana pod względem wielkości, głębokości i stopnia porośnięcia przez roślinność wodną. Do ostoi włączony jest także kompleks lasów liściastych między miejscowościami Drażniew i Platerów. Lasy zajmują niecałe 20% obszaru. Dominują siedliska nieleśne: łąki i pastwiska oraz uprawy rolnicze.

Wartość przyrodnicza i znaczenie (wg SDF)

Naturalna dolina dużej rzeki. Szczególnie cenny jest kompleks nadrzecznych lasów o zachowanym naturalnym charakterze oraz szereg zbiorowisk łąkowych i związanych z siedliskami wilgotnymi, typowo wykształconych na dużych powierzchniach. Na terenie obszaru znajduje się 16 rodzajów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG

Tabela 17 Typy siedlisk wymienione w Załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG

Siedlisko przyrodnicze		Na gruntach N-ctwa [ha]	Stopień re- prezen.	Stan zachowania	Ocena ogólna
Kod	Nazwa				
1	2	3	4	5	6
2330	Wydmy śródlądowe z murawami napiaskowymi	brak	A	A	A
3130	Brzegi lub osuszane dna zbiorników wodnych ze zbiorowiskami z <i>Littorelletea</i> , <i>Isoëto-Nanojuncetea</i>	brak	D		
3150	Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z <i>Nympheion</i> , <i>Potamion</i>	14,62	A	A	A
3270	Zalewane muliste brzegi rzek	brak	A	A	A
4030	Suche wrzosowiska (<i>Calluno-Genistion</i> , <i>Pohlio-Callunion</i> , <i>Calluno-Arctostaphylion</i>)	brak	A	B	C
6120	Cieplolubne, śródlądowe murawy napiaskowe (<i>Koelerion glaucae</i>)	brak	A	A	A
6210	Murawy kserotermiczne (<i>Festuco-Brometea</i>)	brak	B	A	B
6410	Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (<i>Molinion</i>)	brak	B	B	B
6430	Ziołorośla górskie (<i>Adenostylion alliariae</i>) i ziołorośla nadrzeczne (<i>Convolvuletalia sepium</i>)	brak	A	A	A
6440	Łąki selernicowe (<i>Cnidion dubii</i>)	brak	A	A	A
6510	Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (<i>Arrhenatherion elatioris</i>)	12,61	B	B	A
9170	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>)	1410,64	B	A	B
91E0*	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albo-fragilis</i> , <i>Populetum albae</i>)	58,80	A	B	A
91F0	Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (<i>Ficario-Ulmetum</i>)	147,87	A	A	A
91I0*	Cieplolubne dąbrowy (<i>Quercetalia pubescenti-petraeae</i>)	brak	A	B	A
91T0	Śródlądowy bór chrobotkowy (<i>Cladonio-Pinetum</i> i chrobotkowa postać <i>Peucedano-Pinetum</i>)	brak	C	C	C

* siedliska priorytetowe

W ostoi stwierdzono tu występowanie 21 gatunków z II Załącznika Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Jest to jeden z najważniejszych obszarów dla ochrony ichtiofauny w Polsce. Obejmuje ona 10 gatunków ryb z II Załącznika Dyrektywy Rady 92/43/EWG, z koza złotawą i kielbem białopłetwym. Stanowiska rzadkich gatunków roślin w tym 2 gatunki z II Załącznika Dyrektywy Rady 92/43/EWG.

Tabela 18 Gatunki objęte art.4 dyrektywy 2009/147/WE i gatunki wymienione w załączniku II dyrektywy 92/43/EWG w obszarze Natura 2000 Ostoja Nadbużańska PLH140011 i ocena znaczenia dla tych gatunków

Kod	Nazwa		Ocena znaczenia obszaru			
	łacińska	polska	Populacja	St. zach.	Izolacja	Ogólnie
Rośliny						
1437	<i>Thesium ebracteatum</i>	Leniec bezpodkwiatkowy	C	B	C	C
1477	<i>Pulsatilla patens</i>	Sasanka otwarta	C	B	C	C
1617	<i>Angelica palustris</i>	Starodub łąkowy	A	B	C	B
Bezkęgowce						
1032	<i>Unio crassus</i>	Skójka gruboskorupowa	C	B	C	C
1060	<i>Lycaena dispar</i>	Czerwończyk nieparek	A	A	C	A
1083	<i>Lucanus cervus</i>	Jelonek rogacz	C	C	B	B
1084	<i>Osmoderma eremita</i>	Pachnica dębowa	B	B	C	A
4030	<i>Colias myrmidone</i>	Szlaczkoń szafaniec	C	B	B	B
1082	<i>Graphoderus bilineatus</i>	Kreślinek nizinny	D			
Ryby i minogi						
1130	<i>Aspius aspius</i>	Boleń	C	B	C	B
5339	<i>Rhodeus sericeus amarus</i>	Różanka	B	B	C	B
1145	<i>Misgurnus fossilis</i>	Piskorz	C	B	C	B
1146	<i>Sabanejewia aurata</i>	Koza złotawa	A	B	B	A
1149	<i>Cobitis taenia</i>	Koza	C	B	C	B
1163	<i>Cottus gobio</i>	Głowacz białopłetwy	C	B	C	C
4009	<i>Phoxinus phoxinus</i>	Strzebla błotna	D			
6144	<i>Romanogobio albipinnatus</i>	Kielb białopłetwy	D			
6236	<i>Rhynchocypris percniurus</i>	Strzelba błotna	D			
Gady						
1220	<i>Emys orbicularis</i>	Żółw błotny	D			
Płazy						
1166	<i>Triturus cristatus</i>	Traszką grzebieniastą	C	B	C	C
1188	<i>Bombina orientalis</i>	Kumak nizinny	C	B	C	B
Ssaki						
1337	<i>Castor fiber</i>	Bóbr	C	B	C	B
1355	<i>Lutra lutra</i>	Wydra	C	B	C	B
1352	<i>Canis lupus</i>	Wilk	D			

Bogata jest fauna bezkręgowców, m.in. interesujące gatunki pajaków (*Agyneta affinis*, *A. saxatilis*, *Chocorna picinus*, *Enoplognatha thoracica*, *Enophris aequipes*, *Hahnia halveola*, *Iberina candida*, *Leptyphantes flavipes*, *Styloctetor stativus*).

Zagrożenia:

Obwałowania i odcinanie starorzeczy od współczesnego koryta rzeki; zanieczyszczenie wód, melioracje, kłusownictwo.

Obszar podlega działaniom z zakresu ochrony przeciwpowodziowej. Istniejące obiekty i urządzenia związane z ochroną przeciwpowodziową wymagają utrzymywania ich w sprawności technicznej. Na obszarze będą prowadzone działania związane z swobodnym spływem wód i kry. Wykonywanie tych prac obejmuje różne fragmenty doliny rzecznej i nie ma istotnego wpływu na całość obszaru Natura 2000.

Obszar ma sporządzony plan zadań ochronnych wprowadzony Zarządzeniem RDOŚ w Warszawie, RDOŚ w Białymstoku, RDOŚ w Lublinie z dnia 5.09.2014 r.w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Nadbużańska PLH140011 (Dz. Urz. Woj. Podl. Z 2014 r., poz. 3132).

Nadzór nad obszarem sprawuje Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie.

Tabela 19 Wykaz typów siedlisk przyrodniczych w obszarze mającym znaczenie dla Wspólnoty Ostoja Nadbużańska PLH140011 (na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Sarnaki)

Siedliska przyrodnicze	Ocena ogólna			Razem
	FV	U1	U2	
	Powierzchnia [ha]			
3150 Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z <i>Nympheion</i> , <i>Potamion</i>	14,62			14,62
6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie <i>Arrhenatherion elatioris</i>	11,96	0,65		12,61
9170 Grąd subkontynentalny <i>Tilio-Carpinetum</i>	341,02	217,09	852,53	1410,64
91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe, i jesionowe <i>Salicetum albo-fragilis</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnenion glutinoso-incanae</i>	11,12	1,37	46,31	58,80
91F0 Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe <i>Ficario-Ulmetum minoris</i>	50,14	36,78	87,95	174,87
Ogółem	428,86	255,89	986,79	1671,54

* siedliska priorytetowe

W toku przeprowadzania prac nad planem urządzenia lasu stwierdzono występowanie na gruntach Nadleśnictwa Sarnaki, znajdujących się w zasięgu obszaru Natura 2000 Ostoja Nadbużańska PLH140011, 7 gatunków będących przedmiotem ochrony. Na terenie nadleśnictwa bardzo prawdopodobne jest występowanie wilka, jednak na podstawie zebranych danych nie stwierdzono stanowisk rozrodu tego gatunku.

Tabela 20 Wykaz gatunków zwierząt roślin i ich siedlisk będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty w obszarze Ostoja Nadbużańska PLH140011 (na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Sarnaki)

Lp.	Kod gatunku	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Liczba obserwacji (stanowisk)	Opis siedliska	Gatunek wymagający ochrony w formie wyznaczenia obszaru Natura 2000	Gatunek o znaczeniu priorytetowym
1	2	3	4	5	6	7	8
1	1437	Leniec bezpodkwiatkowy	<i>Thesium ebracteatum</i>	1	Występuje w rezerwacie „Mierzvice”	TAK	NIE
2	1617	Starodub łąkowy	<i>Angelica palustris</i>	1	Łąka świeża	TAK	NIE
3	1060	Czerwończyk nieparek	<i>Lycaena dispar</i>	5	Łąki i pastwiska	TAK	NIE
4	1083	Jelonek rogacz	<i>Lucanus cervus</i>	2	Drzewostan obfitujący w stare pnie dębowe	TAK	NIE
5	1188	Kumak nizinny	<i>Bombina bombina</i>	28	Zbiorniki wodne, rozlewiska, bagna śródlądowe, użytki ekologiczne, tereny podmokłe	TAK	NIE
6	1337	Bóbr europejski	<i>Castor fiber</i>	18	Cieki i zbiorniki wodne	TAK	NIE
7	1355	Wydra	<i>Lutra lutra</i>	2	Starorzecza Bugu	TAK	NIE

Tabela 21 Zadania ochronne zawarte w PZO dla OZW Ostoja Nadbużańska PLH140011 na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Sarnaki

Lp.	Przedmiot ochrony	Ogólna charakterystyka (lokalizacja ¹) (obręb, /powierzchnia/liczebność)	Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Cele działań ochronnych	Działania ochronne ² wraz z obszarem wdrażania (adresy leśne) i podmiotem odpowiedzialnym ³	
					działania w ramach gospodarki leśnej finansowane ze środków własnych PGL LP/ przewidywane metody i okresy realizacji ⁴	działania – wskazania ochronne realizowane poza gospodarką leśną finansowane ze środków zewnętrznych/przewidywane metody i okresy realizacji ⁴
1	2	3	4	5	6	7
1	3150 Starorzeczka i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z (Nympheion, Potamion)	Sarnaki Pow - 14,62	Istniejące: K02.01 Zmiana składu gatunkowego (sukcesja) Potencjalne: A08 Nawożenie (nawozy sztuczne) F01 Akwakultura morska i słodkowodna D01.02 Drogi, autostrady E01.03 Zabudowa rozproszona H01 Zanieczyszczenie wód powierzchniowych (limnicznych, lądowych, morskich i słonawych) J02.05 Modyfikowanie funkcjonowania wód - ogólnie K02.02 Nagromadzenie materii organicznej K02.03 Eutrofizacja (naturalna)	Utrzymanie dotychczasowej struktury i funkcji siedliska.		Nie przewiduje się
2	6510	Obręb: Sarnaki	Istniejące:	Rozpoznanie rozmieszczenia i stanu zachowania siedliska.	Wyłączenie z gospodarki leśnej. Odstąpienie od trzebieży, zrębów, przebudowy	Działania obligatoryjne:

Lp.	Przedmiot ochrony	Ogólna charakterystyka (lokalizacja ¹) (obręb, /powierzchnia/liczebność)	Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Cele działań ochronnych	Działania ochronne ²⁾ wraz z obszarem wdrażania (adresy leśne) i podmiotem odpowiedzialnym ³⁾	
					działania w ramach gospodarki leśnej finansowane ze środków własnych PGL LP/ przewidywane metody i okresy realizacji ⁴⁾	działania – wskazania ochronne realizowane poza gospodarką leśną finansowane ze środków zewnętrznych/przewidywane metody i okresy realizacji ⁴⁾
1	2	3	4	5	6	7
	Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (Arrhenatherion elatioris)	Pow – 12,61	U Nieznane zagrożenie lub nacisk Potencjalne: A02 Zmiana sposobu uprawy A03.03 Zaniechanie/brak koszenia A08 Nawożenie (nawozy sztuczne) K02.01 Zmiana składu gatunkowego (sukcesja)		drzewostanów (poza działaniami wynikającymi z planów urządzenia lasu i uproszczonych planów urządzenia lasu, które przeszły ocenę strategiczną) Termin rozpoczęcia działań w pierwszych 3 latach obowiązywania planu zadań ochronnych.	Zachowanie siedliska przyrodniczego poprzez ekstensywne użytkowanie kośne, kośno-pastwiskowe lub pastwiskowe trwałych użytków zielonych, niezalesianie go oraz nie zmienianie w grunty orne a także utrzymanie powierzchni elementów krajobrazu nieużytkowanych rolniczo co poprawi jego stan zachowania. Termin rozpoczęcia działań w pierwszych 3 latach obowiązywania planu zadań ochronnych. Działania fakultatywne : Użytkowanie zgodnie z wymogami odpowiedniego wariantu rolnośrodowiskowego w ramach obowiązującego Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, ukierunkowanego na ochronę łąk selernicowych lub łąk świeżych i zgodnego z ich wymaganiami. Usuwanie nadmiaru martwej materii organicznej. Grabienie skoszonej powierzchni po pokosie i usunięcie pozyskanej biomasy (zgrabioną martwą materię organiczną należy utylizować poza obrębem siedliska). Termin rozpoczęcia działań w pierwszych 3 latach obowiązywania planu zadań ochronnych.

Lp.	Przedmiot ochrony	Ogólna charakterystyka (lokalizacja ¹) (obręb, /powierzchnia/liczebność)	Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Cele działań ochronnych	Działania ochronne ²⁾ wraz z obszarem wdrażania (adresy leśne) i podmiotem odpowiedzialnym ³⁾	
					działania w ramach gospodarki leśnej finansowane ze środków własnych PGL LP/ przewidywane metody i okresy realizacji ⁴⁾	działania – wskazania ochronne realizowane poza gospodarką leśną finansowane ze środków zewnętrznych/przewidywane metody i okresy realizacji ⁴⁾
1	2	3	4	5	6	7
3	91E0* Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (Salicetum albobfragilis, Populetum albae, Alnenion glutinoso-incanae) i olsy źródłiskowe [*oznacza siedlisko lub gatunek priorytetowy, to znaczy takie (taki), za którego ochronę szczególną odpowiedzialność ponosi Wspólnota Europejska, gdyż jest zagrożone (zagrożony) zanikiem na terenie Unii Europejskiej]	Obręb Sarnaki 58,84	Istniejące: B02.02 Wycinka lasu B02 Gospodarka leśna, użytkowanie lasów K02.01 Zmiana składu gatunkowego (grądowienie) Potencjalne: E01.03 Zabudowa rozproszona I01 Obce gatunki inwazyjne J02.01 Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie J02.05 Modyfikowanie funkcjonowania wód - ogólnie K01.04 Zatopienie K04.03 Zawleczenie choroby (patogeny mikrobowe) K04.05 Szkody wyrządzane przez roślinożerców	Zachowanie siedliska na powierzchni 2641,15 ha oraz zapewnienie warunków koniecznych do wykształcenia się prawidłowej struktury lasu (m.in. starzenia się drzewostanu oraz zróżnicowania jego struktury, właściwego składu gatunkowego, wzrostu ilości martwego drewna).	Wyłączenie z gospodarki leśnej. Odstąpienie od zrębów, trzebieży, przebudowy drzewostanów (poza działaniami wynikającymi z planów urządzenia lasu i uproszczonych planów urządzenia lasu, które przeszły ocenę strategiczną). Termin rozpoczęcia działań w pierwszych 3 latach obowiązywania planu zadań ochronnych. Utrzymanie bogactwa i zróżnicowania runa. Zabiegi trzebieży należy przeprowadzić w I i IV kwartale, czyli po sezonie wegetacyjnym (poza prowadzeniem prac trzebieżowych w II i III kwartale zgodnie z planami urządzenia lasu i uproszczonymi planami urządzenia lasu, które przeszły ocenę strategiczną). Termin rozpoczęcia działań w pierwszych 3 latach obowiązywania planu zadań ochronnych. Zwiększenie bioróżnorodności. Podczas wykonywania trzebieży pozostawione zostaną zamierające i dziuplaste drzewa oraz martwe drewno na całej powierzchni w celu stworzenia bazy żerowej dla larw chrząszczy (między innymi kózkowatych) i dzięciołów (powyższe działanie nie dotyczy planów urządzenia lasu i uproszczonych planów urządzenia lasu, które przeszły ocenę strategiczną). Termin rozpoczęcia działań w pierwszych 3 latach obowiązywania planu zadań ochronnych.	Zachowanie zadrzewień wierzbowych i topolowych w strefie przykorytowej Bugu za wyjątkiem drzew stanowiących zagrożenie, dla życia lub zdrowia ludzi oraz powodujących zatory usuwanych w ramach prac utrzymaniowych i przeciwpowodziowych. Termin rozpoczęcia działań w pierwszych 3 latach obowiązywania planu zadań ochronnych.

Lp.	Przedmiot ochrony	Ogólna charakterystyka (lokalizacja ¹) (obręb, /powierzchnia/liczebność)	Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Cele działań ochronnych	Działania ochronne ² wraz z obszarem wdrażania (adresy leśne) i podmiotem odpowiedzialnym ³	
					działania w ramach gospodarki leśnej finansowane ze środków własnych PGL LP/ przewidywane metody i okresy realizacji ⁴	działania – wskazania ochronne realizowane poza gospodarką leśną finansowane ze środków zewnętrznych/przewidywane metody i okresy realizacji ⁴
1	2	3	4	5	6	7
3	91F0 Łęgowe lasy dębowo- iązowo-jesionowe (<i>Ficario-Ulmetum</i>)	Obręb: Sarnaki Pow – 178,58	Istniejące: B02 Gospodarka leśna, użytkowanie lasów K02.01 Zmiana składu gatunko- wego (grądowie- nie) K04.05 Szkody wyrządzane przez roślinożerców Potencjalne: I01 Obce gatunki inwazyjne J02.01 Zasypywa- nie terenu, melio- racje i osuszanie – ogólnie J02.05 Modyfiko- wanie funkcjono- wania wód - ogólnie K04.03 Zawlecze- nie choroby (pato- geny mikrobowe)	Zachowanie siedliska na po- wierzchni 373,9 ha oraz za- pewnienie warunków ko- niecznych do wykształcenia się prawidłowej struktury lasu (m.in. starzenia się drzewo- stanu oraz zróżnicowania jego struktury, właściwego składu gatunkowego, wzro- stu ilości martwego drewna).	Wyłączenie z gospodarki leśnej. Odstąpienie od trzebieży, zrębów, przebudowy drzewosta- nów (poza działaniami wynikającymi z planów urządzenia lasu i uproszczonych planów urzą- dzenia lasu, które przeszły ocenę strate- giczną) Termin rozpoczęcia działań w pierwszych 3 la- tach obowiązywania planu zadań ochronnych. Utrzymanie bogactwa i zróżnicowania runa. Zabiegi trzebieży należy przeprowadzić w I i IV kwartale, czyli po sezonie wegetacyjnym (poza prowadzeniem prac trzebieżowych w II i III kwartale zgodnie z planami urządzenia lasu i uproszczonymi planami urządzenia lasu, które przeszły ocenę strate- giczną). W celu ochrony gleby przed rozpo- częciem prac pozyskaniowych planowane jest odnowienie szlaków zrywkowych (w drzewo- stanach młodszych klas wieku) lub wykorzy- stywanie szlaków zrywkowych zakładanych podczas wyciągania drewna podczas wcze- śniejszych trzebieży i rębni gniazdowych (w drzewostanach starszych klas wieku). Termin rozpoczęcia działań w pierwszych 3 latach ob- owiązywania planu zadań ochronnych. Unatu- ralnienie składów gatunkowych drzewosta- nów. Przy odnowieniach w składzie gatunko- wym należy uwzględniać następujące gatunki: dąb, wiąz, jesion (powyższe działanie nie do- tyczy planów urządzenia lasu i uproszczonych planów urządzenia lasu, które przeszły ocenę strategiczną).	

Lp.	Przedmiot ochrony	Ogólna charakterystyka (lokalizacja ¹) (obręb, /powierzchnia/liczebność)	Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Cele działań ochronnych	Działania ochronne ²⁾ wraz z obszarem wdrażania (adresy leśne) i podmiotem odpowiedzialnym ³⁾	
					działania w ramach gospodarki leśnej finansowane ze środków własnych PGL LP/ przewidywane metody i okresy realizacji ⁴⁾	działania – wskazania ochronne realizowane poza gospodarką leśną finansowane ze środków zewnętrznych/przewidywane metody i okresy realizacji ⁴⁾
1	2	3	4	5	6	7
					Termin rozpoczęcia działań w pierwszych 3 latach obowiązywania planu zadań ochronnych. Zwiększenie bioróżnorodności. Podczas wykonywania trzebieży pozostawione zostaną zamierające i dziuplaste drzewa oraz martwe drewno na całej powierzchni w celu stworzenia bazy żerowej dla larw chrząszczy (między innymi kózkowatych) i dzięciołów (powyższe działanie nie dotyczy planów urządzenia lasu i uproszczonych planów urządzenia lasu, które przeszły ocenę strategiczną). Termin rozpoczęcia działań w pierwszych 3 latach obowiązywania planu zadań ochronnych.	
4	9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum)	Obręb: Sarnaki Pow – 1447,33	Istniejące: K04.05 Szkody wyrządzane przez roślinożerców B02 Gospodarka leśna, użytkowanie lasów Potencjalne: I01 Obce gatunki inwazyjne K04.03 Zawleczenie choroby (patogeny mikrobowe) K02.04 Zakwaszenie (naturalne)	Zachowanie siedliska na powierzchni 1860,2 ha oraz zapewnienie warunków koniecznych do wykształcenia się prawidłowej struktury lasu (m.in. starzenia się drzewostanu oraz zróżnicowania jego struktury, właściwego składu gatunkowego, wzrostu ilości martwego drewna).	Wyłączenie z gospodarki leśnej. Odstąpienie od trzebieży, zrębów, przebudowy drzewostanów (poza działaniami wynikającymi z planów urządzenia lasu i uproszczonych planów urządzenia lasu, które przeszły ocenę strategiczną). Termin rozpoczęcia działań w pierwszych 3 latach obowiązywania planu zadań ochronnych. Utrzymanie bogactwa runa i zróżnicowania florystycznego grądów poprzez wykonywanie zabiegów trzebieży w I i IV kwartale roku, czyli po sezonie wegetacyjnym oraz ochronę gleby przed rozpoczęciem prac pozyskaniowych (zaplanowanie odnowienia szlaków zrywkowych w drzewostanach młodszych klas wieku) lub wykorzystywanie istniejących szlaków zrywkowych zakładanych podczas wyciągania drewna po	Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony i o uwarunkowaniach jego ochrony oraz podjęcie stosownych działań w oparciu o nowe dane.

Lp.	Przedmiot ochrony	Ogólna charakterystyka (lokalizacja ¹) (obręb, /powierzchnia/liczebność)	Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Cele działań ochronnych	Działania ochronne ²⁾ wraz z obszarem wdrażania (adresy leśne) i podmiotem odpowiedzialnym ³⁾	
					działania w ramach gospodarki leśnej finansowane ze środków własnych PGL LP/ przewidywane metody i okresy realizacji ⁴⁾	działania – wskazania ochronne realizowane poza gospodarką leśną finansowane ze środków zewnętrznych/przewidywane metody i okresy realizacji ⁴⁾
1	2	3	4	5	6	7
					wcześniejszych trzebieżach i rębniach gniazdowych (w drzewostanach starszych klas wieku). Powyższe nie obejmuje prac pozyskaniowych prowadzonych zgodnie z planami urządzenia lasu i uproszczonymi planami urządzenia lasu, które przeszły ocenę strategiczną. Termin rozpoczęcia działań w pierwszych 3 latach obowiązywania planu zadań ochronnych. Unaturalnienie składów gatunkowych drzewostanów. Przy odnowieniach w składzie gatunkowym należy uwzględniać następujące gatunki: dąb, lipa, klon, jawor, grab, brzoza i na siedliskach wilgotnych wierzbę. Niewskazane jest w składach odnowieniowych wprowadzanie gatunków niezgodnych z siedliskiem jak: buk, modrzew, sosna, świerk (powyższe działanie nie dotyczy planów urządzenia lasu i uproszczonych planów urządzenia lasu, które przeszły ocenę strategiczną). Termin rozpoczęcia działań w pierwszych 3 latach obowiązywania planu zadań ochronnych. Zwiększenie bioróżnorodności. Podczas wykonywania trzebieży pozostawione zostaną zamierające i dziuplaste drzewa oraz martwe drewno na całej powierzchni w celu stworzenia bazy żerowej dla larw chrząszczy (między innymi kózkowatych) i dzięciołów (powyższe działanie nie dotyczy planów urządzenia lasu i uproszczonych planów urządzenia lasu, które przeszły ocenę strategiczną). Termin rozpoczęcia działań w pierwszych 3 latach obowiązywania planu zadań ochronnych.	

Lp.	Przedmiot ochrony	Ogólna charakterystyka (lokalizacja ¹) (obręb, /powierzchnia/liczebność)	Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Cele działań ochronnych	Działania ochronne ²⁾ wraz z obszarem wdrażania (adresy leśne) i podmiotem odpowiedzialnym ³⁾	
					działania w ramach gospodarki leśnej finansowane ze środków własnych PGL LP/ przewidywane metody i okresy realizacji ⁴⁾	działania – wskazania ochronne realizowane poza gospodarką leśną finansowane ze środków zewnętrznych/przewidywane metody i okresy realizacji ⁴⁾
1	2	3	4	5	6	7
5	Kumak nizinny <i>Bombina bombina</i>	Obręb: Sarnaki 28 stanowisk występowania	Istniejące: D01.02 Drogi, autostrady K01.03 Wyschnięcie K03.04 Drapieżnictwo K02 Ewolucja biocenotyczna sukcesja Potencjalne: 08 Powódź (procesy naturalne) D05 Usprawniony dostęp do obszaru J02.15 Inne spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych H01 Zanieczyszczenie wód powierzchniowych (limnicznych, lądowych, morskich i słonawych) F01.01 Intensywna hodowla ryb, intensyfikacja	Zachowanie dotychczasowej populacji i siedlisk gatunku oraz podjęcie działań ochronnych zmierzających do poprawienia jego stanu zachowania poprzez między innymi redukcję drapieżników.		Ograniczenie drapieżnictwa. Wskazany odłów części obsady ryb, lub przynajmniej gatunków drapieżnych. Termin rozpoczęcia działania w pierwszych 3 latach obowiązywania planu zadań ochronnych. Przeciwdziałanie sukcesji - koszenie co 5 lat roślinności porastającej okresowe rozlewiska na łąkach. Termin rozpoczęcia działania w pierwszych 3 latach obowiązywania planu zadań ochronnych.

Lp.	Przedmiot ochrony	Ogólna charakterystyka (lokalizacja ¹) (obręb, /powierzchnia/liczebność)	Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Cele działań ochronnych	Działania ochronne ²⁾ wraz z obszarem wdrażania (adresy leśne) i podmiotem odpowiedzialnym ³⁾	
					działania w ramach gospodarki leśnej finansowane ze środków własnych PGL LP/ przewidywane metody i okresy realizacji ⁴⁾	działania – wskazania ochronne realizowane poza gospodarką leśną finansowane ze środków zewnętrznych/przewidywane metody i okresy realizacji ⁴⁾
1	2	3	4	5	6	7
6	Bóbr europejski <i>Castor fiber</i>	Obwód: Sarnaki 18 - stanowisk	Istniejące: U nieznane zagrożenie lub nacisk Potencjalne: F01.01 Intensywna hodowla ryb, intensyfikacja F05.04 Kłusownictwo F03.02.03 Chwytnie, trucie, kłusownictwo D01.02 Drogi, autostrady (wszystkie drogi asfaltowe) G05.11 Śmierć lub uraz w wyniku loli-zji	Rozpoznanie rozmieszczenia i stanu zachowania gatunku.		Działania związane z ochroną czynną oraz z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania zostaną zaprojektowane po uzupełnieniu stanu wiedzy o przedmiocie ochrony i o uwarunkowaniach jego ochrony.
7	Wydra <i>Lutra lutra</i>	Obwód: Sarnaki 2 - stanowiska	Istniejące: D01.02 Drogi, autostrady F05.05 Odstrzał F03.02.03 Chwytnie, trucie, kłusownictwo H01.03 Inne zanieczyszczenie wód powierzchniowych ze źródeł punktowych	Poprawa oceny ogólnej gatunku do stanu właściwego.		Kontrola stanu wód Bugu i jego dopływów. Kontynuacja dotychczasowego monitoringu w wybranych punktach kontrolnych. W razie stwierdzenia złego stanu ekologicznego lokalizacja źródła zanieczyszczeń i interwencja mająca na celu jego likwidację.

Lp.	Przedmiot ochrony	Ogólna charakterystyka (lokalizacja ¹) (obręb, /powierzchnia/liczebność)	Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Cele działań ochronnych	Działania ochronne ²⁾ wraz z obszarem wdrażania (adresy leśne) i podmiotem odpowiedzialnym ³⁾	
					działania w ramach gospodarki leśnej finansowane ze środków własnych PGL LP/ przewidywane metody i okresy realizacji ⁴⁾	działania – wskazania ochronne realizowane poza gospodarką leśną finansowane ze środków zewnętrznych/przewidywane metody i okresy realizacji ⁴⁾
1	2	3	4	5	6	7
			Potencjalne: E01 Tereny zurbanizowane, tereny zamieszkane			
8	Jelonek rogacz <i>Lucanus cervus</i>	Obręb: Sarnaki 2 - stano- wiska	Istniejące: B02.01.01 Odnawianie lasu po wycince (drzewa rodzime) B02.02 Wycinka lasu Potencjalne: K03.04 Drapieżnictwo	Zachowanie populacji i siedlisk rozwojowych gatunku poprzez między innymi: ograniczenie populacji dzika; zwiększanie ilości martwego drewna dębowego, zarówno na stanowiskach występowania jelonka, jak i w drzewostanach otaczających, usuwanie zbyt gęstego podszytu i podrostu leśnego w celu ogrzania podłoża i poprawy termiki środowiska rozwoju larw.	Polepszenie stanu siedliska. Należy stopniowo zwiększać ilość „martwego drewna” do poziomu co najmniej 10 m ³ /ha. Na pozostałych podczas wycinki kępach ekologicznych (głównie dęby) stopniowo usuwać gęsty podszyt i podrost leśny do uzyskania mniej niż 50% powierzchni. Wprowadzanie zmian na wszystkich stanowiskach jelonka rogacza (J1 –J7) winno odbywać się stopniowo. Termin rozpoczęcia działania w pierwszych 3 latach obowiązywania planu zadań ochronnych.	Ograniczenie nadmiernej presji dzika na obszarach występowania jelonka rogacza poprzez pełną realizację planów jego pozyskania. Termin rozpoczęcia działania w pierwszych 3 latach obowiązywania planu zadań ochronnych.
9	Czerwończyk nieparek <i>Lycaena dispar</i>	Obręb: Sarnaki 5 -stano- wisk	Istniejące: A03.01 Intensywne koszenie lub intensyfikacja A02 Zmiana sposobu uprawy A03.03 Zaniechanie/brak koszenia A04.03 Zarzucenie pasterstwa, brak wypasu A08 Nawożenie (nawozy sztuczne)	Zachowanie populacji i siedlisk rozwojowych gatunku, poprzez utrzymanie lub przywrócenie koszenia z dostosowaniem zabiegu do fenologii gatunku oraz utrzymanie lub przywrócenie ekstensywnego		Działania obligatoryjne: Zachowanie siedliska gatunku poprzez ekstensywne użytkowanie kośne, kośno-pastwiskowe lub pastwiskowe trwałych użytków zielonych, niezalesianie ich oraz nie zmienianie w grunty orne a także utrzymanie powierzchni elementów krajobrazu nieużytkowanych rolniczo co poprawi stan zachowania powyższych gatunków. Działania fakultatywne:

Lp.	Przedmiot ochrony	Ogólna charakterystyka (lokalizacja ¹) (obręb, /powierzchnia/liczebność)	Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Cele działań ochronnych	Działania ochronne ²⁾ wraz z obszarem wdrażania (adresy leśne) i podmiotem odpowiedzialnym ³⁾	
					działania w ramach gospodarki leśnej finansowane ze środków własnych PGL LP/ przewidywane metody i okresy realizacji ⁴⁾	działania – wskazania ochronne realizowane poza gospodarką leśną finansowane ze środków zewnętrznych/przewidywane metody i okresy realizacji ⁴⁾
1	2	3	4	5	6	7
			K02.01 Zmiana składu gatunkowego (sukcesja)			Użytkowanie zgodne z wymogami odpowiedniego wariantu rolnośrodowiskowego w ramach obowiązującego Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, ukierunkowanego na ochronę łąk trzęślicowych, zgodnego z wymaganiami obu gatunków. Termin rozpoczęcia działania w pierwszych 3 latach obowiązywania planu zadań ochronnych
10	Starodub łąkowy <i>Ostericum palustre</i>	Obręb: Sarnaki 1 - stano-wisko	Istniejące: A03.03 Zaniechanie/brak koszenia. K02.01 Zmiana składu gatunkowego (sukcesja) K06 Inne lub mieszane formy międzygatunkowej konkurencji wśród roślin Potencjalne: A02 Zmiana sposobu uprawy A08 Nawożenie (nawozy sztuczne)	Cel ogólny: Poprawa oceny ogólnej gatunku do stanu właściwego. Cele szczegółowe: Przeciwdziałanie sukcesji (zarastaniu siedliska przez gatunki drzew i krzewów), poprawa warunków świetlnych (ograniczenie rozwoju wysokich bylin i roślin ekspansywnych zacieńających siedlisko, zmniejszenie pokrycia martwej materii organicznej) – poprawa oceny wskaźnika „Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą”, „Wysokie byliny/gatunki ekspansywne – konkurencyjne”, „Grubość wojłoku”, „Miejsca		Działania obligatoryjne: Zachowanie siedliska gatunku poprzez ekstensywne użytkowanie kośne, kośno-pastwiskowe lub pastwiskowe trwałych użytków zielonych, niezalesianie ich oraz nie zmienianie w grunty orne a także utrzymanie powierzchni elementów krajobrazu nieużytkowanych rolniczo co poprawi stan zachowania powyższych gatunków. Działania fakultatywne: Użytkowanie zgodne z wymogami odpowiedniego wariantu rolnośrodowiskowego w ramach obowiązującego Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, ukierunkowanego na ochronę łąk trzęślicowych, zgodnego z wymaganiami obu gatunków.

Lp.	Przedmiot ochrony	Ogólna charakterystyka (lokalizacja ¹⁾ (obręb, /powierzchnia/liczebność)	Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Cele działań ochronnych	Działania ochronne ²⁾ wraz z obszarem wdrażania (adresy leśne) i podmiotem odpowiedzialnym ³⁾	
					działania w ramach gospodarki leśnej finansowane ze środków własnych PGL LP/ przewidywane metody i okresy realizacji ⁴⁾	działania – wskazania ochronne realizowane poza gospodarką leśną finansowane ze środków zewnętrznych/przewidywane metody i okresy realizacji ⁴⁾
1	2	3	4	5	6	7
				do kielkowania”, „Wysokość runi”.		Termin rozpoczęcia działania w pierwszych 3 latach obowiązywania planu zadań ochronnych.
11	Leniec bezpodkwiatkowy <i>Thesium ebracteatum</i>	Obręb: Sarnaki 1 - stanowisko	Istniejące: A03.03 Zaniechanie/brak koszenia. K04.01 Konkurencja K02.01 Zmiana składu gatunkowego sukcesji)	Cel ogólny: Poprawa oceny ogólnej gatunku do stanu właściwego. Cele szczegółowe: Przeciwdziałanie sukcesji (zarastaniu siedliska przez gatunki drzew i krzewów), poprawa warunków świetlnych (ograniczenie rozwoju wysokich bylin i roślin ekspansywnych zacieńających siedlisko, mniejszenie pokrycia martwej materii organicznej) – poprawa oceny wskaźnika „Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą”, „Wysokie byliny/gatunki ekspansywne – konkurencyjne”, „Grubość wojłoku”, „Miejsca do kielkowania”, „Wysokość runi”.		Przeciwdziałanie sukcesji. Koszenie i grabienie uzyskanej biomasy wraz z jej usunięciem. Termin rozpoczęcia działania w pierwszych 3 latach obowiązywania planu zadań ochronnych.

¹⁾ Lokalizacja zgodna z wizualizacją na mapie obszarów ochronnych i funkcji lasu.

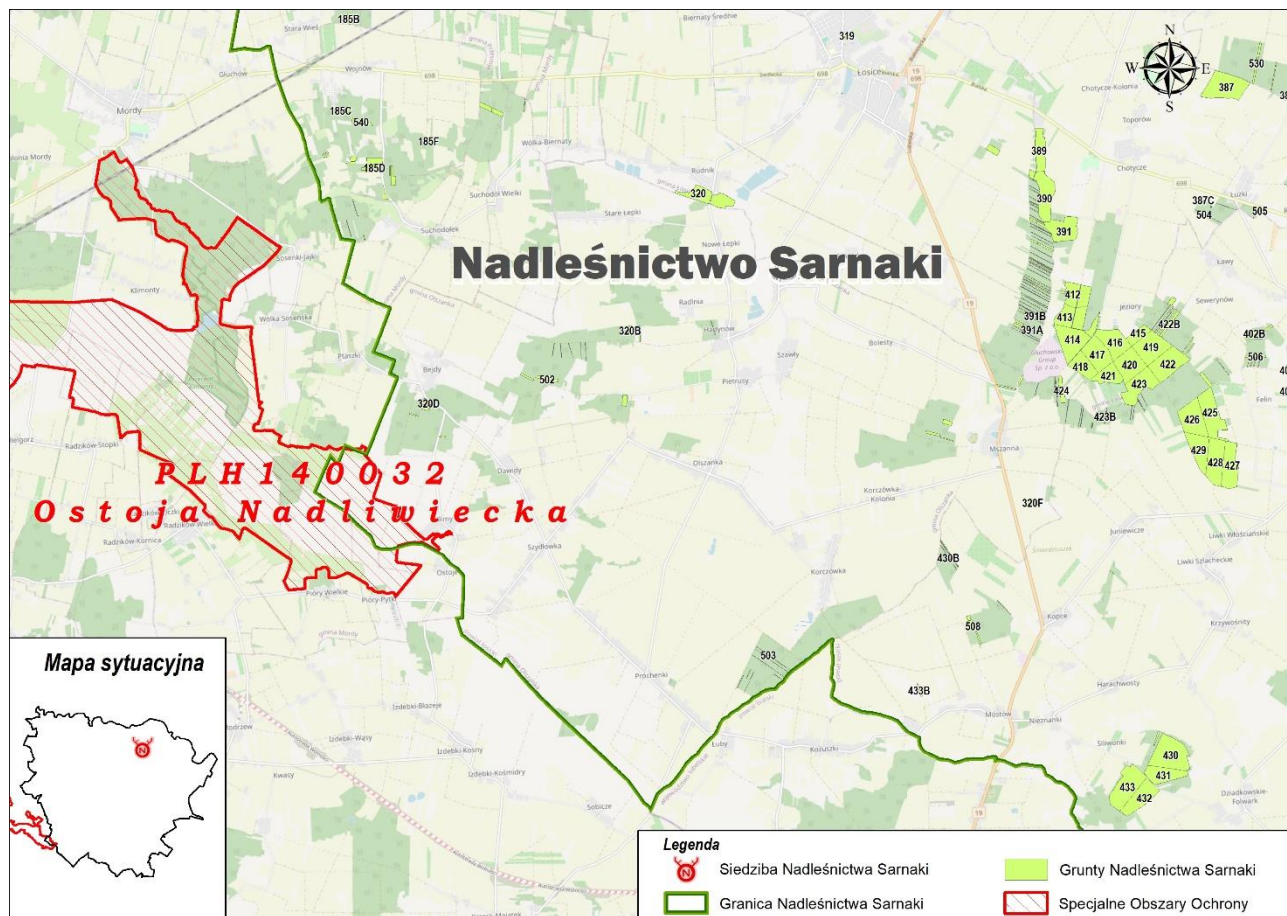
²⁾ Działanie ochronne dotyczy również siedlisk nieleśnych, położonych na gruntach zarządzanych przez nadleśnictwo.

³⁾ Działania ochronne dotyczą: ochrony czynnej, monitoringu stanu przedmiotów ochrony i realizacji celów ochronnych oraz uzupełnienia stanu wiedzy i przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony.

⁴⁾ Okres realizacji w przedziałach:

- do 2 lat
- do 5 lat
- do 10 lat

3.4.4 Obszar Natura 2000 Ostoja Nadliwiecka PLH140032

Rycina 24. Położenie obszaru Natura 2000 Ostoja Nadliwiecka PLH140032 na tle Nadleśnictwa Sarnaki

Opis obszaru sporządzono na podstawie zaktualizowanego w marcu 2024 r. SDF i odnosi się on do całości obszaru, a nie tylko do fragmentu obszaru znajdującego się w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Sarnaki.

Status prawny

Decyzja Komisji z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2010) 9669) (2011/64/UE) Dz. U. UE L 33 z 08.02.2011, str. 146, aktualizacja: Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 11 września 2023 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Ostoja Nadliwiecka (PLH140032) Dz. U. z 2023 r. poz 2089 z dnia 02-10-2023 r.

Powierzchnia – 13622,72 ha (wg SDF), powierzchnia w zasięgu działania Nadleśnictwa Sarnaki – **194,01 ha** (1,42% pow. obszaru)

Położenie

Obszar obejmuje dolinę rzeki Liwiec, od źródeł do ujścia rzeki do Bugu, z łąkami i zalewowymi pastwiskami utworzonymi na zmeliorowanych bagnach.

Nie obejmuje gruntów będących w zarządzie Nadleśnictwa Sarnaki. Położony jest w południowo-zachodniej części nadleśnictwa.

Opis ogólny (wg SDF)

Liwiec należy do największych dopływów rzeki Bug. Początek bierze w rozległej, zatorfionej niecce będącej najprawdopodobniej dawnym jezorem lodowca. Do lat II połowy XX w. znajdował się tu jeden z największych w Polsce kompleksów torfowisk niskich typu dolinowego noszący nazwą Ba-gna Klimonty lub Torfowisko Klimonty, który zmeliorowano i zamieniono na łąki. Liwiec płynie przez teren o konfiguracji falistej i pagórkowatej, przecinając obszar morenowy w okolicach Kisielan i Mokobód koło Siedlec. Częściowo rzeka wykorzystuje w swoim biegu rozległe niecki wytopiskowe po bryłach martwego lodu. Podłoże rzeki jest bardzo urozmaicone, na przemian piaszczyste, żwirowe, gliniaste i zamulone. Wielokrotnie podejmowano próby regulacji koryta, ale zmieniono je jedynie w górnym i częściowo w środkowym biegu. Na odcinku od Pogorzela do ujścia Liwiec płynie naturalnym, zmiennym co do głębokości i szerokości korytem, tworząc liczne meandry. W dolnym odcinku występują liczne wyspy, śródrzeczne płycizny, łąchy, plaże i starorzecza. W dolinie dominują użytki zielone tworzące mozaikę z lasami łągowymi, olsami, zaroślami wierzbowymi oraz szuwarami. Krajobraz urozmaicają pojedyncze drzewa i ich grupy. Lokalnie w wielu miejscach postępuje wtórne zabagnienie i obserwowana jest dynamiczna regeneracja naturalnej roślinności. Czynnikiem stymulującym tych procesów jest zaprzestanie użytkowania oraz działalność bobrów.

Wartość przyrodnicza i znaczenie (wg SDF)

Jest to najcenniejszy pod względem przyrodniczym, obok doliny Bugu, obszar we wschodniej części województwa mazowieckiego. O tak wysokiej randze świadczy przede wszystkim – wysoka różnorodność biologiczna; koncentracja stanowisk chronionych i ginących gatunków roślin, grzybów i zwierząt; różnorodność siedlisk przyrodniczych oraz funkcja jednego z najważniejszych korytarzy ekologicznych o węzłowym znaczeniu ponadregionalnym. Ostoja Nadliwiecka stanowi bowiem bezpośredni łącznik pomiędzy elementami sieci ekologicznej Natura 2000, do której należą: dolina Bugu (PLB 140001, PLH 140011), dolina Kostrzynia (PLB 140009) oraz zgłoszony w ramach Shadow List obszar Rogoźnica. Dodatkowo poprzez swoje dopływy spina również w jeden ekologiczny system rozległy kompleks Lasów Łukowskich oraz Kantor Stary (PLH 140007). Jeśli uwzględni się fakt łączności doliny Bugu z Pojezierzem Łęczyńsko-Włodawskim oraz z Puszcą Białowieską (za pośrednictwem Puszczy Mielnickiej) wyraźnie widać wyjątkową rolę Ostoi Nadliwieckiej jako ważnego szlaku migracyjnego, zwłaszcza dla dużych ssaków.

Tabela 22 Typy siedlisk przyrodniczych występujących na terenie obszaru i ocena znaczenia obszaru dla tych siedlisk

Siedlisko przyrodnicze		Na gruntach N-ctwa [ha]	Stopień re- prezen.	Stan zachowania	Ocena ogólna
Kod	Nazwa				
1	2	3	4	5	6
2330	Wydmy śródlądowe z murawami napiaskowymi	Nie stwierdzono	D		
3130	Brzegi lub osuszane dna zbiorników wodnych ze zbiorowiskami z <i>Littorelletea</i> , <i>Isoëto-Nanojuncetea</i>	Nie stwierdzono	B	A	B
3150	Starorzeczka i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z <i>Nympheion</i> , <i>Potamion</i>	Nie stwierdzono	A	A	B
3270	Zalewane muliste brzegi rzek	Nie stwierdzono	A	A	A
6120	Ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe (<i>Koelerion glaucae</i>)	Nie stwierdzono	D		
6410	Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (<i>Molinion</i>)	Nie stwierdzono	D		
6430	Ziołorośla górskie (<i>Adenostylion alliariae</i>) i ziołorośla nadrzeczne (<i>Convolvuletalia sepium</i>)	Nie stwierdzono	A	A	A
6510	Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (<i>Arrhenatherion elatioris</i>)	Nie stwierdzono	A	B	A
7140	Torfowiska przejściowej trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z <i>Scheuchzerio-Caricetea nigrae</i>)	Nie stwierdzono	D		
7230	Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk	Nie stwierdzono	C	C	C
91E0*	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albo-fragilis</i> , <i>Populetum albae</i>)	Nie stwierdzono	A	B	A
91T0	Sosnowy bór chrobotkowy (<i>Cladonio-Pinetum</i>) i chrobotkowa postać <i>Peucedano-Pinetum</i>	Nie stwierdzono	B	A	B

* siedliska priorytetowe

Tabela 23 Gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EWG oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków

Kod	Nazwa		Ocena Znaczenia Obszaru			
	łacińska	polska	Populacja	St. zach.	Izolacja	Ogólnie
Rośliny						
1617	<i>Angelica palustris</i>	Starodub łąkowy	C	B	C	A
Bezkręgowce						
1014	<i>Vertigo (Vertilla) angustior</i>	Poczwarówka zwężona	C	A	A	C
1016	<i>Vertigo moulinsiana</i>	Poczwarówka jajowata	B	A	A	A
1032	<i>Unio crassus</i>	Skójka gruboskorupowa	C	A	A	B
1037	<i>Ophiogomphus cecilia</i>	Trzepla zielona	C	C	C	C
1060	<i>Lycaena dispar</i>	Czerwończyk nieparek	C	B	C	B
4038	<i>Lycaena helle</i>	Czerwończyk fioletek	C	B	C	B
4056	<i>Anisus vorticulus</i>	Zatoczek łamliwy	C	C	C	C
Ryby						
1098	<i>Eudontomyzon spp</i>	Minóg ukraiński	D			
1134	<i>Rhodeus sericeus amarus</i>	Różanka	C	B	C	C
1145	<i>Misgurnus fossilis</i>	Piskorz	D			
1146	<i>Sabanejewia aurata</i>	Koza złotawa	D			
1149	<i>Cobitis taenia</i>	Koza	C	B	C	C
1163	<i>Cottus gobio</i>	Głowacz białopłetwy	D			
Płazy						
1166	<i>Triturus cristatus</i>	Traszką grzebieniastą	C	B	C	C
1188	<i>Bombina bombina</i>	Kumak nizinny	C	A	C	C
Ssaki						
1337	<i>Castor fiber</i>	Bóbr	C	A	C	B
1355	<i>Lutra lutra</i>	Wydra	C	A	C	B

Zagrożenia wg SDF

Najważniejsze zagrożenia dla obszaru to:

- zaburzenia stosunków wodnych
- zanieczyszczanie wód przez spływ z pól i odprowadzanie ścieków
- zaniechanie gospodarki pastwiskowo-łąkowej
- rozwój zabudowy letniskowej i jednorodzinnej
- niekontrolowany ruch turystyczny, niezorganizowana rekreacja
- kłusownictwo i wandalizm

Obszar ma sporządzony plan zadań ochronnych na mocy Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dnia 11 kwietnia 2023 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Nadliwiecka PLH 140032 (Dz. Urz. Woj. Maz. z dnia 14 kwietnia 2023 r. Poz. 4643). W PZO nie ma zapisów bezpośrednio dotyczących Nadleśnictwa Sarnaki.

Nadzór nad obszarem sprawuje Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie

3.5 Pomniki przyrody

Na gruntach Nadleśnictwa Sarnaki łącznie występuje 35 pomników przyrody. Szczegółowe dane o pomnikach przyrody zestawiono w tabeli poniżej.

Tabela 24 Wykaz istniejących pomników przyrody na gruntach Nadleśnictwa Sarnaki (wg wzoru nr 5a)

Lp.	Nr Rej. CRFOP	Nr zarządzenia data	Dz. Urz. Woj. Poz.	Położenie		Opis obiektu							Zabiegi uzgodnione z wojewódzkim konserwatorem przyrody		Uwagi
				oddział poddz.	Obręb Gmina leśnictwo	Rodzaj	Wiek	Obwód [cm]	Wyso-kość [m]	Stan zdro-wotny	Zagro-żenia	Pow. w [ha]	Pro-jekto-wane	Wykonane	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1	PL.ZI-POP.1393.P P.1426022.2633	Rozporządzenie Nr 10 Wojewody Mazowieckiego z dnia 2 marca 2009r. w sprawie pomników przyrody położonych na terenie powiatu siedleckiego	Dziennik Urzędowy Województwa Ma-zowieckiego z dnia 18.03.2009 r. Nr 36, poz. 864	91 -f	Sarnaki Korczew L-ctwo: Kor-czew	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	220	195	28	3	-				uroczysko Przekop
2	PL.ZI-POP.1393.P P.1426022.2630	Rozporządzenie Nr 10 Wojewody Mazowieckiego z dnia 2 marca 2009r. w sprawie pomników przyrody położonych na terenie powiatu siedleckiego	Dziennik Urzędowy Województwa Ma-zowieckiego z dnia 18.03.2009 r. Nr 36, poz. 864	92 -b	Sarnaki Korczew L-ctwo: Korczew	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	220	509	22	5	-				przy ujściu Kołodziejki do Bugu
3	PL.ZI-POP.1393.P P.1426022.2618	Rozporządzenie Nr 10 Wojewody Mazowieckiego z dnia 2 marca 2009r. w sprawie pomników przyrody położonych na terenie powiatu siedleckiego	Dziennik Urzędowy Województwa Ma-zowieckiego z dnia 18.03.2009 r. Nr 36, poz. 864	92 -c 92 -h	Sarnaki Korczew L-ctwo: Korczew	Aleja drzew 40 szt. Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	200	237-525	15-24	2-4	-				Aleja 40 dębów, uroczysko Przekop 92 –c – 13 szt. 92 –h – 27 szt.

Lp.	Nr Rej. CRFOP	Nr zarządzenia data	Dz. Urz. Woj. Poz.	Położenie		Opis obiektu							Zabiegi uzgodnione z wojewódzkim konserwatorem przyrody		Uwagi
				oddział poddz.	Obręb Gmina leśnictwo	Rodzaj	Wiek	Obwód [cm]	Wyso-kość [m]	Stan zdro-wotny	Zagro-żenia	Pow. w [ha]	Pro-jekto-wane	Wykonane	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
4	PL.ZI-POP.1393.P P.1426022. 2632	Rozporządzenie Nr 10 Wojewody Mazowieckiego z dnia 2 marca 2009r. w sprawie pomników przyrody położonych na terenie powiatu siedleckiego	Dziennik Urzędowy Województwa Mazowieckiego z dnia 18.03.2009 r. Nr 36, poz. 864	97 -d	Sarnaki Korczew L-ctwo: Korczew	Topola czarna <i>Populus nigra</i>	110	440	32	2	-				
5	PL.ZI-POP.1393.P P.1426022. 2629	Rozporządzenie Nr 10 Wojewody Mazowieckiego z dnia 2 marca 2009r. w sprawie pomników przyrody położonych na terenie powiatu siedleckiego	Dziennik Urzędowy Województwa Mazowieckiego z dnia 18.03.2009 r. Nr 36, poz. 864	107 -a	Sarnaki Korczew L-ctwo: Korczew	Głaz narzutowy		730	0,85		-				granit różowy
6	PL.ZI-POP.1393.P P.1426022. 2619	Rozporządzenie Nr 10 Wojewody Mazowieckiego z dnia 2 marca 2009r. w sprawie pomników przyrody położonych na terenie powiatu siedleckiego	Dziennik Urzędowy Województwa Mazowieckiego z dnia 18.03.2009 r. Nr 36, poz. 864	149 -f	Sarnaki Korczew L-ctwo: Korczew	Sosna pospolita <i>Pinus sylvestris</i>	150	264	30	2	-				
7	PL.ZI-POP.1393.P P.1410042. 939	Rozporządzenie Nr 9 Wojewody Mazowieckiego z dnia 02.03.2009 r. w sprawie pomników przyrody położonych na terenie powiatu łosickiego	Dziennik Urzędowy Województwa Mazowieckiego z dnia 18.03.2009 r. Nr 36, poz. 863	48 -d	Sarnaki Platerów L-ctwo: Kisielew	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	200	371	27	2	-				

Lp.	Nr Rej. CRFOP	Nr zarządzenia data	Dz. Urz. Woj. Poz.	Położenie		Opis obiektu							Zabiegi uzgodnione z wojewódzkim konserwatorem przyrody		Uwagi
				oddział poddz.	Obręb Gmina leśnictwo	Rodzaj	Wiek	Obwód [cm]	Wy- so- kość [m]	Stan zdro- wotny	Zagro- żenia	Pow. w [ha]	Pro- jekto- wane	Wykonane	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
8	PL.ZI-POP.1393.P P.1410042. 927	Uchwała Nr XXXVII/179/09 Rady Gminy w Platerowie z dnia 30.12.2009 r. w sprawie ustano- wienia pomnika przyrody	Dziennik Urzę- dowy Woje- wództwa Ma- zowieckiego z dnia 22.03.2010 r. Nr 60, poz. 871	165 -c	Sarnaki Platerów L-ctwo: Kisielew	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	140	440	20	2	-				
9	PL.ZI-POP.1393.P P.1410042. 932	Rozporządzenie Nr 9 Wojewody Mazowieckiego z dnia 02.03.2009 r. w sprawie pomni- ków przyrody po- łożonych na tere- nie powiatu łosic- kiego	Dziennik Urzę- dowy Woje- wództwa Ma- zowieckiego z dnia 18.03.2009 r. Nr 36, poz. 863	168 -f	Sarnaki Platerów L-ctwo: Kisielew	Grupa drzew – 2szt. Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	210 210	340 330	21	2	-				według rozporządzenia 165-f
10	PL.ZI-POP.1393.P P.1410042. 943	Zarządzenie Nr 42 Wojewody Biał- skopodlaskiego z dnia 22 grudnia 1989 r. w sprawie uznania za po- mniki przyrody	Dziennik Urzę- dowy Woje- wództwa Biał- skopodla- skiego z 1990 r. Nr 2, poz. 2	44 -d	Sarnaki Platerów L-ctwo: Mierzvice	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	220	345	26	2	-				
11	PL.ZI-POP.1393.P P.1410042. 933	Rozporządzenie Nr 9 Wojewody Mazowieckiego z dnia 02.03.2009 r. w sprawie pomni- ków przyrody po- łożonych na tere- nie powiatu łosic- kiego	Dziennik Urzę- dowy Woje- wództwa Ma- zowieckiego z dnia 18.03.2009 r. Nr 36, poz. 863	44 -i	Sarnaki Platerów L-ctwo: Mierzvice	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	220			5	-				przewrócony

Lp.	Nr Rej. CRFOP	Nr zarządzenia data	Dz. Urz. Woj. Poz.	Położenie		Opis obiektu							Zabiegi uzgodnione z wojewódzkim konserwatorem przyrody		Uwagi
				oddział poddz.	Obręb Gmina leśnictwo	Rodzaj	Wiek	Obwód [cm]	Wyso-kość [m]	Stan zdro-wotny	Zagro-żenia	Pow. w [ha]	Pro-jekto-wane	Wykonane	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
12	PL.ZI-POP.1393.P P.1410042.941	Rozporządzenie Nr 9 Wojewody Mazowieckiego z dnia 02.03.2009 r. w sprawie pomników przyrody położonych na terenie powiatu łosickiego	Dziennik Urzędowy Województwa Mazowieckiego z dnia 18.03.2009 r. Nr 36, poz. 863	40 -b	Sarnaki Platerów L-ctwo: Mierzvice	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	220	393	31	2	-				
13	PL.ZI-POP.1393.P P.1410042.942	Rozporządzenie Nr 9 Wojewody Mazowieckiego z dnia 02.03.2009 r. w sprawie pomników przyrody położonych na terenie powiatu łosickiego	Dziennik Urzędowy Województwa Mazowieckiego z dnia 18.03.2009 r. Nr 36, poz. 863	43 -a	Sarnaki Platerów L-ctwo: Mierzvice	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	220	308	30	2	-				
14	PL.ZI-POP.1393.P P.1410012.4596	Rozporządzenie Nr 9 Wojewody Mazowieckiego z dnia 02.03.2009 r. w sprawie pomników przyrody położonych na terenie powiatu łosickiego	Dziennik Urzędowy Województwa Mazowieckiego z dnia 18.03.2009 r. Nr 36, poz. 863	406 -f	Sarnaki Huszlew L-ctwo: Huszlew	Sosna pospolita <i>Pinus sylvestris</i>	130	148	30	2	-				
15	PL.ZI-POP.1393.P P.1410052.994	Obwieszczenie Wojewody Mazowieckiego z dnia 15 lipca 2009 r. w sprawie aktów prawa miejscowego	Dziennik Urzędowy Województwa Mazowieckiego z dnia 15.07.2009 r. Nr 112, poz. 3235	19 -f	Sarnaki Sanaki L-ctwo: Mierzvice	Grupa drzew 2szt. Jesion wyniosły <i>Fraxinus excelsior</i>	170 170	320 324	20 21	2	-				

Lp.	Nr Rej. CRFOP	Nr zarządzenia data	Dz. Urz. Woj. Poz.	Położenie		Opis obiektu							Zabiegi uzgodnione z wojewódzkim konserwatorem przyrody		Uwagi
				oddział poddz.	Obręb Gmina leśnictwo	Rodzaj	Wiek	Obwód [cm]	Wy- so- kość [m]	Stan zdro- wotny	Zagro- żenia	Pow. w [ha]	Pro- jekto- wane	Wykonane	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
16	PL.ZI-POP.1393.P P.1410052. 970	Rzporządzenie Nr 9 Wojewody Mazowieckiego z dnia 2 marca 2009 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody położonych na terenie powiatu łosickiego	Dziennik Urzędowy Województwa Mazowieckiego z dnia 18.03.2009 r. Nr 36, poz. 863	191B –a	Sarnaki Sanaki L-ctwo: Mierzvice	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	200	684	28	2	-				według rozporządzenia 198 –b
17	PL.ZI-POP.1393.P P.1410052. 987	Rozporządzenie Nr 9 Wojewody Mazowieckiego z dnia 02.03.2009 r. w sprawie pomników przyrody położonych na terenie powiatu łosickiego	Dziennik Urzędowy Województwa Mazowieckiego z dnia 18.03.2009 r. Nr 36, poz. 863	206 -b	Sarnaki Sanaki L-ctwo: Trojan	Głaz narzutowy		576	1,1		-				granit różowy
18	PL.ZI-POP.1393.P P.1410052. 4702	Rozporządzenie nr 27 Wojewody Białkopodlaskiego z dnia 28 grudnia 1995 r w sprawie uznania za pomniki przyrody	Dz. Urz. WB nr 10, poz. 16 S/L/175/95	201 –a 202 –a,b	Sarnaki Sanaki L-ctwo: Trojan	Płat roślinności Tajeża jednostronna <i>Goodyera repens</i>					-				
19	PL.ZI-POP.1393.P P.1410052. 985	Rzporządzenie Nr 9 Wojewody Mazowieckiego z dnia 2 marca 2009 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody położonych na terenie powiatu łosickiego	Dziennik Urzędowy Województwa Mazowieckiego z dnia 18.03.2009 r. Nr 36, poz. 863	215 –d	Sarnaki Sanaki L-ctwo: Trojan	Sosna pospolita <i>Pinus sylvestris</i>	170	346	27	1	-				propozycja spięcia linami

Lp.	Nr Rej. CRFOP	Nr zarządzenia data	Dz. Urz. Woj. Poz.	Położenie		Opis obiektu							Zabiegi uzgodnione z wojewódzkim konserwatorem przyrody		Uwagi
				oddział poddz.	Obręb Gmina leśnictwo	Rodzaj	Wiek	Obwód [cm]	Wysokość [m]	Stan zdrowotny	Zagrożenia	Pow. w [ha]	Projektowane	Wykonane	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
20	PL.ZI-POP.1393.P P.1410052.972	Rzporządzenie Nr 9 Wojewody Mazowieckiego z dnia 2 marca 2009 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody położonych na terenie powiatu łosickiego	Dziennik Urzędowy Województwa Mazowieckiego z dnia 18.03.2009 r. Nr 36, poz. 863	210 –b	Sarnaki Sanaki L-ctwo: Trojan	Grupa drzew – 3 szt. Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	170	350 270 300	28 27 25	2 5 3	-			na 2 dębach zabieg konserwatorski wykonany w 2004 roku	jeden przewrócony
21	PL.ZI-POP.1393.P P.1410052.989	Rozporządzenie Nr 96 Wojewody Białkopodlaskiego z dnia 28.12.1998r.	Dziennik Urzędowy Województwa Białkopodlaskiego z 1996 r. Nr 15, poz.221	191A –c	Sarnaki Sanaki L-ctwo: Mierzvice	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	200	380	25	3	-				
22	PL.ZI-POP.1393.P P.1410052.968	Rzporządzenie Nr 9 Wojewody Mazowieckiego z dnia 2 marca 2009 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody położonych na terenie powiatu łosickiego	Dziennik Urzędowy Województwa Mazowieckiego z dnia 18.03.2009 r. Nr 36, poz. 863	186A -c	Sarnaki Sanaki L-ctwo: Mierzvice	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	200	515	26	3	-				należy usunąć zamarłe gałęzie
23	PL.ZI-POP.1393.P P.1410052.986	Zarządzenie Nr 39 Wojewody Białkopodlaskiego z dnia 12 grudnia 1990 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Białkopodlaskiego z 1990 r. Nr 17, poz.133	215 -a	Sarnaki Sanaki L-ctwo: Trojan	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	200	478	25	2	-				

Lp.	Nr Rej. CRFOP	Nr zarządzenia data	Dz. Urz. Woj. Poz.	Położenie		Opis obiektu							Zabiegi uzgodnione z wojewódzkim konserwatorem przyrody		Uwagi
				oddział poddz.	Obręb Gmina leśnictwo	Rodzaj	Wiek	Obwód [cm]	Wyso-kość [m]	Stan zdro-wotny	Zagro-żenia	Pow. w [ha]	Pro-jekto-wane	Wykonane	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
24	PL.ZI-POP.1393.P P.1410052.995	Rzporządzenie Nr 9 Wojewody Mazowieckiego z dnia 2 marca 2009 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody położonych na terenie powiatu łosickiego	Dziennik Urzędowy Województwa Mazowieckiego z dnia 18.03.2009 r. Nr 36, poz. 863	221 -d	Sarnaki Sanaki L-ctwo: Trojan	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	170	534	19	3	-				martwica w okolicach szyji korzeniowej na ok 60% obwodu pnia, gałęzie obumierające Wg rozporządzenia oddz. 215 a
25	PL.ZI-POP.1393.P P.1410052.983	Rzporządzenie Nr 9 Wojewody Mazowieckiego z dnia 2 marca 2009 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody położonych na terenie powiatu łosickiego	Dziennik Urzędowy Województwa Mazowieckiego z dnia 18.03.2009 r. Nr 36, poz. 863	252 -i	Sarnaki Sanaki L-ctwo: Zabuze	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	170	412	25	2	-				Częściowo obumarłe gałęzie w górnej części koronywg rozporządzenia
26	PL.ZI-POP.1393.P P.1410052.984	Rzporządzenie Nr 9 Wojewody Mazowieckiego z dnia 2 marca 2009 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody położonych na terenie powiatu łosickiego	Dziennik Urzędowy Województwa Mazowieckiego z dnia 18.03.2009 r. Nr 36, poz. 863	252 -i	Sarnaki Sanaki L-ctwo: Zabuze	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	170	534	25	3	-				W środkowej części korony obumierające gałęzie
27	PL.ZI-POP.1393.P P.1410052.993	Rzporządzenie Nr 9 Wojewody Mazowieckiego z dnia 2 marca 2009 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody położonych na terenie powiatu łosickiego	Dziennik Urzędowy Województwa Mazowieckiego z dnia 18.03.2009 r. Nr 36, poz. 863	222 -b	Sarnaki Sanaki L-ctwo: Zabuze	Lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i>	170	382	30	2	-				

Lp.	Nr Rej. CRFOP	Nr zarządzenia data	Dz. Urz. Woj. Poz.	Położenie		Opis obiektu							Zabiegi uzgodnione z wojewódzkim konserwatorem przyrody		Uwagi
				oddział poddz.	Obręb Gmina leśnictwo	Rodzaj	Wiek	Obwód [cm]	Wy- so- kość [m]	Stan zdro- wotny	Zagro- żenia	Pow. w [ha]	Pro- jekto- wane	Wykonane	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
28	PL.ZI-POP.1393.P P.1410052. 992	Rzoporządzenie Nr 9 Wojewody Mazowieckiego z dnia 2 marca 2009 r. w sprawie usta- nowienia pomni- ków przyrody po- łożonych na tere- nie powiatu łosic- kiego	Dziennik Urzę- dowy Woje- wództwa Ma- zowieckiego z dnia 18.03.2009 r. Nr 36, poz. 863	222 -c	Sarnaki Sanaki L-ctwo: Zabuże	Grupa drzew 2 szt. Lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i>	170	320 332	24 24	2	-				
29	PL.ZI-POP.1393.P P.1410052. 948	Rzoporządzenie Nr 9 Wojewody Mazowieckiego z dnia 2 marca 2009 r. w sprawie usta- nowienia pomni- ków przyrody po- łożonych na tere- nie powiatu łosic- kiego	Dziennik Urzę- dowy Woje- wództwa Ma- zowieckiego z dnia 18.03.2009 r. Nr 36, poz. 863	273 -c	Sarnaki Sanaki L-ctwo: Górki	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	220	528	28	3	-				
30	PL.ZI-POP.1393.P P.1410052. 935	Rzoporządzenie Nr 9 Wojewody Mazowieckiego z dnia 2 marca 2009 r. w sprawie usta- nowienia pomni- ków przyrody po- łożonych na tere- nie powiatu łosic- kiego	Dziennik Urzę- dowy Woje- wództwa Ma- zowieckiego z dnia 18.03.2009 r. Nr 36, poz. 863	283 -a	Sarnaki Sanaki L-ctwo: Górki	Grupa drzew 2 szt. Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	200	320 412	24 24	1	-				
31	PL.ZI-POP.1393.P P.1410052. 949	Rzoporządzenie Nr 9 Wojewody Mazowieckiego z dnia 2 marca 2009 r. w sprawie usta- nowienia pomni- ków przyrody po- łożonych na tere- nie powiatu łosic- kiego	Dziennik Urzę- dowy Woje- wództwa Ma- zowieckiego z dnia 18.03.2009 r. Nr 36, poz. 863	287 -c	Sarnaki Sanaki L-ctwo: Górki	Grupa drzew 2 szt. Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	200	360 391	29 29	2	-				uroczysko Sułów

Lp.	Nr Rej. CRFOP	Nr zarządzenia data	Dz. Urz. Woj. Poz.	Położenie		Opis obiektu							Zabiegi uzgodnione z wojewódzkim konserwatorem przyrody		Uwagi
				oddział poddz.	Obręb Gmina leśnictwo	Rodzaj	Wiek	Obwód [cm]	Wy- so- kość [m]	Stan zdro- wotny	Zagro- żenia	Pow. w [ha]	Pro- jekto- wane	Wykonane	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
32	PL.ZI-POP.1393.P P.1410052.936	Rzoporządzenie Nr 9 Wojewody Mazowieckiego z dnia 2 marca 2009 r. w sprawie usta- nowienia pomni- ków przyrody po- łożonych na tere- nie powiatu łosic- kiego	Dziennik Urzę- dowy Woje- wództwa Ma- zowieckiego z dnia 18.03.2009 r. Nr 36, poz. 863	289 -f	Sarnaki Sanaki L-ctwo: Górki	Grupa drzew 2 szt. Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	200	327 418	22 23	4 2	-				
33	PL.ZI-POP.1393.P P.1410052.938	Rzoporządzenie Nr 9 Wojewody Mazowieckiego z dnia 2 marca 2009 r. w sprawie usta- nowienia pomni- ków przyrody po- łożonych na tere- nie powiatu łosic- kiego	Dziennik Urzę- dowy Woje- wództwa Ma- zowieckiego z dnia 18.03.2009 r. Nr 36, poz. 863	287 -d	Sarnaki Sanaki L-ctwo: Górki	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	200	377	30	2	-				
34	PL.ZI-POP.1393.P P.1410052.990	Zarządzenie Nr 39 Wojewody Biał- skopodlaskiego z dnia 12 grudnia 1990 r	Dziennik Urzę- dowy Woje- wództwa Biał- skopodla- skiego z 1990 r. Nr 17, poz.133	339 –d	Sarnaki Sanaki L-ctwo: Dubicze	Głaz narzutowy		1470	2,2		-				granit różowy
35	PL.ZI-POP.1393.P P.1410052.991	Zarządzenie Nr 39 Wojewody Biał- skopodlaskiego z dnia 12 grudnia 1990 r	Dziennik Urzę- dowy Woje- wództwa Biał- skopodla- skiego z 1990 r. Nr 17, poz.133	345 -a	Sarnaki Sanaki L-ctwo: Dubicze	Głaz narzutowy		710	0,95		-				granit różowy „Kropielnica”

Stan zdrowotny wg uproszczonej skali Pacyniaka i Smólskiego [1-5]

[1] - drzewo zdrowe, bez ubytków i obecności szkodników

[2] - drzewo z częściowo obumierającymi cięszymi gałęziami w wierzchołkowej partii korony, z pojedynczymi szkodnikami

[3] - drzewo mające w 50% obumarłą koronę lub pień, w znacznym stopniu zaatakowane przez szkodniki

[4] - drzewo mające w 70% obumarłą koronę lub pień, z dużymi ubytkami tkanki drzewnej

[5] - drzewo mające w ponad 70% obumarłą koronę lub pień, z licznymi dziuplami oraz martwe

3.6 Użytki ekologiczne

Na gruntach pozostających w zarządzie n-ctwa zlokalizowanych jest 19 użytków ekologicznych, które zostały opisane unikalnymi numerami rejestrowymi CRFOP. Obiekty te zajmują powierzchnię 61,32 ha.

Tabela 25 Wykaz użytków ekologicznych na gruntach Nadleśnictwa Sarnaki

Lp	Nr Rej. CRFOP	Nr zarządzenia, data	Dz. Urz. Woj. Poz.	Położenie		Pow. z rozp. [ha]	Pow. wg UL stan na 1.01.2025 [ha]	Opis obiektu, kategoria gruntu, walory przyrodnicze, zagrożenia	Zabiegi uzgodnione z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska		Uwagi (nazwa użytku)
				Oddz. Poddz.	Gmina Obręb Leśnictwo				Proj.	Wyk. ¹⁸	
1	PL.ZI-POP.139 3.UE.142 6022.1	Rozporządzenie Nr 18/96 Wojewody Siedleckiego z dn. 10.04.1996 w sprawie uznania za użytki ekologiczne Rozporządzenie Nr 72 Wojewody Mazowieckiego z dn. 8.07.2005 w sprawie użytków ekologicznych	Dz. Urz. Woj. Siedl. z dn. 24.04.1996r. Nr 10 poz 139 Dz. Urz. Woj. Maz. z dn. 28.07.2005 Nr 175 poz 5572	97c	Korczew Sarnaki Korczew	1,99	2,04	Śródleśne bagno. Użytek porośnięty na Ol, Lp, Db, Js w wieku 100 lat oraz Ol w wieku 40-60 lat Brak zagrożeń.			użytek 1
2	PL.ZI-POP.139 3.UE.142 6022.2	Rozporządzenie Nr 18/96 Wojewody Siedleckiego z dn. 10.04.1996 w sprawie uznania za użytki ekologiczne Rozporządzenie Nr 72 Wojewody Mazowieckiego z dn. 8.07.2005 w sprawie użytków ekologicznych	Dz. Urz. Woj. Siedl. z dn. 24.04.1996r. Nr 10 poz 139 Dz. Urz. Woj. Maz. z dn. 28.07.2005 Nr 175 poz 5572	123g	Korczew Sarnaki Korczew	0,39	0,39	Śródleśne bagno. Brak zagrożeń.			użytek 2
3	PL.ZI-POP.139 3.UE.142 6022.3	Rozporządzenie Nr 18/96 Wojewody Siedleckiego z dn. 10.04.1996 w sprawie uznania za użytki ekologiczne Rozp. Nr 72 Wojewody Mazowieckiego z dnia 8 lipca 2005 roku w sprawie użytków ekologicznych	Dz. Urz. Woj. Siedl. z dn. 24.04.1996r. Nr 10 poz 139 Dz. Urz. Woj. Maz. z lipca 2005 r. Nr 175, poz. 5572	129c	Korczew Sarnaki Korczew	0,61	0,59	Śródleśne bagno. Powierzchnia porośnięta Ol w wieku 55 lat. Brak zagrożeń.			użytek 3

¹⁸ Rok i rodzaj zabiegu

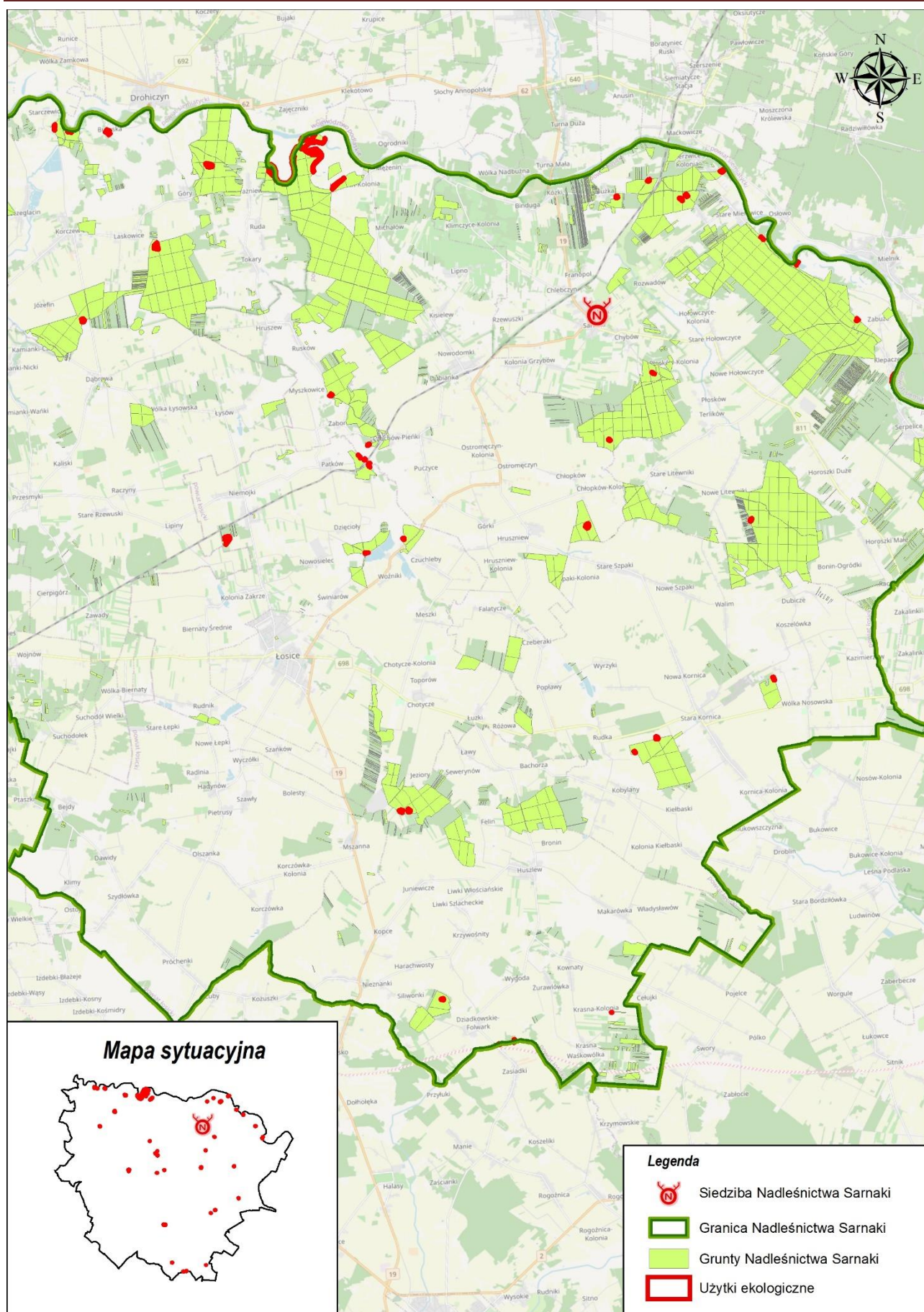
Lp	Nr Rej. CRFOP	Nr zarządzenia, data	Dz. Urz. Woj. Poz.	Położenie		Pow. z rozp. [ha]	Pow. wg UL stan na 1.01.2025 [ha]	Opis obiektu, kategoria gruntu, walory przyrodnicze, zagrożenia	Zabiegi uzgodnione z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska		Uwagi (nazwa użytku)
				Oddz. Poddz.	Gmina Obręb Leśnictwo				Proj.	Wyk. ¹⁸	
4	PL.ZI-POP.139 3.UE.142 6022.4	Rozporządzenie Nr 18/96 Wojewody Siedleckiego z dn. 10.04.1996 w sprawie uznania za użytki ekologiczne Rozp. Nr 72 Wojewody Mazowieckiego z dnia 8 lipca 2005 roku w sprawie użytków ekologicznych	Dz. Urz. Woj. Siedl. z dn. 24.04.1996r. Nr 10 poz 139 Dz. Urz. Woj. Maz. z lipca 2005 r. Nr 175, poz. 5572	88d	Korczew Sarnaki Kisielew	2,72	2,73	Śródleśne bagno. Powierzchnia porośnięta Ol w wieku 85 lat. Brak zagrożeń.			użytek 4
5	PL.ZI-POP.139 3.UE.142 6022.5	Rozporządzenie Nr 18/96 Wojewody Siedleckiego z dn. 10.04.1996 w sprawie uznania za użytki ekologiczne Rozp. Nr 72 Wojewody Mazowieckiego z dnia 8 lipca 2005 roku w sprawie użytków ekologicznych	Dz. Urz. Woj. Siedl. z dn. 24.04.1996r. Nr 10 poz 139 Dz. Urz. Woj. Maz. z lipca 2005 r. Nr 175, poz. 5572	91c	Korczew Sarnaki Korczew	0,59	0,59	Śródleśne bagno. Brak zagrożeń.			użytek 5
6	PL.ZI-POP.139 3.UE.142 6022.6	Rozporządzenie Nr 18/96 Wojewody Siedleckiego z dn. 10.04.1996 w sprawie uznania za użytki ekologiczne Rozp. Nr 72 Wojewody Mazowieckiego z dnia 8 lipca 2005 roku w sprawie użytków ekologicznych	Dz. Urz. Woj. Siedl. z dn. 24.04.1996r. Nr 10 poz 139 Dz. Urz. Woj. Maz. z lipca 2005 r. Nr 175, poz. 5572	92d	Korczew Sarnaki Korczew	0,41	0,41	Śródleśne bagno. Brak zagrożeń.			użytek 6
7	PL.ZI-POP.139 3.UE.141 0042.7	Rozp. Nr 18 Wojewody Mazowieckiego z dnia 18 października 1995 roku Rozp. Nr 72 Wojewody Mazowieckiego z dnia 8 lipca 2005 roku w sprawie użytków ekologicznych	Dz. Urz. Woj. Maz. z 1995 r. Nr 8, poz. 36 Dz. Urz. Woj. Maz. z lipca 2005 r. Nr 175, poz. 5572	25b	Platerów Sarnaki Mierzvice	29,56	6,46	Śródleśne bagna. Użytek porośnięty Ol, Brz, Os, Wb, So, Db w wieku 35-100 lat Brak zagrożeń.			użytek 7
				25f			2,32				
				25g			1,21				
				26a			1,42				
				26g			0,48				
				27c			0,68				
				28a			1,81				
				29g			1,24				
				30a			2,47				

Lp	Nr Rej. CRFOP	Nr zarządzenia, data	Dz. Urz. Woj. Poz.	Położenie		Pow. z rozp. [ha]	Pow. wg UL stan na 1.01.2025 [ha]	Opis obiektu, kategoria gruntu, walory przyrodnicze, zagrożenia	Zabiegi uzgodnione z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska		Uwagi (nazwa użytku)
				Oddz. Poddz.	Gmina Obręb Leśnictwo				Proj.	Wyk. ¹⁸	
				30b			5,11				
				30d			0,63				
				32a			2,85				
				35b			1,45				
				36a			2,02				
8	PL.ZI-POP.139 3.UE.141 0023.8	Rozp. Nr 18 Wojewody Mazowieckiego z dnia 18 października 1995 roku Rozp. Nr 72 Wojewody Mazowieckiego z dnia 8 lipca 2005 roku w sprawie użytków ekologicznych	Dz. Urz. Woj. Maz. z 1995 r. Nr 8, poz. 36 Dz. Urz. Woj. Maz. z lipca 2005 r. Nr 175, poz. 5572	167f	Platerów Łosice Sarnaki Górki	4,77	0,49	Śródleśne bagna. Użytek porośnięty So, Brz, Os, Db w wieku 38-80 lat Brak zagrożeń.			użytek 8 (4,72)
				175c			0,26				
				176c			0,12				
				176i	Platerów Łosice Sarnaki Huszelew		0,19				
				177a			0,30				
				317a			0,85				
				317c	2,51						
9	PL.ZI-POP.139 3.UE.141 0042.9	Rozp. Nr 18/96 Wojewody Mazowieckiego z dnia 18 października 1995 roku. Rozp. Nr 72 Wojewody Mazowieckiego z dnia 8 lipca 2005 roku w sprawie użytków ekologicznych	Dz. Urz. Woj. Maz. z 1995 r. Nr 8, poz. 36 Dz. Urz. Woj. Maz. z lipca 2005 r. Nr 175, poz. 5572	259h 289d 299c	Platerów Sarnaki Sarnaki Górki	2,25	2,24	Śródleśne bagna. Użytek porośnięty Ol w wieku 40-80 lat, krzewy Krusz, Ol, Wb Brak zagrożeń.			użytek 9
10	PL.ZI-POP.139 3.UE.141 0052.10	Rozp. Nr 18 Wojewody Mazowieckiego z dnia 18 października 1995 roku. Rozp. Nr 72 Wojewody Mazowieckiego z dnia 8 lipca 2005 roku w sprawie użytków ekologicznych	Dz. Urz. Woj. Maz. z 1995 r. Nr 8, poz. 36 Dz. Urz. Woj. Maz. z lipca 2005 r. Nr 175, poz. 5572	3f	Sarnaki Sarnaki Mierzvice	4,84	1,67	Śródleśne bagna. Użytek porośnięty Ol, Św, Db, Brz, So w wieku 30-90 lat , na 20% pow. krzewy Krusz, Czm, Wb, Brz, Os, Ol Brak zagrożeń.			użytek 10
				3g			0,06				
				9d			0,50				
				11g			0,60				
				12f			0,60				
				17h			0,39				
				17n			0,05				
				192t	0,35						
					Sarnaki Sarnaki						

Lp	Nr Rej. CRFOP	Nr zarządzenia, data	Dz. Urz. Woj. Poz.	Położenie		Pow. z rozp. [ha]	Pow. wg UL stan na 1.01.2025 [ha]	Opis obiektu, kategoria gruntu, walory przyrodnicze, zagrożenia	Zabiegi uzgodnione z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska		Uwagi (nazwa użytku)
				Oddz. Poddz.	Gmina Obręb Leśnictwo				Proj.	Wyk. ¹⁸	
				210a	Trojan		0,68				
11	PL.ZI-POP.139 3.UE.141 0052.11	Rozp. Nr 18 Wojewody Mazowieckiego z dnia 18 października 1995 roku. Rozp. Nr 72 Wojewody Mazowieckiego z dnia 8 lipca 2005 roku w sprawie użytków ekologicznych	Dz. Urz. Woj. Maz. z 1995 r. Nr 8, poz. 36 Dz. Urz. Woj. Maz. z lipca 2005 r. Nr 175, poz. 5572	241d	Sarnaki Sarnaki Zabuże	0,49	0,44	Śródleśne bagno. Użytek porośnięty Ol, Brz, Os w wieku 35-55 lat, na 20% pow. krzewy Krusz, Wb Brak zagrożeń.			użytek 11
12	PL.ZI-POP.139 3.UE.141 0052.12	Rozp. Nr 18 Wojewody Mazowieckiego z dnia 18 października 1995 roku. Rozp. Nr 72 Wojewody Mazowieckiego z dnia 8 lipca 2005 roku w sprawie użytków ekologicznych	Dz. Urz. Woj. Maz. z 1995 r. Nr 8, poz. 36 Dz. Urz. Woj. Maz. z lipca 2005 r. Nr 175, poz. 5572	358f	Sarnaki Sarnaki Dubicze	0,52	0,52	Śródleśne bagno. Użytek porośnięty Ol, Brz, So, Św w wieku 46 lat Brak zagrożeń.			użytek 12
13	PL.ZI-POP.139 3.UE.141 0062.13	Rozp. Nr 18 Wojewody Mazowieckiego z dnia 18 października 1995 roku. Rozp. Nr 72 Wojewody Mazowieckiego z dnia 8 lipca 2005 roku w sprawie użytków ekologicznych	Dz. Urz. Woj. Maz. z 1995 r. Nr 8, poz. 36 Dz. Urz. Woj. Maz. z lipca 2005 r. Nr 175, poz. 5572	383a	Stara Kornica Sarnaki Dubicze	1,43	0,45	Śródleśne bagna. Użytek porośnięty Os So, Św, Jw, Lp w wieku 45-70 lat. krzewy Der.ś, Czm, Jrz Brak zagrożeń.			użytek 13
				393a			0,76				
				394f			0,22				
14	PL.ZI-POP.139 3.UE.141 0012.14	Rozp. Nr 18 Wojewody Mazowieckiego z dnia 18 października 1995 roku. Rozp. Nr 72 Wojewody Mazowieckiego z dnia 8 lipca 2005 roku w sprawie użytków ekologicznych	Dz. Urz. Woj. Maz. z 1995 r. Nr 8, poz. 36 Dz. Urz. Woj. Maz. z lipca 2005 r. Nr 175, poz. 5572	309k	Łosice Huszelew Sarnaki Huszelew	3,24	0,29	Śródleśne bagna. Użytek porośnięty Brz, Ol, Db, So w wieku 30-70 lat, krzewy Brz, Os, Ol, Św Brak zagrożeń.			użytek 14
				312g			0,30				
				418f			0,37				
				421c			0,63				
				421d			0,72				
				430g			0,47				
				434b			0,52				
				434f			0,24				
				435d			0,05				

Lp	Nr Rej. CRFOP	Nr zarządzenia, data	Dz. Urz. Woj. Poz.	Położenie		Pow. z rozp. [ha]	Pow. wg UL stan na 1.01.2025 [ha]	Opis obiektu, kategoria gruntu, walory przyrodnicze, zagrożenia	Zabiegi uzgodnione z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska		Uwagi (nazwa użytku)
				Oddz. Poddz.	Gmina Obręb Leśnictwo				Proj.	Wyk. ¹⁸	
15	PL.ZI-POP.139 3.UE.142 6022.483	Rozp. Nr 18 Wojewody Mazowieckiego z dnia 18 października 1995 roku. Rozp. Nr 72 Wojewody Mazowieckiego z dnia 8 lipca 2005 roku w sprawie użytków ekologicznych	Dz. Urz. Woj. Maz. z 1995 r. Nr 8, poz. 36 Dz. Urz. Woj. Maz. z lipca 2005 r. Nr 175, poz. 5572	93Az	Korczew Sarnaki Korczew	0,22	0,21	Użytek porośnięty Ol w wieku 40 lat Brak zagrożeń.			użytek 502
16	PL.ZI-POP.139 3.UE.142 6022.484	Rozp. Nr 18 Wojewody Mazowieckiego z dnia 18 października 1995 roku. Rozp. Nr 72 Wojewody Mazowieckiego z dnia 8 lipca 2005 roku w sprawie użytków ekologicznych	Dz. Urz. Woj. Maz. z 1995 r. Nr 8, poz. 36 Dz. Urz. Woj. Maz. z lipca 2005 r. Nr 175, poz. 5572	93Ay	Korczew Sarnaki Korczew	1,18	1,21	Użytek porośnięty Os, Db, Js w wieku 70-90 lat Brak zagrożeń.			użytek 503
17	PL.ZI-POP.139 3.UE.141 0052.485	Rozp. Nr 18 Wojewody Mazowieckiego z dnia 18 października 1995 roku. Rozp. Nr 72 Wojewody Mazowieckiego z dnia 8 lipca 2005 roku w sprawie użytków ekologicznych	Dz. Urz. Woj. Maz. z 1995 r. Nr 8, poz. 36 Dz. Urz. Woj. Maz. z lipca 2005 r. Nr 175, poz. 5572	255Bf	Sarnaki Sarnaki Zabuże	0,87	0,83	Skarpa nadbużańska. Użytek porośnięty So, Os, Lp, Db w wieku 30-50 lat, krzewy Śl.T, Der.Ś, Lsz, Db Brak zagrożeń.			użytek 504
18	-	Uchwała Rady Gminy Platerów XLVIII/301/2022 z dnia 30.12.2022 r, w sprawie utworzenia użytku ekologicznego	Dz. Urz. Woj. Maz. z 2023 r. Poz. 384	27k	Platerów Sarnaki Mierzvice	2,58	0,79	Powierzchnia użytków ekologicznych są terenami zalewowymi i zabagnionymi w sąsiedztwie starorzecza Bugu			Mokradła na Zakolu 30.12.2022
				27l			0,03				
				27m			0,48				
				29f			1,27				
19	-	Uchwała Rady Gminy Platerów XLVIII/301/2022 z dnia 30.12.2022 r, w sprawie utworzenia użytku ekologicznego	Dz. Urz. Woj. Maz. z 2023 r. Poz. 384	26b	Platerów Sarnaki Mierzvice	1,75	1,76	Powierzchnia użytków ekologicznych są terenami zalewowymi i zabagnionymi w sąsiedztwie starorzecza Bugu			Uroczysko Bużysko 30.12.2022
RAZEM POWIERZCHNIA						60,41	61,32				

Rycina 25. Położenie użytków ekologicznych na terenie Nadleśnictwa Sarnaki

3.7 Stanowisko dokumentacyjne

Na gruntach Nadleśnictwa Sarnaki znajduje się jedno stanowisko dokumentacyjne przyrody nieożywionej; wychodnia głazów Mierzvice – jedyne w RDLP Lublin. Powołane zostało na mocy Rozporządzenia Nr 19 Wojewody Białkopodlaskiego z dnia 17 lutego 1998r. Według zarządzenia ochroną objęte były 2 wydzielania 206c i 207a o łącznej powierzchni 5,56 ha. W wyniku utworzenia rezerwatu Mierzvice ze stanowiska dokumentacyjnego zostało wyłączone wydzielenie 206c i obecnie tylko wydz. 207a jest objęte tą formą ochrony (Uchwała Nr XLIII Rady Gminy w Sarnakach z dnia 28 października 2010 r. w sprawie wyłączenia z granic stanowiska dokumentacyjnego Wychodnia głazów Mierzvice wydzielania c oddziału 206 należącego do rezerwatu Mierzvice. Dz. Urz. Woj. Maz. z 2010 roku Nr 201 Poz. 5845). Położenie administracyjne: Powiat łosicki, Gmina Sarnaki, obręb ewidencyjny Zabuze, działka ewidencyjna nr 413.

Ochroną objęta jest wychodnia głazów narzutowych składająca się z granitów drobnoziarnistych od szarych po różowoczerwone, porośniętych mszakami, częściowo zagłębionych w ziemi, o obwodach od 50 do 230 cm o łącznej powierzchni 3,37 ha, zlokalizowana w oddz. 207a Leśnictwa Trojan, Nadleśnictwa Sarnaki.

Na obszarze tym wprowadzone zostały następujące zakazy:

- rozkopywania, pogłębiania, zasypywania i wprowadzania zmian na powierzchni ziemi,
- wykopywania, niszczenia i przemieszczania głazów narzutowych,
- składowania materiałów i skał obcych temu środowisku geologicznemu,
- zanieczyszczania terenu w pobliżu głazów narzutowych,
- rycia napisów i znaków na głazach.

Wykonanie rozporządzenia powierza się Wojewódzkiemu Konserwatorowi Przyrody.

3.8 Wykaz chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów

Wykazy chronionych roślin, zwierząt oraz grzybów sporządzono w oparciu aktualnie obowiązujące Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 roku (Dz.U. 2014, poz. 1408); Rozporządzenie z dnia 16 grudnia 2016 r. o ochronie zwierząt (Dz. U. 2016, poz. 2183) oraz Rozporządzenie w sprawie ochrony gatunkowej roślin z 9.10.2014r. (Dz.U.2014, poz 1490). W tabeli ujęto tylko gatunki, dla których udało się potwierdzić szczegółową lokalizację stanowiska (wydzielenie leśne) zgodnie z. Różnica w lokalizacji występowania gatunków (wydzielenie, leśnictwo) wobec poprzedniego POP wynika ze zmian literacji wydzieleni powstałej po pracach taksacyjnych.

Analizę stanu ochrony przyrody w obszarach N2000, w tym dotyczącą przedmiotów ochrony, dla których wyznaczono konkretny obszar, prowadzono z wykorzystaniem odpowiednich danych uzyskanych od organów właściwych do spraw ochrony środowiska, zweryfikowano na gruncie podczas taksacji leśnej (IUL§110 pkt. 7)

Tabela 26 Wykaz chronionych gatunków roślin naczyniowych na gruntach Nadleśnictwa Sarnaki (wg.wzoru nr 11)

Lp.	Nr na mapie	Gatunek nazwa polska i łacińska	Leśnictwo – oddziały, poddziały	Ogólny opis, sposób występowania, ilość, dynamika rozwojowa	Zagrożenia	Opis obiektu, kategoria gruntu, walory przyrodnicze	Zabiegi uzgodnione z RDOŚ		Uwagi Literatura
							proj.	wyk.	
1		2	3	4	5	6	7	8	9
GATUNKI PODLEGAJĄCE OCHRONIE ŚCISŁEJ									
1	1	Starodub łąkowy <i>Ostericum palustre</i> Baldaszkowate [158] N2000 PCKR - NT (1) (2) (3)	Korczew 80g Korczew 95h Górki 168h Huszlew 310j	występuje pojedynczo, populacja stabilna, dynamika rozwojowa dobra	brak	występuje na pastwisku występuje na pastwisku przy zabudowaniach występuje na skraju drzewostanu z przewagą So 18 lat na BMśw występuje na pastwisku			DANE: N-ctwo
2	2	Goryczka krzyżowa <i>Gentiana cruciata</i> Goryczkowate [178] PCKR - VU (1)	Trojan 206b	występuje pojedynczo, populacja stabilna, dynamika rozwojowa dobra	brak	występuje na terenie rez. Mierzvice w drzewostanie na siedlisku LMśw			DANE: N-ctwo
3	3	Lilia złotogłów <i>Lilium martagon</i> Liliowate [246]	Trojan 206c Trojan 207c Tojan 227a Zabuże 327f Dubicze 340c	występuje pojedynczo populacja stabilna dynamika rozwojowa dobra	brak	występuje na terenie rez. Mierzvice w drzewostanie na siedlisku BMśw występuje na terenie rez. Zabuże w drzewostanie z przewagą Db w wieku 165 lat na LMśw występuje w drzewostanie na Lśw występuje w drzewostanie So na BMśw występuje w drzewostanie z przewagą Db na Lśw			DANE: N-ctwo

Lp.	Nr na mapie	Gatunek nazwa polska i łacińska	Leśnictwo – oddziały, poddziały	Ogólny opis, sposób występowania, ilość, dynamika rozwojowa	Zagrożenia	Opis obiektu, kategoria gruntu, walory przyrodnicze	Zabiegi uzgodnione z RDOŚ		Uwagi Literatura
							proj.	wyk.	
1		2	3	4	5	6	7	8	9
			Kisielew 54g			występuje w drzewostanie na siedlisku Lśw			
			Kisielew 66c			występuje w drzewostanie na siedlisku LMśw			
			Zabuże 223a			występuje w drzewostanie na siedlisku LMśw			
4	4	Leniec bezpodkwiatkowy <i>Thesium ebracteatum</i> Sandałowcowate [299] N2000 PCKR - VU (1) (2) (3)	Trojan 206d	występuje pojedynczo populacja stabilna dynamika rozwojowa słaba	Postępująca sukcesja wtórna skutkująca niekorzystnymi zmianami siedliskowymi co prowadzi do ustępowania populacji.	występuje w rez. Mierzvice na terenie objętym szczególną ochroną	Ręczne wykaszanie murawy wraz z usunięciem biomasy. Usuwanie młodych drzew i krzewów z pozostawieniem Św wraz z usunięciem biomasy.		DANE: N-ctwo
5	5	Butławnik czerwony <i>Cephalanthera rubra</i> Storczykowate [303] PCKR - VU	Kisielew 62a Kisielew 69a Trojan 201a Trojan 206b Trojan 206d Trojan 207c Zabuże 224d	występuje pojedynczo populacja stabilna dynamika rozwojowa dobra	brak	występuje w na siedlisku LMśw występuje w drzewostanie na siedlisku LMśw występuje w drzewostanie na siedlisku Bśw występuje na terenie rez. Mierzvice w drzewostanie na siedlisku LMśw występuje na terenie rez. Mierzvice w drzewostanie na siedlisku LMśw występuje na terenie rez. Zabuże w na siedlisku LMśw występuje w drzewostanie na siedlisku LMśw			DANE: N-ctwo
6	6	Obuwik pospolity <i>Cypripedium calceolus</i> Storczykowate [328] N2000 (1) (2) (3) PCKR - VU	Trojan 206d	występuje pojedynczo populacja stabilna dynamika rozwojowa słaba	Postępująca sukcesja wtórna skutkująca niekorzystnymi zmianami siedliskowymi co prowadzi do ustępowania populacji.	występuje w rez. Mierzvice na terenie objętym szczególną ochroną	Ręczne wykaszanie murawy wraz z usunięciem biomasy. Usuwanie młodych drzew i krzewów z pozostawieniem Św wraz z usunięciem biomasy.		DANE: N-ctwo

Lp.	Nr na mapie	Gatunek nazwa polska i łacińska	Leśnictwo – oddziały, poddziały	Ogólny opis, sposób występowania, ilość, dynamika rozwojowa	Zagrożenia	Opis obiektu, kategoria gruntu, walory przyrodnicze	Zabiegi uzgodnione z RDOŚ		Uwagi Literatura
							proj.	wyk.	
1		2	3	4	5	6	7	8	9
7	7	Tajeża jednostronna <i>Goodyera repens</i> Storczykowate [342] PCKR - NT	Trojan 201a Trojan 202a,b Trojan 207c	występuje pojedynczo populacja stabilna dynamika rozwojowa dobra	brak	występuje w drzewostanie na siedlisku Bśw występuje w drzewostanie na siedlisku LMśw występuje na terenie rez. Zabuze w drzewostanie na siedlisku LMśw			DANE: N-ctwo
GATUNKI PODLEGAJĄCE OCHRONIE CZĘŚCIOWEJ									
8	8	Bobrek trójlistkowy <i>Menyanthes trifoliata</i> Bobrkowate [7]	Kisielew 80a Kisielew 80d Kisielew 81a	występuje grupowo populacja stabilna dynamika rozwojowa dobra	brak	Lł Bagno Lł-sukcesja			DANE: N-ctwo
9	9	Centuria pospolita <i>Centaurea erythraea</i> Goryczkowate [190]	Huszelew 402d	występuje pojedynczo populacja stabilna dynamika rozwojowa dobra	brak	Lśw			DANE: N-ctwo
10	10	Goździk piaskowy <i>Dianthus arenarius</i> Goździkowate [194]	Zabuże 328b	występuje pojedynczo populacja stabilna dynamika rozwojowa dobra	brak	BMśw			DANE: N-ctwo
11	11	Pomocnik baldaszkowy <i>Chimaphila umbellata</i> Gruszyczkowate [198]	Kisielew 86d Kisielew 88a Kisielew 61b Mierzvice 16h Trojan 201a Trojan 202a Trojan 205b Trojan 207c Górki 385b	występuje pojedynczo populacja stabilna dynamika rozwojowa dobra	brak	BMśw Bśw LMśw LMśw Bśw LMśw BMśw LMśw- Rez. Zabuze BMśw			DANE: N-ctwo
12	12	Grzybień białe <i>Nymphaea alba</i> Grzybieniowate [199]	Kisielew 80a Kisielew 80d Kisielew 81a	występuje grupowo populacja stabilna dynamika rozwojowa dobra	brak	Lł Bagno OI-sukcesja			DANE: N-ctwo
13	13	Orlik pospolity <i>Aquilegia vulgaris</i> Jaskrowate [202]	Trojan 202h Trojan 206c Trojan 206d Trojan 213c Zabuże 325a Zabuże 325b	występuje pojedynczo populacja stabilna dynamika rozwojowa dobra	brak	LMśw LMśw- Rez. Mierzvice LMśw- Rez. Mierzvice LMśw BMśw BMśw			DANE: N-ctwo
14	14	Pluskwica europejska <i>Cimicifuga europaea</i> Jaskrowate [203] PCKR - VU	Kisielew 62a Kisielew 63a Trojan 206c Trojan 207a Trojan 229h	występuje pojedynczo populacja stabilna dynamika rozwojowa słaba	brak	LMśw LMśw LMśw- Rez. Mierzvice LMśw LMśw			DANE: N-ctwo

Lp.	Nr na mapie	Gatunek nazwa polska i łacińska	Leśnictwo – oddziały, poddziały	Ogólny opis, sposób występowania, ilość, dynamika rozwojowa	Zagrożenia	Opis obiektu, kategoria gruntu, walory przyrodnicze	Zabiegi uzgodnione z RDOŚ		Uwagi Literatura
							proj.	wyk.	
1		2	3	4	5	6	7	8	9
			Zabuże 238h			Lśw			
			Zabuże 246a			LMśw			
			Zabuże 246h			LMśw			
15	15	Zawilec wielkokwiatowy <i>Anemone sylvestris</i> Jaskrowate [212]	Trojan 206d Trojan 207a	występuje grupowo populacja stabilna dynamika rozwojowa dobra	brak	LMśw- Rez. Mierzvice LMśw			DANE: N-ctwo
16	16	Pierwiosnek (pierwiosnka) wyniosły <i>Primula elatior</i> Pierwiosn- kowate [231]	Korczew 145f Kisielew 162a Trojan 206c Trojan 211d Trojan 211f	występuje pojedynczo populacja stabilna dynamika rozwojowa dobra	brak	Lśw Lśw LMśw- Rez. Mierzvice LMśw- Rez. Zabuże LMśw- Rez. Zabuże			DANE: N-ctwo
17	17	Parzydło leśne <i>Aruncus sylvestris</i> Ró- żowate [237]	Korczew 105 b Trojan 227a	występuje pojedynczo populacja stabilna dynamika rozwojowa dobra	brak	Lśw Lśw			DANE: N-ctwo
18	18	Gnieźnik leśny <i>Neottia nidus-avis</i> Storczykowate [243]	Korczew 91g Korczew 138b Kisielew 62a Trojan 206b Trojan 207a Trojan 207c	występuje pojedynczo populacja stabilna dynamika rozwojowa dobra	brak	Lw- Rez. Przekop Lśw- Rez. Kaliniak LMśw LMśw- Rez. Mierzvice LMśw LMśw- Rez. Zabuże			DANE: N-ctwo
19	19	Kruszczyk szerokolistny <i>Epipactis helleborine</i> Storczykowate [245]	Korczew 91g Korczew 138c Trojan 206c	występuje pojedynczo populacja stabilna dynamika rozwojowa dobra	brak	Lw- Rez. Przekop Lw- Rez. Kaliniak BMśw- Rez. Mierzvice			DANE: N-ctwo
20	20	Listera jajowata <i>Listera ovata</i> Storczykowate [249]	Korczew 91g Korczew 138c Trojan 206c Trojan 207c	występuje pojedynczo populacja stabilna dynamika rozwojowa dobra	brak	Lw- Rez. Przekop Lw- Rez. Kaliniak LMśw- Rez. Mierzvice LMśw- Rez. Zabuże			DANE: N-ctwo
21	21	Podkolan biały <i>Platanthera bifolia</i> Storczykowate [250]	Korczew 91g Korczew 137b Huszelew 408b Huszelew 416b Trojan 206c	występuje pojedynczo populacja stabilna dynamika rozwojowa dobra	brak	Lw- Rez. Przekop Lśw- Rez. Dębniak LMśw LMśw BMśw- Rez. Mierzvice			DANE: N-ctwo

Lp.	Nr na mapie	Gatunek nazwa polska i łacińska	Leśnictwo – oddziały, poddziały	Ogólny opis, sposób występowania, ilość, dynamika rozwojowa	Zagrożenia	Opis obiektu, kategoria gruntu, walory przyrodnicze	Zabiegi uzgodnione z RDOŚ		Uwagi Literatura
							proj.	wyk.	
1		2	3	4	5	6	7	8	9
			Trojan 207c Zabuże 327a Zabuże 332b Górki 386b			LMśw- Rez. Zabuże BMśw BMśw Lśw			
22	22	Turówka leśna <i>Hierochloë australis</i> Trawy [255] PCKR - VU	Trojan 205a Trojan 205b Trojan 206d Trojan 210f Trojan 211d Trojan 211f	występuje pojedynczo populacja stabilna dynamika rozwojowa dobra	brak	BMśw LMśw LMśw- Rez. Mierzvice LMśw LMśw- Rez. Zabuże LMśw- Rez. Zabuże			DANE: N-ctwo
23	23	Naparstnica zwyczajna <i>Digitalis grandiflora</i> Trędownikowate [260]	Korczew 131b Trojan 206c	występuje pojedynczo populacja stabilna dynamika rozwojowa dobra	brak	LMśw LMśw- Rez. Mierzvice			DANE: N-ctwo
24	24	Wawrzynek wilczelyko <i>Daphne mezereum</i> Wawrzynkowate [270]	Korczew 137b Korczew 138c Kisielew 71a Kisielew 74g Kisielew 75d Kisielew 75f Huszelew 413c Trojan 192ax Trojan 200j Trojan 200p Trojan 201b Trojan 202d Trojan 202h Trojan 206b Trojan 207a Trojan 207c Trojan 210c Zabuże 253d Dubicze 365f Górki 289h Trojan 236k Dubicze 371g	występuje pojedynczo populacja stabilna dynamika rozwojowa dobra	brak	Lśw- Rez. Dębniak Lw- Rez. Kaliniak LMśw Lśw Lśw Lśw LMśw LMśw LMśw LMśw LMśw LMśw LMśw- Rez. Mierzvice LMśw LMśw- Rez. Zabuże LMśw LMśw LMśw Lw LMśw		DANE: N-ctwo BULiGL	
25	25	Widłak jałowcowaty <i>Lycopodium annotinum</i> Widłakowate [177]	Mierzvice 4c Mierzvice 4f	występuje pojedynczo populacja stabilna dynamika rozwojowa dobra	brak	Występuje na terenie całego nadleśnictwa na siedliskach borowych i lasowych			DANE: N-ctwo BULiGL

Lp.	Nr na mapie	Gatunek nazwa polska i łacińska	Leśnictwo – oddziały, poddziały	Ogólny opis, sposób występowania, ilość, dynamika rozwojowa	Zagrożenia	Opis obiektu, kategoria gruntu, walory przyrodnicze	Zabiegi uzgodnione z RDOŚ		Uwagi Literatura
							proj.	wyk.	
1		2	3	4	5	6	7	8	9
			Mierzvice 5c						
			Mierzvice 6f						
			Mierzvice 8f						
			Mierzvice 9i						
			Mierzvice 11b						
			Mierzvice11j						
			Mierzvice 11k						
			Mierzvice 11s						
			Mierzvice 12g						
			Mierzvice 12j						
			Mierzvice 15c						
			Mierzvice 15j						
			Mierzvice 38a						
			Mierzvice 38b						
			Mierzvice 38c						
			Mierzvice 38f						
			Mierzvice 38g						
			Mierzvice 43a						
			Mierzvice 43b						
			Mierzvice 43c						
			Mierzvice 44a						
			Mierzvice 44d						
			Kisielew 60f						
			Kisielew 61a						
			Kisielew 61b						

Lp.	Nr na mapie	Gatunek nazwa polska i łacińska	Leśnictwo – oddziały, poddziały	Ogólny opis, sposób występowania, ilość, dynamika rozwojowa	Zagrożenia	Opis obiektu, kategoria gruntu, walory przyrodnicze	Zabiegi uzgodnione z RDOŚ		Uwagi Literatura
							proj.	wyk.	
1		2	3	4	5	6	7	8	9
			Kisielew 61c						
			Kisielew 61d						
			Kisielew 61f						
			Kisielew 61g						
			Kisielew 61h						
			Kisielew 85i						
			Kisielew 86f						
			Kisielew 88i						
			Kisielew 88j						
			Kisielew 88Aj						
			Kisielew 90Ac						
			Huszelew 185Di						
			Zabuże 243c						
			Zabuże 243f						
			Zabuże 243g						
			Zabuże 328c						
			Zabuże 330a						
			Zabuże 330b						
			Zabuże 330c						
			Zabuże 330d						
			Zabuże 332c						
			Zabuże 333c						
			Zabuże 334b						
			Zabuże 334d						
			Zabuże 334f						

Lp.	Nr na mapie	Gatunek nazwa polska i łacińska	Leśnictwo – oddziały, poddziały	Ogólny opis, sposób występowania, ilość, dynamika rozwojowa	Zagrożenia	Opis obiektu, kategoria gruntu, walory przyrodnicze	Zabiegi uzgodnione z RDOŚ		Uwagi Literatura
							proj.	wyk.	
1		2	3	4	5	6	7	8	9
			Zabuże 334g						
			Zabuże 334l						
			Dubicze 337d						
			Dubicze 338f						
			Dubicze 343c						
			Dubicze 343d						
			Dubicze 356h						
			Dubicze 364c						
			Dubicze 368d						
			Dubicze 372f						
			Dubicze 374c						
			Dubicze 374d						
			Dubicze 379c						
			Dubicze 379d						
			Dubicze 381f						
			Dubicze 382f						
			Dubicze 395a						
			Dubicze 396d						
			Górki 259c						
			Górki 276a						
			Górki 276b						
			Górki 276i						
			Górki 276j						
			Górki 277c						
			Górki 277g						

Lp.	Nr na mapie	Gatunek nazwa polska i łacińska	Leśnictwo – oddziały, poddziały	Ogólny opis, sposób występowania, ilość, dynamika rozwojowa	Zagrożenia	Opis obiektu, kategoria gruntu, walory przyrodnicze	Zabiegi uzgodnione z RDOŚ		Uwagi Literatura
							proj.	wyk.	
1		2	3	4	5	6	7	8	9
			Górki 277i Górki 293g Trojan 201a Trojan 202a						
26	26	Widlicz (widłak) splaszczony <i>Diphasiastrum complanatum</i> Widłakowate [175]	Trojan 200o Trojan 201a Trojan 202a Zabuże 333h	występuje grupowo drobne płyty w runie populacja stabilna dynamika rozwojowa dobra	brak	Na siedliskach borowych oraz lasu mieszanego świeżego			DANE: N-ctwo
27	27	Widłak goździsty <i>Lycopodium clavatum</i> Widłakowate [176]	Górki 277k Kisielew 78h Kisielew 79g Huszlew 400b Huszlew 401a Huszlew 422f Huszlew 437b Trojan 201a Trojan 202a Zabuże256Ck Zabuże 322 f Zabuże 327 f Górki 277i	występuje łanowo duże płyty w runie populacja stabilna dynamika rozwojowa bardzo dobra	brak	Na siedliskach borowych oraz lasu mieszanego świeżego			DANE: N-ctwo
28		Miodownik melisowaty <i>Melittis melissophyllum</i> Wargowe [269]	teren całego nadleśnictwa	występuje w runie na gruntach nadleśnictwa	brak	Występuje na siedliskach żyznych			DANE: BULiGL

[...] – liczba porządkowa z Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. z 16 października 2014r., poz. 1409) Na podstawie art. 48 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2013r. poz. 627, z późn. zm.)

PCKR – Polska Czerwona Księga roślin. Paprotniki i rośliny kwiatowe

NT - gatunki bliskie zagrożenia

LC - gatunki najmniejszej troski

LR - gatunki niższego ryzyka

VU - narażony

(1) – gatunki wymagające ochrony czynnej.

(2) – gatunki, których dotyczy zakaz transportu okazów gatunków roślin dziko występujących, zgodnie z § 6 ust. 1 pkt 6 rozporządzenia oraz nie dotyczy odstępstwo, o którym mowa w § 8 pkt 3.

(3) – gatunki, których nie dotyczy odstępstwo, o którym mowa w § 8 pkt 1.

W tabeli ujęto tylko gatunki, dla których udało się potwierdzić szczegółową lokalizację stanowiska (wydzielenie leśne), stąd różnica w ilości gatunków wobec POP na lata 2015-2024. Różnica w lokalizacji występowania gatunków (wydzielenie, leśnictwo) wobec poprzedniego POP wynika ze zmian literacji wydzieleni powstałej po pracach taksacyjnych oraz zmiany granicy leśnictw. Ponadto w związku ze zmianą Rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie ochrony gatunkowej zmienił się status ochrony poszczególnych gatunków.

Tabela 27 Wykaz chronionych gatunków grzybów, porostów i mszaków (wg wzoru nr 10)

Lp.	Nr na mapie	Gatunek nazwa polska i łacińska	Leśnictwo – oddziały, poddziały	Ogólny opis, sposób występowania, ilość, dynamika rozwoju	Zagrożenia	Opis obiektu, kategoria gruntu, walory przyrodnicze	Zabiegi uzgodnione z RDOŚ		Uwagi Literatura
							proj.	wyk.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
GATUNKI PODLEGAJĄCE OCHRONIE CZĘŚCIOWEJ									
1	1	Brodaczki <i>Usnea sp.</i> Grzyby zlichenizowane (porosty) [59-107]	Kisielew 87l	występuje grupowo populacja stabilna dynamika rozwojowa dobra	brak	Na siedliskach borowych			DANE: N-ctwo
2	2	Chrobotek leśny <i>Cladonia arbuscula</i> Grzyby zlichenizowane (porosty) [67]	Mierzvice 1c Mierzvice 10i Mierzvice 17i Mierzvice 81Af Mierzvice 81Ah Kisielew 87f Kisielew 87g Kisielew 89a Kisielew 90Ag	występuje grupowo drobne płyty w runie populacja stabilna dynamika rozwojowa dobra	brak	Na siedliskach borowych			DANE: BULiGL
3	3	Chrobotek reniferowy <i>Cladonia rangiferina</i> Grzyby zlichenizowane (porosty) [97]	Mierzvice 1c Mierzvice 10i Mierzvice 17i Mierzvice 31b Mierzvice 81Af Mierzvice 31f Mierzvice 31g	występuje grupowo drobne płyty w runie populacja stabilna dynamika rozwojowa dobra	brak	Na siedliskach borowych			DANE: BULiGL

Lp.	Nr na mapie	Gatunek nazwa polska i łacińska	Leśnictwo – oddziały, poddziały	Ogólny opis, sposób występowania, ilość, dynamika rozwojowa	Zagrożenia	Opis obiektu, kategoria gruntu, walory przyrodnicze	Zabiegi uzgodnione z RDOŚ		Uwagi Literatura
							proj.	wyk.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
4	4	Torfowce <i>Sphagnum sp.</i> Torfowcowate [116-150]	Kisielew 87k Kisielew 88f Kisielew 88i Korczew 113d Kisielew 79B a Kisielew 79B b Kisielew 79B c Huszelew 403h Mierzvice 11p Mierzvice 12i Kisielew 80i Kisielew 81h Kisielew 82h Kisielew 82j Kisielew 82k Kisielew 86As Górki 281d Górki 287d	występuje grupowo drobne płaty w runie populacja stabilna dynamika rozwojowa dobra	brak	Na siedliskach wilgotnych			DANE: N-ctwo BULiGL
5	5	Brodawkowiec czysty <i>Pseudoscleropodium purum</i> Krótkoszowate [3]	Mierzvice 13b Trojan 236f Huszelew 387b Dubicze 393b	występuje pojedynczo populacja stabilna dynamika rozwojowa dobra	brak	Występuje na siedliskach lasowych			DANE: BULiGL
6	6	Widłoząb kędzierzawy <i>Dicranum polysetum</i> Widłoząbowate [163]	Mierzvice 1c Mierzvice 5c Mierzvice 10i Mierzvice 11d Mierzvice 16i Mierzvice 17i Mierzvice 18g Mierzvice 16Am Mierzvice 198i Zabuże 438g	występuje grupowo w runie populacja stabilna dynamika rozwojowa dobra	brak	Na siedliskach borowych oraz lasu mieszanego świeżego			DANE: BULiGL

Lp.	Nr na mapie	Gatunek nazwa polska i łacińska	Leśnictwo – oddziały, poddziały	Ogólny opis, sposób występowania, ilość, dynamika rozwojowa	Zagrożenia	Opis obiektu, kategoria gruntu, walory przyrodnicze	Zabiegi uzgodnione z RDOŚ		Uwagi Literatura
							proj.	wyk.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
7	7	Widłoząb miotłowy <i>Dicranum scoparium</i> Widłoząbowate [164]	Mierzvice 29k Mierzvice 31b Kisielew 90Af Kisielew 90Cb Huszelew 309d Zabuże 330b Zabuże 332h Zabuże 334f Zabuże 334a Zabuże 335a Huszelew 405a	występuje grupowo w runie populacja stabilna dynamika rozwojowa dobra	brak	Na siedliskach borowych oraz lasu mieszanego świeżego			DANE: BULiGL
8	8	Dzióbkwieć Zettertedta <i>Eurhynchium angustirete</i> Krótkoszawate [47]	Zabuże 237f	występuje grupowo w runie populacja stabilna dynamika rozwojowa dobra	brak	Na siedlisku Lśw			DANE: BULiGL
9	9	Bielistka siwa <i>Leucobryum glaucum</i> Bielistkowate [29]	Kisielew 84c Kisielew 90Af	występuje pojedynczo w runie populacja stabilna dynamika rozwojowa dobra	brak	Na siedliskach borowych i lasowych			DANE: BULiGL
10	10	Płonnik cienki <i>Polytrichum strictum</i> Płonnikowate [81]	Korczew 108a Korczew 138c	występuje pojedynczo w runie populacja stabilna dynamika rozwojowa dobra	brak	Na siedliskach lasowych			DANE: BULiGI
11		Gajnik Isniący <i>Hylocomium splendens</i> Gajnikowate [41]	Występuje w całym nadleśnictwie na siedliskach Bśw, BMśw, LMśw	występuje grupowo populacja stabilna dynamika rozwojowa dobra	brak	Na siedliskach z dominującą sosną			DANE: N-ctwo BULiGL
12		Rokiet pospolity <i>Pleurozium schreberi</i> Gajnikowate [2]	Występuje w całym nadleśnictwie na siedliskach Bśw, BMśw, LMśw	występuje grupowo populacja stabilna dynamika rozwojowa dobra	brak	Na siedliskach z dominującą sosną			DANE: BULiGL

Tabela 28 Wykaz chronionych zwierząt na gruntach Nadleśnictwa Sarnaki (wg wzoru nr 12)

Lp.	Nr na mapie	Gatunek nazwa polska i łacińska	Leśnictwo, oddział	Ogólny opis, sposób występowania, ilość, dynamika rozwojowa	Zagrożenia	Opis obiektu, kategoria gruntu, walory przyrodnicze	Zabiegi uzgodnione z RDOŚ		Uwagi Literatura
							proj.	wyk.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Owady									
OCHRONA ŚCISŁA									
1	1	Czerwończyk nieparek <i>Lycaena dispar</i> Motyle (1) N2000 PCKZ - LR]	Kisielew 80d	obserwowano pojedyncze osobniki	zachodzące zmiany siedliskowe	Śródleśna łąka okalająca zarastające jeziorko przechodzące w zbiorowiska turzycowisk			DANE: N-ctwo
			Kisielew 80j			Śródleśne pastwisko okalające zarastające jeziorko przechodzące w zbiorowiska turzycowisk			
			Kisielew 82h			Śródleśne pastwisko okalające zarastające jeziorko przechodzące w zbiorowiska turzycowisk			
			Mierzvice 27i			Podmokłe pastwisko w Dolinie Bugu sąsiadujące z dobrze zachowanym turzycowiskiem			
			Mierzvice 29f			Użytek ekologiczny			
			Huszelew 309k			Użytek ekologiczny			
2	2	Czerwończyk fioletek <i>Lycaena helle</i> Motyle (1) N2000 PCKZ - VU	Huszelew 309k	obserwowano pojedyncze osobniki	zachodzące zmiany siedliskowe	Użytek ekologiczny			DANE: N-ctwo

Lp.	Nr na mapie	Gatunek nazwa polska i łacińska	Leśnictwo, oddział	Ogólny opis, sposób występowania, ilość, dynamika rozwojowa	Zagrożenia	Opis obiektu, kategoria gruntu, walory przyrodnicze	Zabiegi uzgodnione z RDOŚ		Uwagi Literatura
							proj.	wyk.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
3	3	Modraszek telejus <i>Maculinea teleius</i> Motyle (1) N2000 PCKZ – LR	Huszelew 311c	obserwowano pojedyncze osobniki	zachodzące zmiany siedliskowe	występuje w pntw bagno			DANE: N-ctwo
OCHRONA CZĘŚCIOWA									
4	4	Jelonek rogacz <i>Lucanus cervus</i> Chrząszcze N2000 PCKZ - EN	Kisielew 68d	obserwowano pojedyncze osobniki	brak	Drzewostan z przewagą Db 25 lat obfitujący w stare pnie dębowe			DANE: N-ctwo
			Kisielew 69f			Drzewostan z przewagą Db 90 lat z występującymi pniami dębowymi			
			Górki 167d			Młodnik sosnowo-dębowy z kępami dębowymi w wieku 90 lat ze starymi pniami dębowymi			
			Górki 168f			Młodnik sosnowo-dębowy z kępami dębowymi w wieku 100 lat ze starymi pniami dębowymi			
Plaży									
OCHRONA ŚCISŁA									
5	5	Kumak nizinny <i>Bombina bombina</i> Plaży bezogonowe (1) N2000	Kisielew 81a	występuje pojedynczo na podmokłych siedliskach i w pobliżu zbiorników wodnych	brak	sukcesja			DANE: N-ctwo
			Kisielew 82g			drzewostan z rozlewiskiem			
			Kisielew 82h			sukcesja			
			Kisielew 83b			występuje w pntw bagno			
			Kisielew 85j			sukcesja			
			Korczew 97g			występuje w pntw bagno			
			Korczew 105g			retencja			
			Korczew 113b			retencja			
			Korczew 137o			retencja			

Lp.	Nr na mapie	Gatunek nazwa polska i łacińska	Leśnictwo, oddział	Ogólny opis, sposób występowania, ilość, dynamika rozwojowa	Zagrożenia	Opis obiektu, kategoria gruntu, walory przyrodnicze	Zabiegi uzgodnione z RDOŚ		Uwagi Literatura
							proj.	wyk.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
			Korczew 144i			występuje w pntw bagno			
			Mierzvice 25f			użytek ekologiczny			
			Mierzvice 26a			użytek ekologiczny			
			Mierzvice 26b			użytek ekologiczny			
			Mierzvice 27c			użytek ekologiczny			
			Mierzvice 27k			użytek ekologiczny			
			Mierzvice 28a			użytek ekologiczny			
			Mierzvice 29f			użytek ekologiczny			
			Mierzvice 29g			użytek ekologiczny			
			Mierzvice 30a			użytek ekologiczny			
			Mierzvice 30b			użytek ekologiczny			
			Mierzvice 35b			użytek ekologiczny			
			Kisielew 67c			retencja			
			Kisielew 161b			zbiornik wody			
			Huszelew 317a			użytek ekologiczny			
			Huszelew 312g			użytek ekologiczne			
			Huszelew 320g			teren niedostępny silnie podmokły			
			Huszelew 414c			zbiornik wodny			
			Mierzvice 9d			użytek ekologiczny			
			Mierzvice 11g			użytek ekologiczny			
			Mierzvice 191As			retencja			
			Trojan 210h			przy źródłiskach			
			Trojan 221k			starorzecze Bugu			
			Trojan 227b			podmokły Ols w starorzeczu Bugu			
			Zabuże 232d			retencja			
			Trojan 234a			podmokły Ols			
			Zabuże 237g			retencja			
			Zabuże 241d			użytek ekologiczny			
			Zabuże 257h			zbiornik wodny			
			Zabuże 321a			podmokły Lł w starorzeczu Bugu			
			Dubicze 337a			występuje w zabagnionej kępie olszy			
			Dubicze 345a			występuje w niewielkim bagienku w części NE			

Lp.	Nr na mapie	Gatunek nazwa polska i łacińska	Leśnictwo, oddział	Ogólny opis, sposób występowania, ilość, dynamika rozwojowa	Zagrożenia	Opis obiektu, kategoria gruntu, walory przyrodnicze	Zabiegi uzgodnione z RDOŚ		Uwagi Literatura
							proj.	wyk.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
			Dubicze 350d Górki 259i Górki 287d Górki 292g Górki 299c			zbiornik wodny retencja sukcesja retencja użytek ekologiczny			
Ptaki									
OCHRONA ŚCISŁA									
6	6	Żuraw <i>Grus grus</i> Żurawiowe N2000 (2)	Kisielew 80a Kisielew 82g Mierzvice 25b Mierzvice 36a Mierzvice 11g	obserwowano pojedyncze osobniki	Penetracja ludności. Drapieżniki.	strorzecze Bugu na siedlisku Łł z przewagą Ol Ols z występującym rozlewiskiem użytek ekologiczny użytek ekologiczny użytek ekologiczny			DANE: N-ctwo
7	7	Bielik <i>Haliaeetus albicilla</i> (2),(3) N2000, PCKZ - LC	Szczegółowa lokalizacja zamieszczona została w załączniku do „Programu...” - „Wykaz stref ochronnych w Nadleśnictwie Sarnaki”	Starodrzewy w pobliżu dużych, otwartych zbiorników wodnych Status – L	Zanieczyszczenie wód w stawach rybnych	Gnieździ się nielicznie w znacznym rozproszeniu, gniazda dość wysoko na drzewie w pobliżu pnia	Utrzymać ochronę strefową w otoczeniu gniazd.		DANE: N-ctwo
8	8	Dzięcioł średni <i>Dendrocopos medius</i> Dzięciołowe (2) N2000	Trojan 235A b Trojan 235A c Trojan 235A h	obserwowano pojedyncze osobniki	brak	występuje w drzewostanie So			DANE: N-ctwo (2) Ochrona czynna Zał. I DP
9	9	Dzięcioł czarny <i>Dryocopos martius</i> Dzięciołowe (2) N2000	Trojan 235A b Trojan 235A c Trojan 235A h	obserwowano pojedyncze osobniki	brak	występuje w drzewostanie So			DANE: N-ctwo
10	10	Krętogłów <i>Jynx torquilla</i>	Trojan 235A b Trojan 235A c	obserwowano pojedyncze osobniki	brak	występuje w drzewostanie So			DANE: N-ctwo

Lp.	Nr na mapie	Gatunek nazwa polska i łacińska	Leśnictwo, oddział	Ogólny opis, sposób występowania, ilość, dynamika rozwojowa	Zagrożenia	Opis obiektu, kategoria gruntu, walory przyrodnicze	Zabiegi uzgodnione z RDOŚ		Uwagi Literatura
							proj.	wyk.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
		Dzięciołowe (2) N2000	Trojan 235A h						
OCHRONA CZĘŚCIOWA									
11	11	Czapla siwa <i>Ardea cinerea</i> Brodzące (2) N2000	Huszelew 320d	obserwowano pojedyncze osobniki oraz kilka gniazd	brak	występuje w drzewostanie z przewagą Ol			DANE: N-ctwo
Ssaki									
Ochrona ścisła									
12	12	Orzesznica <i>Musccardinus avellanarius</i> Gryzonie (1) N2000	Huszelew 431h	wielokrotnie stwierdzona w budkach dla ptaków	brak	występuje w drzewostanie na LMśw			DANE: N-ctwo

Lp.	Nr na mapie	Gatunek nazwa polska i łacińska	Leśnictwo, oddział	Ogólny opis, sposób występowania, ilość, dynamika rozwojowa	Zagrożenia	Opis obiektu, kategoria gruntu, walory przyrodnicze	Zabiegi uzgodnione z RDOŚ		Uwagi Literatura
							proj.	wyk.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Ochrona częściowa									
13	13	Bóbr europejski <i>Castor fiber</i> Gryzonie (1) N2000	Kisielew 80a Kisielew 80d Kisielew 81a Kisielew 81b Kisielew 81h Kisielew 81g Kisielew 82b Kisielew 82c Kisielew 82f Kisielew 83a Korczew 91d Korczew 97d Korczew 113b Mierzvice 25b Mierzvice 36a Górki 176b Huszelew 311a Huszelew 312a Mierzvice 2a Mierzvice 3f Mierzvice 17B h Tojan 200f Trojan 210a Gatunek występuje licznie na terenie całego nadleśnictwa wzdłuż cieków wodnych, rowów oraz przy zbiornikach wodnych.	liczne obserwacje nad ciekami wodnymi i rowami melioracyjnymi dynamika rozwojowa bardzo dobra	brak	cieki i zbiorniki wodne szczególnie w drzewostanach wilgotnych			DANE: N-ctwo
14	14	Wydra <i>Lutra lutra</i> Drapieżne (1) N2000	Kisielew 81a Korczew 91a	obserwowano pojedyncze osobniki	brak	starorzecze Bugu			DANE: N-ctwo

N2000- gatunki „naturowe”

PCKZ - Polska Czerwona Księga Zwierząt

PCKR – Polska Czerwona Księga roślin. Paprotniki i rośliny kwiatowe

NT – (near threatened) gatunki bliskie zagrożenia

LC – (least concern) gatunki najmniejszej troski

LR – (least risk) gatunki niższego ryzyka

Załącznik nr 3 - gatunki zwierząt objętych ochroną częściową, które mogą być pozyskiwane, oraz sposoby ich pozyskiwania.

(1) w stosunku do dziko występujących zwierząt, wprowadza się dodatkowo zakaz umyślnego płoszenia lub niepokojenia.

(2) w stosunku do dziko występujących zwierząt, wprowadza się dodatkowo zakaz umyślnego płoszenia lub niepokojenia w miejscach noclegu, w okresie lęgowym w miejscach rozrodu lub wychowu młodych, lub w miejscach żerowania zgrupowań ptaków migrujących lub zimujących.

(3) w stosunku do dziko występujących zwierząt, wprowadza się dodatkowo zakaz fotografowania, filmowania lub obserwacji, mogących powodować ich płoszenie lub niepokojenie.

W tabeli ujęto tylko gatunki, dla których udało się potwierdzić szczegółową lokalizację stanowiska (wydzielenie leśne), stąd różnica w ilości gatunków wobec POP na lata 2015-2024. Różnica w lokalizacji występowania gatunków (wydzielenie, leśnictwo) wobec poprzedniego POP wynika ze zmian literacji wydzieleni powstałej po pracach taksacyjnych. Ponadto w związku ze zmianą Rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie ochrony gatunkowej zmienił się status ochrony poszczególnych gatunków. W trakcie prac urzędzeniowych do PUL nie potwierdzono występowania czosnku niedźwiedziego wykazywanego w operacie siedliskowym z 2022 r. w oddz. 99a oraz 108a. O bogactwie faunistycznym Nadleśnictwa Sarnaki decyduje w znacznej mierze położenie, a w szczególności występowanie środowisk bogatych pod względem przyrodniczym. Bardzo dużą rolę odgrywają tu kompleksy leśne, a także rzeka Bug i jej dopływy oraz rolniczy charakter znacznego obszaru znajdującego się w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa.

W granicach Nadleśnictwa Sarnaki stwierdzono występowanie bardzo wielu gatunków ptaków, gadów, płazów, ryb i ssaków. Najliczniej reprezentowane i najlepiej poznane są ptaki, ze względu na dużą liczbę gatunków oraz jawny tryb życia. Informacje o występowaniu poszczególnych gatunków zebrane bezpośrednio w terenie uzupełniono o wszelkie dostępne materiały zebrane przez różnych autorów w latach poprzednich.

Fauna nadleśnictwa charakteryzuje się obecnością szeregu chronionych, rzadkich, zagrożonych i innych interesujących gatunków zwierząt.

Na gruntach Nadleśnictwa Sarnaki oraz w jego terytorialnym zasięgu stwierdzono występowanie wielu chronionych gatunków, dla których nie określono szczegółowej lokalizacji. Pachnica dębowa, skójką gruboskorupowa oraz chronione ryby zostały stwierdzone poza gruntami nadleśnictwa w jego terytorialnym zasięgu (na podstawie materiałów przekazanych przez RDOŚ w Warszawie dotyczących inwentaryzacji sporządzonej na potrzeby PZO obszarów Natura 2000). Ze względu na fakt, iż są to gatunki naturalne zostały zamieszczone w poniższym zestawieniu.

Tabela 29 Lista chronionych owadów, ślimaków, małży, ryb, płazów i gadów występujących na terenie nadleśnictwa bez lokalizacji

Lp	Gatunek Nazwa	
	polska	łacińska
Owady		
Ochrona częściowa		
1	Biegacze	<i>Carabus spp.</i>
2	Paź żeglarz	<i>Iphiclides podalirius</i>
Ślimaki		
Ochrona częściowa		
1	Ślimak winniczek	<i>Helix pomatia</i>
Małże		
Ochrona ścisła		
1	Skójka gruboskorupowa	<i>Unio crassus</i>
Ryby		
Ochrona częściowa		
1	Głowacz białopłetwy	<i>Cottus gobio</i>
2	Różanka	<i>Rhodeus sericeus</i>
3	Koza pospolita	<i>Cobitis taenia</i>
4	Boleń pospolity	<i>Leuciscus aspius</i>
Płazy		
Ochrona ścisła		
1	Rzekotka drzewna	<i>Hyla arborea</i>
2	Traszka grzebieniasta	<i>Triturus cristatus</i>
Gady		
Ochrona częściowa		
1	Żmija zygzakowata	<i>Vipera berus</i>
2	Padalec zwyczajny	<i>Anquis fragilis</i>
3	Zaskroniec zwyczajny	<i>Natrix natrix</i>

Tabela 30 Chronione gatunki ptaków występujące na terenie nadleśnictwa

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska
1.	Perkoz	<i>Tachybaptus ruficollis</i>	34.	Kszyk	<i>Gallinago gallinago</i>
2.	Bąk	<i>Botaurus stellaris</i>	35.	Rycyk	<i>Limosa limosa</i>
3.	Bączek	<i>Ixobrychus minutus</i>	36.	Krwawodziób	<i>Tringa totanus</i>
4.	Czapla siwa	<i>Ardea cinerea</i>	37.	Samotnik	<i>Tringa ochropus</i>
5.	Bocian czarny	<i>Ciconia nigra</i>	38.	Brodziec piskliwy	<i>Actitis hypoleucos</i>
6.	Bocian biały	<i>Ciconia ciconia</i>	39.	Rybitwa rzeczna	<i>Sterna hirundo</i>
7.	Łabędź niemy	<i>Cygnus olor</i>	40.	Rybitwa białoczarna	<i>Sternula albifrons</i>
8.	Świstun	<i>Anas penelope</i>	41.	Rybitwa czarna	<i>Chlidonias niger</i>
9.	Krakwa	<i>Anas strepera</i>	42.	Rybitwa białoskrzydła	<i>Chlidonias leucopterus</i>
10.	Cyraneczka	<i>Anas crecca</i>	43.	Rybitwa białowąsa	<i>Chlidonias hybrida</i>
11.	Cyranka	<i>Anas querquedula</i>	44.	Grzywacz	<i>Columba palumbus</i>
12.	Płaskonos	<i>Anas clypeata</i>	45.	Turkawka	<i>Streptopelia turtur</i>
13.	Głowienka	<i>Aythya ferina</i>	46.	Sierpówka	<i>Streptopelia decaocto</i>
14.	Czernica	<i>Aythya fuligula</i>	47.	Kukułka	<i>Cuculus canorus</i>
15.	Trzmielojad	<i>Pernis apivorus</i>	48.	Puchacz	<i>Bubo bubo</i>
16.	Błotniak stawowy	<i>Circus aeruginosus</i>	49.	Puszczyk	<i>Strix aluco</i>
17.	Błotniak łąkowy	<i>Circus pygargus</i>	50.	Uszatka	<i>Asio otus</i>
18.	Jastrząb	<i>Accipiter gentilis</i>	51.	Jerzyk	<i>Apus apus</i>
19.	Krogulec	<i>Accipiter nisus</i>	52.	Zimorodek	<i>Alcedo atthis</i>
20.	Myszołów	<i>Buteo buteo</i>	53.	Dudek	<i>Upupa epops</i>
21.	Orlik krzykliwy	<i>Aquila pomarina</i>	54.	Potrząsacz	<i>Emberiza calandra</i>
22.	Pustułka	<i>Falco tinnunculus</i>	55.	Krętogłów	<i>Jynx torquilla</i>
23.	Kobuz	<i>Falco subbuteo</i>	56.	Dzięcioł zielony	<i>Picus viridis</i>
24.	Przepiórka	<i>Coturnix coturnix</i>	57.	Dzięcioł czarny	<i>Dryocopus martius</i>
25.	Wodnik	<i>Rallus aquaticus</i>	58.	Dzięcioł duży	<i>Dendrocopos major</i>
26.	Kropiatka	<i>Porzana porzana</i>	59.	Dzięcioł białoszyi	<i>Dendrocopos syriacus</i>
27.	Zielonka	<i>Porzana parva</i>	60.	Dzięcioł średni	<i>Dendrocopos medius</i>
28.	Derkacz	<i>Crex crex</i>	61.	Dzięciołek	<i>Dendrocopos minor</i>
29.	Kokoszka	<i>Gallinula chloropus</i>	62.	Lerka	<i>Lullula arborea</i>
30.	Łyska	<i>Fulica atra</i>	63.	Skowronek	<i>Alauda arvensis</i>
31.	Żuraw	<i>Grus grus</i>	64.	Brzegówka	<i>Riparia riparia</i>
32.	Sieweczka rzeczna	<i>Charadrius dubius</i>	65.	Dymówka	<i>Hirundo rustica</i>
33.	Czajka	<i>Vanellus vanellus</i>			

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska
66.	Oknówka	<i>Delichon urbicum</i>
67.	Świergotek polny	<i>Anthus campestris</i>
68.	Świergotek drzewny	<i>Anthus trivialis</i>
69.	Świergotek łąkowy	<i>Anthus pratensis</i>
70.	Pliszka żółta	<i>Motacilla flava</i>
71.	Pliszka siwa	<i>Motacilla alba</i>
72.	Strzyżyk	<i>Troglodytes troglodytes</i>
73.	Pokrzywnica	<i>Prunella modularis</i>
74.	Rudzik	<i>Erithacus rubecula</i>
75.	Słowiak szary	<i>Luscinia luscinia</i>
76.	Podróżniczek	<i>Luscinia svecica</i>
77.	Kopciuszek	<i>Phoenicurus ochruros</i>
78.	Pokląska	<i>Saxicola rubetra</i>
80.	Kląskawka	<i>Saxicola rubicola</i>
81.	Białorzytka	<i>Oenanthe oenanthe</i>
82.	Kos	<i>Turdus merula</i>
83.	Kwiczół	<i>Turdus pilaris</i>
84.	Śpiewak	<i>Turdus philomelos</i>
85.	Drożdżik	<i>Turdus iliacus</i>
86.	Paszkot	<i>Turdus viscivorus</i>
87.	Wąsatka	<i>Panurus biarmicus</i>
88.	Świerszczak	<i>Locustella naevia</i>
89.	Strumieniówka	<i>Locustella fluviatilis</i>
90.	Brzęczka	<i>Locustella luscinioides</i>
91.	Rokitniczka	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>
92.	Łozówka	<i>Acrocephalus palustris</i>
93.	Trzcinniczek	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>
94.	Trzciniak	<i>Acrocephalus arundinaceus</i>
95.	Zaganiacz	<i>Hippolais icterina</i>
96.	Jarzębatka	<i>Sylvia nisoria</i>
97.	Piegża	<i>Sylvia curruca</i>
98.	Ciarniówka	<i>Sylvia communis</i>
99.	Gajówka	<i>Sylvia borin</i>
100.	Kapturka	<i>Sylvia atricapilla</i>
101.	Świstunka leśna	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>
102.	Pierwiosnek	<i>Phylloscopus collybita</i>
103.	Piecuszek	<i>Phylloscopus trochilus</i>
104.	Mysikrólik	<i>Regulus regulus</i>
105.	Muchołówka szara	<i>Muscicapa striata</i>

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska
106.	Muchołówka żałobna	<i>Ficedula hypoleuca</i>
107.	Muchołówka białoszyja	<i>Ficedula albicollis</i>
108.	Raniuszek	<i>Aegithalos caudatus</i>
109.	Sikora uboga	<i>Poecile palustris</i>
110.	Czarnogłówka	<i>Poecile montanus</i>
111.	Czubatka	<i>Lophophanes cristatus</i>
112.	Sosnówka	<i>Periparus ater</i>
113.	Modraszka	<i>Cyanistes caeruleus</i>
114.	Bogatka	<i>Parus major</i>
115.	Kowalik	<i>Sitta europaea</i>
116.	Pelzacz leśny	<i>Certhia familiaris</i>
117.	Remiz	<i>Remiz pendulinus</i>
118.	Wilga	<i>Oriolus oriolus</i>
119.	Srokosz	<i>Lanius excubitor</i>
120.	Gąsiorek	<i>Lanius collurio</i>
121.	Sójka	<i>Garrulus glandarius</i>
122.	Sroka	<i>Pica pica</i>
123.	Kawka	<i>Corvus monedula</i>
124.	Gawron	<i>Corvus frugilegus</i>
125.	Czarnowron	<i>Corvus corone</i>
126.	Kruk	<i>Corvus corax</i>
127.	Szpak	<i>Sturnus vulgaris</i>
128.	Wróbel	<i>Passer domesticus</i>
129.	Mazurek	<i>Passer montanus</i>
130.	Zięba	<i>Fringilla coelebs</i>
131.	Kulczyk	<i>Serinus serinus</i>
132.	Dzwoniec	<i>Chloris chloris</i>
133.	Szczygieł	<i>Carduelis carduelis</i>
134.	Makolągwa	<i>Carduelis cannabina</i>
135.	Dziwonia	<i>Carpodacus erythrinus</i>
136.	Gil	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>
137.	Grubodziób	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>
138.	Trznadel	<i>Emberiza citrinella</i>
139.	Ortolan	<i>Emberiza hortulana</i>
140.	Potrzos	<i>Emberiza schoeniclus</i>
141.	Kulik wielki	<i>Numenius arquata</i>
142.	Siweczka oboczna	<i>Charadrius hiaticula</i>
143.	Szlachar	<i>Anas clypeata</i>

Tabela 31 Chronione gatunki ssaków występujące na terenie nadleśnictwa

Lp.	Gatunek Nazwa	
	polska	łacińska
Ssaki		
Ochrona ścisła		
1	Smużka leśna	<i>Sicista betulina</i>
2	Wilk	<i>Canis lupus</i>
Ochrona częściowa		
1	Jeż wschodni	<i>Erinaceus romanicus</i>
2	Ryjówka aksamitna	<i>Sorex araneus</i>
3	Kret europejski	<i>Talpa europaea</i>
4	Wiewiórka pospolita	<i>Sciurus vulgaris</i>
5	Łasica	<i>Mustela nivalis</i>

4 Walory przyrodniczo-leśne

4.1 Ogólna charakterystyka środowiska przyrodniczego

4.1.1 Rzeźba terenu

Szczegółowy opis geomorfologii został zamieszczony w Opisie ogólnym lasów Nadleśnictwa Sarnaki (elaborat urzędzeniowy - rozdział „Rzeźba terenu”).

4.1.2 Warunki klimatyczne

Szczegółowy opis warunków klimatycznych został zamieszczony w Opisie ogólnym lasów Nadleśnictwa Sarnaki (elaborat urzędzeniowy - rozdział „Warunki klimatyczne”).

4.1.3 Ogólna charakterystyka gleb

Szczegółowy opis gleb występujących w nadleśnictwie znajduje się w Operacie glebowo-siedliskowym dla Nadleśnictwa Sarnaki stan na 1.01.2022 r.

Tabela 32 Zestawienie typów gleb wg wydziałów leśnych w Nadleśnictwie Sarnaki (pow. leśna zalesiona i niezalesiona razem)

Podtyp gleby	Obręb SARNAKI		Nadleśnictwo Sarnaki	
	pow. [ha]	udział %	pow. [ha]	udział %
Arenosole	42,13	100,0	42,13	0,6
Czarne ziemie	171,10	100,0	171,10	1,9
Gleby brunatne	1361,99	100,0	1361,99	13,3
Gleby rdzawe	7611,22	100,0	7611,22	72,9
Gleby bielcowe	43,00	100,0	43,00	0,6
Gleby gruntowoglejowe	162,68	100,0	162,68	1,9
Gleby opadowoglejowe	241,69	100,0	241,69	2,6
Gleby mułowe	23,41	100,0	23,41	0,4
Gleby torfowe	27,49	100,0	27,49	0,5
Gleby murszowe	0,66	100,0	0,66	0,2
Gleby murszowate	259,63	100,0	259,63	2,8
Mady rzeczne	144,41	100,0	144,41	1,6
Gleby deluwialne	24,76	100,0	24,76	0,4
Gleby industro- i urbanoziemne	15,72	100,0	15,72	0,3
Razem grunty leśne	10129,89	100,0	10129,89	96,7
Grunty nieleśne i leśne związane z gospodarką leśną	350,27	100,0	350,27	3,3
Łącznie	10480,16	100,0	10480,16	100,0

4.1.4 Warunki hydrologiczne

Obszar Nadleśnictwa Sarnaki należy do VI Regionu hydrograficznego, który dzieli się na dwa subregiony : VIa – Małe Mazowsze i VIb – Podlasie. Lasy nadleśnictwa znajdują się w subregionie Podlasia, który jest najuboższy pod względem zasilania atmosferycznego. Opady podobnie jak na Polesiu nie osiągają 550 mm opadu rocznie. Wody z subregionu Podlasia zbiera największa rzeka regionu – Bug, poprzez rzeki Komarenko z Czyżówką, Sarenka z Czarnuszką, Toczna z licznymi dopływami, jak: Kałuża, Oczko, oraz Kołodziejka z dopływami. W południowej części nadleśnictwa, na linii Łosice-Konstantynów, gdzie teren pochyla się w kierunku południowym, rzeki Klukówka, Krzywula i Żłota Krzywula spływają do Krzny, która następnie wpada do Bugu w okolicach Terepola. Cały teren Nadleśnictwa Sarnaki leży w zlewni środkowego Bugu.

Środkowy Bug i jego lewostronne dopływy

Bug – to ostatnia duża rzeka prawie zupełnie nieuregulowana, płynąca silnym meandrującym nurtem. Często następują zmiany koryta rzeki, przy silnych wezbraniach wody. Generalnie brak jest poważnych zagrożeń powodziowych, natomiast w okolicach gminy Zabrodzie, gdzie Bug płynie obszerną doliną, zdarzają się wiosenne podtopienia zabudowań w strefie zalewowej.

Bug od źródeł w Gołogórach na Ukrainie do Jeziora Zegrzyńskiego ma 755 km długości, z tego prawie 185 km poza granicami kraju. Rzeka Bug płynie w Polsce na długości 587,2 km z czego 383km stanowi granicę z Ukrainą i Białorusią. Kilometraż jest liczony od dawnego zbiegu Bugu i Narwi. Obecnie dolny odcinek Bugu, długości 17 km, zajmuje Zalew Zegrzyński. W momencie przekroczenia granicy Polski, Bug jest już dużą rzeką o średnim przepływie ok. 40 m³/s, większym niż przepływ Wieprza przy ujściu. Dorzecze Bugu na granicy Polski liczy 7003,0 km² z czego w granicach Polski 788,0 km².

Na omawianym terenie płynie na odcinku około 60 km. Na teren nadleśnictwa wkracza w okolicy Niemirowa na 568km swego biegu, gdzie przestaje być rzeką graniczną z Białorusią, a opuszcza w okolicy Tonkielic na 628 km.

Koło Mielnika dolina Bugu przecina ciąg moren zlodowacenia środkowopolskiego, a także osady trzeciorzędowe i kredowe. Wychodnie kredy ukazują się w kilku punktach na stromym prawym zboczu Bugu, i na wysoczyźnie. Brzeg lewy jest niski, występują liczne starorzecza. Dolina Bugu od ujścia Tocznej do ujścia Myśli i Kołodziejki jest bardzo szeroka do 5 km. Szczególnie na lewym brzegu występują liczne podmokłości, gęsto pocięte rowami melioracyjnymi. Na poziomie wyższym – występują łąki, a w obniżeniach zalegają torfy. W wielu miejscach Bug podmywa zbocza doliny. Głębokość wcięcia wynosi ok. 25 m. Rzeka płynie w dolinie o zmiennej szerokości, w której terasa zalewowa osiąga 3 km szerokości. Bieg Bugu jest kręty, licznie występują starorzecza. Przykładem mogą być liczne starorzecza na odcinku Mężenin – Drażniew. Wody rzeki na całej długości są zanieczyszczone, przeważnie powyżej dopuszczalnych norm.

Rzeka Sarenka

Następnym dopływem Bugu są rzeki : Sarenka z Czarnuszką , które odprowadzają wody z kompleksu „Zabuże” (z północno – wschodniej części Nadleśnictwa Sarnaki). Zlewnię Sarenki pokrywają gliny zwałowe i piaski lodowcowe na glinach. Dolina miejscami jest szeroka i zatorfiona. W zlewni Czarnuszki występują głównie piaski i miejscami piaski na glinie. Dolina jest wąska i wypełniona torfami. Sarenka na odcinku ujściowym płynie po tarasie akumulacyjnym Bugu. Uchodzi do Bugu w okolicy Bużki.

Rzeka Toczna

Zlewnia rzeki Toczna (pow. 301 km²) zbudowana jest głównie z piasków akumulacji lodowcowej. Dolina jest wąska wcięta miejscami w gliny zwałowe i wysłana jest torfem. Dopływ Tocznej – Kałuża bierze początek w rozległej i zatorfionej dolinie. Całą zlewnię pokrywają piaski. Przy ujściu Kałuży jest duży kompleks stawów rybnych. Na wschodzie przeważają piaski i żwiry akumulacji wodnolodowcowej, na zachodzie występują gliny zwałowe. W dolnym biegu Tocznej od połączenia z Kałużą dolina rzeczki rozszerza się do 0,5 km. Dno wypełniają torfy. Wysoczyzna zbudowana jest głównie z glin moreny dennej lub piasków na glinie. W rozległych dolinach występują torfy. Na około 0,5 km przed ujściem do Bugu (178,8 km), Toczna łączy się ze starorzeczem Bugu w okolicy Drażniewa. Długość starorzecza to około 5 km. Łączna długość Tocznej wynosi około 35,5 km. Toczna wraz z dopływami odprowadzają wody z następujących kompleksów: „Woźniki”, „Patków”, „Puczyce”, „Drażniew”, „Ostromęczyn”, „Sarnowiec-Tokary”, „Leonów”.

Rzeka Kołodziejka

Zlewnię Kołodziejki pokrywają piaski lodowcowe, piaski na glinach oraz gliny zwałowe. Dolina rzeki jest wąska o dość stromych zboczach. Przy ujściu Kołodziejki znajdują się stawy rybne. Część wód z tych stawów odprowadzana jest wprost do Bugu. Kołodziejka z dopływami odwadnia następujące kompleksy leśne: „Bartków”, „Kaliniak”, „Sarnowiec-Tokary”, „Przekop”.

Rzeka Złota Krzywula

Złota Krzywula z prawostronnym dopływem Krzywula, jest lewostronnym dopływem uchodzącym do Krzny na 56,3 km jej biegu. Dopływem Złotej Krzywuli jest również rzeczka Poterebo, która w górnym biegu płynie wąską i głęboko wciętą doliną. Koło Huszlewa dolina rozszerza się do 2 km. W dolinie znajdują się stawy o powierzchni ok. 1 km². W zlewni Krzywuli występują piaski polodowcowe i gliny zwałowe oraz piaski zwałowe na glinach. Rzeki te obejmują zlewnię o powierzchni 152,6 km². Mimo że działy wodne są na terenie Podlasia wyraziste, zlewnia Złotej Krzywuli ma jedną bramę wodną, przez którą łączy się ze zlewnią Piszczanki. Poniżej Białej Podlaskiej do Krzny wpada Klukówka na 35,7 km jej biegu. Jest to największy jej lewostronny dopływ. Rzeka ma 32 km długości i zlewnię o powierzchni 288,8 km². Wyptywa w okolicy Borzechowa na wysokości ok. 175 m n.p.m. Klukówka płynie przez tereny Podlasia, dość urozmaiconym biegiem dzięki zachowanym resztkom moren czołowych i niecek wytopiskowych, pozostałych po zasięgu stadiału mazowiecko – podlaskiego. Zlewnię pokrywają głównie piaski zwałowe. Dolina dopływu z Walimia jest w górnym biegu

szeroka i zabagniona w dolnym zaś wąska i głęboko wcięta. Doliny Klukówki i jej dopływów są szerokie z płaskimi podmokłymi dnami. Klukówka przynosi do Krzyny około 1,0 m³/s wody. Wymienione rzeki odprowadzają wody z następujących kompleksów : „Kobyłany”, „Wólka Nosowska” oraz z południowej części kompleksu „Dubicze”.

Wody stojące

Do wód stojących zalicza się wszystkie zbiorniki gromadzące wodę bez względu na ich pochodzenie, wielkość, głębokość i trwałość. Należą więc do nich jeziora, zbiorniki retencyjne, stawy, starorzecza, a także drobne formy, jak sadzawki, torfowiska i różnego rodzaju oczka wodne. Z uwagi na funkcję retencyjną, włącza się też do tej kategorii wszelkiego rodzaju podmokłości.

W granicach zasięgu Nadleśnictwa, na południe od Łysowa są dwa jeziora : Gopło i Jadwiga. Licznie występują piętrzenia wody w postaci stawów. Piętrzenia wody w postaci stawów występują u ujścia Kałuży do Tocznej w Woźnikach. Znajduje się tu piętnaście zbiorników o powierzchni 45 ha. W Łosicach na Tocznej utworzono zbiornik wodny, pełniący funkcje rekreacyjne. Na rzece Kołodziejce występuje duży kompleks stawów, ciągnący się na linii Bartków – Szczeglacin – Starczewice. W Bartkowie występują wody w pięciu stawach o powierzchni około 10 ha, w Szczeglacinie trzy stawy o powierzchni 20 ha. Niewielkie zbiorniki wodne usytuowane są w dolinach rzek, które spiętrzają wody tych rzek oraz gromadzą wody z lokalnych wysięków (w Falatyczach na Kałuży, w Huszlewie na Poterebie, w okolicy kompleksu Józefów, koło Rudnika na Tocznej, w Hruszniewie, Dąbrowie).

Istnieje szereg zbiorników wodnych powstałych w wyrobiskach po wydobyciu kredy. Największy tego typu zbiornik występuje w Kornicy w miejscu nie funkcjonującej już kopalni. Mniejsze zbiorniki tego typu zlokalizowane są w okolicy Kornicy oraz Zieni i Chotycz.

W północno-wschodniej części nadleśnictwa w dolinie Bugu znajdują się liczne starorzecza, które gromadzą wody opadowe i płytkie wody gruntowe. Starorzecza te nie posiadają znaczenia gospodarczego, uatrakcyjniamy jednak nizinny krajobraz doliny Bugu. Licznie występują na odcinku Borsuki - Serpelice oraz Mężenin – Drażniew - Starczewice.

W dolinach rzek znajdują się zagłębienia wypełnione torfami o charakterze torfów niskich. Torfowiska te charakteryzują się zmiennym poziomem wód, dlatego w niektórych miejscach wytworzyły się gleby torfowe porośnięte lasami olszowymi. W suchych okresach wzmagają one parowanie i sprzyjają wegetacji roślin w terenach przyległych.

Źródła

Źródła są to naturalne, samoczynne i skoncentrowane wypływy wody podziemnej. Występują one w miejscach, gdzie powierzchnia topograficzna przecina warstwę wodonośną lub statyczne zwierciadło wody podziemnej. Liczba źródeł, ich wydajność oraz reżim wypływającej wody są podstawowymi wskaźnikami hydrogeologicznymi, charakteryzującymi warunki obiegu wody w podziemiu. W dolinach rzecznych źródła położone są wzdłuż zboczy i w dnach dolin, ale niezbyt daleko od krawędzi doliny, u podnóża terasy nadzalewowej. W obszarach szczegółowo przebadanych około 64% źródeł znajduje się pod zboczami dolin. Występują one na granicy załomu zbocza i dna doliny,

na kontakcie łatwo przepuszczalnych skał kredowych i słabo przepuszczalnych aluwiiów wypełniających dolinę. Położenie takie świadczy o drenowaniu rozległego horyzontu wód podziemnych przez głęboko wcięte doliny.

Na terenie Nadleśnictwa Sarnaki w trakcie prac terenowych stwierdzono występowanie obszaru źródłiskowego w kompleksie Zabuze oddział 233f gdzie ma swój początek rzeka Borowa.

4.1.5 Zestawienie obszarów wodno-torfowiskowych

Tabela 33 Zestawienie obszarów wodno-torfowiskowych w Nadleśnictwie Sarnaki

Grunty do sukcesji na siedliskach wilgotnych i bagiennych	PNSW bagna	Bagna (pow. nieleśna)	Zbiornik wodne (pow. nieleśna) i stawy
Razem Nadleśnictwo Sarnaki			
25,23	8,19	1,87	2,96

Szczegółowa lokalizacja oraz opis bagien znajduje się w opisach taksacyjnych dla nadleśnictwa. Do gruntów do specjalnej ochrony zaliczają się powierzchnie pozostawione do naturalnej sukcesji na siedliskach wilgotnych. Na obszarach tych nie przewiduje się prowadzenia żadnych czynności gospodarczych, w tym związanych z melioracjami wodnymi. Powierzchnie te stanowią naturalne rezerwuary wody w drzewostanach, które zwiększają vitalność ekosystemów leśnych. Bagna śródleśne pozostawia się do zachowania w stanie zbliżonym do naturalnego.

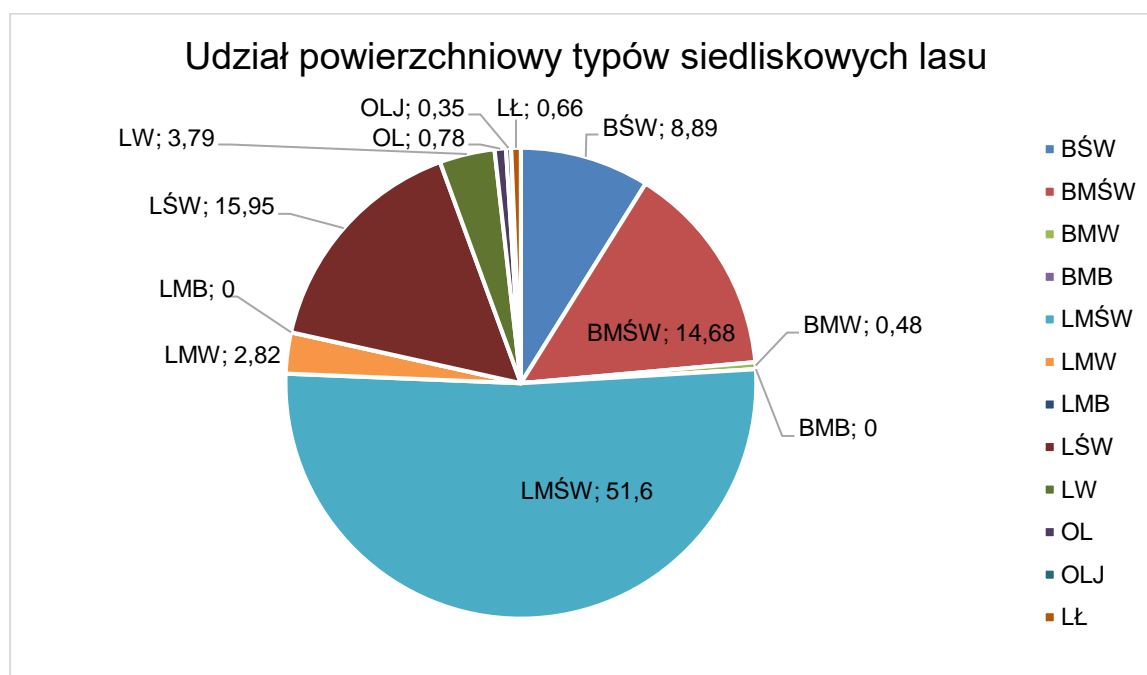
4.2 Charakterystyka drzewostanów

4.2.1 Zestawienie siedliskowych typów lasu

Tabela 34 Zestawienie siedliskowych typów lasu w Nadleśnictwie Sarnaki

Typ siedliskowy lasu	Obręb SARNAKI		Nadleśnictwo	
	Pow.[ha]	Udział[%]	Pow.[ha]	Udział[%]
1	2	3	4	5
BŚW	900,21	8,89	900,21	8,89
BMŚW	1486,92	14,68	1486,92	14,68
BMW	48,96	0,48	48,96	0,48
BMB	0,39	0,00	0,39	0,00
LMŚW	5225,75	51,60	5225,75	51,60
LMW	285,71	2,82	285,71	2,82
LMB	0,27	0,00	0,27	0,00
LŚW	1615,99	15,95	1615,99	15,95
LW	383,63	3,79	383,63	3,79
OL	78,92	0,78	78,92	0,78
OLJ	35,84	0,35	35,84	0,35
LŁ	67,30	0,66	67,30	0,66
Razem	10129,89	100,00	10129,89	100,00

W Nadleśnictwie Sarnaki wyodrębniono 12 typów siedliskowych lasu. Dominującym typem siedliskowym w nadleśnictwie jest LMśw (las mieszany świeży), który zajmuje 5225,62 ha (51,6%). Znaczącą powierzchnie zajmują typy siedliskow Lśw (las świeży) 15,95% oraz BMśw (bór mieszany świeży) 14,68%. Pozostałe typy siedliskowe lasu zajmują powierzchnie nieprzekraczające 10% powierzchni lasów nadleśnictwa.

4.2.2 Bogactwo gatunkowe

Tabela 35 Zestawienie powierzchni [ha] drzewostanów wg grup wiekowych i bogactwa gatunkowego (wg wzoru nr 13)

Obręb, nadleśnictwo	Bogactwo gatunkowe, drzewostany	Jednostka	Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
			<= 40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
Obręb SARNAKI	jednogatunkowe	ha	273,47	1626,54	1459,12	3359,13	33,4
		m ³	23126	509442	516033	1048601	38,1
	dwugatunkowe	ha	772,94	1170,48	1587,31	3530,73	35,0
		m ³	67889	366517	576918	1011324	36,8
	trzygatunkowe	ha	810,81	930,38	493,15	2234,34	22,2
		m ³	58522	280325	174156	513003	18,7
	cztero- i więcej gatunkowe	ha	470,25	297,83	174,55	942,63	9,4
		m ³	37803	80670	56925	175398	6,4
	łącznie	ha	2327,47	4025,23	3714,13	10066,83	100
		m ³	187340	1236954	1324032	2748326	100
Nadleśnictwo Sarnaki	jednogatunkowe	ha	273,47	1626,54	1459,12	3359,13	33,4
		m ³	23126	509442	516033	1048601	38,1
	dwugatunkowe	ha	772,94	1170,48	1587,31	3530,73	35,0
		m ³	67889	366517	576918	1011324	36,8
	trzygatunkowe	ha	810,81	930,38	493,15	2234,34	22,2
		m ³	58522	280325	174156	513003	18,7
	cztero- i więcej gatunkowe	ha	470,25	297,83	174,55	942,63	9,4
		m ³	37803	80670	56925	175398	6,4
	łącznie	ha	2327,47	4025,23	3714,13	10066,83	100
		m ³	187340	1236954	1324032	2748326	100

Pod względem bogactwa składu gatunkowego drzewostanów nadleśnictwa dominują drzewostany dwugatunkowe 35%. Pozostaje to w korelacji z układem siedliskowych typów lasu – dominują siedliska lasu mieszanego świeżego, boru mieszanego świeżego, i lasu świeżego. Zauważalne jest bogactwo gatunkowe w drzewostanach najmłodszych klas wieku, tj. do 40 lat. Wynikiem tej sytuacji jest między innymi udział coraz bardziej rozbudowanych gatunkowo TD (GTD) przyjmowany w kolejnych planach urządzania lasu

4.2.3 Struktura piętrowa

Budowę pionową drzewostanów Nadleśnictwa Sarnaki przedstawia tabela wg wzoru 14.

Tabela 36 Zestawienie powierzchni [ha] drzewostanów wg grup wiekowych i struktury (wg wzoru nr 14).

Obręb, nadleśnictwo	Struktura drzewostanów	Jednostka	Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
			<= 40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
Obręb 1 SARNAKI	jednopiętrowe	ha	2327,47	3941,82	2550,86	8820,15	87,6
		m ³	187340	1210799	993346	2391485	87,0
	dwupiętrowe	ha		27,18	108,40	135,58	1,3
		m ³		13175	50895	64070	2,0
	w KO i KDO	ha		56,23	1054,87	1111,10	11,0
		m ³		12980	279791	292771	10,0
	łącznie	ha	2327,47	4025,23	3714,13	10066,83	100,0
		m ³	187340	1236954	1324032	2748326	100,0
Nadleśnictwo Sarnaki	jednopiętrowe	ha	2327,47	3941,82	2550,86	8820,15	87,6
		m ³	187340	1210799	993346	2391485	87,0
	dwupiętrowe	ha		27,18	108,40	135,58	1,3
		m ³		13175	50895	64070	2,3
	w KO i KDO	ha		56,23	1054,87	1111,10	11,0
		m ³		12980	279791	292771	10,7
	łącznie	ha	2327,47	4025,23	3714,13	10066,83	100,0
		m ³	187340	1236954	1324032	2748326	100,0

Pod względem budowy pionowej drzewostany są mało zróżnicowane. Dominują drzewostany jednopiętrowe, które zajmują 8820,15 ha, co stanowi 87,6% całej powierzchni nadleśnictwa. Drzewostany w KO i KDO zajmują 1111,10 ha co stanowi 11% powierzchni nadleśnictwa.

4.2.4 Pochodzenie drzewostanów

Pochodzenie drzewostanów Nadleśnictwa Sarnaki przedstawia tabela wg wzoru 15.

Tabela 37 Zestawienie powierzchni [ha] wg rodzajów i pochodzenia drzewostanów oraz grup wiekowych (wg wzoru nr 15)

Obręb, nadleśnictwo	Struktura drze- wostanów, drzewostany	Jed- nostka	Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
			<= 40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
Obręb SARNAKI	odroślowe	ha					
		m³					
	z samosiewu	ha	95,15	344,95	2,41	442,51	4,4
		m³	7681	82470	560	90711	3,3
	z odnowienia sztucznego	ha	833,45	2071,94	880,38	3785,77	37,6
		m³	105377	657982	280965	1044324	37,6
brak informacji	ha	1398,87	1608,34	2831,34	5838,55	58,0	
	m³	74282	496502	1042507	1613291	58,7	
RAZEM Obręb		ha	2327,47	4025,23	3714,13	10066,83	100
		m³	187340	1236954	1324032	2748326	100
w tym:							
- z panującym gatunkiem obcym		ha		1,07		1,07	0,0
		m³		445		445	0,0
- plantacje drzew szybkorosną- cych		ha					
		m³					
Nadleśnictwo Sarnaki	odroślowe	ha					
		m³					
	z samosiewu	ha	95,15	344,95	2,41	442,51	4,4
		m³	7681	82470	565	90711	3,3
	z odnowienia sztucznego	ha	833,45	2071,94	880,38	3785,77	37,6
		m³	105377	657982	280965	1044324	37,6
brak informacji	ha	1398,87	1608,34	2831,34	5838,55	58,0	
	m³	7482	496502	1042507	1613291	58,7	
RAZEM nadleśnictwo		ha	2327,47	4025,23	3714,13	10066,83	100
		m³	187340	1236954	1324032	2748326	100
w tym:							
- z panującym gatunkiem obcym		ha		1,07		1,07	0,0
		m³		445		445	0,0
- plantacje drzew szybkorosną- cych		ha					
		m³					

Jak wynika z powyższej tabeli w Nadleśnictwie Sarnaki około 38% stanowią drzewostany z sadzenia. Drzewostany pochodzące z odnowień naturalnych zajmują jedynie 4,4% powierzchni - są to drzewostany powstałe z planowych odnowień naturalnych oraz samosiewów gatunków lekkonasienych (brzoza, olsza). Dla 58,7 % drzewostanów nie określono pochodzenia.

W nadleśnictwie nie występują drzewostany odroślowe ani plantacje drzew szybkorosnących. Do drzewostanów z panującym gatunkiem obcym zaliczono mniej niż 0,01 % powierzchni.

4.2.5 Charakterystyka zespołów leśnych

Występowanie określonych zespołów leśnych wiąże się z udziałem powierzchniowym poszczególnych typów siedliskowych lasu.

Fitosocjologiczne zespoły roślinne, jako jednostki opisujące podstawowe typy ekosystemów leśnych, korespondują z typami siedliskowymi lasu stosowanymi w gospodarce leśnej.

Tabela 38 Relacje między typami siedliskowymi lasu a zespołami leśnymi w Nadleśnictwie Sarnaki

Lp	Typ siedliskowy lasu	Zbiorowisko roślinne
1	Bór świeży (Bśw)	Subatlantycki bór sosnowy świeży <i>Leucobryo-Pinetum</i>
2	Bór mieszany świeży (BMśw)	kontynentalny bór mieszany <i>Quercus roboris – Pinetum</i> leśne zbiorowisko zastępcze z <i>Pinus</i>
3	Bór mieszany wilgotny (BMw)	kontynentalny bór mieszany <i>Quercus roboris – Pinetum</i>
3	Bór mieszany bagienny (BMb)	zbiorowisko z <i>Calamagrostis canescens</i>
4	Las mieszany świeży (LMśw)	kontynentalny bór mieszany <i>Quercus roboris – Pinetum</i> grąd subkontynentalny <i>Tilio cordatae – Carpinetum betuli</i> zbiorowisko z klasy <i>Quercus-Fagetea</i> leśne zbiorowisko zastępcze z <i>Picea</i>
5	Las mieszany wilgotny (LMw)	grąd subkontynentalny <i>Tilio cordatae – Carpinetum betuli</i> zbiorowisko z klasy <i>Quercus-Fagetea</i> łęg jesionowo-wiązowy <i>Ficario-Ulmetum minoris</i> łęg jesionowo-olszowy <i>Fraxino-Alnetum</i> leśne zbiorowisko zastępcze z <i>Alnus</i>
6	Las świeży (Lśw)	grąd subkontynentalny <i>Tilio cordatae – Carpinetum betuli</i> zbiorowisko z klasy <i>Quercus-Fagetea</i> leśne zbiorowisko zastępcze z <i>Picea</i>
7	Las wilgotny (Lw)	grąd subkontynentalny <i>Tilio cordatae – Carpinetum betuli</i> zbiorowisko z klasy <i>Quercus-Fagetea</i> łęg jesionowo-wiązowy <i>Ficario-Ulmetum minoris</i> łęg jesionowo-olszowy <i>Fraxino-Alnetum</i>
8	Las łęgowy (Lł)	łęg jesionowo-wiązowy <i>Ficario-Ulmetum minoris</i> łęg jesionowo-olszowy <i>Fraxino-Alnetum</i> nadrzeczny łęg wierzbowy <i>Salicetum albo-fragilis</i> leśne zbiorowisko zastępcze z <i>Picea</i>
9	Ols jesionowy (OIJ)	łęg jesionowo-olszowy <i>Fraxino-Alnetum</i> łęg jesionowo-wiązowy <i>Ficario-Ulmetum minoris</i>
10	Ols typowy (OI)	ols porzeczkowy <i>Ribeso nigri – Alnetum</i> łęg jesionowo-olszowy <i>Fraxino - Alnetum</i> leśne zbiorowisko zastępcze z <i>Alnus</i> szuwar mанныy <i>Glycerietum maxime</i>
11	Grunty nieleśne NL	szuwar mанныy <i>Glycerietum maxime</i> zbiorowisko z <i>Calamagrostis canescens</i> szuwar wielkoturzycowy <i>Magnocaricion</i> szuwar trzcinowy <i>Phragmitetum australis</i> zbiorowisko z klasy <i>Molinio-Arrhenatheretea</i>

4.2.6 Drzewostany ponad 100-letnie

W Nadleśnictwie Sarnaki drzewostany ponad 100-letnie zajmują łączną powierzchnię 1272,11 ha, co stanowi 12,6% powierzchni zalesionej nadleśnictwa. W układzie gatunków panujących w drzewostanie występowanie tych drzewostanów przedstawia tabela nr. 37.

Tabela 39 Zestawienie drzewostanów ponad 100 – letnich w Nadleśnictwie Sarnaki

Gatunek panujący	Powierzchnia drzewostanów ponad 100 letnich [ha]			
	Obręb Sarnaki	%	Nadl.Sarnaki	%
Sosna zwyczajna <i>Pinus sylvestris</i>	837,35	8,3	837,35	8,3
Dąb <i>Quercus sp.</i>	404,50	4,02	404,50	4,02
Brzoza <i>Betula pendula</i>	3,73	0,03	3,73	0,03
Olsza czarna <i>Alnus glutinosa</i>	23,08	0,22	23,08	0,22
Świerk pospolity <i>Picea Abies</i>	1,78	0,02	1,78	0,02
Razem	1270,44	12,6	1270,44	12,6

Ponadto w kępach ekologicznych, biogrupach na zrębach, uprawach i młodnikach, innych kępach w starszych drzewostanach, drzewa ponad 100 letnie występują na powierzchni 50,44 ha. Fragmenty te nie podlegają użytkowaniu, w założeniu pozostawione są do naturalnego rozkładu

4.2.7 Lasy ochronne

Zasięg i lokalizację lasów ochronny przyjęto na podstawie wniosku o lasy ochronne. Drzewostany zostały zweryfikowane pod kątem zasadności ich charakteru jako lasy ochronne – zgodnie z pkt A1.2.3 KZP

Tabela 40 Zestawienie lasów ochronnych w Nadleśnictwie Sarnaki

Kategorie ochronności	1. Sarnaki	Nadleśnictwo Sarnaki
	Powierzchnia [ha]	
wodochronne	821,56	821,56
glebochronne	586,96	586,96
nasienne	17,21	17,21
w miastach i wokół miast	23,46	23,46
wodochronne, cenne fragm. przyrody	107,10	107,10
Razem	1 556,29	1 556,29

Szczegółowe zestawienie lokalizacji lasów ochronnych zamieszczono w Elaboracie PUL.

4.3 Zestawienie występujących na terenie nadleśnictwa typów siedlisk przyrodniczych, gatunków roślin i gatunków zwierząt oraz ich siedlisk będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty oraz gatunków ptaków będących przedmiotem ochrony.

Poniższe zestawienie występujących na terenie Nadleśnictwa Sarnaki typów siedlisk przyrodniczych, gatunków roślin, zwierząt będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty oraz gatunków ptaków będących przedmiotem ochrony na obszarach specjalnej ochrony ptaków opracowano na podstawie danych zebranych w trakcie prac taksacyjnych, przekazanych przez pracowników Nadleśnictwa Sarnaki, Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska w Warszawie.

Siedliska przyrodnicze i chronione gatunki na terenie nadleśnictwa były przedmiotem aktualizacji i uzgodnień podczas prac terenowych wykonywanych w ramach aktualnego planu.

W ramach prac fitosocjologicznych BULiGL oddział w Lublinie wykonał prace w obszarze Natura 2000 PLH140011 Ostoja Nadbużańska „Uzupełnienie do wykonanego według stanu na 01.01.2022 roku opracowania siedliskowego dla Nadleśnictwa Sarnaki” stan na 01.01.2024 r.

Stany zachowania siedlisk zostały ponownie ocenione według metodyki GIOŚ co przyczyniło się do rozbieżności z powierzchniami i stanami zachowania siedlisk z poprzednim „Program Ochrony Przyrody ... stan na 01.01.2015-31.12.2024”, w którym stany siedlisk były oceniane według metodyki, która była opracowana na potrzeby inwentaryzacji Lasów Państwowych w latach 2006/2007.

Tabela 41 Wykaz typów siedlisk przyrodniczych na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Sarnaki

Kod i nazwa obszaru Natura 2000	Kod siedliska	Stan FV		Stan U1		Stan U2		Razem	
		pow. [ha]	udział %	pow. [ha]	udział %	pow. [ha]	udział %	pow. [ha]	udział % siedliska w obszarze Natura 2000
Ostoja Nadbużańska	3150	14,62	100					14,62	0,87
	6510	11,96	94,8	0,65	5,2			12,61	0,75
	9170	341,02	24,2	217,09	15,4	852,53	60,4	1410,64	84,39
	91E0*	11,12	18,9	1,37	2,3	46,31	78,8	58,8	3,52
	91F0	50,14	28,7	36,78	21	87,95	50,3	174,87	10,46
	Razem	428,86	25,66	255,89	15,31	986,79	59,03	1671,54	100
Siedliska przyrodnicze położone poza obszarem Natura 2000									
Obręb/Nadleśnictwo	Kod siedliska	Stan A		Stan B		Stan C		Razem	
		pow. [ha]	udział %	pow. [ha]	udział %	pow. [ha]	udział %	pow. [ha]	udział % siedliska
Razem obręb Sarnaki	6510	0,56	7,36					0,56	0,04
	9170	7,05	92,64	625,46	95,85	669,58	90,93	1302,09	93,24
	91E0*	0,00	0,00	27,08	4,15	42,25	5,74	69,33	4,96
	91F0	0,00	0,00	0,00	0,00	24,50	3,33	24,50	1,75
	Razem	7,61	0,54	652,54	46,73	736,33	52,73	1396,48	100,00
Razem nadleśnictwo	3150	14,62	3,35					14,62	0,48
	6510	12,52	2,87	0,65	1,77			13,17	0,43
	9170	348,07	79,75	842,55	92,75	1522,11	88,33	2712,73	88,42
	91E0*	11,12	2,55	28,45	3,13	88,56	5,14	128,13	4,18
	91F0	50,14	11,49	36,78	4,05	112,45	6,53	199,37	6,50
	Razem	436,47	14,23	908,43	29,61	1723,12	56,16	3068,02	100,00

* - siedlisko priorytetowe

Tabela 42 Wykaz gatunków zwierząt i ich siedlisk będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty (na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Sarnaki)

Lp	Kod gatunku	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Liczba obserwacji (stanowisk) w tym na obszarze Natura 2000	Opis siedliska	Gatunek wymagający ochrony w formie wyznaczenia obszaru Natura 2000	Gatunek o znaczeniu priorytetowym
1	2	3	4	5	6	7	8
1	1779	Modraszek telejus	<i>Maculinea teleius</i>	1 / -	torfiasta łąka z dużą ilością rośliny żywicielskiej	TAK	NIE
2	1060	Czerwończyk nieparek	<i>Lycaena dispar</i>	6 / 5	podmokłe łąki i pastwiska w dolinie Bugu, śródleśne, torfiaste łąki	TAK	NIE
3	1802	Czerwończyk fioletek	<i>Lycaena helle</i>	1 / -	podmokłe torfiaste łąki porośnięte rdestem węzownikiem	TAK	NIE
4	1083	Jelonek rogacz	<i>Lucanus cervus</i>	4 / 2	stwierdzony na gniazdach dębowych oraz w drzewostanie dębowym, siedl. LMśw, Lśw	TAK	NIE
5	1188	Kumak nizinny	<i>Bombina bombina</i>	47 / 28	Występuje w zbiornikach retencyjnych, bagnach, rozlewiskach, starorzeczach, stawach oraz na śródleśnych powierzchniach zabagnionych	TAK	NIE
6	1337	Bóbr europejski	<i>Castor fiber</i>	23 / 18	Obserwowany w starorzeczach oraz w bezpośrednim sąsiedztwie Bugu	TAK	NIE
7	1355	Wydra	<i>Lutra lutra</i>	2 / 2	Występuje w starorzeczach w bezpośrednim sąsiedztwie Bugu	TAK	NIE

Tabela 43 Wykaz gatunków ptaków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty (na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Sarnaki)

Lp.	Kod gatunku	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Liczba stanowisk		Opis siedliska	Gatunek wymagający ochrony w formie wyznaczenia obszaru Natura 2000
				Ogółem	Natura 2000 (przedmiot ochrony)		
1	A236	Dzięcioł czarny	<i>Dendrocopos medius</i>	3	3	Stare drzewostany liściaste oraz mieszane	NIE
2	A238	Dzięcioł średni	<i>Dendrocopos medius</i>	3	3	Stare drzewostany liściaste oraz mieszane	NIE
3	A127	Żuraw	<i>Grus grus</i>	5	4	Łąki, siedliska wilgotne, bagna, torfowiska	NIE
4	A075	Bielik	<i>Haliaeetus albicilla</i>	2	2	Starodrzew w pobliżu dużych otwartych zbiorników wodnych	TAK

Tabela 44 Wykaz gatunków roślin będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty (na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Sarnaki)

Lp.	Kod gatunku	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Liczba stanowisk		Opis siedliska	Gatunek wymagający ochrony w formie wyznaczenia obszaru Natura 2000
				Ogółem	Natura 2000 (przedmiot ochrony)		
1	1437	Leniec bezpodkwiatkowy	<i>Thesium ebracteatum</i>	1	1	Drzewostan sosnowy na siedlisku LMśw w rezerwacie „Mierzvice”	TAK
2	1617	Starodub łąkowy	<i>Angelica palustris</i>	4	1	Łąki oraz pastwiska	TAK
3	1902	Obuwik pospolity	<i>Cypripedium calceolus</i>	1	1*	Występuje w rezerwacie „Mierzvice”	TAK

*gatunek nie jest przedmiotem ochrony w obszarze N2000

4.4 Zestawienie zadrzewień na terenach zarządzanych przez nadleśnictwo

Na gruntach Nadleśnictwa Sarnaki ewidencyjna powierzchnia zadrzewień wynosi 75,04 ha. W zestawieniu tym uwzględniono zadrzewienia na powierzchni nieleśnej - na bagnach, rolach, łąkach, pastwiskach itp. - są to zadrzewienia na powierzchni nieleśnej. Powierzchnię tych zadrzewień określono na podstawie danych z taksacji zawartych w bazie danych programu Taksator dla Nadleśnictwa Sarnaki.

Tabela 45 Zestawienie zbiorcze zadrzewień w Nadleśnictwie Sarnaki (wg wzoru nr 17)

Lp.	L-ctwo oddz. Pododdz.	Gat. pan.	Pow [ha]	Wiek gat. pan.	Ogólny opis, skład gatunkowy	Zabiegi uzgodnione z wojewódzkim konserwatorem przyrody		Uwagi
						projektowane	wykonane	
1	06- 3-f	OL	1,67	40	E-LS: ZADRZEW: OL 40,BRZ 40,ŚW 40,OL 70,SO 40,DB 70,DB 40;ZAKRZEW: WB ,KRU 0,CZM 0,DB 0			
2	06- 3-g	OL	0,06	40	E-LS: ZADRZEW: OL 40,SO 100;ZAKRZEW: CZM ,KRU 0			
3	06- 9-d	OL	0,50	45	E-LS: ZADRZEW: OL 45,BRZ 55,OL 25,BRZ 25,OS 45;ZAKRZEW: KRU ,CZM 0,WB 0,OS 0,BRZ 0,OL 0			
4	06- 11-g	OL	0,60	55	E-LS: ZADRZEW: OL 55,SO 100,OL 35;ZAKRZEW: WB			
5	06- 12-f	OL	0,60	55	E-LS: ZADRZEW: OL 55,BRZ 55;ZAKRZEW: WB ,CZM 0,KRU 0			
6	06- 17-h	OL	0,39	40	E-LS: ZADRZEW: OL 40,BRZ 40,OL 60,BRZ 60;ZAKRZEW: WB ,KRU 0			
7	06- 17-n	WB	0,05		E-LS: ZAKRZEW: WB ,KRU 0			
8	06- 19-d	OL	1,95	70	Ł: ZADRZEW: OL 70,ŚW 25			
9	06- 19-f	OL	2,41	70	BUD INNE: ZADRZEW: OL 70,ŚW 45,LP 60,JS 80			
10	06- 19-g	ŚW	0,83	45	N-CTWO: ZADRZEW: ŚW 45,JS 170			
11	06- 19-l	ŚW	0,30	45	BUD INNE: ZADRZEW: ŚW 45			
12	06- 23-d	BRZ	0,06	58	SKŁAD DR: ZADRZEW: BRZ 58,SO 58			
13	06- 25-b	OL	6,46	70	E-N: ZADRZEW: OL 70,OL 50,OL 35,BRZ 35,BRZ 60,OS 35,WB 35			
14	06- 25-f	OL	2,32	60	E-WP: ZADRZEW: OL 60			
15	06- 26-a	OL	1,42	60	E-WP: ZADRZEW: OL 60			
16	06- 26-b	OL	1,76	40	E-PS: ZADRZEW: OL 40,OL 30			
17	06- 26-c	DB	1,90	60	PS: ZADRZEW: DB 60,OL 60			
18	06- 26-d	OL	0,42	50	PS: ZADRZEW: OL 50			
19	06- 26-g	OL	0,48	70	E-N: ZADRZEW: OL 70,OL 50,OL 35			
20	06- 27-c	DB	0,68	60	E-WP: ZADRZEW: DB 60,OL 35			
21	06- 28-a	OL	1,81	60	E-WP: ZADRZEW: OL 60			

Lp.	L-ctwo oddz. Pododdz.	Gat. pan.	Pow [ha]	Wiek gat. pan.	Ogólny opis, skład gatunkowy	Zabiegi uzgodnione z wojewódzkim konserwatorem przyrody		Uwagi
						projektowane	wykonane	
22	06- 29-d	OL	0,77	20	PS: ZADRZEW: OL 20,WB 20			
23	06- 29-f	OL	1,27		E-PS: ZAKRZEW: OL			
24	06- 30-b	SO	5,11	100	E-N: ZADRZEW: SO 100,DB 100,OL 90,OL 60,SO 60,BRZ 90,DB 50;ZAKRZEW: OL ,DB 0,WB 0			
25	06- 30-d	OL	0,63	75	E-N: ZADRZEW: OL 75			
26	06- 32-a	SO	2,85	60	E-LS: ZADRZEW: SO 60,OL 60,BRZ 60			
27	06- 35-b	OL	1,45	40	E-WP: ZADRZEW: OL 40,LP 40			
28	06- 36-a	OL	2,02	70	E-WP: ZADRZEW: OL 70			
29	06- 37-c	LP	2,09	60	R: ZADRZEW: LP 60,DB 60			
30	04- 87-h	KRU	0,17		BAGNO: ZAKRZEW: KRU ,WB 0;SAMOS: BRZ 15			
31	04- 88-d	OL	2,73	85	E-LS: ZADRZEW: OL 85;ZAKRZEW: KRU ,WB 0;SAMOS: BRZ 15			
32	04- 89-g	DB	0,14	70	L-CTWO: ZADRZEW: DB 70,LP 70			
33	04- 89--a	SO	0,24	50	LINIE: ZADRZEW: SO 50			
34	01- 93A-y	OS	1,21	70	E-LS: ZADRZEW: OS 70,DB 90,JS 90,WZ 70;ZAKRZEW: DER.Ś ,CZM 0,PRZ.CW 0			
35	01- 93A-z	OL	0,21	40	E-LS: ZADRZEW: OL 40;ZAKRZEW: DER.Ś ,CZM 0			
36	01- 97-c	OL	2,04	100	E-LS: ZADRZEW: OL 100,LP 100,DB 100,JS 100,OL 40,OL 60			
37	01- 122-c	DB	1,58	96	R: ZADRZEW: DB 96,MD 96,SO 96,OS 70,BRZ 70			
38	01- 123-g	OL	0,39	55	E-N: ZADRZEW: OL 55			
39	01- 129-c	OL	0,59	55	E-N: ZADRZEW: OL 55			
40	01- 137-g	MD	0,18	60	BUD INNE: ZADRZEW: MD 60,ŚW 60			
41	01- 144-h	DB	0,19	160	BR-PS: ZADRZEW: DB 160			
42	10- 167-f	SO	0,49	45	E-LS: ZADRZEW: SO 45,DB 45,GB 45,BRZ 30,OS 30;ZAKRZEW: LSZ ,DB 0,BRZ 0,KRU 0			
43	10- 175-c	SO	0,26	35	E-LS: ZADRZEW: SO 35,BRZ 35,OS 35;ZAKRZEW: LSZ ,DB 0,CZM 0,BRZ 0			
44	10- 176-c	OL	0,12	50	E-LS: ZADRZEW: OL 50;ZAKRZEW: CZM ,BEZ.C 0			
45	10- 176-i	OL	0,19	60	E-LS: ZADRZEW: OL 60,OL 30;ZAKRZEW: CZM ,BEZ.C 0,WB 0			
46	10- 177-a	OL	0,30	75	E-LS: ZADRZEW: OL 75,OL 40;ZAKRZEW: CZM ,WB 0,OL 0			
47	01- 185-b	IWA	0,09		BAGNO: ZAKRZEW: IWA			
48	13- 192-t	WB	0,35		E-LS: ZAKRZEW: WB ,OL 0			

Lp.	L-ctwo oddz. Pododdz.	Gat. pan.	Pow [ha]	Wiek gat. pan.	Ogólny opis, skład gatunkowy	Zabiegi uzgodnione z wojewódzkim konserwatorem przyrody		Uwagi
						projektowane	wykonane	
49	13- 210-a	OL	0,68	55	E-LS: ZADRZEW: OL 55,DB 85,BRZ 55,OS 55;ZAKRZEW: CZM ,KRU 0,BEZ.C 0			
50	13- 221-d	DB	0,61	170	BUD INNE: ZADRZEW: DB 170,LP 65			
51	13- 221-i	OL	2,33	40	Ł: ZADRZEW: OL 40			
52	13- 221-j	BRZ	0,63	40	Ł: ZADRZEW: BRZ 40			
53	13- 235A-k	SO	1,06	99	SZK LEŚNA: ZADRZEW: SO 99			
54	07- 241-d	OL	0,44	45	E-LS: ZADRZEW: OL 45,OL 65,BRZ 65,OS 65;ZAKRZEW: WB ,OL 0,BRZ 0,KRU 0			
55	07- 252-d	ŚW	0,34	35	BUD INNE: ZADRZEW: ŚW 35,MD 35,SO 45,DB 45;ZAKRZEW: BEZ.C ,LSZ 0			
56	07- 252-g	DB	0,25	89	L-CTWO: ZADRZEW: DB 89,MD 89,KL 44,SO 44			
57	07- 255B-f	SO	0,83	50	E-LS: ZADRZEW: SO 50,LP 50,DB 50,OS 30,SO 30;ZAKRZEW: ŚL.T ,DER.Ś 0,LSZ 0,DB 0			
58	07- 257-h	WB	0,30		ZBIORNIK: ZAKRZEW: WB			
59	10- 259-h	OL	0,28	80	E-LS: ZADRZEW: OL 80,OL 40;ZAKRZEW: OL ,KRU 0			
60	10- 275-g	DB	0,68	90	R: ZADRZEW: DB 90			
61	10- 289-d	WB	0,31		E-LS: ZAKRZEW: WB			
62	10- 294-a	OL	0,05	60	LZR-Ł: ZADRZEW: OL 60;ZAKRZEW: OS ,KRU 0,BRZ 0			
63	10- 299-c	DB	1,65	70	E-LS: ZADRZEW: DB 70,OS 60,BRZ 40			
64	10- 300-b	OL	0,92		Ł: ZAKRZEW: OL			
65	05- 309-k	BRZ	0,29	40	E-N: ZADRZEW: BRZ 40			
66	05- 312-g	OL	0,30	60	E-N: ZADRZEW: OL 60,DB 30			
67	05- 317-a	BRZ	0,85		E-LS: ZAKRZEW: BRZ ,BRZ 0,WB 0			
68	09- 358-f	BRZ	0,52	46	E-LS: ZADRZEW: BRZ 46,SO 46,ŚW 46,OL 46;ZAKRZEW: KRU ,BRZ 0,WB 0,JRZ 0			
69	09- 376-g	ŚW	0,18	45	BUD INNE: ZADRZEW: ŚW 45,JW 65			
70	09- 376-m	LP	0,84	100	PS: ZADRZEW: LP 100,KL 100			
71	09- 376-n	LP	0,38	100	BUD INNE: ZADRZEW: LP 100,KL 45			
72	09- 382-t	SO	0,06	45	BAGNO: ZADRZEW: SO 45,SO 80;ZAKRZEW: BRZ ,SO 0,DB 0,LP 0			
73	09- 383-a	OS	0,45	50	E-LS: ZADRZEW: OS 50,SO 50;ZAKRZEW: DER.Ś ,CZM 0,JRZ 0,WB 0,BRZ 0,OS 0			
74	09- 392-d	LP	0,71	50	R: ZADRZEW: LP 50,CZR 20;ZAKRZEW: LP ,SO 0,DB 0,CZR 0,BRZ 0			
75	09- 392-f	ŚW	0,19	50	BR-R: ZADRZEW: ŚW 50			

Nadleśnictwo Sarnaki – Program Ochrony Przyrody na lata 2025-2034

Lp.	L-ctwo oddz. Pododdz.	Gat. pan.	Pow [ha]	Wiek gat. pan.	Ogólny opis, skład gatunkowy	Zabiegi uzgodnione z wojewódzkim konserwatorem przyrody		Uwagi
						projektowane	wykonane	
76	09- 393-a	SO	0,76	115	E-LS: ZADRZEW: SO 115,SO 70,JW 45,CZR 45,LP 45;ZA-KRZEW: JRZ ,LSZ 0,BEZ.C 0,LP 0			
77	09- 394-f	OL	0,22	58	E-LS: ZADRZEW: OL 58,BRZ 58			
78	05- 418-f	BRZ	0,37		E-N: ZAKRZEW: BRZ			
79	05- 421-c	BRZ	0,63		E-N: ZAKRZEW: BRZ ,SO 0,OS 0,ŚW 0,DB 0,OL 0			
80	05- 421-d	BRZ	0,72		E-N: ZAKRZEW: BRZ ,ŚW 0,DB 0			
81	05- 430-g	BRZ	0,47		E-N: ZAKRZEW: BRZ ,OL 0			
82	05- 434-b	BRZ	0,52		E-LS: ZAKRZEW: BRZ			
83	05- 434-f	SO	0,24	60	E-LS: ZADRZEW: SO 60,OL 60,BRZ 60			
84	05- 435-d	BRZ	0,05	27	E-LS: ZAKRZEW: BRZ 27			
85	07- 439-x	SO	0,60	45	R: ZADRZEW: SO 45			
Pow. ogółem			75,04					

4.5 Zespoły parkowo-dworskie

Zespoły zieleni zabytkowej są tą częścią krajobrazu, która przetrwała w mniej lub bardziej zmienionej formie do czasów współczesnych. Do zespołów tych zaliczyć można parki dworskie i pałacowe, zadrzewienia przy obiektach sakralnych, folwarkach, szkołach, starych cmentarzach oraz aleje. Na gruntach Nadleśnictwa Sarnaki występuje jeden taki obiekt w leśnictwie Korczew.

Tabela 46 Wykaz parków wiejskich występujących na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Sarnaki

Lp.	Nazwa obiektu	L-ctwo oddz. poddz.	Pow. [ha]	Ogólny opis, rok powstania (budowy), rodzaj obiektu, walory	Zagrożenia	Zabiegi uzgodnione z wojewódzkim konserwatorem przyrody		Uwagi
						projek-towane	wyko-nane	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Zespół dworsko-parkowy	Leśnictwo Korczew 184a,b,c	1,56	Dwór i oficyna w Dąbrowie zostały zbudowane około 1852 r. dla rodziny Dobrzyńskich. Są to klasycystyczne murowane obiekty, stanowiące typowy przykład architektury dworskiej. Budynki otacza zabytkowy park. Obiekt wpisany do rejestru zabytków byłego województwa siedleckiego decyzją nr KL-VI/5340/602/83 z 30 grudnia 1983 roku pod numerem A-336.	brak			

Tabela 47 Zestawienie parków w zasięgu działania Nadleśnictwa Sarnaki

Lp.	Nazwa parku	Gmina i obręb ewidencyjny	Ogólny opis	nr rej. zab.
1	2	3	5	6
1	Zespół dworski:	Huszele Bachorza	Dwór pochodzi z połowy XIX wieku, dwór murowany z cegły na planie prostąkąta pokryty dachem czterospadowym. Budowla o detalu klasycznym. Frontowa elewacja wyposażona w portyk wsparty na dwóch tokańskich kolumnach, flankowana pilastrami na narożach. Elewację ogrodową urozmaica taras wsparty na czterech słupach, do którego prowadzą dwuskrzydłowe drzwi. Okna elewacji dekorowane opaskami i gzymsami nadokiennymi.	A-124
2	Zespół dworski:	Huszele Dziadkowskie Folwark	Dwór o formach, które równie dobrze mogłyby odpowiadać początkowi XIX wieku. Wzniesiony został w 1921 roku dla Zygmunta Chrzanowskiego, jako nowa siedziba po spalonym w 1915 roku pałacu. Drewniany, parterowy, nakryty dachem czterospadowym z wystawką na osi.	A-38

Lp.	Nazwa parku	Gmina i obręb ewidencyjny	Ogólny opis	nr rej. zab.
1	2	3	5	6
3	Zespół dworski:	Huszelew Huszelew	Klasycystyczny dwór murowany z cegły i tynkowany, pochodzący z przełomu XVIII i XIX wieku. Częściowo podpiwniczony, na rzucie prostokąta. Dach czterospadowy pokryty gontem. Parterowy, z piętrową częścią środkową, z portykiem od frontu i ryzalitem od tyłu. Dwukondygnacyjny ryzalit elewacji ogrodowej zwieńczony jest pełnym belkowaniem z prostą attyką. Posiada wysunięty do przodu pseudoportyk ujęty po bokach tokańskimi pilastrami, podtrzymującymi trójkątny szczyt z okulusem. Portyk o dwóch parach kolumn tokańskich wieńczy trójkątny fronton z oculusem. Skrajne osie elewacji ujmują boniowane pilastry. Wnętrze posiadają dwutraktowy układ z sienią pośrodku i klatką schodową, za którą znajduje się salon o ściętych narożnikach. Dwór został zdewastowany w 1945 r., zabezpieczony i częściowo odrestaurowany w latach 1958-60. Obecnie stanowi własność prywatną.	A87/235
4	Zespół dworski:	Huszelew Kownaty	Drewniany dwór Rytlów z I poł. XIX w. otoczony parkiem Drewniany, konstrukcji zrębowej na rzucie prostokąta, tynkowany. Dach naczółkowy, kryty eternitem. Od frontu wystawka ujęta dwoma słupami, zwieńczona trójkątnym szczytem. Właściciel uratował dwór od zagłady, w środku budynku rosły drzewa.	A-118/1342
5	Zespół dworski:	Łosice Chotycze	Dwór wzniesiony około 1830 roku dla Wężyków jako budowla parterowa z ryzalitem na osi obu elewacji. Zapewne pod koniec XIX wieku, być może już dla nowych właścicieli majątku Węglińskich, ryzalit z obu stron nadbudowano o piętro, wieńcząc dekoracyjnym szczytem schodkowym ze sterczynami. Podobnie zmodyfikowano szczytowe ściany dworu. Jest to kolejny przypadek niewielkiej siedziby, której architektura otrzymała pewne neogotyckie motywy, tym razem odwołujące się do ceglanego gotyku północno-wschodnich obszarów Europy bardziej niż gotyku angielskiego. Tak zwany styl „gotyku wiślano-bałtyckiego”, odwołujący się w przekonaniu jego popularyzatorów do architektury odległych czasów piastowskich, niósł w swych formach pewne treści narodowe. Popularność zyskał na początku XX wieku zwłaszcza jako styl wznoszonych wówczas na Mazowszu świątyń, ale objawił się również w architekturze rezydencjonalnej, czego przykładem willa Hoserów w Milanówku z 1905 roku.	A-1120

Lp.	Nazwa parku	Gmina i obręb ewidencyjny	Ogólny opis	nr rej. zab.
1	2	3	5	6
6	Zespół dworski:	Łosice Toporów	Założony prawdopodobnie w 2 poł. XVII w. W XVIII w. należał on do rodziny Wężyków, która zarządzała majątkiem do końca XIX w. Na przełomie XIX i XX w. dobra Toporów i Chotycze przeszły w ręce Węglińskich, którzy to zapewne ok. poł. XIX w. wzniesli dwór. Ten, obecnie mocno zniszczony, klasycystyczny parterowy budynek wymurowany został z cegły. Cechą charakterystyczną są ryzality środkowe w elewacji frontowej oraz ogrodowej. Są one zwieńczone trójkątnymi ogzysowanymi szczytami, a na ich osiach znajdują się otwory drzwiowe z dwoma oknami po bokach. Górna kondygnacja wystawki posiada trzy okna, gdzie środkowe zostały zwieńczone łukiem odcinkowym. Elewacje boczne są mocno zdewastowane. W zaroślach sterczą resztki ścian bocznych i pozostałości piwnicy. Dwór ten położony został w środkowej części założonego w pierwszej poł. XIX w. parku krajobrazowego, z kilkusetletnimi topolami.	A-156
7	Zespół pałacowy:	Platerów Hruszniew	Park pałacowy - wieloczęściowa kompozycja dworsko, a następnie pałacowo-ogrodowa z powstałym w II połowie XVIII w. ogrodem, najpierw barokowym, częściowo przekształconym w I połowie XIX w., po czym po roku 1866 przebudowanym w krajobrazowy park, podczas II wojny światowej częściowo zniszczona, a po II wojnie światowej zniekształcona przez nowe zabudowania i inwestycje	A-91/503
8	Zespół dworski:	Platerów Mężenin	W latach 1902-1911 właścicielem był pan Tatarzyński. Z powodu zadłużenia zespół dworsko-parkowy przejął następnie Bank Ziemiański w Lublinie. Przed 1914 r. od pioruna spłonęła część dworu i stodoła. Po wybuchu I wojny światowej uciekający przed frontem Rosjanie wywieźli z majątku wszystko, co stanowiło jakąś wartość. Po wojnie Bank Ziemiański w Lublinie część majątku rozdał służbie i okolicznym gospodarzom, dwór wydzierżawił Ludwikowi Prażamowskiemu. W 1925 roku Bank Ziemiański sprzedał majątek Towarzystwu Teozoficznemu z Warszawy (pełna nazwa: Wszechświatowe Zjednoczone Wolnomularstwo Polskie). Urządzono tam Ośrodek Kultury Rolnej oraz pensjonat dla członków towarzystwa.	A-138
9	Zespół dworski:	Platerów Puczyce	Dwór znajdujący się w Puczycach został wzniesiony w XIX wieku. Jest to prosty, parterowy budynek, który został nakryty dwuspadowym dachem. Został on powiększony na początku XX wieku o nieregularne piętrowe skrzydło. Neobarokowy charakter nowej części dworu nadaje faliści, zwieńczony iglicą i ujęty półkolatami szczyt wielobocznego ryzalitu, który jest wysunięty przed pierwotną fasadę dworu. Wejście główne umieszczone zostało w niewielkim aneksie nowego skrzydła.	A-184
10	Zespół dworski:	Platerów Rusków	Pałac zbudowany w XIX w. dla Będzińskich. Budynek o cechach klasycyzmu. Dom i pozostałości parku w bardzo dobrym stanie. Od 1945 roku pałac użytkuje szkoła podstawowa.	A-117/1052
11	Zespół dworski tj. kasztel, oficyna drewniana	Sarnaki Klimczyce	Zespół dworski z połowy XIX w. Kasztel w stanie dobrym. Park częściowo zdewastowany.	A-123
12	Zespół dworski tj. dwór oficyna, obora	Sarnaki Zabuze	Dom i otoczenie w bardzo dobrym stanie. Pozostałości parku z aleją dojazdową z XIX w. Własność prywatna. Hotel Spa*** „Dwór Zabuze”	A-164

Lp.	Nazwa parku	Gmina i obręb ewidencyjny	Ogólny opis	nr rej. zab.
1	2	3	5	6
13	Zespół dworski:	Stara Kornica Czeberaki	Na terenie zespołu parkowo-dworskiego obecnie znajduje się rozbudowany w porównaniu do oryginału obiekt dworski usytuowany w miejscu dawnego dworu. Nowy budynek na terenie dawnego założenia parkowego w Czeberakach, będącego własnością prywatną, jest współczesną kreacją architektoniczną, częściowo nawiązującą do stylu starego dworu.	A-137
14	Park dworski:	Stara Kornica Kobylany	Zespół dworski z końca XIX w. Do dziś dnia zachowało się jedynie założenie parkowe, na którego terenie działa szkoła.	A-128
15	Zespół pałacowy:	Stara Kornica Wólka Nosowska	Wieś zmiankowana w XVI wieku. W XVIII i XIX wieku miejscowe dobra były własnością rodziny Wężyków herbu "Wąż". Zdeastrowany pałac z 1840 roku wybudowano dla Ignacego Wężyka. Budowla przebudowana w XIX i XX wieku. Obecnie popada w ruinę.	A-116/1050
16	Zespół pałacowy tj. pałac, 2 oficyny, „Syberia”, dom ogrodnika, 2 bud. gosp. Studnia, ogrodzenie, park i kaplica d. oranżeria	Korczew Korczew	Pałac został wybudowany w latach 1734 – 1736 przez Wiktoryna Kuczyńskiego. Obecnie po wojennej dewastacji Pałac jest odrestaurowany przez potomków przedwojennych właścicieli- rodzinę Ostrowskich i Harris. Zespół ten składa się z pałacu murowanego klasycystycznego, pawilonu tzw. Syberii, oficyny, kaplicy, studni z figurą św. Jana Nepomucena oraz kordegardy. Do ciekawostek należy pałacyk letni „Syberia” zbudowany na fundamentach średniowiecznego zamku obronnego.	A-320
17	Zespół gorzelni tj. gorzelnia, magazyn spirytusu, ogrodzenie	Korczew Stary Bartków	Gorzelnia została wybudowana w drugiej połowie XIX wieku (1893 rok) i wchodziła w skład Dóbr Korczewskich. Powstała w okresie, kiedy właścicielem był Aleksander Ostrowski, syn Ludwika z domu Kuczyńskiej i Tadeusza Leona Ostrowskiego. Obecnie zakład popada w ruinę.	A-458
18	Zespół dworski:	Korczew Tokary	Dwór zbudowany na przełomie XVIII/ XIX w. dla rodziny Urbańskich. W II poł XIX w. należał do Ostrowskich, którzy przed I wojną światową sprzedali majątek Feliksowi Węckiemu. Po 1945 r. dwór upaństwowiono. Mieściła się w nim szkoła podstawowa.	A-111

4.7 Obiekty kultury materialnej

Na gruntach nadleśnictwa znajdują się trzydzieści jeden obiektów kultury materialnej. Lokalizację i krótką charakterystykę tych obiektów występujących na gruntach nadleśnictwa przedstawia tabela poniżej.

Tabela 48 Zestawienie obiektów kultury materialnej na gruntach Nadleśnictwa Sarnaki

Lp	Rodzaj obiektu	Leśnictwo Oddz., poddz.	Pow. (ha)*	Ogólny opis	Zabiegi wykonane, projektowane	Uwagi
1	Zabytkowy dwór	Mierzvice – 19g	0,83	Zabytkowy dwór z 1830r z pozostałością parku, obecnie siedziba Nadleśnictwa. Działka ewidencyjna nr 514/8		Decyzja WKZ w Siedlcach Nr A-1346 11.03.2004r
2	Wieża obserwacyjna	Korczew – 137s	0,04	Wieża została wzniesiona w 1925r pełniła funkcję wieży strażniczej w fermie lisów, jednocześnie stanowiła mieszkanie strażnika. Działka ewidencyjna nr 1211		Decyzja w sprawie wpisania dobra kultury do rejestru zabytków WKZ w Siedlcach Nr A-470 18.05.1998r
3	Cmentarz	Dubicze – 382f	3,73	Obiekt kultury materialnej położony na terenie leśnictwa Dubicze, jego większa część znajduje się na sąsiadującym z oddz. 382f gruncie prywatnym		
4	Cmentarz Choleryczny z XIX w.	Kisielew – 58a		Obiekt kultury materialnej z XIX w. położony w części NW.		
5	Kirkut	Kisielew – 88d				
6	Mogiła	Trojan – 192z		Przy drodze Mierzvice – Zabuże znajdują się 4 groby ułanów polskich z okresu wojny bolszewickiej w 1920 roku.		
7	Pomnik	Trojan – 192z		Przy drodze Mierzvice – Zabuże w ogrodzeniu wraz z mogiłami ułanów polskich znajduje się pomnik upamiętniający walki AK z z formacjami Afrika Korps. 26 maja 1944r oddział osłaniał partyzantów wydobywających rakietę V-2, która nie eksplodowała nad rzeką Bug		
8	Mogiła	Korczew – 124a		Mogiły żołnierzy wojsk niemieckich z okresu I Wojny Światowej		
9	Krzyż	Mierzvice – 35a		Krzyż upamiętniający miejsce zabicia gajowego		
10	Kapliczka	Mierzvice – 37i		Murowana kapliczka św. Huberta z okazji 50-lecia WKŁ		
11	Miejsce historyczne	Mierzvice – 30j		Lej po rakiecie V-2		
12	Miejsce historyczne	Mierzvice – 41g		„Kopiec trzech hrabiów”		
13	Miejsce religijne	Kisielew – 53a		Dwa krzyże niewiadomego pochodzenia		
14	Mogiła	Górki – 177i		Grób żołnierzy niemieckich z II wojny światowej		
15	Mogiła	Górki – 167d		Dwa kurhany nieznanego pochodzenia		
16	Miejsce historyczne	Górki – 176f		Ślady osadnictwa Celtyckiego (Wandalowie)		
17	Miejsce historyczne	Kisielew – 71a		Lej po rakiecie V-2		

Lp	Rodzaj obiektu	Leśnictwo Oddz., poddz.	Pow. (ha)*	Ogólny opis	Zabiegi wykonane, projektowane	Uwagi
18	Mogiła	Huszelew – 431h		Miejsce pochówku wojsk napoleońskich z 1812-1813 roku		
19	Mogiła	Mierzewice 9a		Grób kobiety, która zmarła w transporcie podczas okupacji hitlerowskiej		
20	Mogiła	Mierzewice 1a		Grób nieznanego osoby		
21	Mogiła	Zabuże – 252i		Miejsce pochówku żołnierzy niemieckich z okresu II wojny światowej (w części N)		
22	Miejsce historyczne	Trojan – 216a		Miejsce po średniowiecznym grodzisku		
23	Miejsce historyczne	Zabuże 321c		Pomnik ku czci mieszkańców wsi Borsuki pomordowanych w czasie II wojny światowej		
24	Mogiła	Zabuże 439m		Grób „Dziwięciu Sowietów”		
25	Miejsce historyczne	Dubicze 379a		Ziemianki, w których w okresie wojny ukrywali się Żydzi		
26	Miejsce historyczne	Dubicze 372a		Mogiła zamordowanego przez NKWD (Władysława Gumieńczyka 23.03.1947 r.)		
27	Mogiła	Dubicze 374i		Dwie mogiły pomordowanych po II wojnie światowej		
28	Miejsce historyczne	Dubicze 384c		Okopy z II wojny światowej		
29	Miejsce historyczne	Górki – 299g		Pozostałości cmentarza żołnierzy napoleońskich z 1812 roku.		
30	Mogiła	Górki – 303h		Symboliczna mogiła siedmiu zakładników narodowości ukraińskiej ze wsi Nosów rozstrzelanych przez partyzantów		
31	Miejsce historyczne	Górki – 303h		Miejsce rozstrzelania i pochówku kobiet narodowości żydowskiej z miejscowości Szpaki w czasie II wojny światowej.		

4.8 Stanowiska archeologiczne

Na gruntach nadleśnictwa Sarnaki odkryto do chwili obecnej 1 stanowisko archeologiczne.

Tabela 49 Zestawienie stanowisk archeologicznych

Stanowisko archeologiczne				
Lp.	Położenie/ nazwa stanowiska	Oddział	AZP	Uwagi
1	Huszelew /Grodzisko Dzięcioły	500*	AZP/56-83/2	
2	Korczew/cmentarzysko kurhanowe	106 d	AZP/54-82/25	
3	Korczew/cmentarzysko kurhanowe	105 b	AZP/54-82/26	
4	Zabuże/ślady osadnictwa	238 b	AZP/54-85/30	
5	Zabuże/ślady osadnictwa	232 c	AZP/54-85/31	
6	Mierzewice/cmentarzysko kurhanowe	41 b	AZP/54-83/16	
7	Korczew/kurhan	146b	AZP/54-84/32	
		150 a	AZP/54-84/32	
8	Korczew/kurhan	151a,c	AZP/54-81/31	
9	Korczew/kurhan	130 c	AZP/54-81/30	

* grunty we współwłasności

4.9 Ekologiczna ocena stanu lasu

Ekologiczną ocenę lasu wykonano na podstawie oceny zgodności składu gatunkowego drzewostanów z siedliskiem, ogólnego stanu siedliska i formy degradacji lasu.

Tabela 50 Zestawienie powierzchni [ha] według typów siedliskowych lasu, stanu siedliska i grup wiekowych (wg wzoru nr 21)

Obręb, n-ctwo	Grupa siedlisk	Forma stanu siedliska	Jednostka	Wiek drzewostanu			Ogółem	Ogółem [%]
				<=40 lat	41-80	>80 lat		
1 SARNAKI	bory	naturalne	ha	91,24	221,47	244,99	557,70	62,4
		zniekształcone	ha	43,57	239,25	53,94	336,76	37,6
		razem	ha	134,81	460,72	298,93	894,46	100
	bory mieszane	naturalne	ha	238,46	299,49	149,27	687,22	45,2
		zbliżony do naturalnego	ha	13,85	24,19	14,81	52,85	3,5
		zniekształcone	ha	111,10	615,93	52,20	779,23	51,3
		razem	ha	363,41	939,61	216,28	1519,30	100
	lasy mieszane	naturalne	ha	1071,47	1354,52	1833,44	4259,43	77,5
		zbliżony do naturalnego	ha	100,03	263,23	159,80	523,06	9,5
		zniekształcone	ha	221,19	264,07	226,28	711,54	13,0
		razem	ha	1392,69	1881,82	2219,52	5494,03	100
	lasy	naturalne	ha	287,51	457,85	718,83	1464,19	67,8
		zbliżony do naturalnego	ha	80,02	259,61	181,46	521,09	24,1
		zniekształcone	ha	69,03	25,62	79,11	173,76	8,0
		razem	ha	436,56	743,08	979,40	2159,04	100
	łącznie obręb	naturalne	ha	1688,68	2333,33	2946,53	6968,54	69,2
		zbliżony do naturalnego	ha	193,90	547,03	356,07	1097,00	10,9
		zniekształcone	ha	444,89	1144,87	411,53	2001,29	19,9
		razem	ha	2327,47	4025,23	3714,13	10066,83	100
Nadleśnictwo Sarnaki	bory	naturalne	ha	91,24	221,47	244,99	557,70	62,4
		zniekształcone	ha	43,57	239,25	53,94	336,76	37,6
		razem	ha	134,81	460,72	298,93	894,46	100
	bory mieszane	naturalne	ha	238,46	299,49	149,27	687,22	45,2
		zbliżony do naturalnego	ha	13,85	24,19	14,81	52,85	3,5
		zniekształcone	ha	111,10	615,93	52,20	779,23	51,3
		razem	ha	363,41	939,61	216,28	1519,30	100
	lasy mieszane	naturalne	ha	1071,47	1354,52	1833,44	4259,43	77,5
		zbliżony do naturalnego	ha	100,03	263,23	159,80	523,06	9,5
		zniekształcone	ha	221,19	264,07	226,28	711,54	13,0
		razem	ha	1392,69	1881,82	2219,52	5494,03	100
	lasy	naturalne	ha	287,51	457,85	718,83	1464,19	67,8
		zbliżony do naturalnego	ha	80,02	259,61	181,46	521,09	24,1
		zniekształcone	ha	69,03	25,62	79,11	173,76	8,0
		razem	ha	436,56	743,08	979,40	2159,04	100
	łącznie nadleśnictwo	naturalne	ha	1688,68	2333,33	2946,53	6968,54	69,2
		zbliżony do naturalnego	ha	193,90	547,03	356,07	1097,00	10,9
		zniekształcone	ha	444,89	1144,87	411,53	2001,29	19,9
		razem	ha	2327,47	4025,23	3714,13	10066,83	100

Stan siedlisk w lasach Nadleśnictwa Sarnaki można ocenić jako przeciętny. Siedliska naturalne zajmują 69,2%. Siedliska zniekształcone zajmują jedynie 19,9% powierzchni.

Tabela 51 Zestawienie powierzchni wg zgodności składu gatunkowego drzewostanów z siedliskiem (wg wzoru nr 20).

Obręb	Siedli-sko	Stopień zgodności								Suma po-wierzchni
		Zgodne		Częściowo zgodne		Niezgodne				
		ha	%	ha	%	negatywne		obojętne		
		ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	
1. SARNAKI	Bśw	881,21	98,5	13,25	1,5					894,46
	BMśw	1 384,19	94,0	82,42	5,6	0,57	0,0	4,89	0,3	1 472,07
	BMw	37,62	79,7	9,61	20,3					47,23
	LMśw	3 303,32	63,3	1 675,01	32,1	144,16	2,8	93,08	1,8	5 215,57
	LMw	113,96	41,0	147,44	53,0	0,46	0,2	16,33	5,9	278,19
	LMb	0,27	100,0							0,27
	Lśw	930,71	57,6	514,44	31,9	96,89	6,0	72,85	4,5	1 614,89
	Lw	96,65	25,7	240,61	63,9	24,85	6,6	14,54	3,9	376,65
	OI	65,17	96,5	1,94	2,9	0,14	0,2	0,28	0,4	67,53
	OIJ	27,41	78,6	3,81	10,9			3,66	10,5	34,88
	LŁ	15,22	23,4	41,72	64,1	6,64	10,2	1,51	2,3	65,09
Razem 1. SARNAKI		6 855,73	68,1	2 730,25	27,1	273,71	2,7	207,14	2,1	10 066,83
Nadleśnictwo SARNAKI	Bśw	881,21	98,5	13,25	1,5					894,46
	BMśw	1 384,19	94,0	82,42	5,6	0,57	0,0	4,89	0,3	1 472,07
	BMw	37,62	79,7	9,61	20,3					47,23
	LMśw	3 303,32	63,3	1 675,01	32,1	144,16	2,8	93,08	1,8	5 215,57
	LMw	113,96	41,0	147,44	53,0	0,46	0,2	16,33	5,9	278,19
	LMb	0,27	100,0							0,27
	Lśw	930,71	57,6	514,44	31,9	96,89	6,0	72,85	4,5	1 614,89
	Lw	96,65	25,7	240,61	63,9	24,85	6,6	14,54	3,9	376,65
	OI	65,17	96,5	1,94	2,9	0,14	0,2	0,28	0,4	67,53
	OIJ	27,41	78,6	3,81	10,9			3,66	10,5	34,88
	LŁ	15,22	23,4	41,72	64,1	6,64	10,2	1,51	2,3	65,09
Razem nadleśnictwo		6 855,73	68,1	2 730,25	27,1	273,71	2,7	207,14	2,1	10 066,83

Jak wynika z powyższego zestawienia w Nadleśnictwie Sarnaki drzewostany o składzie gatunkowym zgodnym z siedliskowym typem lasu stanowią – 68,1% (6855,73 ha), udział drzewostanów o składzie gatunkowym częściowo zgodnym wynosi 27,1% (2730,25 ha), a drzewostanów o składzie niezgodnym negatywnie jest 2,7% (273,71 ha).

4.9.1 Borowacenie

Borowacenie (pinetyzacja) określa się jako słabe, jeżeli udział sosny *Pinus sylvestris* lub świerka *Picea abies* w składzie gatunkowym drzewostanów wynosi: ponad 80% na siedliskach borów mieszanych, 50-80% na siedliskach lasów mieszanych, 10-30% na siedliskach lasowych.

Borowacenie określa się jako średnie, jeżeli udział sosny *Pinus sylvestris* lub świerka *Picea abies* wynosi: ponad 80% na siedliskach lasów mieszanych, 30-60% na siedliskach lasowych.

Borowacenie określa się jako mocne jeżeli udział sosny *Pinus sylvestris* lub świerka *Picea abies* w składzie gatunkowym drzewostanu wynosi ponad 60% na siedliskach lasowych.

Tabela 52 Zestawienie powierzchni [ha] wg borowacenia (wg wzoru 22)

Obręb, nadleśnictwo	Stopień borowacenia	Wiek drzewostanu			Ogółem [ha]	Ogółem [%]
		<=40 lat	41-80	>80 lat		
Obręb Sarnaki	brak	968,63	1255,98	1155,80	3380,41	33,6
	słabe	1138,89	1942,16	1333,98	4415,03	43,9
	średnie	203,44	736,32	1049,26	1989,02	19,8
	mocne	16,51	90,77	175,09	282,37	2,8
	łącznie	968,63	1255,98	1155,80	3380,41	33,6
Nadleśnictwo Sarnaki	brak	968,63	1255,98	1155,80	3380,41	33,6
	słabe	1138,89	1942,16	1333,98	4415,03	43,9
	średnie	203,44	736,32	1049,26	1989,02	19,8
	mocne	16,51	90,77	175,09	282,37	2,8
	łącznie	2327,47	4025,23	3714,13	10066,83	100,00

Z powyższego zestawienia wynika, że drzewostany w Nadleśnictwie Sarnaki odznaczają się brakiem i słabym występowaniem zjawiska borowacenia na powierzchni 7795,44 ha (co stanowi 77,4% powierzchni lasów nadleśnictwa). Borowaceniem w stopniu mocnym zagrożonych jest 2,8% drzewostanów, natomiast średnim 19,8% drzewostanów.

4.9.2 Monotypizacja

Monotypizacja jest to zjawisko polegające na zubożeniu składu gatunkowego drzewostanów i uproszczeniu struktury warstwowej i wiekowej.

Zestawienie kompleksów leśnych z punktu widzenia monotypizacji, tj. ujednolicenia gatunkowego lub wiekowego drzewostanów wykonuje się dla kompleksów powyżej 200 ha, z uwzględnieniem grup wiekowych drzewostanów 1-40, 41-80 oraz powyżej 80 lat, oraz podziału drzewostanów na: sosnowe + świerkowe i pozostałe.

monotypizacja częściowa ma miejsce wówczas, gdy udział jednego gatunku lub jednej (20 letniej) klasy wieku wynosi 50-80%, lub udział jednej klasy wieku różnych gatunków w jednej klasie wieku przekracza 80%.

monotypizacja pełna występuje wówczas, gdy udział jednego gatunku i jednej klasy wieku przekracza 80% całej analizowanej, zwartej powierzchni leśnej.

W Nadleśnictwie Sarnaki nie stwierdzono występowania monotypizacji, ponieważ drzewostany nadleśnictwa nie występują w zwartych kompleksach leśnych i nie występują zwarte, 100-hektarowe bloki drzewostanów jednowiekowych. Jest to związane z lokalną specyfiką nadleśnictwa, dużym zasięgiem terytorialnym i charakterem drzewostanów występujących w przeważającej części na siedliskach lasowych.

4.9.3 Neofityzacja

Neofityzacja jest to forma degeneracji fitocenozy leśnej polegająca na wnikaniu do składu gatunkowego lub sztucznym wprowadzaniu gatunków „obcych” takie jak np. sosna Banksa *Pinus banksiana*, sosna wejmutka *Pinus strobus*, sosna czarna *Pinus nigra*, daglezia *Pseudotsuga taxifolia*, dąb czerwony *Quercus rubra*, czeremcha amerykańska *Padus serotina*, robinia akacjowa *Robinia pseudacacia*, kasztanowiec *Aesculus hippocastanum*, topola *Populus x hybrida*, klon jesionolistny *Acer negundo*. Gatunki obce znajdujemy w formie pojedynczych lub grupowych domieszek głównie w oddziałach sąsiadujących z terenami nieleśnymi. W związku z tym w chwili

obecnej obce gatunki drzewiaste i krzewiaste nie mają wpływu na degenerację ekosystemu jako całości.

Tabela 53 Zestawienie powierzchni [ha] wg neofityzacji

Gatunek	Forma występowania								Razem	
	gatunek panujący		ponad 5% w składzie d-stanu (od 1 w udziale)		do 5% w składzie d-stanu (poj,mjsc)	w II piętrze	w warstwie podrostu, nalołu, podsadzeń	w warstwie podszytu, samosiewu, zakrzewień		w warstwie przestoi i zadrzewień
	Liczba wydz.	Pow. wydz. [ha]	Liczba wydz.	Pow. zred. [ha]	Liczba wydzieli					
Obwód 1: SARNAKI										
czeremcha późna					4			245		249
daglezja zielona					3					3
dąb czerwony	1	1,07	14	2,58	83			19	2	119
robinia akacjowa			5	1,70	65	1		45	4	120
sosna wejmutka					6				1	7
Nadleśnictwo Sarnaki										
czeremcha późna					4			245		249
daglezja zielona					3					3
dąb czerwony	1	1,07	14	2,58	83			19	2	119
robinia akacjowa			5	1,70	65	1		45	4	120
róża dzika								1		1
sosna wejmutka					6				1	7

Gatunki obce występują jako gatunek panujący i ponad 5% w składzie d-stanu w 20 wydzieleniach na powierzchni 8,56 ha (pow. zredukowana), co stanowi ok 0,09% powierzchni leśnej zalesionej nadleśnictwa.

Tabela uwzględnia rzeczywisty udział powierzchniowy zajmowany w wydzieleniach leśnych przez gatunki obcego pochodzenia. Najliczniej w składach gatunkowych drzewostanów Nadleśnictwa Sarnaki występuje dąb czerwony – 3,65 ha, następnym w kolejności malejącej według zajmowanej powierzchni jest robinia akacjowa (akacja) na pow. 1,70 ha

Gatunki obcego pochodzenia występujące w drzewostanach Nadleśnictwa Sarnaki pojedynczo lub miejscami (udział w składzie drzewostanu poniżej 5%) – 161 wydz, w IIp – 1 wydz., w warstwie podszytów – 309 wydz. oraz w warstwach przestoi i zadrzewień – 5 wydz.

Gatunki obce występujące w drzewostanach nadleśnictwa są systematycznie usuwane w ramach zabiegów pielęgnacyjnych CW, CP, TW, TP jak również w użytkowaniu rębny w ramach przebudowy składów gatunkowych drzewostanu i dostosowania do siedliska.

Czeremcha późna, która w latach 60-70 tych ubiegłego wieku wprowadzana była w formie podszytów, obecnie jest usuwana na etapie melioracji agrotechnicznych, zabiegów pielęgnacyjnych. Całkowite wyrugowanie tego gatunku z drzewostanów nadleśnictwa, bez znaczących nakładów finansowych na usuwanie oraz zabiegów chemicznych wydaje się zadaniem nie do zrealizowania na przestrzeni jednego 10-lecia.

4.9.4 Drewno martwe

W ramach prac terenowych urzędowania lasu BULiGL Oddział w Lublinie przeprowadziło inwentaryzację drewna martwego. Miąższość drewna martwego określono z podziałem na drewno: martwe stojące, złamane oraz martwe leżące. W obliczeniu i zestawieniu (wg IUL 2011r.)

uwzględniono co 10 powierzchnię próbną zakładaną do celów inwentaryzacji miąższości metodą reprezentacyjną w każdej warstwie gatunkowo-wiekowej na terenie całego nadleśnictwa.

Tabela 54 Zestawienie miąższości drewna martwego w Nadleśnictwie Sarnaki

Typ siedliskowy lasu	Powierzchnia w ha	Miąższość drewna martwego					
		Drewno martwych drzew stojących i złomów		Drewno drzew leżących i fragmentów drzew martwych		Razem	
		m3/ha	m3	m3/ha	m3	m3/ha	m3
BMŚW	1303,58	6,52	8495,54	4,73	6162,18	11,25	14657,72
BMW	35,00	4,81	168,41	4,55	159,35	9,36	327,76
BŚW	809,75	6,62	5360,70	4,03	3259,80	10,65	8620,50
LŁ	65,09	1,68	109,08	6,43	418,62	8,11	527,69
LMB	0,27	0,00	0,00	1,73	0,47	1,73	0,47
LMŚW	4424,92	4,32	19114,70	5,26	23287,64	9,58	42402,34
LMW	237,48	5,99	1422,60	4,03	956,49	10,02	2379,10
LŚW	1474,39	3,39	4992,89	5,89	8689,39	9,28	13682,28
LW	354,02	9,37	3318,51	12,78	4525,35	22,15	7843,85
OL	51,95	7,72	401,03	12,61	655,16	20,33	1056,20
OLJ	30,39	7,12	216,24	10,40	316,05	17,52	532,29
ogółem n-ctwo	8786,84	4,96	43599,71	5,51	48430,49	10,47	92030,19

Jak wynika z tabeli miąższość drewna martwego (stojącego i leżącego) w Nadleśnictwie Sarnaki wynosi 10,47 m³/ha. W porównaniu do średniej miąższości LP(10,7 m³/ha wg Wielkoobszarowej Inwentaryzacji Stanu Lasu lata 2019 - 2023) jest ona niższa o 0,23m³/ha. Natomiast w porównaniu z RDLP Lublin (8,7 m³/ha) jest wyższa o 1,77m³/ha i województwa mazowieckiego (9,1m³/ha) jest wyższa o 1,37 m³/ha.

Pozostawianie drewna martwego w lesie zwiększa bioróżnorodność – jest siedliskiem bytowania cennych roślin, grzybów i zwierząt. To miejsce schronienia lub zimowania dla wielu zwierząt, często chronionych: pajęczaków, wijów, płazów, gryzoni a nawet ptaków na czele z dzięciołami wykuwającymi dziuple w takich właśnie drzewach.

Na siedliskach przyrodniczych, na podstawie danych z założonych powierzchni kołowych, obliczono ilość drewna martwego. Dane te wskazują, że średnia miąższość drzew martwych w drzewostanach na siedliskach przyrodniczych wynosi 12,83 m³/ha.

Tabela 55 Zestawienie miąższości drewna martwego na siedliskach przyrodniczych w Nadleśnictwie Sarnaki

Siedliska przyrodnicze		Udział drewna martwego		
Nazwa	Kod	[ha]	m ³	m ³ /ha
Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny	9170	2711,52	34571,88	12,75
Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe*	91E0*	119,59	1722,09	14,4
Łęgowe lasy dębowo-wiązowe-jesionowe	91F0	199,37	2687,50	13,48
Razem		3030,48	41911,53	12,83

* - siedlisko priorytetowe

5 Zagrożenia środowiska leśnego

Lasy Nadleśnictwa Sarnaki położone są poza szkodliwym oddziaływaniem dużych zakładów przemysłowych, w związku z tym zagrożenie ze strony przemysłu jest znikome.

Drugim zagrożeniem ekosystemów leśnych są istniejące szlaki komunikacyjne, powodujące fragmentaryzację poszczególnych bio- i zoocenoz oraz stanowią istotną barierę dla przemieszczania się zwierząt. Realizacja drogi ekspresowej S19 oraz autostrady A2 przewiduje urządzenia ochrony środowiska, w szczególności: zabezpieczenia akustyczne, przejścia dla zwierząt, przepusty ekologiczne wraz z ogrodzeniem ochronno–naprowadzającym, zieleń i ogrodzenie drogi ekspresowej, ekrany przeciwoślenniowe.

Użytkownicy szlaków komunikacyjnych stanowią źródło zanieczyszczenia powietrza spalinami.

Dużym problemem dla lokalnej fauny, szczególnie ptaków jest istnienie linii wysokiego napięcia i farmy wiatrowe.

Do czynników antropogenicznych powodujących zanieczyszczenie środowiska i mających wpływ na stan sanitarny lasu można między innymi zaliczyć zaśmiecanie terenów leśnych przez człowieka. W Nadleśnictwie Sarnaki problem ten dotyczy głównie ciągów komunikacyjnych położonych wzdłuż dróg publicznych, w pobliżu ośrodków wypoczynkowych. Corocznie nadleśnictwo wydaje na sprzątanie lasów znaczące środki finansowe. Ograniczeniem tego problemu może być współdziałanie z samorządami lokalnymi m.in. prowadzenie działalności edukacyjnej.

Nadleśnictwo znajduje się w III kategorii zagrożenia pożarowego. Szczegółowe dane dotyczące zagrożenia pożarowego omówione są w kierunkowych wytycznych w zakresie ochrony przeciwpożarowej zamieszczonych w tomie I PUL. Problematyka pożarowa przedstawiona została na mapie przeglądowej ochrony przeciwpożarowej.

Szkody w drzewostanach zainwentaryzowane w trakcie prac taksacyjnych

Tabela 56 Zestawienie uszkodzeń drzewostanów zainwentaryzowanych w trakcie prac taksacyjnych

Główna przyczyna uszkodzenia	Powierzchnia drzewostanów z uszkodzeniami	Powierzchnie uszkodzeń w przedziałach procentowych			Pow. uszkodzeń zreduk.
		10-20	21-50	>50	
		[ha]			
1	2	3	4	5	6
Czynniki klimatyczne	110,70	76,10	34,60	-	23,36
Grzyby	72,28	71,65	0,63	-	8,01
Inne bez określenia	2,92	2,92	-	-	0,30
Owady	17,25	7,93	9,32	-	4,74
Zakłócenia stosunków wodnych	34,29	31,93	2,36	-	4,99
Zwierzyna	417,78	328,25	89,53	-	88,33
Razem	655,22	518,78	136,44	-	129,73

Podczas prac terenowych zainwentaryzowano szkody na powierzchni 655,22 ha. Główną przyczyną uszkodzeń są uszkodzenia od zwierzyny – 417,78 ha. Są to szkody istotne dla wzrostu i rozwoju młodego pokolenia drzewostanu. Szkody inne to szkody od jemioli – są one nieznaczne – 2,92 ha. Szkody wodne wynikają głównie z podtopień wywołanych przez bobry. Zajmują po-

wierzchnię 34,29 ha. Szkody od grzybów zaewidencjonowano na 72,28 ha. Dotyczą głównie zamierania starych drzewostanów oraz pierwszego pokolenia lasu na gruntach porolnych oraz uszkodzeń spowodowanych w uprawach przez osutkę. Szkody od klimatu (głównie od wiatrów i okiść) zewidencjonowano na powierzchni 110,70 ha. Uszkodzenia te powodują głównie rozluźnienie zwarcia drzewostanów. Aktualnie uszkodzenia te nie wpływają na stan zdrowotny i sanitarny lasu, ale mogą sprzyjać rozwojowi szkodników wtórnych.

Występowanie posuszu sprzyja pojawianiu się szkodników wtórnych. W ramach profilaktyki przed zagrożeniem od szkodników wtórnych należy utrzymywać należyty stan sanitarny lasu, terminowo usuwać z lasu drewno niekorowane, zwalczać szkodniki przy zastosowaniu drzew pułapkowych i pułapek feromonowych, kontrolować pojawianie się drzew trocinkowych, systematycznie usuwać drzewa zasiedlone przez szkodniki wtórne.

6 Wytyczne do organizacji gospodarstwa leśnego, regulacji użytkowania zasobów oraz wykonywania prac leśnych

Gospodarka leśna w Nadleśnictwie Sarnaki prowadzona będzie w oparciu o wytyczne w sprawie doskonalenia gospodarki leśnej na podstawach ekologicznych w oparciu o aktualnie obowiązujące Zasady Hodowli Lasu i Instrukcję Ochrony Lasu, które wprowadzają zasady ekologii do gospodarki leśnej. Realizacja zadań wynikających z PUL odbywać się musi z uwzględnieniem Rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 27.03.2023 r. w sprawie wymagań dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej (Dz.U.2023, poz.672).

W celu poprawy stanu środowiska przyrodniczego szczególną uwagę należy zwracać na:

- realizację działań wymienionych w § 3 Rozporządzenia Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 27.03.2023 r. w sprawie dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej,
- unikanie zniszczeń stanowisk chronionych gatunków roślin i grzybów m.in. poprzez pozostawianie wokół stanowisk biogrup lub w miarę możliwości wykonywanie zabiegów w okresie zimowym przy pokrywie śnieżnej (w przypadku gatunków rzadkich),
- ochronę stanowisk gatunków chronionych, rzadkich i cennych podczas trzebieży i innych zabiegów, m.in. poprzez zwracanie uwagi na miejsca obalania drzew, omijanie stanowisk gatunków chronionych, wyznaczanie szlaków zrywkowych omijających stanowiska,
- przestrzeganie terminów ochrony okresowej gatunków „strefowych”; w strefach ochrony całorocznej zabiegi wykonywać wyłącznie w uzasadnionych przypadkach, poza okresem lęgowym (za zgodą RDOŚ),
- prace związane z wycinką drzew, muszą zostać zakończone przed przylotem ptaków z zimowisk,
- wykonania zabiegu jedynie po wykluciu młodych, niedopuszczalne jest płoszenie samicy z gniazda w trakcie inkubacji. Okres ten trwa w praktyce przez kwiecień i maj, a jedynie u bielika wypada wcześniej - w marcu i kwietniu,

- maksymalnego skrócenia czasu bytności w pobliżu gniazda (w strefie ochrony całorocznej) w okresie lęgowym. Zaleca się aby nie przekraczać jednorazowo czasu 2 godzin, gdy zmuszamy ptaka do opuszczenia gniazda. W innym przypadku, nawet jeśli lęg nie zostanie porzucony, to ptaki zapamiętują doznany stres i w przyszłym roku zbudują gniazdo w nowym miejscu,
- w okresie lęgowym pozostawianie drzew, na których zostały zidentyfikowane zasiedlone gniazda, pozostawianie w drzewostanach starych drzew obumarłych i obumierających oraz drzew dziuplastych i gatunków o miękkim drewnie,
- pozostawianie drzew biocenotycznych w drzewostanach z wyłączeniem sytuacji klęskowych, zagrażających stanowi zdrowotnemu drzewostanów oraz zagrażających bezpieczeństwu publicznemu),
- ochrona różnorodności biologicznej m.in. poprzez: zachowanie cennych elementów środowiska takich jak: torfowiska, bagna, łąki śródlęgowe, ciek i zbiorniki wodne; stwarzanie lub poprawianie warunków egzystencji w środowisku leśnym organizmom uważanym za pożyteczne, np. mrówkom i innym drapieżnym owadom, płazom, gadom, ptakom, nietoperzom; poprawę naturalnej bazy żerowej oraz utrzymywanie liczebności zwierzyny na poziomie, przy którym wyrządzane szkody umożliwiają osiągnięcie celu hodowli lasu; nie stosuje się rębni zupełnych oraz gniazdowych w pasie o szer. 25 m od linii brzegu naturalnych cieków i zbiorników wodnych,
- nie wykaszanie roślinności szuwarowej na zbiornikach wodnych i nie usuwanie zadrzewień i zakrzaczeń w sąsiedztwie zbiorników wodnych, pozostawianie stref zgodnych z zaleceniami wynikającymi z rozporządzenia w sprawie wymagań dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej,
- zabiegi gospodarcze prowadzić pod kątem stopniowego usuwania gatunków obcych z drzewostanu,
- pozostawianie w drzewostanach gatunków wczesno sukcesyjnych, w szczególności brzozy, osiki, iwy, w formie domieszek, w udziale dostosowanym do wymagań typów siedliskowych lasu oraz siedlisk przyrodniczych (z wyłączeniem sytuacji klęskowych, zagrażających stanowi zdrowotnemu drzewostanów oraz zagrażających bezpieczeństwu publicznemu),
- stosować odnowienie naturalne wszędzie tam, gdzie na to pozwala jakość drzewostanu,
- nie należy stosować rębni zupełnych oraz rębni gniazdowych w sąsiedztwie linii brzegu naturalnych cieków i zbiorników wodnych,
- nie należy stosować cięć zupełnych w miejscach pamięci narodowej i kultu religijnego,
- w zakresie ochrony różnorodności biologicznej stosować w praktyce zapisy zawarte w IOL,
- wykonywanie zabiegów fitomelioracyjnych w celu biologicznego uodporniania drzewostanów zgodnie z zapisami w IOL,
- kształtowanie stref ekotonowych zgodnie z zapisami zawartymi w IOL (Cz. I, rozdz. A, pkt 5),

- pozostawianie biogrup na zrębach - zgodnie z zapisami zawartymi w Zasadach Hodowli Lasu oraz Instrukcji Ochrony Lasu (Cz. I, rozdz. A, pkt 6),
- ochrona pożytecznej fauny owadożerne: parazytoidów i drapieżnych stawonogów, mrówek, płazów i gadów, ptaków, nietoperzy i innych pożytecznych ssaków zgodnie z zapisami zawartymi w IOL,
- pozostawianie w lesie części biomasy (części stojących drzew, martwych, połamanych, wykrotów, gałęzi, igliwia i kory), o ile nie jest to sprzeczne z zasadami ochrony lasu (z wyłączeniem sytuacji kłęskowych, zagrażających stanowi zdrowotnemu drzewostanów oraz zagrażając bezpieczeństwu publicznemu),
- w odniesieniu do siedlisk przyrodniczych: stosowanie składów gatunkowych upraw i TD jak najbardziej zbliżonych do warunków siedliskowych, uwzględnianie mikrosiedlisk.

Wytyczne dotyczące działań na obszarach Natura 2000

W zakresie powszechnej ochrony siedlisk i gatunków chronionych w ramach programu Natura 2000 należy stosować ogólne zasady zawarte w poradnikach dotyczących gatunków, a w stosunku do siedlisk przyrodniczych składy gatunkowe jak najbardziej zbliżone do naturalnych – zgodnie z ustaleniami KZP.

W odniesieniu do siedlisk przyrodniczych i gatunków stanowiących przedmiot ochrony w obszarze Natura 2000, dla których ustanowione zostały plany zadań ochronnych należy wykonywać zabiegi ochronne zgodnie z zapisami zawartymi w tych planach zadań ochronnych.

W odniesieniu do siedlisk przyrodniczych i gatunków stanowiących przedmiot ochrony w obszarze Natura 2000, dla których ustanowione zostaną plany zadań ochronnych w trakcie obowiązywania PUL należy wykonywać zabiegi ochronne zgodnie z zapisami zawartymi w tych planach zadań ochronnych.

7 Edukacyjna rola Programu Ochrony Przyrody

Edukacja leśna społeczeństwa jest jednym z podstawowych zadań nadleśnictwa wynikających z założeń Polityki Leśnej Państwa i przyjętych „Kierunków rozwoju edukacji leśnej społeczeństwa w Lasach Państwowych”.

Nadleśnictwo Sarnaki przygotowało następujące obiekty służące edukacji i turystyce:

- Ścieżka przyrodniczo-edukacyjna Mierzvice

Ścieżka powstała w 2000 roku na terenie leśnictwa Mierzvice i ma formę pętli umożliwiających przejście około 2,5 km. Na ścieżce zostało wyznaczonych 16 punktów informacyjnych, które omawiają tematy ochrony przeciwpożarowej, ochrony przyrody, budowy lasu i gospodarki leśnej. Początek jak i koniec ścieżki ma miejsce na parkingu przy drodze Mierzvice-Zabuże w oddz. 205. Szlak prowadzi przez teren rezerwatów ("Mierzvice", "Zabuże") oraz drzewostany gospodarcze. Obszar szlaku zróżnicowany jest pod względem budowy geologicznej, budowy piętrowej drzewostanu, typu siedliskowego lasu oraz składu gatunkowego.

- Ścieżka przyrodniczo-edukacyjna Kisielew

Ścieżka powstała w 2004 roku na terenie dwóch leśnictw Kisielew i Drażniew obecnie znajduje się na terenie leśnictw: Mierzvice oraz Kisielew. Ścieżka przede wszystkim przeznaczona jest do zwiedzania dla ruchu pieszo-rowerowego jej długość wynosi około 10 km. Trasa swój początek ma w miejscowości Rusków w pobliżu publicznej szkoły podstawowej, natomiast kończy się przy starorzeczcu rzeki Bug. Na wyznaczonym szlaku znajduje się 11 głównych punktów z opisanymi ciekawostkami związanymi z gospodarką leśną, ochroną przyrody, historią czy łowiectwem oraz kilkanaście mniejszych tablic z informacjami o gatunku przy którym się znajduje. Na trasie znajdują się również miejsca przystankowe wyposażone w ławki, stoliki i zadaszenia.

- Izba edukacyjna

Izba edukacyjna znajduje się w budynku obok biura nadleśnictwa i zawiera około 100 eksponatów ssaków, ptaków i gadów Polski. Oprócz dużych eksponatów w Sali znajdują się gabloty z owadami, strony zielnika z rzadkimi roślinami i płaskorzeźby. Początki kolekcji eksponatów edukacyjnych mają swoje początki w latach 90-tych. Sala jest wyposażona pomoce naukowe (książki, albumy, mapy) oraz projektor multimedialny wraz z nagłośnieniem. W Izbie odbywają się lekcje edukacyjne, spotkania z młodzieżą, jak również jest to miejsce narad nadleśnictwa. Izba edukacyjna jest również stałym punktem odwiedzin wycieczek.

- Obiekt małej retencji

Obiekt powstał w 2004 w sąsiedztwie biura nadleśnictwa. Składa się z dwóch zbiorników z wyspami, eksponatów przybliżających pracę związaną z żywicowaniem, procesem przecierania drewna, chorobami drzew, budową dziupli czy działalnością bobrów. Na obiekcie znajdują się również 3 wiaty z ławkami i stołami oraz miejsce na ognisko. Całkowita powierzchnia obiektu

wynosi około 2 ha. Na tablicach znajdują się informacje o nadleśnictwie, wpływie małej retencji na otoczenie oraz organizmach wodnych. Ze względu na korzystne położenie, często w porozumieniu z Nadleśnictwem organizowane są tu różnego rodzaju spotkania związane z lokalnymi wydarzeniami kulturowymi, sportowymi czy okolicznościowymi, między innymi; zawody wędkarskie, szachowe, dożynki powiatowe, spotkanie historyczne, ogniska dla dzieci i młodzieży. Na terenie obiektu znajduje się również kapliczka Świętego Franciszka z Asyżu, Dąb Papieski oraz tablica upamiętniająca tragicznie zmarłego dyrektora RDLP w Lublinie i wieloletniego Nadleśniczego Nadleśnictwa Sarnaki Jana Okrucha.

- Szkółka Leśna Zabuże

Leśnictwo Szkółka Zabuże oprócz swojej podstawowej działalności, prowadzi czynną edukację leśną społeczeństwa. Tablice informujące umieszczone na jej terenie zawierają informacje o gatunkach, wieku oraz symbolu produkcyjnym hodowanych sadzonek. Na terenie szkółki znajdują się również wiaty, miejsce na ognisko oraz zbiornik retencyjny z wyspą. Szkółka leśna jest stale odwiedzana przez uczniów pobliskich szkół.

Potencjalni partnerzy w edukacji leśnej społeczeństwa:

1. Szkoły;
2. Samorządy;
3. Organizacje pozarządowe;
4. Media: prasa, radio i telewizja.

Wydawnictwa edukacyjne o nadleśnictwie:

- Informator o Nadleśnictwie Sarnaki.
- Foldery o Ścieżkach przyrodniczo-leśnych

Formy edukacji leśnej w nadleśnictwie:

- terenowe lekcje przyrody prowadzone w obecności pracownika nadleśnictwa;
- prelekcje na terenie szkół w formie pogadanek tematycznych;
- sezonowe akcje (np. wiosenne sadzenie drzew, akcja sprzątania świata);
- współorganizowanie konkursów wiedzy przyrodniczej;
- wystawy edukacyjne.

Właściwa edukacja leśna społeczeństwa pozwoli na skuteczniejszą ochronę środowiska naturalnego. Duże znaczenie ma nadanie właściwego kierunku edukacji z uwzględnieniem charakteru regionu, lokalnej tożsamości i tradycji kulturowej. Realizowanie zadań na rzecz rozwoju edukacji ekologicznej i leśnej następuje poprzez stosowanie różnych środków i metod.

Realizując edukację leśną społeczeństwa w przyszłym dziesięcioleciu pracownicy nadleśnictwa będą kontynuować współpracę ze szkołami różnych szczebli – głównie podstawowymi. Wygłaszane będą pogadanki oraz organizowane różnego rodzaju pokazy i akcje, konkursy przyrodniczo-edukacyjne oraz lekcje terenowe.

W ramach edukacji leśnej pracownicy nadleśnictwa wezmą udział w licznych spotkaniach z dziećmi i młodzieżą szkolną w placówkach oświatowych, w punktach edukacji leśnej i wycieczkach po lesie. Podczas takich wycieczek uczestnikom stwarzane są możliwości aktywnego zdobywania wiedzy przez samodzielne prowadzenie obserwacji.

8 Lasy o zwiększonej funkcji społecznej

Lasy o zwiększonej funkcji społecznej są to obszary, które mają na celu specyficznych potrzeb lokalnej społeczności i realizujące funkcji społecznych, takich jak rekreacja, edukacja, zdrowie publiczne i integracja z naturą. Są one zarządzane w sposób bardziej nastawiony na użytkowników niż na cele stricte gospodarcze, co czyni je istotnym elementem w przestrzeni publicznej, szczególnie w obszarach miejskich i podmiejskich.

Nadleśnictwo Sarnaki wyznaczyło lasy o zwiększonej funkcji społecznej na powierzchni 184,43 ha zgodnie z wytycznymi do Zarządzenia DGLP nr 58 z dnia 05.07.2022 r. w sprawie wprowadzenia „Wytycznych do zagospodarowania lasów o zwiększonej funkcji społecznej na gruntach w zarządzie Lasów Państwowych”. Teren wyznaczony przez nadleśnictwo zaprojektowany był w taki sposób aby był łatwo dostępny dla osób w każdym wieku, w tym dla osób starszych, rodzin z dziećmi czy też dla osób niepełnosprawnych. Lasy te chociaż mają funkcję społeczną często również mają wielką wartość przyrodniczą, co oznacza, że nie są wyłączone z jakichkolwiek zabiegów gospodarczych. Zabiegi wykonywane na omawianym terenie mają na celu zwiększenie atrakcyjności terenu oraz formę edukacyjną poprzez okazywanie drzewostanów w różnych klasach wieku od najmłodszych siewek poprzez „młody las” aż do starych drzew ponad 140 lat.

Lasy o zwiększonej funkcji społecznej zapewniają stały dostęp do terenów zielonych dla lokalnych mieszkańców ale również dla osób odwiedzających dany teren co w znacznym stopniu zwiększa walory turystyczne.

9 Rekreacja i turystyka

Na wysokie walory turystyczne składają się wielorakie wartości przyrodnicze, krajobrazowe, kulturowe i historyczne.

Na terenie Nadleśnictwa Sarnaki wyznaczono szlak pieszo – rowerowy, ścieżka konna oraz miejsca dla miłośników bushcraftu, survivalu a także osobach chcących oderwać się od zgiełku miasta wyznaczono obszary w ramach programu Lasów Państwowych „Zanocuj w lesie”.

Szlaki turystyczne, ścieżki rowerowe i ścieżki dydaktyczne przebiegające przez teren działania Nadleśnictwa Sarnaki opisano poniżej.

Przez obszar Nadleśnictwa Sarnaki przebiega Nadbużański Szlak Konny, który powstał dzięki Nadleśnictwu Sarnaki, Fundacji „Mały Jeździec”, gmin: Platerów, Sarnaki, Korczew. Trasa została wyznaczona na odcinku około 65 kilometrów.

Miejsca postoju:

- 215 - d,
- 205 -a
- 229 -g,
- 34 -b,
- 414 -d

Miejsce palenia ognisk:

- 235Ah

Na terenie Nadleśnictwa Sarnaki programem „Zanocuj w Lesie” objęto obszar leśnictw: Korczew, Kisielew, Mierzvice, Trojan. W terenie wyznaczają go słupki oddziałowe o numerach: 4-10, 26-37, 80-88, 86A, 90, 90A, 90B, 187-190, 192-196, 203-205, 208-210, 212-246, 251-254.

Obiekty innych podmiotów:

1. Ścieżka przyrodnicza Korczew – Bużysko o długości około 14 km. Na tej trasie znajduje się 10 tablic dydaktycznych. Położona jest na terenie Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego;
2. Ścieżka przyrodnicza „Trojan” Położona na terenie Podlaskiego przełomu Bugu;
3. Szlak rowerowy Korczew-Treblinka, szlak biegnie przez teren Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego i jego otuliny. Przechodzi przez wiele urokliwych, małych miejscowości z bogatą przeszłością historyczną i kulturową;
4. Szlak Jagielloński, początki szlaku wiążą się z rokiem 1386, kiedy to wielki książę litewski Jagiełło przybył do Lublina, a stamtąd wyruszył do Krakowa;
5. Szlak czerwony Nadbużański prowadzi doliną środkowego Bugu, wzdłuż granicy z Białorusią i Ukrainą;

10 Plan działań

Tabela 57 Zbiorcze zestawienie zadań z zakresu ochrony przyrody w Nadleśnictwie Sarnaki (wg wzoru XXIII IUL)

Lp.	Nazwa zadania	Lokalizacja	Wykonawca
Zadania dotyczące istniejących i projektowanych form ochrony przyrody (wg obiektów).			
1.	Monitorowanie stanu rezerwatów przyrody, zgodnie z IOL oraz likwidowanie zagrożeń dla bezpieczeństwa powszechnego (jeżeli występują)	Lokalizacja wg tabel nr 9	Nadleśnictwo
2.	Monitorowanie stanu, obszarów Natura 2000 zgodnie z IOL	Lokalizacja w opisach taksacyjnych	Nadleśnictwo
3.	Kontrolowanie stanu pomników przyrody zgodnie z IOL	Lokalizacja wg tabel nr 22	Nadleśnictwo
4.	Obserwacja stanu użytków ekologicznych	Lokalizacja wg tabeli nr 23	Nadleśnictwo
5.	Kontynuacja współpracy z Zespołem Lubelskich Parków Krajobrazowych oraz z Zespołem Mazowieckich Parków Krajobrazowych	Lokalizacja w opisach taksacyjnych	Nadleśnictwo
Zadania z zakresu ochrony gatunkowej roślin i zwierząt (wg gatunków).			
1.	Stosowanie Rozporządzenia Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 27 marca 2023 r. w sprawie wymagań dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej (Dz.U. z 11 kwietnia 2023 r. poz. 672)	Cały obszar nadleśnictwa	Nadleśnictwo
2.	Pozostawianie drzew dziuplastych, drzew martwych w różnym stopniu rozkładu, ochrona istniejących stanowisk rzadkich i chronionych gatunków zwierząt roślin oraz grzybów	Cały obszar nadleśnictwa	Nadleśnictwo
3.	Obserwacja i aktualizacja wykazu stanowisk/ miejsc przebywania chronionych gatunków zwierząt, roślin i grzybów, zgodnie z IOL (tom I, część IV, rozdział 2.4)	Lokalizacja zgodnie z tabelami nr 24, 25, 26	Nadleśnictwo
4.	Wykonywanie zabiegów ochronnych dotyczących gatunków wymagających ochrony czynnej – zaleconych przez RDOŚ	Lokalizacja zgodnie z tabelą nr 24, 25, 26	Nadleśnictwo po zapewnieniu finansowania przez RDOŚ
5.	W miejscach występowania rzadkich gatunków chronionych roślin wykonywanie zabiegów w miarę możliwości w okresie zimowym przy dużej pokrywie śniegu, wykorzystywanie szlaków zrywkowych, omijanie stanowisk, pozostawianie biogrup lub kęp	Lokalizacja zgodnie z tabelami nr 24, 25, 26	Nadleśnictwo
6.	W miejscach występowania gatunków ptaków „strefowych” zabiegi ochronne wykonywać zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. z dn. 28.12.2016, poz. 2183), na podstawie art. 49 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2023, poz. 1336 t.j.)	Według ustalonych stref	Nadleśnictwo (w odniesieniu do stref ochrony całorocznej za zgodą RDOŚ)
7.	Pozostawianie drzew o ciekawym pokroju lub innych cechach morfologicznych, wyróżniających się obwodem pnia, wysokością, szerokością korony, wiekiem itp. które w przyszłości mogą być uznane za pomniki przyrody	Cały obszar nadleśnictwa	Nadleśnictwo
Zadania z zakresu kształtowania stosunków wodnych, odnowień i zwiększania bioróżnorodności			
1	Przebudowa drzewostanów - stosowanie rębni złożonych, dostosowanie składu gatunkowego do właściwego siedliska, pozostawianie biogrup i drzew martwych do naturalnego rozkładu. Przy sztucznym odnowieniu lasu wykorzystywany jest materiał sadzeniowy wysokiej jakości zapewniający odpowiedni udział gatunków głównych, domieszkowych i biocenotycznych z zachowaniem zasad regionalizacji nasiennej. W Planie zaleca się uznawanie odnowienia naturalnego, zgodnego z celem hodowlanym, jako młode pokolenie lasu	Lokalizacja zgodnie z planem zagospodarowania rębnego	Nadleśnictwo
2	Obserwacje stanu bagien. Zachować w stanie zbliżonym do naturalnego śródlęgne bagna, bagna na powierzchni leśnej.	Lokalizacja wg opisów taksacyjnych	Nadleśnictwo

Lp.	Nazwa zadania	Lokalizacja	Wykonawca
Zadania z zakresu edukacji leśnej i promocji zrównoważonej gospodarki leśnej			
1	Wykonanie zaleceń zawartych w zarządzeniu Nr 11 z 13 lutego 2024 r. w sprawie Zmiany zarządzenia nr 111 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 8 grudnia 2023 r. w sprawie prowadzenia edukacji leśnej społeczeństwa w Lasach Państwowych	Cały obszar Nadleśnictwa	Nadleśnictwo
Zadania z zakresu turystyki i rekreacji			
1	Utrzymywać w dobrym stanie ścieżki dydaktyczne	na podstawie map oraz POP	Nadleśnictwo
2	Utrzymywać we właściwym stanie miejsca postoju i inne miejsca wypoczynku	lokalizacja na podstawie opisów taksacyjnych oraz map	Nadleśnictwo
Zadania formalno prawne			
1	Stosowanie Rozporządzenia Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 27 marca 2023 r. w sprawie wymagań dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej (Dz.U. z 11 kwietnia 2023 r. poz. 672)	Cały obszar Nadleśnictwa	Nadleśnictwo

Tabela 58 Zestawienie przedmiotów ochrony, dla których wyznaczono obszary Natura 2000 występujące w lasach Nadleśnictwa Sarnaki (wg wzoru XXII IUL)

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	9170 Grąd środkowo-europejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>)	Obręb Sarnaki pow – 1447,33 ha	Zachowanie siedliska na powierzchni 1860,2 ha oraz zapewnienie warunków koniecznych do wykształcenia się prawidłowej struktury lasu (m.in. starzenia się drzewostanu oraz zróżnicowania pionowego i przestrzennego jego struktury, właściwego składu gatunkowego, wzrostu ilości martwego drewna).	Obce gatunki inwazyjne – wkraczanie gatunków obcych geograficznie, między innymi z rodzaju niecierpek. Zawleczenie choroby (patogeny mikrobowe) – w ostatnich dekadach dochodziło w obrębie obszaru Natura 2000 do zamierania jesionu i wiązu. W wielu rejonach sygnalizowane jest zamieranie olszy i dębu. W obu przypadkach za ten proces nie odpowiada jeden zidentyfikowany czynnik, lecz zbiór różnych nakładających się w tym samym miejscu i czasie zjawisk powodujących osłabienie a następnie obumieranie drzew. W praktyce nie ma środków i możliwości przeciwdziałających zjawisku masowego obumierania drzew jeśli już takie wystąpi. Zakwaszenie (naturalne) – wprowadzanie sosny na siedliska grądu przez kilka pokoleń powoduje proces pinetyzacji i borowienie, w efekcie czego zwiększa się kwasowość środowiska glebowego.	Utrzymanie bogactwa runa i zróżnicowania florystycznego grądów poprzez wykonywanie zabiegów trzebieży w I i IV kwartale roku, czyli po sezonie wegetacyjnym oraz ochronę gleby przed rozpoczęciem prac pozyskaniowych (zaplanowanie odnowienia szlaków zrywkowych w drzewostanach młodszych klas wieku) lub wykorzystywanie istniejących szlaków zrywkowych zakładanych podczas wyciągania drewna po wcześniejszych trzebieżach i rębniach gniazdowych (w drzewostanach starszych klas wieku). Powyższe nie obejmuje prac pozyskaniowych prowadzonych zgodnie z planami urządzenia lasu i uproszczonymi planami urządzenia lasu, które przeszły ocenę strategiczną. Termin rozpoczęcia działań w pierwszych 3 latach obowiązywania planu zadań ochronnych.
2	91E0* Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albo-fragilis</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnenion glutinoso-incanae</i> , olsy źródłiskowe)	Obręb Sarnaki pow – 58,4 ha	Zachowanie siedliska na powierzchni 2641,15 ha oraz zapewnienie warunków koniecznych do wykształcenia się prawidłowej struktury lasu (m.in. starzenia się drzewostanu oraz zróżnicowania pionowego i przestrzennego jego struktury, właściwego składu gatunkowego, wzrostu ilości martwego drewna).	Obce gatunki inwazyjne – wkraczanie gatunków obcych geograficznie. Łęgi są siedliskiem, które może być kolonizowane przez obce gatunki roślin, między innymi z rodzaju niecierpek i nawłóć oraz przez klon jesionolistny czy kolczurkę kłapowaną. Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie - ogólnie Modyfikowanie funkcjonowania wód – ogólnie – wszelkie zmiany w systemie hydrologicznym w obrębie doliny Bugu powodujące obniżanie się poziomu wód gruntowych, brak alewów oraz zmianę przepływów mogą bezpośrednio lub pośrednio wpływać negatywnie na stan ochrony łęgów. Zatopienie – długotrwałe zalanie prowadzi do drastycznych zmian w strukturze i funkcjach siedlisk przyrodniczych, w przypadku siedliska 91E0* zachodzi proces wymierania drzewostanu. Na terenie obszaru Natura 2000 czynnikami powodującymi zatopienie są: działalność bobrów i wysoki poziom wód gruntowych. Zawleczenie choroby (patogeny mikrobowe) – w ostatnich dekadach dochodziło w obrębie obszaru Natura 2000 do zamierania jesionu i wiązu. W wielu rejonach sygnalizowane jest zamieranie olszy i dębu.	Wyłączenie z gospodarki leśnej. Odstąpienie od zrębów, trzebieży, przebudowy drzewostanów (poza działaniami wynikającymi z planów urządzenia lasu i uproszczonych planów urządzenia lasu, które przeszły ocenę strategiczną). Termin rozpoczęcia działań w pierwszych 3 latach obowiązywania planu zadań ochronnych.

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
				Szkody wyrządzane przez roślinożerców – położenie obszaru Natura 2000 w obrębie urozmaiconego krajobrazowo i siedliskowo terenu jakim jest dolina Bugu z dużymi kompleksami lasów sprzyja koncentracji zwierzyny płowej w obrębie łągów. Przegęszczenie może wpływać na zgryzanie młodych drzew hamując lub eliminując proces naturalnego odnowienia. Również liczna populacja bobra stanowi zagrożenie dla łągów wierzbowych 91E0*-1 i topolowych 91E0*-2 poprzez ścinanie drzew i zmniejszanie powierzchni, ogólnie i tak niewielkiej, tych podtypów siedliska przyrodniczego 91E0*.	
3	91F0 Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (<i>Ficario-Ulmum</i>)	Obręb Samaki – pow 147,87 ha	Zachowanie siedliska na powierzchni 373,9 ha oraz zapewnienie warunków koniecznych do wykształcenia się prawidłowej struktury lasu (m.in. starzenia się drzewostanu oraz zróżnicowania pionowego i przestrzennego jego struktury, właściwego składu gatunkowego, wzrostu ilości martwego drewna).	Obce gatunki inwazyjne – wkraczanie gatunków obcych geograficznie. Łęgi są siedliskiem, które może być kolonizowane przez obce gatunki roślin, między innymi z rodzaju niecierpek. Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie - ogólnie) Modyfikowanie funkcjonowania wód – ogólnie – wszelkie zmiany w systemie hydrologicznym w obrębie doliny Bugu powodujące obniżanie się poziomu wód gruntowych, brak zalewów oraz zmianę przepływów mogą bezpośrednio lub pośrednio wpływać negatywnie na stan ochrony siedlisk przyrodniczych. Zawleczenie choroby (patogeny mikrobowe) – w ostatnich dekadach dochodziło w obrębie obszaru Natura 2000 do zamierania jesionu i wiązu. W wielu rejonach sygnalizowane jest zamieranie olszy i dębu. W obu przypadkach za ten proces nie odpowiada jeden zidentyfikowany czynnik, lecz zbiór różnych nakładających się w tym samym miejscu i czasie zjawisk powodujących osłabienie a następnie obumieranie drzew. W praktyce nie ma środków i możliwości przeciwdziałających zjawisku masowego obumierania drzew jeśli już takie wystąpi.	Unaturalnienie składów gatunkowych drzewostanów. Przy odnowieniach w składzie gatunkowym należy uwzględniać następujące gatunki: dąb, wiąz, jesion (powyższe działanie nie dotyczy planów urządzenia lasu i uproszczonych planów urządzenia lasu, które przeszły ocenę strategiczną). Termin rozpoczęcia działań w pierwszych 3 latach obowiązywania planu zadań ochronnych.

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
4	6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (<i>Arrhenatherion elatioris</i>)	Obręb Sarnaki – pow 12,62ha	Rozpoznanie rozmieszczenia i stanu zachowania siedliska.	Zmiana sposobu uprawy – brak opłacalności wynikającej z użytkowania łąkowo-pasterskiego może spowodować zamianę siedlisk łąkowych w grunty orne i wprowadzanie na nie dochodowych upraw. Zaniechanie/brak koszenia – brak opłacalności i przemiany ekonomiczno-społeczne spowodowały zarzucenie lub ograniczenie żytowania łąkowo-pasterskiego na znacznej powierzchni siedlisk łąkowych w obrębie obszaru Natura 2000. Zmiana składu gatunkowego (sukcesja) –wkraczanie roślinności drzewiastej i krzewiastej może doprowadzić do całkowitego zarośnięcia płatów siedliska	Przeprowadzenie monitoringu stanu ochrony siedliska 6510 zgodnie z metodyką Głównego Inspektora Ochrony Środowiska.
5	3150 Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z (<i>Nymphaeion</i> , <i>Potamion</i>)	Obręb Sarnaki – pow 14,62 ha	Utrzymanie dotychczasowej struktury i funkcji siedliska.	Nawożenie (nawozy sztuczne) - stosowanie nawozów w celu zwiększenia wydajności produkcyjnej łąk spowoduje wzrost żyzności wód starorzeczy w wyniku spływu powierzchniowego z łąk oraz zmiany w strukturze i składzie gatunkowym siedlisk łąkowych na korzyść wysokoprodukcyjnych traw. Akwakultura morska i słodkowodna - zwiększenie obsady ryb, świadome lub nieświadome wprowadzenie obcych gatunków, w tym ryb roślinożernych (amur, tołpyga) spowoduje utratę równowagi biologicznej i pogorszenie się stanu zachowania starorzeczy. Zanieczyszczenie wód powierzchniowych (limnicznych, lądowych, morskich i słonawych) - może nastąpić w wyniku przedostania się do wód starorzeczy substancji ropopochodnych, obornika, nawozów sztucznych lub herbicydów. Modyfikowanie funkcjonowania wód – ogólnie - wszelkie zmiany w systemie hydrologicznym powodujące obniżanie się poziomu wód gruntowych, brak zalewów oraz zmianę przepływów mogą bezpośrednio lub pośrednio wpływać negatywnie na stan ochrony siedliska. Prace wpływające lub mogące mieć znaczenie dla funkcjonowania i zachowania starorzeczy można wykonywać dopiero po uzyskaniu decyzji regionalnego dyrektora ochrony środowiska (art. 118 ustawy o ochronie przyrody). Nagromadzenie materii organicznej Eutrofizacja (naturalna) - wzrost trofii w wyniku nadmiernego stosowania nawozów naturalnych, opadu azotu atmosferycznego lub pozostawiania na terenie obszaru Natura 2000	Nie przewiduje się

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
				martwej materii organicznej (na przykład siano, wykoszone szuwały) oraz starzenia się starorzeczy spowoduje zmiany w ich strukturze i składzie gatunkowym.	
6	1437 Leniec bezpodkwiatkowy <i>Thesium ebracteatum</i>	Trojan – 206 -d	Cel ogólny: Poprawa oceny ogólnej gatunku do stanu właściwego. Cele szczegółowe: Przeciwdziałanie sukcesji (zarastaniu siedliska przez gatunki drzew i krzewów), poprawa warunków świetlnych (ograniczenie rozwoju wysokich bylin i roślin ekspansywnych zacieniających siedlisko, zmniejszenie pokrycia martwej materii organicznej) – poprawa oceny wskaźnika „Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą”, „Wysokie byliny/gatunki ekspansywne – konkurencyjne”, „Grubość wojłoku”, „Miejsca do kiełkowania”, „Wysokość runi”.	Nie zidentyfikowano	Przeciwdziałanie sukcesji. Koszenie i grabienie uzyskanej biomasy wraz z jej usunięciem.
7	1617 Starodub łąkowy <i>Ostericum palustre</i>	Kisielew – 80g		Zmiana sposobu uprawy – brak opłacalności wynikającej z użytkowania łąkowo-pasterskiego może spowodować zmianę siedlisk łąkowych w grunty orne i wprowadzanie na nie dochodowych upraw.	Zachowanie siedliska gatunku poprzez ekstensywne użytkowanie kośne, kośno-pastwiskowe lub pastwiskowe trwałych użytków zielonych, niezalesianie ich oraz nie zmienianie w grunty orne a także utrzymanie powierzchni elementów krajobrazu nieużytkowanych rolniczo co poprawi stan zachowania powyższych gatunków.
8	1060 Czerwończyk nieparek <i>Lycaena dispar</i>	Kisielew – 80d, j, 82h, Mierzvice – 29f, 27i	Zachowanie populacji i siedlisk rozwojowych gatunku, poprzez utrzymanie lub przywrócenie koszenia z dostosowaniem zabiegu do fenologii gatunku oraz utrzymanie lub przywrócenie ekstensywnego wypasu	Nie zidentyfikowano	
9	1083 Jelonek rogacz <i>Lucanus cervus</i>	Kisielew – 68d, 69f	Zachowanie populacji i siedlisk rozwojowych gatunku poprzez między innymi: ograniczenie populacji dzika; zwiększanie ilości martwego drewna dębowego, zarówno na stanowiskach występowania jelonka, jak i w drzewostanach otaczających, usuwanie zbyt gęstego podszytu i podrostu leśnego w celu ogrzania podłoża i poprawy termiki środowiska rozwoju larw.	Drapieżnictwo – wysoka liczebność dzika powoduje silną redukcję ilości larw rozwijających się na karpach dębowych	Ograniczenie nadmiernej presji dzika na obszarach występowania jelonka rogacza poprzez pełną realizację planów jego pozyskania.
10	1188 Kumak nizinny <i>Bombina bombina</i>	Kisielew - 81a, 82g, h, 83b, 85j, 67c, 161b, Korczew - 137o, Mierzvice - 26b, 27k, 28a, 29f,g, 30a,b, 35b, Trojan - 210h, 221k, 227b,	Zachowanie dotychczasowej populacji i siedlisk gatunku oraz podjęcie działań ochronnych zmierzających do polepszenia jego stanu zachowania poprzez między innymi redukcję drapieżników.	Ewolucja biocenotyczna, sukcesja – wszystkie zbiorniki wodne narażone są w różnym stopniu na zarastanie, którego tempo uzależnione jest od ich wielkości i głębokości a także rodzaju użytkowania zbiornika i jego otoczenia. Kumaki preferują niewielkie i płytkie zbiorniki, które w znacznym stopniu narażone są na zarastanie.	Przeciwdziałanie sukcesji - koszenie co 5 lat roślinności porastającej okresowe rozlewiska na łąkach.

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
		Zabuże - 232d, 237g, 241d, 257h, 321a			
11	1337 Bóbr europejski <i>Castor fiber</i>	Kisielew - 80a,d, 81a,b, h, g, 82b, c, f, 83a Korczew - 91d Mierzvice - 25b, 36a, 3f, 17Bh, Tojan - 200f, 210a	Rozpoznanie rozmieszczenia i stanu zachowania gatunku.	Nie zidentyfikowano	
12	1355 Wydra <i>Lutra lutra</i>	Kisielew – 81a, Korczew – 91a	Poprawa oceny ogólnej gatunku do stanu właściwego.	Nie zidentyfikowano	Kontrola stanu wód Bugu i jego dopływów. Kontynuacja dotychczasowego monitoringu w wybranych punktach kontrolnych.

11 Wykaz map stanowiących załącznik do Programu Ochrony Przyrody

1. Mapa sytuacyjno-przeglądowa walorów przyrodniczo-kulturowych, w skali 1:50000
2. Mapa przeglądowa obszarów chronionych i funkcji lasu, w skali 1:25000
3. Mapa rozmieszczenia stanowisk chronionych i rzadkich gatunków wraz ze strefami ochrony ostoi, na podkładzie map przeglądowych nadleśnictwa w skali 1:25000 (w formie oddzielnego załącznika)
4. Mapa przeglądowa obszarów Natura 2000, w skali 1:25000.

Na mapach przeglądowo-gospodarczych oraz na mapach cięć w skali 1:10000 z przeznaczeniem dla leśniczych są naniesione granice istniejących w danym leśnictwie form ochrony przyrody, w tym również lokalizacja stanowisk roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną.

12 Literatura

1. Atlas hydrologiczny Polski, 1987. Wydawnictwa Geologiczne, Warszawa.
2. Baraniecka D. i inni Instytut Geologiczny. 1984: Budowa Geologiczna Polski Tom I – Stratygrafia, Wydawnictwo Geologiczne, Warszawa.
3. Czarnecki Z. 1991. Ptaki Europy. Warszawa. Elipsa.
4. Czuba M. 2002. Doskonalenie gospodarki leśnej. Warszawa PWR i L.
5. Grzywacz A. 1988. Grzyby leśne. Warszawa PWR i L.
6. Kondracki J. 1988. Geografia fizyczna Polski. Wydanie VI. PWN. Warszawa.
7. Kondracki J. 2000. Geografia regionalna Polski. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
8. Liro A. red. 1998. Strategia wdrażania krajowej sieci ekologicznej Econet-Polska. Fundacja IUCN Poland. Warszawa.
9. Malinowski J. red. 1991. Budowa geologiczna Polski. Tom VII Hydrogeologia. Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa.
10. Matuszkiewicz J. M. 2002. Zespoły leśne Polski. Warszawa Wydawnictwo Naukowe PWN.
11. Matuszkiewicz M. 2008. Potencjalna roślinność naturalna Polski, IGiPZ PAN, Warszawa.
12. Piękoś-Mirkowa H. Mirek Z. 2003. Atlas roślin chronionych. Warszawa, MULTICO Oficyna Wydawnicza.
13. Pawlaczyk J. Pawlaczyk P. 2003. Ochrona rzadkich i zagrożonych roślin w lasach. Świebodzin Wydawnictwo Klubu Przyrodników.
14. Seneta W. 1973. Dendrologia. PWN. Warszawa.
15. Szafer W. Zarzycki K. (red.). 1972: Szata roślinna Polski. PWN. Warszawa.
16. Szafer W. Kulczyński S. Pawłowski B. 1986. Rośliny polskie. PWN. Warszawa.
17. Tomiałojć L. 1990. Ptaki Polski rozmieszczenie i liczebność. PWN Warszawa
18. Woś A. 1999 Klimat Polski Warszawa Wydawnictwo Naukowe PWN.
19. Wilk T. Jujka M. Krogulec J. Chylarecki P. red. 2010. Ostoje ptaków o znaczeniu międzynarodowym w Polsce. OTOP. Marki.
20. Zielony R. i in. 2012. Regionalizacja przyrodniczo – leśna Polski 2010. Centrum Informacyjne Lasów Państwowych. 2012 Warszawa.
21. IMGW 1983. Podział hydrograficzny Polski. Warszawa.
22. Instrukcja ochrony lasu. 2012 Warszawa.
23. Instrukcja sporządzania programu ochrony przyrody w Nadleśnictwie. 1996 Warszawa.
24. Instrukcja urządzania lasu. 2012 Warszawa.
25. Klasyfikacja gleb leśnych Polski. Centrum Informacyjne Lasów Państwowych. 2000 Warszawa.
26. Koncepcja sieci Natura 2000 w Polsce. Raport końcowy 2001.
27. Natura 2000 Europejska sieć ekologiczna 1999 Ministerstwo Ochrony Środowiska Zasobów Naturalnych i Leśnictwa Warszawa.

28. Operat glebowo-siedliskowy dla Nadleśnictwa Sarnaki stan na 1.01.2022 r. – BULiGL Oddział w Lublinie.
29. Polska Czerwona Księga Roślin. Paprotniki i rośliny kwiatowe. 2016 Kraków, Instytut Ochrony Przyrody PAN.
29. Polska Czerwona Księga Zwierząt – Kręgowce. 2001 Warszawa Państwowe Wydawnictwo Rolnicze i Leśn
30. Polska Czerwona Księga Zwierząt – Bezkręgowce. 2004 Instytut Ochrony Przyrody PAN w Krakowie oraz Akademia Rolnicza im. A. Cieszkowskiego w Poznaniu, 2004
31. Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Sarnaki na okres 1.01.2014 – 31.12.2024r. – BULiGL Oddział w Lublinie.
32. Roczniki gleboznawcze Systematyka Gleb Polski Wydanie czwarte. 1989 Warszawa PWN
33. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13.04.2010 roku w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000 (Dz.U. 77, poz.510) i rozporządzenie zmieniające z dnia 09.08.2012 (Dz.U. poz.1041).
34. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 09.10.2014 roku w sprawie gatunków dziko występujących grzybów objętych ochroną (Dz.U. poz.1408).
35. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 09.10.2014 roku w sprawie gatunków dziko występujących roślin objętych ochroną (Dz.U. poz.1409).
36. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16.12.2016 roku w sprawie gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną (Dz.U. poz.2183).
37. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12.01.2011 roku w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. 25, poz. 133) i rozporządzenie zmieniające z dnia 29.03.2012 roku (Dz.U. poz.358).
38. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30.03.2005 roku w sprawie rodzajów, typów i podtypów rezerwatów przyrody (Dz.U.60, poz.533).
39. Siedliskowe podstawy hodowli lasu. 2004. Warszawa.
40. Zasady hodowli lasu. 2012. Warszawa. DGLP.
41. Raport o stanie lasów w Polsce 2021. Warszawa 2022.
42. Wielkoobszarowa Inwentaryzacja Stanu Lasu wyniki III cyklu (Sękocin Stary 2023)

Materiały niepublikowane przekazane przez pracowników: Nadleśnictwa Sarnaki, BULiGL O. Lublin, RDOŚ w Lublinie, Urzędów Gmin z zasięgu terytorialnego Nadleśnictwa

Strony internetowe:

www.lublin.lasy.gov.pl

www.mos.gov.pl

www.natura2000.gdos.gov.pl

www.gus.pl

www.isap.sejm.gov.pl

www.gov.pl/web/rdos-warszawa

www.wios.warszawa.pl

www.zabytek.pl

13 Kronika

14 Tabele do uzupełnienia

Tabela 60 Wykaz stwierdzonych chronionych gatunków roślin i zwierząt na terenie Nadleśnictwa Sarnaki (po 01.01.2025 r.).

Lp.	gatunek	leśnictwo, oddział, dokładna lokalizacja	Ogólny opis występowania lokalnej populacji	Opis obiektu, walory, zalecenia. Zabiegi uzgodnione z RDOŚ.
1	2	3	4	5

15 Załączniki

15.1 Wykaz stosowanych skrótów i terminów

* - siedlisko lub gatunek priorytetowy

LP - Lasy Państwowe

RDLP - Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych

RDOŚ - Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska

BULiGL - Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej

MŚ - Ministerstwo Środowiska

UE - Unia Europejska

PPUL - Projekt planu urządzenia lasu

PUL - Plan urządzenia lasu

SPHL – Siedliskowe Podstawy Hodowli Lasu

ZHL – Zasady Hodowli Lasu

IUL – Instrukcja Urządzania Lasu

IOL – Instrukcja Ochrony Lasu

PTOP - Polskie Towarzystwo Ochrony Ptaków

POP - Program Ochrony Przyrody

SDF - Standardowy formularz danych

DP - Dyrektywa Ptasia (Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa)

DS - Dyrektywa Siedliskowa (Dyrektywa Rady 92/43/EWG z 21.05.1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory)

SOO - Specjalne Obszary Ochrony siedlisk

OSO - Obszary Specjalnej Ochrony ptaków

OZW - Obszary o znaczeniu wspólnotowym

PLB, PLH, PLC – unikalny kod dla każdego obszaru Natura 2000. Pierwsze dwa znaki określają przynależność krajową obszaru (w przypadku Polski PL). Następna litera oznacza rodzaj obszaru Natura 2000: B- obszar ptasi, H- obszar siedliskowy, C – całkowicie pokrywające się obszary pta-si i siedliskowy.

GIS - System informacji geograficznej

Ustawa OOŚ – Ustawa z 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. 2018 r., poz. 2081)

SOOŚ – Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko. Jest to postępowanie mające na celu ocenę oddziaływania na środowisko skutków realizacji polityk, strategii, planów lub programów.

PZO – Plan zadań ochronnych – dokument sporządzany na okres 10 lat dla obszarów Natura 2000, na podstawie którego realizowana jest ochrona obszaru.

FSC – Certyfikat gospodarki leśnej potwierdzający, że prowadzona gospodarka uwzględnia w swoich zasadach reguły ekonomiczne, społeczne i przyrodnicze.

KZP – Komisja założeń planu

NTG – Narada Techniczno – Gospodarcza

odnowienie - inicjowanie i kształtowanie młodego pokolenia lasu na gruntach leśnych

zalesienie - inicjowanie i kształtowanie młodego pokolenia lasu na gruntach nieleśnych przeznaczonych pod uprawę leśną

Pielęgnowanie drzewostanu - są to czynności związane z pielęgnowaniem lasu (CW, CP, TW, TP) polegające na harmonijnym godzeniu procesów naturalnych z potrzebami wielofunkcyjnej gospodarki leśnej. Obejmuje całość czynności gospodarczych związanych z pielęgnowaniem drzewostanu i siedliska, dla utrzymania lub poprawy stabilności mechanicznej drzewostanu i sprawności siedliska, uzyskania wysokiej produkcji surowca drzewnego, możliwie najlepszej jakości - przy zachowaniu naturalnej różnorodności, biologicznej lasu i jego pozaprodukcyjnych funkcji.

CW - czyszczenia wczesne - cięcia pielęgnacyjne wykonywane w Ia klasie wieku

CP - czyszczenia późne - cięcia pielęgnacyjne wykonywane w Ib klasie wieku

TW - trzebież wczesna - cięcia pielęgnacyjne wykonywane w II klasie wieku

TP - trzebież późna - cięcia pielęgnacyjne wykonywane w drzewostanach przedrębnych

RbI - rębnia zupełna - zalecana dla gatunków światłożądnych - odznacza się jednorazowym usunięciem całego drzewostanu z określonej powierzchni z ewentualnym pozostawieniem nasienników, przestojów lub biogrup drzewostanu rębego. Na otwartej powierzchni zrębowej w wyniku przeważnie sztucznego odnowienia gatunków światłożądnych powstają przestrzenie rozgraniczone uprawy równowiekowe.

RbII - rębnia częściowa - odznacza się regularnie rozłożonym użytkowaniem drzewostanu na określonej powierzchni i prowadzonym z zastosowaniem cięć częściowych, w średnim lub długim okresie odnowienia. Odnowienie naturalne przeważnie gatunków ciężkonasiennych, dokonuje się obsiewem górnym pod osłoną drzewostanu macierzystego. Wykorzystuje się zasadniczo jeden rok nasienny (wyjątkowo dalsze lata dobrego urodzaju), a powstałe odnowienie łącznie z niezbędnymi uzupełnieniami (gatunkami światłożądnymi po cięciu uprzątającym) tworzą młodnik o stosunkowo niewielkim zróżnicowaniu wieku i wysokości. Rębnia częściowa może być stosowana również w drzewostanach złożonych z gatunków światłożądnych, odnawianych naturalnie i sztucznie w krótkim okresie odnowienia.

RbIII - rębnia gniazdowa - polega na jednorazowym lub stopniowym wykonywaniu, w dojrzałym lub przebudowywanym drzewostanie, gniazd o wielkości od 5 - 20 arów, z osłoną górną lub bez osłony - zależnie od wymagań ekologicznych odnawianych gatunków drzew. Powstające - pod osłoną boczną lub górną - odnowienie naturalne bądź sztuczne, wymagające osłony w okresie młodocianym, tworzy w zasadzie jednogatunkowe kępy przewyższające wysokością o 1 - 3 m.

późniejsze odnowienie naturalne bądź sztuczne gatunków światłożądnych, powstające na powierzchni między gniazdami.

RbIV - rębnia stopniowa - polega na stosowaniu w drzewostanie na tej samej powierzchni manipulacyjnej różnego rodzaju cięć odnowieniowych i tworzeniu ośrodków odnowienia, poszerzanych następnie cięciami brzegowymi w ciągu zazwyczaj długiego okresu odnowienia, które prowadzą do nierównomiernego, rozłożonego w czasie przerzedzenia drzewostanu. W rębni tej wykorzystuje się kilka lat nasiennych. Efektem tych rębni są drzewostany mieszane, różnowiekowe o złożonej budowie przestrzennej.

RbV - rębnia przerębowa - polega na prowadzeniu w sposób ciągły cięcia przerębowego na całej powierzchni drzewostanu (powierzchni kontrolnej). Proces odnowienia naturalnego odbywa się nieprzerwanie, a naloty i podrosty korzystają trwale z osłony drzewostanu. Drzewostan zagospodarowany rębnią przerębową powinien cechować się równomiernym rozmieszczeniem zapasu na całej powierzchni, zwarcie pionowym lub schodkowym oraz maksymalnym wypełnieniem przestrzeni koronami drzew w różnym wieku.

Elaborat - ogólny opis lasu nadleśnictwa.

Typ lasu - jednostka siedliskowo-drzewostanowa usytuowana w ramach typu siedliskowego lasu pomiędzy naturalnym zbiorowiskiem roślinnym a gospodarczym typem drzewostanu.

TSL - typ siedliskowy lasu - podstawowa jednostka w systemie klasyfikacji siedlisk leśnych, obejmująca powierzchnie leśne o zbliżonych warunkach siedliskowych, wynikających z żyzności i wilgotności gleb, podobieństwa klimatu, ukształtowania terenu i budowy geologicznej.

TD - typ drzewostanu - określa hodowlany i ramowy cel gospodarowania w nadleśnictwie, docelowo dla wieku dojrzałości rębnej.

Zadania gospodarcze - jest to zakres i rozmiar prac gospodarczych oraz techniczno-organizacyjnych wynikających z PUL jaki nadleśnictwa ma do zrealizowania w 10 letnim okresie gospodarczym. Zadania dzielą się na obligatoryjne (pozyskanie drewna i pielęgnowanie drzewostanów) oraz kierunkowe (zadania dotyczące zalesień i odnowień, ochrona lasu, gospodarka łowiecka, infrastruktura techniczna, edukacja leśna).

Wskazania gospodarcze - jest to jeden z elementów opisu taksacyjnego wykonywanego przez taksatora na gruncie, które tworzą podstawę do zestawienia zadań gospodarczych na najbliższy (w zasadzie 10-letni) okres obowiązywania planu urządzenia lasu. Wszelkie wskazania gospodarcze dotyczące użytkowania, hodowli i ochrony lasu oraz innych czynności gospodarczych uwzględniają perspektywiczne, średniookresowe i doraźne cele gospodarki leśnej oraz odpowiadają bieżącym potrzebom lasu.

KO – Klasa odnowienia. Do klasy odnowienia zaliczane są drzewostany, w których rozpoczęto proces przebudowy rębnią złożoną i w których występuje odnowienie na co najmniej 30% powierzchni (50% w rębniach innych niż gniazdowe)

KDO – Drzewostan przygotowany do odnowienia w ramach rębni złożonej – wycięte, ale nie odnowione jeszcze gniazda. Jest to stan przejściowy, po którym drzewostan przechodzi w klasę odnowienia.

Kody gatunków drzew

Ak – grochodrzew (robinia akacjowa)	Os – osika
Bk – buk zwyczajny	Lp. – lipa
Brz – brzoza brodawkowata	Czmp – czeremcha późna (amerykańska)
Db – dąb	Czm – czeremcha zwyczajna
Db.s – dąb szypułkowy	Gr – grusza
Db.b – dąb bezszypułkowy	Jb – jabłoń
Db.c – dąb czerwony	Jrz – jarzębina
Dg – daglezja zielona	Wz – wiąz
Gb – grab zwyczajny	Md – modrzew europejski
Kl – klon zwyczajny	So – sosna zwyczajna
Jd – jodła pospolita	So.we – sosna wejmutka
Js – jesion wyniosły	So.b – sosna Banksa
Jw – klon jawor	So.s – sosna smołowa
Kl – klon zwyczajny	Św – świerk pospolity
Ol – olsza czarna	

Typy siedliskowe lasu

Bśw – bór świeży	LMw – las mieszany wilgotny
Bw – bór wilgotny	LMb – las mieszany bagienny
Bb – bór bagienny	Lśw – las świeży
BMśw – bór mieszany świeży	Lw – las wilgotny
BMw – bór mieszany wilgotny	Ol – ols typowy
BMb – bór mieszany bagienny	OIJ – ols jesionowy
LMśw – las mieszany świeży	Lł – las łęgowy

16 Wystąpienia